

ไตรภูมิพระร่วง

ของ

พระญาณลิไทย

294.3123

ต944ต

101

ไตรภูมิพระร่วง

ของ

พระญาณโทย

หอสมุดแห่งชาติ
สาขาคัดไล้ชุมชนพลชนสงคราม
จังหวัดกาญจนบุรี

๑ / ๒๕
พิมพ์ครั้งที่ ๓,๐๐๐ ฉบับ

พ.ศ. ๒๕๐๖

๑ / ๒
องค์การค้ำของครูสภา

ศึกษานิตภัตพานิชย์

ถนนราชดำเนินกลาง

จัดพิมพ์จำหน่าย

บายเพนิก

หนังสือไตรภูมิฉบับนี้เป็นของพระเจ้ากรุงศรีสัตนาดี
ไสยทัตถ์ ผู้ทรงพระนามว่าพระญาติไทยได้แต่งขึ้นไว้เมื่อพระกา
ศักราชได้ ๒๓ ปี คนลอบหนีพระสัมมุตตวิริญาณได้มาจากเมือง
เพชรบุรี เป็นหนังสือ ๑๐ ผูก บอกไว้ข้างท้ายว่า พระมหา
ช่วย วัดปากน้ำ ชอวคกลาง (ชอวคกลางเมืองสมุทรปราการ
เดี๋ยวนี้) จารขึ้นไว้ในรัชกาลเจ้ากรุงธนบุรีเมื่อ ๓ เดือน
จอสิมฤทธิศก จุลศักราช ๑๑๕๐

เมื่ออ่านตรวจดู เห็นได้ว่า หนังสือเรื่องนี้เป็นหนังสือ
เก่ามาก มีศัพท์เก่าๆ ที่ไม่เข้าใจและก็เป็นศัพท์ ขบเคยพบ
แต่ในศิลาจารึกครั้งกรุงไสยทัตถ์หลายศัพท์ น่าเชื่อว่าหนังสือ
ไตรภูมิ ฉบับเดิมจะได้แต่งแก่ครั้งกรุงไสยทัตถ์จริง แต่คัด
ลอกสยกันมาหลายชั้นหลายต่อ จนวิปลาสคลาดเคลื่อน หรือ
บางที่จะได้มผิดพลาดและแทรกเติม ข้อความเข้าเมื่อ
ครั้งกรุงเก่าบ้าง ก็อาจจะเป็นได้ ถึงกระนั้นไฉนหนังสือ
เรื่องนี้ยังเห็นได้ว่าเก่ากว่าหนังสือเรื่องใดใดในภาษาไทย นอก

จากศิลาจารึกไท่ที่เคยพบมา

จึงนับว่าเป็นหนังสือเรื่องคดี

อายุประการ ๑

วางผังแผนที่หนังสือไตรภูมิ พระเจ้าแผ่นดินสยามไท่
ครอบครองราชสมบัติกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ตามที่สถอยใน
ศิลาจารึกประกอบกับหนังสืออื่น ๆ ไต่ความว่ามี ๖ พระองค์คือ

๑. ขุนอินทราทิตย์

หนังสือตำนานพระสิหิงคเรียกว่า พระเจ้าได้ยณรงค์
หนังสือชนกาลมาลินเรียกว่า โอรสราชา เสวยราชย์เมื่อใด
อยู่ในราชสมบัติเท่าใดไม่ปรากฏ

๒. ขุนยานเมือง

หนังสืออื่นเรียก ป่าลราช เป็นราชบุตรของขุนอินทรา-
ทิตย์ คักราชไม่ปรากฏเหมือนกัน

๓. ขุนรามคำแหง

หนังสืออื่นเรียก รามราช เป็นราชบุตรขุนอินทราทิตย์
เสวยราชย์เมื่อไรไม่ปรากฏ แต่เมื่อจุลศักราช ๖๕๔ ขุนราม
คำแหง ครองราชสมบัติอยู่

๔. พระญาเลไลไทย หรือ เลอไทย

หนังสือฉบับเรียก อุดโลกสิทธิ์ราชข่าง อุดทกซ์ โฉมคฤทราช
ข่าง หมายความว่าพระยาจมนานา เห็นจะเียนพระร่วงองค์ทว่า
จมนานาหายไปในแก่งหลวง เป็นราชบุตรขุนรามคำแหง กักราช
เท่าใดไม่ปรากฏ

๕. พระญาติไทย หรืออุไทยราช หรืออุไทยไชยเชษฐ
พระนามเต็มตามทถวายเมือราชธานีเข็กว่า ศรีสุริยพระมหา
อรรคมราชาธิราช ซึ่งแต่งหนังสือไตรภุมน เป็นราชบุตรพระญาติ
เล็ดไทย หนังสือฉบับเรียก ญาติไทยราช เมือจุลศักราช ๖๗๑
เสวยราชย์อัยสันพระชนมเมือจุลศักราช ๗๐๑

๖. พระเจ้าศรีสุริยพงษ์นราเมโหราชอรรคมราชาธิราช
นอกจากศิลาจารึก หนังสือฉบับไม่ใ้ทุกสารฉง เป็นราช
บุตรพระญาติไทย เสวยราชย์เมือจุลศักราช ๗๐๑ อัยสัน
เสวยพระนครแก่งส้มเ็จพระบรมราชาธิราชกรุงศรีอยุธยา เมือ
จุลศักราช ๗๓๐

บรรดาพระเจ้ากรุงสุโขทัย ดูเหมือนจะปรากฏพระนาม
ในนานาประเทศ แลต่างชาติมีมาเรียกว่า ส้มเ็จพระร่วงเจ้า
ต่อ ๆ กันมาทุกพระองค์ ไม่เรียกแต่เฉพาะพระองค์หนึ่งพระ
องค์ใดใน ๖ พระองค์คน และมูลเหตุไม่น่าเชื่อว่าเกี่ยวแกเือง
นายร่วง นายคงเครา ะไรอย่างทเพื่อในหนังสือพงศาวดาร

เห็นขงคนภายหลังอธิบาย   เมื่อยังอ่านอักษรจารึกศิลาไม่
ออก เพราะฉะนั้นเมื่อพิมพ์หนังสือ   จึงให้เรียกว่าไตรภูมิ
พระร่วง   จะโตเป็นคกษหนังสือสภากษพระร่วง   ขงคนภาย
หลังโตแต่งเป็นสำนวนใหม่เสียแล้ว

ในศิลาจารึก   ปรากฏว่าพระญาติไทยอยู่ในราชสมบัติ
กว่า ๓๐ ปี แลทรงเลื่อมใสในพระศาสนามาก   ขาจะให้แต่ง
หนังสือเช่นเรื่องไตรภูมิโตด้วยประการทั้งปวง   แต่คักราช
หลงไว้ในหนังสือ   ว่าแต่งเมื่อพระกา   คักราชโต ๒๓   บัน
จุลคักราช ๒๓   เป็นพระกาจริง   แต่เวลาช้านานก่อนรัชกาล
พระญาติไทยมากนัก   จะเป็นจุลคักราชไม่ได้   เต็มเข้าใจว่า
จะเป็นพุทธคักราชหรือมหาคักราช   แต่ถ้าหากผู้คัดลอกทีหลัง
จะตกตัวเลขหน้าหรือเลขหลังไปสองตัว   ลงของเดิม   ลงสองค
หลายสถาน   ก็ไม่สามารถจะเห็นเข้าใจตรง   หรือแม้แต่เพียง
จะให้ไกลกับคักราชรัชกาลของพระญาติไทย   ตามที่ชัดแล้ว
ในศิลาจารึกโต   คักราช ๒๓   นี้จะเป็นคักราชอะไร   ต้องทง
ไว้ให้ท่านผู้อ่านสอหาคความจริงต่อไป

เรื่องไตรภูมิ   เป็นเรื่องทนบถกกันแพร่หลายมาแต่โบราณ
ถึงคคชนเช่นรูปภาพเขียนไว้ตามฝาผนังวัด   และเขียนจำลอง
ลงไว้ในสมุด   มีมาแต่กรุงกรุงเก่ายังปรากฏอยู่จนทุกวันนี้   แต่

ที่เป็นเรื่องหนังสือในครั้งกรุงเก่า จะมดขยบขยบนอกออกไปจาก
 ไตรภูมิพระร่วงขยบนหรือไม้ม ไม่ทราบแน่ ด้วยยังไม่ได้พบ
 หนังสือเรื่องไตรภูมิครั้งกรุงเก่า นอกจากที่เขียนเขียนรูปภาพไว้
 ในสมุด แต่ในกรุงรัตนโกสินทร์ เมื่อปลายจุลศักราช ๑๑๔๕
 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ใต้ทรงพระกรุณา
 โปรดให้พระราชอาคันตุกะและราชบัณฑิตช่วยกันแต่งหนังสือ
 ไตรภูมิขยบน ๑ ตอนมาอีก ๑๘๖ ปี เมื่อปลายจุลศักราช ๑๑๖๔
 ทรงพระราชดำริว่าหนังสือไตรภูมิที่แต่งไว้แล้วการไม่เสมอ
 กัน ทรงพระกรุณาโปรดให้พระยาธรรมปรีชาแต่งใหม่อีกครั้ง
 ๑ แต่ในยานแพนภพระราชดำริเรื่องแต่งหนังสือไตรภูมิ ทั้ง
 ๒ ขยบนนี้ ไม่ใ้กล่าวให้ปรากฏว่ามี หนังสือไตรภูมิของ
 พระญาติไทยเลย แม้เพียงแต่จะว่าไตรภูมิของเก่าเลอะเทอะวิปล
 ลาส จึงให้แต่งใหม่ก็ไม่มี ไตรภูมิขยบซึ่งหอพระสมุดได้มาจาก
 เมืองเพชรบูรณ์ ก็เขียนหนังสือจารแตกครั้งกรุงธนบุรี เห็นจะชุก
 ช้อนขยบแห่งใดที่เมืองเพชรบูรณ์ในเวลานั้น ไม่ปรากฏในกรุงเทพฯ
 จึงมีใ้กล่าวถึงในยานแพนภ โดยเข้าใจกันในครั้งนั้น ว่า
 หนังสือไตรภูมิของเดิม จะเป็นขยบพระญาติไทยนั้นก็ตาม หรือ
 ขยบนครั้งกรุงเก่าก็ตาม สายสูญไปเสียแต่เมื่อกครั้งเสียดกรุงเก่า
 จึงโปรดให้แต่งขึ้นใหม่ อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี หนังสือไตรภูมิพระร่วง

นเป็นหนังสือเก่าซึ่งมีคนขบแบ่ในหอพระสมุดวชิรญาณขบ ๑
 กขมขุโตจาลองไว้ที่เมืองเพชรบุรีขบ ๑ สมควรจะพิมพ์ขึ้น
 ไว้ให้แพร่หลายมีคนขบข่าให้สาบสูญไปเสีย กรรมการหอพระ
 สมุดวชิรญาณคึกเห็นดังนั้น เมอเจ้าภาพในงานพระศพพระเจ้า
 บรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าประสาธน์ศรีโส พระองค์เจ้าประไพศรี
 สอาด มีความประสงค์จะพิมพ์หนังสือแรกในงานพระเมรุ
 พระเจ้าบรมวงศ์เธอทั้งสองพระองค์นั้น มาขอความแนะนำ
 กรรมการขบขุโตเลือกเรื่องไตรภูมิพระร่วงให้พิมพ์ ด้วยเห็นความ
 สมควรมอขุเป็นหลายประการ คือ

เป็นหนังสือเก่า ยังไม่มีใครจะขุโตเคยพบเห็น ประการ ๑

เป็นหนังสือหายาก ถ้าไม่พิมพ์ขึ้นไว้ จะสูญเสียประการ ๑

เป็นหนังสือชนิดที่ไม่มีใครจะพิมพ์ขาย เพราะจะไม่มีใคร

ขุ คควรพิมพ์ขุโตแต่ในการกศล ประการ ๑

ถ้าท่านขุโตอ่านหนังสือนี้เกกความเขอหน่าย ขอขงขุ
 คึกเห็นแก่ประโยชน์ที่ขุโตพรรณามาแล้ว และอนโมทนาเฉพาะ
 คอขความเจตนาจะรักษาสมบัติของภาษาไทยมิให้สาบสูญเสีย
 เป็นขุขสำคัญ

หนังสือไตรภูมิพระร่วง คนขบขบเป็นอักษรขอม และ
 มิวปลาสมากคังกล่าวมาแล้ว ในการ คึกเป็นหนังสือไทย นอก

(๑)

จากตัวอักษรแล้ว ไม่ได้อ่านใจโดยคำแห่งหนึ่งแห่งใดให้ผิดจาก
ฉบับเดิมเลย แม้คำอ่านมีตัวกรเอง ถ้าจะแปลเป็นภาษาไทย
จะต้องแก้ไขของเดิมบ้าง จึงมีใ้แก้ไขแปล ทั้งไว้ทรงรวายางแห่ง
ผลออกก็ควรจะเขียนผิดต่อ ๆ กันมาแต่ก่อน ขอให้ท่านผู้อ่าน
พิจารณาตามอรรถโน้มนำแห่งคน ๆ เทอญ ฯ

หอพระสมุดวชิรญาณ

วันที่ ๑ พฤษภาคม รัตนโกสินทร ศก ๑๓๑

เจ้าพระยาทิพากร

เตภูมิกกถา

คาถานมัสการ

วน ททวา สัรธา พุทฺธ	สหัสส อมม กณมุตตม
อิทํ ทิสฺส เขปํ	ปวักขามิ กถํ อธิ ๖
สุทฺธิ ภฎฺฐิตุกามํ	สัสสนาถิยสโมหํ
มธฺธา สมนนํ	ปารมิ ปารพฺพิตา
กณฺธย สัรคณ	กณฺธกา ลกฺขณณ
ชณฺจรณสโรชํ	ยตยาโมชณเภาวินเท
วิกสิตวิททานํ	สัสชราโชรณณ
สัสสนหทยสา เม	สวณาภาเม กุสลยุเทนต
มากุสลทิมรณ	ชสนํ ปาภต
มนฺวร มวลตถ	อิมมตปภวนเทม
สสนมนสโรชํ	พทํ อิวาริ สชผล
อภวิภชิตตต	อิมมสการ สักก
วิมลธवलลิสฺส	รสิธญฺญาเยต

ศัสตรวรสย์

ชโนรณาวินาโรภาเวนโต

ศัทธามตฉลาพทัง

กฤษณนรณโตโย

สุโขเทยยนรณทสส

อภิวาโมมหาษฏโณ

ทานาสัสตคณเยโต

อัมมอโรสกุตโต

อัยมิกถานาม

สัชชนาถยชธรรมท

พชณทุสาสนญเวย

ชคตมคเต ภวนเท

เท อปาสาษฏญญา

พาหุสัจจนาสโย

ราชาสุนทรทชโก

ลิตโยนามอัครโซ

ฉิทมาจวิสารโ

มาค้ายทภโรยิ

สัพพสทเถรสุปากโฏ

รณญา เกเทน

ถยิตาทยภาสโต

สกกจสัพพโสเรทา ฯ

บานแพนงเดิม

ในขอความไตรภูมิภิกษาน มีในในกาลเมื่อใดได้ และมีแต่
ในขัระกาโพ้นเมื่อศักราชได้ ๒๓ ปี ขัระกาเดือน ๔ เพ็งวัน
พฤหัสบดี ผู้ใดหากสอศรมมิได้เสียสิ้น เจ้าพระญาเลไทยผู้
เป็นลูกแห่งเจ้าพระญาเลไทย ผู้เสวยราชสมบัติในเมืองศรี-
ลัษณาโดยและสกุโขทัย และเจ้าพระญาเลไทยนั้นเป็นหลานเจ้า
พระญารามราชผู้เป็นสุริยวงษ์ และเจ้าพระญาเลไทยได้เสวย
ราชสมบัติในเมืองลัษณาโดยอยู่ได้ ๖ เข้า จึงได้ไตรภูมิ
ตามนัสใส่เพื่อใด ใส่เพื่อมิอศตพระอภิธรรมและระใคร่เทศนาแก่
พระมารดาท่าน อนึ่งระใคร่จำเวญพระอภิธรรมไว้ศ พระธรรม
ไตรภูมิภิกษานขอเอาออกมาแต่พระคัมภีร์โคย้างเล่า เอามาแต่ใน
พระอศตถกถาพระจุจวาคนนั้นกัมข่าง ๗ ในอศตถกถาฎีกาพระอภิ-
ธรรมวถารกัมข่าง ๗ พระอภิธรรมสังคหกัมข่าง ๗ ในพระสุมังคล
วิลาสนกัมข่าง ๗ ในพระขัณญ์สุตทนกัมข่าง ๗ ในพระสารัตถ
ยกาสนกัมข่าง ๗ ในพระมโนรชปรัตถกัมข่าง ๗ ในพระสิโนโรด
ยกาสนกัมข่าง ๗ ในพระอศตถกถาฎีกาพระวิในยกัมข่าง ๗ ใน
พระธรรมยทกัมข่าง ๗ ในพระธรรมมหากถากัมข่าง ๗ ในพระ

มจรตลปรณวตาสันกมข้าง ๗ ในพระธรรมชาตกกมข้าง ๗ ใน
 พระชินาลังการกมข้าง ๗ ในพระสารีรตถกษณกมข้าง ๗ ในพระ-
 พุททวงษกมข้าง ๗ ในพระสารสังคกมข้าง ๗ ในพระมิลนท
 ขัญญทกมข้าง ๗ ในพระปลาเลยยกกมข้าง ๗ ในพระมหานทานกม
 ข้าง ๗ ในพระอนาคตวงษกมข้าง ๗ ในพระจริยาขุฎกกมข้าง ๗
 ในพระโลกขัญญตีกกมข้าง ๗ ในพระมหากัลปกมข้าง ๗ ในพระ-
 ธรรวตตกมข้าง ๗ ในพระสมันตปาสาทิกกมข้าง ๗ ในพระ
 รัทษณภิกษรรวมกมข้าง ๗ ในพระอนุภาทิงธรรวมกมข้าง ๗ ใน
 พระสารีรกวณจลยกมข้าง ๗ ในพระโลกยุตตกกมข้าง ๗ และ
 พระธรรมทั้งหลายน เหาออกมาแลแห่งแลนชยและเอามาผสม
 กัน จึงสมมุติชื่อว่าไตรภูมิกลาแล ๗ พระธรรมทั้งหลายนเจา
 พระญาเลไทยอินเขนกระษตรพงษ คิงหรือละมาอาจผกพระคัมภ
 ไตรภูมิกลานไคไส เพราะเหตุท่านนัทรงพระขุฎกไตรธรรม
 ธิะไคฟงไคเรียนแต่ล้านกนพระสังฆเจาทงหลาย คอว่ามหาเถร
 มุณฟงเขนอาทิกรัมเรียนแต่พระอนิมทสัส และพระมหาเถร-
 ธรรมปาลเจาข้าง ๗ พระมหาเถรสัททัญเจาข้าง ๗ พระมหา
 เถรพงษเจาข้าง ๗ พระมหาเถรขัญญาญาณทนชัส ๗ เรียนแต่
 ราชขณชกตย ผู้ ๑ ซอชอปเสนราชขณชกตย ผู้ ๑ ซอชอทราย

ราชบัณฑิตยสถาน เรียบเรียงแก้ไขโดยกรมศิลปากร
 โฆษาจารย์ในเมืองทริภุญไชย ๖ ผู้ใดจักปราถนาสวรรค์นพ-
 พานจงสัจจนฟังไตรภุมิกถาคด้วยทำนกอารุง อย่าได้ประมาทสัก
 หนึ่ง จงระไคพยพระศรีอารียไมตรีเจ้า เมอจะลงมาตรัส
 แก่สรรพญตญาณในโลกนแล ๖

เทวภูมิ

๖

อันว่าสัตว์ทั้งหลายย่อมจะเวียนวนไปมา และเกิดในภูมิ
 ๓ อันนั้นแล ฯ อันใดแลชอกภูมิ ๓ อันนั้นแล อนึ่งชอวากุม
 ภูมิ อนึ่งชอวารูปภูมิ อนึ่งชอวารุชภูมิ ๓ ภูมิอันนั้นชอน
 เป็นประเภท ๑๑ อันใดโสศก อนึ่งชอวานรภูมิ อนึ่งชอวา
 เปศวรสัยภูมิ อันหนึ่งชอวาสรกายภูมิ ๔ อันหนึ่งชอวาชยายภูมิ
 กวา ชอชกตภูมิ กวาช อนึ่งชอมนัสสภูมิ อนึ่งชอจาทมหาราชกา
 ภูมิ อนึ่งชอดาวคงขภูมิ อนึ่งชอชยามาภูมิ อนึ่งชอศัสตภาภูมิ อนึ่ง
 ชอนมมานรตภูมิ อนึ่งชออุปรมตวรสวตภูมิ ๗ อันหนึ่งชอศัสตภา
 ภูมิ ๑๑ แห่งชอกามภูมิแล ฯ ในรูปภูมิอันนั้นชอน
 เป็นประเภท ๑๖ อันใดโสศกอนึ่งชอพรหมปวารัสสชาภูมิ อนึ่งชอ
 พรหมปโรหิตาภูมิ อนึ่งชอสมหาพรหมภูมิ และพรหม ๓
 อันนั้นชออุปฐมาณภูมิแล ฯ อนึ่งชอปรริตคาภาภูมิ อนึ่งชอชอชียมา
 นาภาภูมิ อนึ่งชอชอภัสสรภูมิ และพรหม ๓ อันนั้นชอชอชีย
 ภาณภูมิแล ฯ อนึ่งชอชอปรริตคัสภาภูมิ อนึ่งชอชอชียมานัสภาภูมิ
 อนึ่งชอชอชยภคณภูมิแล ฯ และพรหม ๓ อันนั้นชอชอชียภาณภูมิแล ฯ อนึ่ง
 ชอชอชยภคณภูมิ ชอชอชยภคณภูมิ ๓ อันนั้นชอชอชยภคณภูมิแล ฯ อนึ่ง
 ชอชอชยภคณภูมิ ชอชอชยภคณภูมิ ๓ อันนั้นชอชอชยภคณภูมิแล ฯ อนึ่ง

นน เป็นคนว่าเทพยดาแตรพรหมแตรเสกัวแห่งนรกนนแล ฯ อัน
 ว่าปฏิสนธิมี ๒๐ อันแล อนึ่งชอชกศลวียากชอชกชานันตีรณ
 ปฏิสนธิ ฯ อนึ่งชอชกศลวียากชานันตีรณปฏิสนธิ ฯ อนึ่งชอชอโตมนัสส
 สหคตญาณสัมปยุตตสังขารวียากปฏิสนธิ ฯ อนึ่งชอชอโตมนัสส
 สหคตญาณสัมปยุตตสังขารวียากปฏิสนธิ ฯ อนึ่งชอชอโตมนัสส
 สหคตญาณวิปยุตตตสังขารวียากปฏิสนธิ ฯ อนึ่งชอชอโตมนัสส
 สหคตญาณวิปยุตตตสังขารวียากปฏิสนธิ ฯ อนึ่งชอชอชกชกช
 สหคตญาณวิปยุตตตสังขารวียากปฏิสนธิ ฯ อนึ่งชอชอชกชกช
 สหคตญาณสัมปยุตตตสังขารวียากปฏิสนธิ ฯ (แต่ ๑๐ อันน
 ชอชกชกชปฏิสนธิ ฯ อนึ่งชอชอชกชกชสหคตญาณวิปยุตต
 ตสังขารวียากปฏิสนธิ ฯ อนึ่งชอชอชกชกชสหคตญาณสัมปยุตต
 ตสังขารวียากปฏิสนธิ ฯ) แต่ ๑๐ อันนชอชกชกชปฏิสนธิ ฯ
 แต่ฝูงอันยังกามราคย้อมเขาปฏิสนธิ ๑๐ อันนแล ฯ อนึ่ง
 ชอชกชกชปฏิสนธิ ฯ อนึ่งชอชอชวาววียากปฏิสนธิ ฯ อนึ่งชอช
 บัคคาววียากปฏิสนธิ ฯ อนึ่งชอชอชวาววียากปฏิสนธิ ฯ อนึ่งชอช
 ชอชกชกชปฏิสนธิ ฯ อนึ่งชอชอชวาวปฏิสนธิ ฯ แต่ฝูง
 พรหม ๖ อันน บัคมเขาปฏิสนธิทิวชปฏิสนธิ ๖ อันนแล ฯ
 อนึ่งชอชอชวาวปฏิสนธิ ฯ อนึ่งชอชอชวาวปฏิสนธิ ฯ
 ราชคนวียากปฏิสนธิ ฯ อนึ่งชอชอชวาวปฏิสนธิ ฯ

สนธิ์นั้นพิจารณาบายและเขาปฏิสนธิ์จึงเกิดกันนั้น ฯ ปฏิสนธิ์นั้น
 แต่ ๔ จำพวกนั้นเขามีได้ คนผู้รู้หลักมปริชาธิ์ปฏิสนธิ์ธรรม
 เป็นต้นว่าโพธิสัตว์ เขาปฏิสนธิ์ด้วยปฏิสนธิ์ ๘ จำพวกนั้นแล ฯ
 ฟังโคควรแก่ปฏิสนธิ์อันใดก็เกิดด้วยปฏิสนธิ์อันนั้นแล ฯ อันว่า
 ปฏิสนธิ์ ๘ อันนั้น อันหนึ่งชื่อโสมนัสสสทกคญาณสัมปยุทค-
 อสังขาริกวิบากปฏิสนธิ์ ฯ ปฏิสนธิ์อันนี้ทั้งนี้ โจอันเขาปฏิสนธิ์
 นั้นเห็นและรู้ด้วยปัญญาอันหายบุคคลชอกขมิได้และยินดีจึงเขา
 ปฏิสนธิ์ ฯ อนึ่งชื่อโสมนัสสสทกคญาณสัมปยุทคสังขาริก-
 วิบากปฏิสนธิ์ ฯ ปฏิสนธิ์ว่าอันนี้ จิตอันเขาปฏิสนธิ์นั้นมีคน
 ชอกจึงจะเห็นแล เขาอุปด้วยปริชาและยินดีจึงเขาปฏิสนธิ์ ฯ
 อนึ่งชื่อว่าโสมนัสสสทกคญาณวิปยุทคสังขาริกวิบากปฏิสนธิ์
 จิตอันเขาปฏิสนธิ์มีรูแท้ หายบุคคลชอกขมิได้ และยินดีจึงเขา
 ปฏิสนธิ์ ฯ อนึ่ง โสมนัสสสทกคญาณวิปยุทคสังขาริกวิบาก
 ปฏิสนธิ์ จิตอันเขาปฏิสนธิ์นั้นมิรูแท้และมีผู้ชอกจึงยินดีจึง
 เขาปฏิสนธิ์ ฯ อนึ่งชื่อชอกเขกชา สทกคญาณสัมปยุทคสังขาริก
 วิบากปฏิสนธิ์ จิตนั้นปฏิสนธิ์นั้นแท้และรู้ด้วยปริชาหายคน
 ชอกขมิได้ จึงเขาปฏิสนธิ์ด้วยจิตอันประภอย ฯ อนึ่งชื่อชอกเขกชา
 สทกคญาณสัมปยุทคสังขาริกวิบากปฏิสนธิ์ จิตอันเขา

ปฏิสนธิอันคนนอกจงระเหิน และรู้ด้วยปรีชาจึงเอาปฏิสนธิด้วย
 ชันจักวาล ๗ อนึ่งช่ออุเบกขาสหคตญาณวิปยุคตอสังขาริก-
 วิทยาปฏิสนธิ จิตอันเอาปฏิสนธิอันเขมิฐแท้ และหากคนนอก
 ยมิโทษปฏิสนธิด้วยใจอันประภอย ๗ อนึ่งช่ออุเบกขาสหคตญาณ
 วิปยุคตอสังขาริกวิทยาปฏิสนธิ ใจอันเอาปฏิสนธิอันคนนอก
 ยมิฐแท้ จึงเอาปฏิสนธิด้วยใจอันประภอย ๗ สัตว์อันเกิด ในกาม
 พุทรมิ เป็นกัณหา จากมหาธาตีกาภูมิเอาปฏิสนธิโยนด้วยอุปยา
 ติกโยนอันแต่ขวโล้ เอาปฏิสนธิด้วยปฏิสนธิ ๘ อันตั้งกล่าวมา
 นแล ๗ ผัสสมปฏิสนธิในกามาพุทรมิได้ ๑๐ จำพวก ผัสสม
 กมิโยน ๔ จำพวก ๗ สัตว์อันเกิดในปถมณภูมิเป็นพรหมน
 เหา โยนด้วย อุปยาคิกโยนโล้ ๗ เอาปฏิสนธิด้วยวิทก วิจาร
 ยคตช เขกคคตา สหิตปถมณวิทยาปฏิสนธิจิต ใจอันเอาปฏิ-
 สนธิอันราพทและพิจารณาจรมกขณกขณสังขณก หน้าตาและคน
 และใจเขนอันแต่ขวโล้เอาปฏิสนธิ ผัสสมปฏิสนธิอันโยนไปไค้
 เกิดในพรหมยารสังขณภูมิ ผัสสมทราวมไปโล้ไค้ไปเกิดใน
 พรหมย ไรศตภูมิ ผัสสมทราวมไปโล้ไค้ไปเกิดในมหาพรหม
 ภูมิ ๗ ทั้ง ๓ นช่อปถมณภูมิตล ๗ สัตว์อันเกิด ในทุติย-
 ณาณภูมิ เป็นพรหมด้วยอุปยาคิกโยนอันแต่ขวโล้ ๗ เอาปฏิ-
 สนธิด้วยวิจารม คตชเขกคคตล สหิตคตขณ วิทยาปฏิสนธิจิต ๗

ปรุสนธิอันเกี่ยวนั้นได้ ใจอันเขาปรุสนธิว่ายมิรุครนอันโคเลย
 เขาอากาศสำนัญจายตน ฯ เขาใจชัยอยู่ในอากาศน้อยหนึ่งซึ่งเขา
 ปรุสนธิ ว่ามิมิเห็นอากาศเลยจึงเขาปรุสนธิ ฯ สัตว์อันเขา
 ปรุสนธิในอากาศัญญายตนภูมินั้น เขาอากาศัญญายตนวิบาก
 ปรุสนธิอันเกี่ยวนั้นได้ ใจอันเขาปรุสนธินั้น เขาปรุสนธิด้วย
 วจนญาณอันละเชือกแลจึงเขาปรุสนธิ ฯ สัตว์อันเขาปรุสนธิใน
 เณวส์ญญานาสัญญายตนภูมินั้น เณวส์ญญานาสัญญายตนวิบาก
 ปรุสนธิอันเกี่ยวนั้นได้ ใจอันเขาปรุสนธิทั้งจกมิตจกขมจึงเขา
 ปรุสนธิ ฯ แยกฝูงสัตว์ทั้งหลายอันเขาโยนิปรุสนธิแห่งภูมิ ๓๑
 เป็นประเภทในไตรภูมิทั้งกล่าวมานั้นแล้ว

นรกภูมิ

สัตว์อันเกิดในนรกภูมินั้น เป็นด้วยอุปปาทกโยนิ กูล
เป็นรูปได้ ๒๘ คาบสันคายเคียว รูป ๒๘ นนทอนโคข้าง
คช ปลว ฮาโป เทโซ วาโย จักขุ โลต ฆาน ชิวหา
กาย มน รูป สัทท คันธรส โผฏฐัพพ อิตถิภาว บรมภาว
ททย ชวคณทวย อาหาร ปริจเฉท กายวิญญุตต วจวิญญุตต
ลหุตตา กัมมัญญุตตา อธิจโย สันติ รูปขัสส ชรโตฯ อันว่า
ปลวรูปนน คชกรรูกุกและหนึ่งแลฯ ฮาโปรูปนน คชนาอินไหล
ไปมาในตนนแลฯ เทโซรูปนน คชว่าไฟอินธอินและเกิด
เป็นเลอติในตนแลฯ อันว่าวาโยรูปนน คชลมอินทรงสถล
และไหลทงเนอทงตนแลฯ จักขุรูปนน คชตาอินแคงทฯ โลต
รูปนน คชหูอินโคพงนนฯ ฆานรูปนน คชจุมกอินแคงทมิให้
รสทงหลายฯ ชวหารูปนน คชลน อันรจกรสสัมและฝาค
และรสทงหลายนนฯ กายรูปนน คชรูปอินเรูเจบรู ปลว
อินลุกทชงฯ รูปารูปนน คชรูปอินเห็นแคงทฯ สัททารูป คช
รูปอินไต่ยนตฯ คันธารูปนน คชรูปอินเบนกลนเป็นคณอิน
หอมฯ รสธารูปนนเป็นรสฯ โผฏฐัพพารูปนน คชรูปอินลุก

ท้อง ๗ อิตถรูป คือรูปเป็นผลตัญ ๗ ขรรขรปนน คือรูปอันเป็น
 ฝชาย ๗ หทยรปนน คือรูปอันเป็นคั่นแก้วรูปทรงหลายอันอยู่
 ภายใน ๗ ชวตนทรรขรปนน คือชวตอันอยู่ในรูปทรงหลาย ๗
 อาหารรปนน คืออาหารอันกิน ๗ ปรจเลทรปนน คือรูปที่คช
 ทคคกน ๗ ภาวัญญุกตรปนน คือรูปอันรแทกน ๗ วิวญ-
 ญคตรปนน คือรูปอันรแทปาก ๗ วิสสรูปปลหทารปนน คือ
 รปนนรพลน ๗ ฤษีสัมพทการปนน คือรูปอันออง ๗ ฤษีสกม
 มญญการปนน คือรูปอันควรรป ๗ ฤษีสลยจโยรปนน คือ
 รปนนให้เขนอก ๗ ฤษีสสันตการปนน คือรูปอันลยอนแทงตั้งฤ
 จงวาลยวาแทงนน ลยหลากหลายนคณนแล ๗ ฤษีสชรรการปนน
 คือรูปอันแกอนเหมา ๗ ฤษีสอนจจการปนน คือรูปอันชนก
 รปนนระไกลตายน และรูปทรง ๒๘ รูปแถมแกสทวในร
 แล ๗ ผงสทวอนไปเกกในทรายทเขนทกขล้ามาก โจเขานน
 เพอใจเขาร้าย และทำยาปค้วยใจอันร้ายมี ๑๒ ชิ้นแล ๗ อนน
 กอ โสมนัสสทคทฏฐีคทลัมปยททอสังขารกเมก โจนมี
 วายาปและกระทำยาปค้วยใจอันกล้าและเขนค ๗ อนนคอโส-
 มนัสสทคทฏฐีคทลัมปยททอสังขารกเมก โจนหนงมีรวายาปและ
 เขนคและกระทำยาปนน เพอมีสุขกชวน ๗ อนนคอ โสมนัส
 สทคทฏฐีคทลัมปยททอสังขารกเมก โจนหนงมีรวายาปและ

พระญาติไทย

กระทำด้วยใจของคนเองอันกล้าแข็งและยินดี ฯ อนึ่งคือโสม-
 นัสส์สหคตทัญญูจิตวิปลยคตสังฆาธิก ใจอันหนึ่งรู้ว่ายาปและ
 ยินตกระทำยาป เพื่อมผู้ชกชวณ ฯ อนึ่งคืออเบกขาสหคตทัญญู
 คตสัมปยุตคตสังฆาธิก ใจอันหนึ่งรู้ว่ายาปและกระทำเพื่อมผู้
 ชวณ และกระทำด้วยใจอันร้ายใจกล่ามยมนกยณราย ฯ หนึ่งคือ
 อเบกขาสหคตทัญญูจิตวิปลยคตสังฆาธิก ใจอันหนึ่งรู้ว่ายาป
 และกระทำเพื่อมผู้ชวณ และกระทำด้วยใจอันร้าย และ ใจกล้า ฯ
 อนึ่งคืออเบกขาสหคตทัญญูจิตวิปลยคตสังฆาธิก ใจอันหนึ่งรู
 ว่ายาปและกระทำเองกับด้วยใจอันร้ายอันกล้า ฯ อนึ่งคืออเบกขา
 สหคตทัญญูจิตสังฆาธิก ใจอันหนึ่งรู้ว่ายาปผู้ชวณและกระทำ
 ด้วยใจอันกล้า ฯ อนึ่งคือโสมนัสส์สหคตทัญญูจิตวิปลยคตสังฆา
 ธิก ใจอันหนึ่งประกอบไปด้วยโกรธขงเคียดกกระทำยาปด้วยใจอัน
 กล่าแข็งเองและร้าย ฯ อนึ่งคือโสมนัสส์สหคตทัญญูจิตวิปลยคต
 สังฆาธิก อนึ่งกอบไปด้วยโกรธ ขงเคียดกกระทำยาปเพื่อมผู้
 ชวณ ฯ อนึ่งคืออเบกขาสหคตทัญญูจิตวิปลยคต ใจอันหนึ่งมี
 เชื้อบุญและกระทำยาปด้วยใจประกลาย ฯ อนึ่งคือ อเบกขา
 สหคตทัญญูจิตวิปลยคต ใจอันหนึ่งยอมชวนไปฟังตงกอนเถาและ
 เขาก่อนเส้าทอกลางย้อมยาลง ทกเมอ และกระทำยาปด้วยใจ
 ประกลาย ฯ ใจร้ายทั้ง ๑๒ นตและมณเภาคนผู้ใหญ่ นนโคโยเกิด

ในทํารายเขียนกันว่าจตุรกายาแล ฯ เหตุการเท่าใดและมีใจราย
 ผ่องนแกสตัวทงหลาย เหตุการนนยงม ๓ อัน อนงชชวา
 โลโกเหตุ อนงชชวาโทโสเหตุ อนงชชวาโมโหเหตุ ฯ อัน
 ชชวาโลโกเหตุนน เพอม่กไคสันทาน มกพามกคทานเพอ
 จะเอาสันทานและใจนชชนนกระทำยาข ฯ อันชชวาโทโสเหตุนน
 เพอคทานถกใจ ชงเคียคหิงษาแก่ทาน มกคมนคุมโทษชวนใจ
 กระทำยาข ฯ อันชชวาโมโหเหตุนน บมรุษบุญธรรมไพศาลใจ
 หลงไปกระทำยาขไปชชนนพทกเมอแล ฯ เพราะเหตุ ๓ อันน
 แลหากพาสัตว์ทงหลายไปเสกตในทํารายคชจตุรกายาแล ฯ กวีย
 สภาวกระทำยาขผ่งนนม ๑๐ จำพวกโสท กาเขนควธิ กมม
 ป่าณาติฆ่าคา อทินนทานา กาเมสมีจฉาจาราฯ วาจากมม
 จตพพิ มสวาทา ผรสวาทา เปสญญาวาจา สัมมปป์ลาปาจาวาฯ
 มนสาทวธิญแจว มจฉาทฎฐูปยาปาทวิหษา ทสกมมปป์ถาอเมฯ
 สภาวอันกระทำยาขก้วยคน ๓ จำพวก ฯ สภาวอันกระทำยาข
 ก้วยปาก ๔ จำพวก ฯ สภาวอันกระทำยาขก้วยใจ ๓ จำพวก ฯ
 ผสम्मเข้าก้วยกันเป็น ๑๐ จำพวกแล ฯ อันว่ากระทำยาขก้วยตัวมี
 ๓ จำพวกนนฉนน คชวาจาคนแลงมาสตัว อนนรกกก้วยมชก้วย
 คนคตน ฯ อนงคชวาสิกเอาสันทานอันทานมีไคให้แก่คนและเอา
 ก้วยคนมีอตน ฯ อนงคชวาชก้วยเมษทานผ อ ฯ อันว่าทำยาข

พระญาติไทย

และถักกันลงไป และนรกอื่นชื่อว่าวรกนน้อยได้นรกทั้งหลาย และนรกอื่นชื่อว่าสัญญาพจนนอยเห็นนรกทั้ง ๗ อันนั้น ผังสัตว์อนเกิดในนรกอื่นชื่อว่าสัญญาพจนนอยนได้ ๕๐๐ ปีด้วยขี้นนรก และเข็นวัน ๑ คน ๑ ในนรกได้ ๘ ล้านปี ในเมืองมนุษย์ ๕๐๐ ปี ในสัญญาพจนนได้ล้าน ๖ แสนล้าน หีบขมมนัย ในเมืองคนน ๑,๖๒๐,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐ ๗ ผังสัตว์อนเกิดในกาลสุดท้ายนรกนยนได้ ๑,๐๐๐ ปี ในนรกน วัน ๑ คน ๑ ในกาลสุดท้ายนรกนได้ ๓๖,๐๐๐,๐๐๐ ปีในมนุษย์ ๑,๐๐๐ ปี ในนรกได้มีทาศปทมปทมประคทศ ๑๒,๘๖๐,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐ ปีในมนุษย์ ๗ ผังสัตว์อนเกิดในสังฆาฏนรกนยนได้ ๒,๐๐๐ ปี ในสังฆาฏนรกวัน ๑ คน ๑ ได้ ๑๔๕,๐๐๐,๐๐๐ ปี ในมนุษย์ ๒,๐๐๐ ปี ในสังฆาฏนรกนนเขนยนได้ ๑๐๓,๖๘๐,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐ เป็นปีในมนุษย์แลฯ ผังสัตว์อนเกิดในโรรพนรกนได้ ๔,๐๐๐ ปี ในโรรพนรกวัน ๑ คน ๑ ได้ ๕๗๖,๐๐๐,๐๐๐ ปี ในมนุษย์น ทง ๔,๐๐๐ ปี ในโรรพนรกนได้ ๗๒๘,๔๔๐,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐ ปี ในมนุษย์เรานแลฯ ผังสัตว์อนเกิดในมหาโรรพนรกนยนได้ ๘,๐๐๐ ปี ในนรกวัน ๑ คน ๑ ในนรกนได้ ๒๓๐,๕๐๐,๐๐๐ ปี ใน

มนุษย์น^๕ ทง^๕ ๘,๐๐๐ ปี ในรกน^๕น^๕ไค^๕ ๖,๖๓๕,๕๒๐,
 ๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐ ปี ในมนุษย์เราน^๕แล^๕ฯ ผง^๕ส^๕ต^๕ว^๕อน^๕เก^๕ก^๕
 ในคายน^๕ร^๕ก^๕น^๕น^๕ไค^๕ ๑๖,๐๐๐ ปี ในร^๕ก^๕ว^๕น^๕ ๑ คน ๑
 ในคายน^๕ร^๕ก^๕น^๕น^๕ไค^๕ ๘,๒๑๖,๐๐๐,๐๐๐ ปี ในมนุษย์ ทง^๕
 ๑๖,๐๐๐ ปี ในคายน^๕ร^๕ก^๕ ๕๓,๐๘๔,๑๖๐,๐๐๐,๐๐๐,
 ๐๐๐ ปี ในมนุษย์เราน^๕แล^๕ฯ ผง^๕ส^๕ต^๕ว^๕อน^๕เก^๕ก^๕ในร^๕ก^๕อน^๕ช^๕อ^๕ว^๕
 มหาคายน^๕ร^๕ก^๕น^๕น^๕แล^๕ฯ จะน^๕ย^๕ย^๕และ^๕เด^๕ค^๕อน^๕อน^๕เส^๕ว^๕ย^๕ท^๕ก^๕ช^๕ในร^๕ก^๕น^๕
 ย^๕มี^๕ถ^๕ว^๕น^๕ย^๕อ^๕ม^๕น^๕ย^๕ค^๕ว^๕ย^๕ก^๕ล^๕ย^๕ ๑ แล^๕ฯ ผง^๕น^๕ร^๕ก^๕ไ^๕ห^๕ว^๕ย^๕ ๘ อน^๕น^๕ย^๕อ^๕ม^๕
 เป็น ๔ มุมและม^๕ย^๕ร^๕ะ^๕ท^๕อ^๕ย^๕ ๔ ทิศ พน^๕ท^๕น^๕ค^๕ำ^๕ก^๕อน^๕เ^๕ล^๕ก^๕แ^๕ง^๕ และ
 ผา^๕อน^๕ย^๕ค^๕เ^๕ย^๕อง^๕ข^๕น^๕ก^๕อน^๕เ^๕ล^๕ก^๕แ^๕ง^๕ แล^๕น^๕ร^๕ก^๕ผ^๕ง^๕น^๕ไ^๕ค^๕ย^๕ก^๕ว^๕ำ^๕แ^๕ล^๕
 ส^๕ู^๕ง^๕เท^๕ำ^๕ก^๕น^๕เ^๕น^๕จ^๕ต^๕ร^๕ส^๕ แล^๕จ^๕ำ^๕น^๕ล^๕ะ ๑,๐๐๐ โย^๕ช^๕น^๕ค^๕ว^๕ย^๕โ^๕ย^๕ช^๕น^๕
 ๘,๐๐๐ วา โดย^๕ท^๕น^๕ำ^๕ท^๕ง^๕ ๔ ค^๕ำ^๕น^๕ก^๕ค^๕ พ^๕น^๕เ^๕ย^๕อง^๕ต^๕ำ^๕ก^๕ค^๕ ผ^๕ำ^๕เ^๕ย^๕อง^๕
 ข^๕น^๕ก^๕ค^๕ ย^๕อ^๕ม^๕ท^๕น^๕ำ^๕ไ^๕ค^๕ล^๕ะ ๘ โย^๕ช^๕น^๕ แล^๕น^๕ร^๕ก^๕น^๕น^๕ย^๕ม^๕ท^๕เป^๕ล^๕ำ^๕ส^๕ก^๕
 แห^๕ง^๕ เ^๕ท^๕ย^๕ร^๕ย^๕อ^๕ม^๕ผ^๕ง^๕ส^๕ต^๕ว^๕น^๕ร^๕ก^๕ท^๕ง^๕ห^๕ล^๕ำ^๕ย^๕ห^๕ำ^๕ก^๕เ^๕ย^๕ค^๕เ^๕ย^๕ค^๕ก^๕น^๕อ^๕ย^๕เ^๕ต^๕ม^๕
 น^๕ร^๕ก^๕น^๕ แล^๕เ^๕ไฟ^๕น^๕ร^๕ก^๕น^๕น^๕ย^๕ม^๕ค^๕ย^๕ล^๕ะ^๕ย^๕ส^๕ก^๕ค^๕ำ^๕ย^๕แ^๕ล^๕ ไ^๕ห^๕ม^๕อ^๕ย^๕ร^๕อ^๕ก^๕ช^๕ว^๕
 ค^๕อ^๕ล^๕น^๕ก^๕ล^๕ย^๕แ^๕ล^๕ ก^๕ร^๕ร^๕ม^๕ย^๕ำ^๕ค^๕น^๕ผ^๕ง^๕น^๕ห^๕ำ^๕ก^๕ไ^๕ย^๕เ^๕น^๕ไฟ^๕ล^๕ก^๕ใน^๕ท^๕ว^๕ค^๕น^๕น^๕
 เป็น^๕พ^๕น^๕ล^๕ก^๕เ^๕อง^๕ไ^๕ห^๕ม^๕ไฟ^๕น^๕น^๕แ^๕ล^๕ย^๕ม^๕แ^๕ล^๕ว^๕ส^๕ก^๕ค^๕ำ^๕ย^๕เพ^๕อ^๕ค^๕ง^๕น^๕น^๕แ^๕ล^๕ น^๕ร^๕ก^๕
 ไ^๕ห^๕ว^๕ย^๕ ๘ อน^๕น^๕น^๕ม^๕น^๕ร^๕ก^๕ไ^๕ห^๕ว^๕ย^๕อ^๕ย^๕ร^๕อ^๕ย^๕แ^๕ล^๕ ๑๖ อน^๕น^๕อ^๕ย^๕ท^๕ก^๕อน^๕แ^๕ล^๕อ^๕ย^๕
 ล^๕ะ^๕ค^๕ำ^๕น^๕ ๔ อน^๕แ^๕ล^๕ น^๕ร^๕ก^๕ย^๕ำ^๕ว^๕ ๔ ผ^๕ง^๕น^๕ย^๕ง^๕ม^๕น^๕ร^๕ก^๕เล^๕ก^๕น^๕อ^๕ย^๕อ^๕ย^๕

รอยนวมากนักจะนวมถวนไคเลย ๑๒ ประตูกที่ขาน ๆ นอกและ
 ในเมือง ๆ มนุษยเรานแล ฯ ผังนรกว่านนไคกว้างไคแล
 ๑๐ โยชนทกอนแล ผังนรกว่านนอกรรทลวงไค ๑๓ อัน
 แตนรทใหญ่ ๔๘ อนนนทายมขาลอช่นนขมิไคไต้ ทขมขาล
 อช่นนแต่ผังนรกว่าและนรทเลททหลาย ฯ หากมขมขาลอช
 ไต้ แต่ผังนรกว่ามขมขาลอชคงนนแลเรททชอว่าอชทอนรท
 ผ ๔ อนนขมขาลคงนน เมอชเมอชคนขายเขากไคททายณ
 เขากไคทท ข่างเมอชทายกไคไปเกททในนรทน ๑๕ วัน และ
 มขมขาลผัง อนนมาขมาพนพงแกงกว่าจะถวน ๑๕ วันนนแลวจ
 คนมาเชนขมขาล ๑๕ วัน เวชนไปเลอเวชนมาเลอคงนนทง
 นานนท เพราะวอโยมส่นขายอนนเขากระททานนทจวามานนทเชน
 จอพทททง อนนชอว่าเปเรทวมานนนแล ฯ ลางคณนทลาง
 วันเชนเปเรท ครทนกลางคณเชนทเวททท ลางคณกลางวันเชน
 ทเวททท ครทนกลางคณเชนเปเรท ฯ ลางคณเคอชนเชนเปเรท
 เคอชนเรมเชนทเวททท ลางคณเคอชนเชนทเวทททเคอชนเรมเชน
 เปเรท ฯ คอชขายทกรรทเขาผังน โยชมส่นเชนคงนททเคอชนหลาย
 ชนกันแล ฯ ผังเปเรทผังนนแลเรชมขาลคคกนแลชง โยชมส่น
 กรรทคงนน ชงเวชนไปมาเชนคณนรทเชนขมขาลททเมอชมิไค
 อชลทคทายผวาส่นกรรทนน จงเชนขมขาลนลวทคทายไปเกททเชน

แห้งอันแล ฯ แลเมื่องพระญายมราชนั้นใหญ่หนักและอหิรมรอย
 ประคุนรกทั้ง ๔ ประคุนรกนั้นแล พระญายมราชนั้นทรงธรรม
 นึกหน้าพิจารณาถ้อยความอันใด ๆ และขังค้ำโทษกัและจำเลย
 นนควยสี่ซอและซอขบธรรมทุกอันทุกเมื่อ ผู้ใดตายย่อมไป
 ใหว่พระญายมราชก่อน ฯ พระญายมราชจึงถามสนนขงมึงใด
 กระทำายปลันใด แลมเงร่ค่างงกแลมเงร่วาโดยสี่โดยจริง ฯ
 เมอค้งนนเทวค่าง ๔ ซงคองแตงมาซงขยาญชยญและยาปแห่ง
 คนทงหลายกใดไปอัยในแห่งนนควย แลถอยยาญชยญแห่งนน
 ผู้ใดกระทำยญอันใดได้ เทพขคานนเชอนซอสนนในแผ่นทอง
 สักแลแล้วทูนใส่เหนือหัว ไปดงพระญายมราช ฯ กิรยใส่หัวแลวก
 ส้าถการอนโมทนายนคแล้ว กิวงไว้แท้นทอง อันประคยนควย
 แก้วสัตคพรคณะ แลเมอนเรื่องงามแล ผู้ใดอันกระทำายป
 ใใส่ เทวคานนคตราขยาญชลงนในแผ่นหนังหมาแลเอาไว้แห่ง ๑
 เมอพระญายมราชตามค้งนน ผู้ใดกระทำยญควยอำนาจยญผู้
 นนหากรำฟงรทกอนแลกล่าวแก่พระญายมราชว่า ข้าใดทำยญ
 ธรรมค้งนนเทพคาคถขยาญชนน กิทมมายขยาญชในแผ่นทองนน
 กคถควมอ้นเงาถวกถาวนน พระญายมราชกชให้ชนไปสี่
 สัวรรคชนมวมาณทองอันประคยนควยแก้ว ๗ ประการ แลม
 นางฟ้าเป็นขรवारแลมบริโลกเทयरข้อมทัพย์ แลระกล่าวถึง

ท่านผอนและเจรจาและและลยล่ายมักกล่าว ความร้าย ส่อเสียด
 เขยคเขยนท่าน กล่าวความสรรพยาพาทท่านและกล่าวความ
 พยายามชักลาแข้ง ให้ท่านขาดเนอผลใจ ให้ท่านไต่ความเจ็ยอาย
 และกล่าวความมสร้าวาทโธเลอันมิไต่เป็นประโยชน์เป็นครัจฉาน
 กถา และมักกินเหล้าเมามาและมิไต่ย้าเกรงผเฒ่าผแก่สมณะ
 พรหมณาจารย์ อันว่าคนผกระทำร้ายฉันนี้ไต่ ครนว่าตายไต่
 ไต่ไปเกิดในนรกอันใหญ่ ๘ อันนั้นแล อันว่าความอันเขา
 เจ็ยยวตทนทุกขเวทนาแห่งเขานนจะกล่าวว่ามีไต่เลย ฯ ในฝั่ง
 นรกเล็กอันอยู่เป็นนรขวารนรกยาวนานมากนนั้น เรามิอาจกล่าวไต่
 เลย แต่ว่าจะกล่าวแต่ฝั่งนรกยาว ๑๖ อัน อยู่ล้อมรอบสังฆวัชพ
 นรก อันอยู่บนนรกทั้งหลายอันพระมาตเรลนาพระเจ้าเนมราชไป
 ทอดพระเนตรนนั้น เมื่อไต่ไปสังฆวัชพนรกอันใหญ่อันอยู่ท่ามกลาง
 นนให้คแต่่นรก ๑๖ อันอยู่รอบสังฆวัชพนรกนนั้นชออสถนรก แล
 นรกอันเขนเอาทชอไฟตรณนรก คนหมอยในแผ่นดินนนั้นแมนเขน
 คมขาวของมากไฟรพาษาไทยมากหลายนนั้น มากหลายนนั้นมัก
 กระทำร้ายแก่คนผอน ชงเอาทรพขขาวของ ๆ ท่านผอนควยคน
 มิกาลงกว่า ครนว่าตายไต่ไปเกิดในนรกอันชอเวตรณนนั้นเขนยฆาล
 อยในเวตรณนนั้นเทยรยขมถอไมคอง มคพรา หอกตาย หลาว
 แหล่น เกรืองฆ่า เกรืองแทง เกรืองขยง เกรืองตงหลาย

ฝูงนย้อมเหล็กแดงและมีเปลว ฟุ้งขึ้นไปดังไฟฟลุคคอง นย้อม
 วายแดง ยมยาสรงถอยเครื่องทองนไน้แดง ไ้ตตฝูงคนรกรควย
 สัจฉน เขากเขยยวคเวทนากหนาวคคทนยมีไ้เปลย ในรกรน
 มแมน้าใหญ่อนช้อวไฟครณแตรน่านเคมกนทนา ครนว่าเขา
 แลนหนน่านนเต้าหวายเทรหรือหวายคาสไ้ยมา แลหวายนนม
 หนามอันใหญ่เทาจอมเทยรย้อมเหล็กแดงเป็นเปลวไฟฟลุคทุกเมือ
 แล ลงน่านนทชวคคังทานเฮามคกรคอินคมาแล่มกนเขาทก
 แทง แลเทรหรือหวายเทยรย้อมชวากใหญ่ แลยวย้อมเหล็กแดง
 ลุกเป็นเปลวไฟไ้ไ้ใหม่ทวเขาคังไฟใหม่คนไมในกลางข่า ครน
 ว่าทวเขาครลอคคกกลงหนามหวายนน ลงไ้ยอกชวากเหล็กอิน
 อยไ้คนน ควเขานนทชวคคหอย ฉ ทกแทง เมือชวากเหล็กนน
 ยอกทวเขาคังทานเลยขปลานนแล ยคเคยวทงเปลวไฟใหม่
 ชวชนมาแล่ม ลุกชนเป็นไฟใหม่คนเขาทงน่านนคแล คนเขา
 นนสคเน้าเบือยไ้ส่น ไ้คชวากเหล็กในน้าเวครณนน มีโยยว
 หลวงและโยยวณนเทยรย้อมเหล็กเป็นคมรยอนนคังคมมค และ
 โยยวณนเป็นเปลวลุกอยยมีคยเลยสคคาย ครนว่าคนเขานน
 ครลอคจากชวากเหล็กนนคคกลงเทนอโยยวเหล็กแดงนน โย
 ยวเหล็กแดงอินคมนน กยาคชวาคนทกแทงคังทานกนชววง
 กนยวณนไ้ เขาคคกอยไ้โยยวเหล็กแดงนนช่านานแล่ม วจ

ทรลอคตกกลงไปในน้ำ ๆ นนเคมนักหนาแล แลยเนอแลยตัวเขา
 ส่าหีสั่งปล่าอันคนตพชนนกันน บุกเตยอแม่นานนกกกลายเปน
 เปลวไฟใหม่คนเขานน ฤควันฟงชนทกแห่งรงเรองเทยรย้อม
 เปลวไฟในพนแมนาเวตรณน เทยรย้อมคคมมคทงายชนทก
 แห่งคมนักหนา เมอคนนรกนรอนนด้วยเปลวไฟใหม่คงนน เขา
 รงค่านงในใจว่า มากุจรค่านนลงไปอระรอยจรพอนำเขนภายไต
 โพน แลจรอยโคแรงโรระน้อยเขารงค่างลงไปในพนนนานน รงลก
 คมคอินทงายอยโคนานน คมเขากขาทกแห่งคงท่านแสร้ง
 กนเขานนยงแลยส่าหีส แลรงลมรองคายเรียงแรงแซงนัก
 หนา ยางคายนาคคตวเขาฟงชน ลางคายนาคคตวเขาค่างนนเอง
 เทยรย้อมทกขเวทนานักหนา ฟงชนเกกในนรกอินชอว่าเวตรณ
 นนเขนทกขเจยชวคคกงล่าวมานแลฯ นรกอินเป็นคาวบ ๒
 นนชอว่าส่นักชนรก คนผีโศกล่าวคาวรายแกส่มณพราทมณผุม
 คัล แลระพือแม่แลระผุแม่ผุแม่แก่ครยาทวาย คนผูนนตายไปเกก
 ในนรกอินชอว่าส่นักชนรกนนแล ในส่นักชนรกนนมหมา ๔
 ลิง หมาจำพวก ๑ นนขาว หมาจำพวก ๑ นนแดง หมา
 จำพวก ๑ นนดำ หมาจำพวก ๑ นนเหลือง แลคตวหมาผูนน
 ใหญ่เท่าข้างส่ารทุกตัว ฟงแรงแลระกาน้อยในนรกนนใหญ่เท่า
 เกวียนทุก ๆ ตัว ปากแรงแลระกาแลระคณน เทยรย้อมเหลก

แดงลุกเป็นเปลวไฟอยู่ข่มมิไต่เหือกตีสักคาย แแรงแลภาหามาฝั่งน
 เทียรข่มมิจักแหกหรือชักขบตอศคนทวงหลายในนรกนั้นด้วยกรรม
 ชาติของเขานั้นแล มิให้เขาอยู่สบาย แลให้เขาทนเจ็บปวด
 สาหัส ไต่เวทนาพันประมาณทนอยู่ในนรกอันซอสนักขนรกน
 แล ฯ นรกข่าวอันคั้นนไปเป็นคำรม ๓ ซื่อว่าโสรัชคินรอก คือ
 ผู้ไต่กล่าวร้ายแก่ท่านผู้มศีล อันท่านข่มมิไต่ให้ความผิดแก่ตน
 แต่สิ่งไต่สิ่งหนึ่งเลย แลมากล่าวร้ายแก่ท่านตจครั้งเขาออกมา
 แทงหัวใจท่านให้ไต่ความเจ็บอาบ คนฝันครันว่าคายก็ไต่ไป
 เกิดในนรกนั้นแล ในพบนรกนั้นข่มมิเหล็กแดงเป็นเปลวไฟลุก
 ข่มมิเหือกตีสักคาย ฝั่งนรกนั้นใส่เหยียบเหยื่อแผ่นดินเหล็ก
 แดงน แลฝั่งข่มมิขาลอกคอกเหล็กแดงอันใหญ่เท่าลำตาลไต่
 ฝั่งคนนรกนั้น ๆ ก็แล่นไปขมนแผ่นดินเหล็กแดง ๆ ลุกเป็นไฟแรงใหม่
 คนเขาแลร้อนเวทนานักหนาแล ข่มมิขาลไต่คนนรกนั้นเนอและ
 คนเขานักเหล็กเป็นภัสสมะไต่สน ขี้คเคียวไต่ ก็เกิดเป็นคนเขา
 คนมาคังเคียวนั้นเล่า เพราะว้ายาปกรรมแห่งเขาไม่มีสิ้นทราย
 ไต่แล ทนเวทนาไปในนรกอันซื่อว่าโสรัชคินรอกทรายนนั้นแล ฯ
 นรกข่าวอันเป็นคำรม ๔ นั้น ซื่อว่าอังกคารกาสมนรอก คนผู้ไต่แล
 ซักชวนท่านผู้สอนว่าจระกระทำบุญและทานเขาทรัพย์มาให้แก่ตน
 ว่าให้ทำบุญ แลคนมิไต่กระทำบุญ แลละวงเอาทรัพย์ของท่าน

มาไว้เป็นอนาประโยชน์แก่ตน คนฝันตายไปเกิดในนรกอื่น
 ๕ ข้อว่าสังการการสมนรกน และส่งยมบาลอันอยู่รักษานรกนั้น
 ย่างลมหอกกาย ย่างลมหอกอินเหล็กแดงเหล็กเข้เป็นเปลวไฟไล่จับต่อน
 ย่าง แทะข่าง ฟันข่าง คีบข่าง ไล่สลักไล่ให้ตกลงในหลุมถ่าน
 ไฟอันแดง แลถ่านไฟอันแรงนั้นใหม่คนเขา ๆ รั้นทนเวทนา
 นึกหนา ส่งยมบาลจึงเอาระหวักเหล็กอันใหญ่ตักเอาถ่านไฟ
 แดงหลอกรุกเหนือหัวเขาลง เขาก็มีอาการระอครืออันได้ เขาก็ร้อง
 ให้ช่วยเสียดอันแข็งนักหนา แลกรรมชายแห่งเขานจริงมีให้
 เขาตาย ครั้นเขาตายจากขุมถ่านไฟนั้น ๗ อนคตินนเขนค้ำรบ
 ๕ ข้อว่าโลกกมณรก แลคนผีโตชนคัสสมณพราหมณสมศีล
 ไล่ คนฝันตายไปเกิดในโลกกมณรก ๆ มีเหล็กแดงอัน
 ใหญ่เท่าหม้ออันใหญ่ นั้น แลเติมด้วยเหล็กแดงเชื่อมเป็นนาถ
 ส่งยมบาลรบ ๒ คนคนนรก ฝนตนชนแลหย่อนหัวเขของตาแล้ว
 แลส่งตัวคนนกลงในหม้ออันใหญ่นั้น แลส่งตัวนรอนนักหนา
 ตนไปมาอยู่ในหม้อนั้น ทนเวทนาอยู่คังนหลายกายหลายครา
 แลทนอยู่กว่าจะ สิ้นอายุสัตว์ ในนรกอื่นข้อว่าโลกกมณรกน
 แล ๗ นรกข่าวอนคตินนเขนค้ำรบ ๖ ข้อว่าโลกกมณรก แล
 คนผีโตฆาสต์ทวอนมชวด เขอคคอสต์ทวอนนให้ตายไล่ คนฝัน
 ครนว่าตายไปเกิดในนรกนั้น แลส่งตัวนรกนนมควอนใหญ่และ

สูงโต ๖ ฟันวา ในนรกนั้นหม้อเหล็กแดงใหญ่เท่าภูเขาอัน
 ใหญ่ แลฝังขมขมบาลเขาเซอกเหล็กแดงอันลึกเป็นเปลวไฟโล่
 กระทบครัดคอบเขาแล้วกระทบ ให้ออกเขานั่น ซาคอกแล้ว ๆ เขา
 หัวเขาทอดลงในหม้อเหล็กแดงนั้น เมฆแลหิวเขาตัวน้อยคองนั้น
 ไล่ บัดก็เขยวักขงเกกหวอนหนึ่งขึ้นมาแทนแล้ว ฝังขมขมบาลจริง
 เขาเซอกเหล็กแดงบัดคอบให้ซาค แล้วเขาหัวทอดลงในหม้อเหล็ก
 แดงอีกเล่า แต่ทำอชคองนหลายกายหลายคราวนัก ครายเท่าถัน
 ชาย แลขบ่ากรรมแห่งเขานั่นแล ฯ นรกข่าวอนดับคองนั้นเช่น
 คารบ ๗ ชื่อว่าอุบลปลางนรก แลคนฝังโตเขาข่าวลบกดกแกลยก
 ติ ฟ่างกติ มาระคนปนด้วยข่าวเปลอกแลเอาไปพรางชายแก่
 ทานว่าข่าวติ คนฝังนั้นตายโตไปเกิดในนรกนั้น ๆ มีแม่นำอัน
 หนึ่งเลงเห็นมานันไล่ งามดีโหลไปมีชาติสักคาย ในพนา
 นรกนั้นตายไปด้วยเหล็กแดงเป็นเปลวไฟลูกใหม่คนคนนั้น เขา
 รอนเนอตนเขานักหนา แลเขากระหายชยากนานักหนาเพียงไล่
 กระจาคอกอก เขาจงเอามอทอง ๒ พาดเห็นอหิวเขาแล้วรองไห
 แล่นไปเห็นอเหล็กแดงตั้ง ไฟก็เร่งใหม่ค่นเขา ๆ แล่นไปสู่แม่
 นำอันใสงามนั้น เขาโจนลงในน่านน บัดก็เขยวอนานักกลาย
 เป็นไฟชนท่ง ๒ ฟากนั้นมาใหม่ค่นเขากลายเป็นข่าวลบ แล
 แกลยก็เป็นไฟมาใหม่ค่นเขาถุกนักหนาแล ฯ เขานันให้อยากนำ

นักหนา อดขมิไตเขาร้องไห้แล้วเขากำเข่าข้าวลยและเกลย
 นนเิกน เมอเกินครนวากลนข้าวลยและเกลยบนเขาไปเิงทอง
 แลวคงน กกลายเป็นไฟออกเมของทวารภยค้ำ แลเป็นไฟ
 ข้าวลยและเกลยฟ้งออกจกตัวเขานน เขาร้องไห้กนักหนา อด
 ขมิไตขงเอาอมมาพาคเหนอห้วแลวร้องไห้ด้วยเสียงแรงนักหนา
 สันกาลทงนนานนิก ๗ แลนรทขวาวอนเป็นคารบ ๘ นนช้อลคค
 หลลนรทนน คนฝ้งไตเร้งล็กสันท่าน แลคนฝ้งกล่าวร้ายแก่เขา
 ฝเป็นโจรแลให้เรวชองแพมรงพรางเอาชองท่านสันขมิไตให้เขา
 ไล่ค คนฝ้งนนตายไตไปเกิดในนรทนน แลยมบาลฝ้งรักษา
 นรทนนขนอยรอบคทงหลายหมคกนรทนน ๗ ะแวกระวงขบ
 เนอทงหลายในกลางบ่าทกแห่งทกพายแลมีให้หนรอดไตนน ฝ้ง
 ยมบาลเอาหอกชนกใจแกง ไล่ฟ้งเขาทงหลาย ๗ ทกถูกบาคเจย
 ทวควคนฝ้งนน หลายแห่งนคจคัง ไบคองแห่ง อนท่านเอามา
 สยให้แหลคินนแล ฝ้งคนนรททงหลายนนกแหลคไปคจคงน
 แล ๗ นรทขวาวอนคยเป็นคารบ ๘ นนช้อลคคคคนรท คนฝ้งไต
 ฆ่าปลาดแลหลายมาชายในกลางทลาคไล่ ตายไตไปเกิดในนรทนน
 ฝ้งยมบาลเอาเช้อกเหล็กแกงคคองคย แลวลากเอาไปทคคอง
 เหนอแผ่นเหล็กแกงแลวจแกงด้วยทอกชนัก แลวจพนด้วย
 พรา แลเอาเนอเขาออกเรยงชาย ทงท่านเรยงชนเนอช่นปลว

ชายกลางตลาดคนแล แล้ววกคนเขาเป็นควตงเกาเสาแลฯ นรก
 ขาวชนคยนนอนเป็นคารบ ๑๐ นนชอว่าโมรายมีลหนรก คน
 ฝูงทันท้าวพระญาใช้ให้ไปส่งสารากรแก่ไพโรพารายบุรกรรมท
 หลาย แลเรียกเขามากกว่ากำหนดทวน แลกล่าวร้ายแก่ทวน
 เป็นต้นว่ามาทาทานผมไมครรกคน แลเป็นมิตรไทยทรห
 คณน ครนตายไปเกิดในนรกน ขาปกครองนถระทาคคคาม
 คารามแก่เขาอารไล่ชื่อและตายกคนและมอเขา ทำขมเหงเขา
 แกเขา แลคนหมกกระทำร้ายแก่ผรกคน แลกระทำแก่ทวน
 เป็นต้นว่ามาทาทานผมไมครนละเป็นมิตร ไทยคณน ครนว่า
 ตายไปเกิดในนรก คนนรกนอยู่ในแม่น้ำใหญ่ชนหนึ่ง แล
 เต็มไปด้วยตามกอาจมและเหมินนกหนา แม่นว่าชยโกลไค
 ๑๐๐ โยทน ๑ กตยงเหมินอยเฉย เขายนอยนกหนา เขาอก
 ยมไค เขากกนอาจมนนคางขางคางนาทกวารแลฯ นรกขาว
 ชนคยนนเป็นคารบ ๑๑ ชอไลทคยพนรกน คนฝูงกระทำ
 ร้ายแก่พอแมและลงม และคนฝูงคยและทวนผมคคกค คน
 ฝูงนนตายไปเกิดในนรกน คนในนรกนอยู่ในแม่น้ำใหญ่ชน
 ๑ เทยรบอมเต็มไปด้วยเลอคและหนองทงหลาย แลเขานนหา
 ันระกนบมีไค แลรอนใจเพชชยากนันนกหนา คนนรกนนง
 กนเลอคและหนองนน เมอเขากนเลอคและหนองนนเข้าไปถึง

ของเขาได้ ก็กลายเป็นไฟไหม้แลลอสองไปไต่ท้ายทวารหน
 คำเป็นไฟพุ่งออก ฯ นรกขาวอนคยขนนเป็นคารบ ๑๒ ซอโลท
 พลสันรก คนฝูงอินเระจาซอสิงสันท่านแลไปพรางว่าจะให้เขย
 ให้เงินท่าน แลคนใส่กลเอาสันท่านด้วยตราซงกต ด้วยทะนาน
 กต ก็ใส่กลให้เขาพลงเขาพลาทแลปรวยคสังสันเขา แลยังมีไต่
 ให้เงินแก่เขา ครนว่าตายไต่ไปเกิดในนรก ผงขมบาลเอาคิม
 คายสันเขาซอกออกแล้วเขาเอาเขคเกยวลนเขา ถ้าเขคขนใหญ่
 เท่าลาดาล เทยรขอมเหล็กแดงลกขมเหือคสังเมือ ผงขมบาล
 เขาลากไปผลกไป ให้ลมทงายเหนอแผ่นเหล็กแดงเป็นเปลว
 พังไหม้ตนเขาโลค ผงขมบาลเออเขาหนงเขาออกแลซงคัง
 ซงหนงว ผงคนนรกอคเจยขมิไครอง ไทหนักหนา แลมีคน
 อนสันระทคคิงปลาอนหิกคขนนแลขนเห็นขยกันน เขาขอมราก
 เลือคออกคิงนหลายคายแก่เขาแล ฯ นรกขาวอนคยขนนเป็น
 คารบ ๑๓ ซอวาสังขามุนรกผชายแรงทาชด้วยเมยทาน ผหญิง
 ทาชจากผวตน ครนว่าตายไปเกิดในนรกนน ฯ ผหญิงกหลาย
 ผชายกมาก ผงขมบาลเขาหอกแทงตนเขาขาดขาดวนนิก
 หนา มีเลือคและนาทนของขยขนกหนา คจคังววอนทานเอา
 หอกแทงเป็นหลายแห่ง แลมีเลือคขนขยขคิมควทกแห่ง แล
 คนนรกนนจมอยู่ในแผ่นเหล็กแดงจมลงทวงตน เขาทกคนเทยร

ย่อมเอามือพาดเหนือหัวเขารองไหย่นักหนา คนเขาฝังอยู่ใน
 นนตังคนแสร้งฝังไวแล ยังมีเขาเหล็กแดงอัน ๑ ลกเป็นเปลวไฟ
 แลกลึงเขามาแลมเสียงอนตง เสียงพานเหล็กลงมาตงสองข้าง
 หนบคนเขาดังทานหอยฮยคงนนเช่นหลายกายแล ฯ นรกว่า
 ถคนนเป็นคารย ๑๔ ซอสิรินรก คนฝังอันกระทำชัควยเมย
 ทานคายไปเกิดในนรกนแล ฯ นรกนนเทยรยอมีผหญิงกหลาย
 ผชายกหลายนัก ยมบาลรบ ๒ คนเขา แลหยอนทวลง
 ในขมนรกกนแลจรงเอาคอนเหล็กแดงถคนเขาไทยขย้อยไปแล้ว
 แล ฯ นรกว่าวลคคนนอินคารย ๑๕ ซอโลหสิมพลนรก ผงคน
 อนทาชชัควยเมยทานกค และผหญิงอนมผวงแลทาชจากผว
 กค คนฝังนนคายไปเกิดในนรกนน ๆ มว่าไมเวยา ๑ หลาย
 คนนัก แลตงวงนสูงโตแลโยชน แลหนามงวงนเทยรยอมี
 เหล็กแดงเป็นเปลวลาอย แลหนามงวงนขาวโต ๑๖ นวมอ
 เป็นเปลวไฟลกออยบหอนระตุคยลคคายแล ในนรกนนเทยรยอมี
 ผหญิงผชายหลายแลคนฝังนเขาได้รักใคร่กันตงกล่าวมาคจ
 กอนนแล ลางคายผหญิงอยบนปลายงผชายอยภายทา ผง
 ยมบาลเขากเอาหอกคายแลนทลวอันคมีเทยรยอมีเหล็กแดง
 แตงคณผชายนน จำให้ชนไปหาผหญิงชชองล่อนอยบนปลาย
 งวโพนเรวอย่าอย แลผผชายทนเจยมีใครงบนชนไปบนคณ

งวนน ครนว่าชนไปใส่หนามงวนนขาคทวตคนเขาชากทุกแห่ง
แล้วเป็นเปลวไฟไหม้กันเขา ๆ อคยมิไ้รงบ้ายหัวลงมา ผ่ง
ยมขาลเจ้าออกแถงซ่าเล่า ร้องว่าสู้เร่งชนไปหาสู สัตขยชน
ปลายงวโพนส์ระลงมาเขยโตเล่า เขาอกเจยมิไ้ เขาเจยง
ยมขาลว่า ตมชนไปเขากมชนไป แลหนามงวขาคทวทงทว
เขา ๆ เทียบวคนักหนาคังใจเขาระชากตาย แลเขากลวผ่ง
ยมขาลเขาจรงชนไปเดปลายงวนน ครนระไกลเดงผหญิงเนนไ้
ถลเห็น ผหญิงนถลขลรมาอຍภายตาเล่า ยมขาลหม ๑
แถงทนผหญิงโหชนไปหาผชายผเขนชัสอันชยชนปลายงวนนเล่า
แลววาเมอเขาชน เขาจรงหากนอຍคณน เขาขมไ้คพยกัน ยมขาล
ชยผหญิงผชายจำ โหชนโหลงหากนคังนนหลายคายหลายตรา
ล่าขากนักหนาแลฯ นรกว่าวถคณนเขนคารบ ๑๖ ชื่อว่ามีคา
ทฎฐีแรกแล ผ่งโภจันชยในเมอจมนยชนยชมถอมีคาทฎฐี ๆ
มีสองประการ ๆ หนึ่งชอเหตุทฎฐี อนงชอรสาคฎฐี ทมมีคา
ทฎฐีนชยเขยมิ รุคขยาไปเขากระทำ ผ่งคณนรกนนไ้คทวาม
เขารายในนรกนน และมยมขาลนนโหญนนักหนาเทยรยชมถอ
หอกคายและหลาวแหลน แลระค่อนเหล็กคางเทยรยชมถอเป็น
เปลวไฟอຍทุกคาย เขาทมเขาแถงเขาม่าเขาพัน แลผ่งคณ
นรกนนเจยปวคเวทขนาดว่าคณพนประมาณ คูล่าขากนถ เทยร

ยอมทนทุกข์มากกว่านรกทั้งหลายอันกล่าวแล้วนั้นแล ฯ อน
 กกล่าวแล้วนี้คือนรกยาว ๑๖ อัน ๆ อยรรอบัญชัญนรกอันอยู่บน
 นรกทั้งหลายนั้นไว้ และนรกยาวทั้งหลายซึ่งอยู่รอบนรกใหญ่
 ๗ อันนั้นซึ่งอยู่ใต้สญชัยนรกลงไปภายในนั้น เรามีกกล่าวถึง
 ใต้เลยรายนกว่านขงนักหนาแล ฯ

อันว่าโลกนคณรทนนมคตงน ผุงจะกล่าวพาลหลงทั้งหลาย
 นแล ๓ อันอยู่ไกลกันถึงเกวียน ๓ อัน แลวางไว้ข้างกันคิงชาคร
 ๓ ลูกอันไว้ไกลกันนั้นห่างกันราว ๓๐ อัน และมีนรกชื่อว่าโลกนค
 นรกแล อันแลอันในโลกนคณรทนนกว้างใต้ ๘,๐๐๐ โยชน์
 ทั่วหลายนักหนาและจะนิยมมีไค้ มีคัลลวงรทพนายมีไค้
 ทาฝ่ายของนิยมมีไค้ไค้ เมอไตนาอนชณะคนน หากเป็นพนชน
 ชอว่าโลกนคณรทนน และเของบนเป็นปลอชงชนไปจงพรหมโลกย
 อันว่าจะมีวามนชยคตงบนโลกนคณรทนนไปนั้นทายมีไค้ เนตร
 แลในโลกนคณรทนนมคตนักหนา ผุงสิ้วชงไค้ไปเกิดในโลกนค
 นรกนคตงหลายตวอยเมอเตอนคตบนนแล เมอคาวเตอนแลตระวัน
 อันไปส่องให้คตงหลาย ๔ แลนคตงน ให้เห็นทนทกนแห่ง คิง
 นนคมีอาวส่องให้เห็นทนในโลกนคณรทนนไค้ เพราะวาคเอน
 แลตระวัน อันเป็นไฟนระส่อง ให้คตงหลาย ๔ แลนคตงน ไปส่อง
 สว่างกลางทวแต่เพียงปลายเขาขค นคไร้ แลส่องสว่างไป

แต่ในกำแพงจักรวาล และโลกันตนรภณนี้อย่นอกกำแพงจักรวาลได้ อยู่นหว่างเขาจักรวาลภายนอกเราจนงมมิไคเห็นหนได้ เพื่อกงนแล ฯ เพราะวาคเอนแลครวณมิไคต้องไค เพราะวาคปลาเขากำแพงจักรวาล นนสิ่ สังกวาคปลาเขายคนอร อนเพียงหนทางเคอนครวณต้องไปนแล ฯ ฉาและวาคอเมอไคโพธิสัตว์ ผุระลงมาอชคตรัสแกสัพพัญญตญาณ และเมอทานเสคิจลงไป เขาปฏิสนธิในครรภ์พระมารดานนถก แลเมอทานสมภพวาทโกธรนนถกแล เมอพระพทอเจ้าตรัสแกสัพพัญญตญาณนถกคแล เมอพระพทอเจ้าตรัสเทศนาพระธรรมจกรนนถกแล เมอพระพทอเจ้าเสคิจเขาสนพพานนถก ในกาล ๕ ทนในโลกันตนรภณนจิงไคเห็นหนแทนภินา คนชงอยู่ในนรภณนจิงไคเห็นภิน แลสิทวในโลกันตนรภณคคควาฉนนถกเคยว วาคแต่กมาอชคตคนเคยวออกหรือ วามรคตทงหลายกชอมมาอชคตในนรภทราย นมากตจเคยวแลหรือ ฯ อนวาคเขาแลระบอนกคังนถกคยมิไคเห็นอยนาน เห็นเร็วประมาตเคคคนวมอเคยวได้ เห็นปานคิงสาขพานแมลยคายเคยวได้ เมอคังนชเขาทงหลายนนมไควาอนไค ครนเขาวาคแต่ทานนแลวไลกกลสมคตไปคังเกาเจ้าแล ฯ ผเมอพระพทอเจ้าตรัสเทศนาธรรมจกรนน ยังคอยเรองอชคตยวนานนกวาคทุกคายสะนุอชคตสาขจิงวาชเรอง คนผุงไคอนนกระทำ

ร้ายแก่พ่อและแม่และสมณพราหมณาจารย์ผู้มั่งคั่ง และของพระ
สงฆ์ให้ผดกกัน ครั้นว่าตายไปเกิดในนรกชั้นชื่อว่าโลกันตนรก
นั้นและตนเขานั้นใหญ่หนักหนาโดยสูงได้ ๖,๐๐๐ วา เตี้ยตัน
เตี้ยมอเขานันตั้งคางและใหญ่ยาวหนักหนา สมควรด้วยตัว
อันใหญ่นั้นเตี้ยนั้นสมหนักหนา ผิดเกาะแห่งโลกก็คดอยู่แห่งนั้น
เขาเอาเล็บเขานันเกาะกำแพงจักรวาลมันหน่วงอยู่ และเขาห้อย
ตนเขาอยู่ตั้งคางวนนแล เมื่อเขาอยากอาหารได้ เขามิไต่ไป
หาเพื่อจะหากัน ครั้นไต่คองมอเกินเขาได้ ใจเขานักกว่าเขากัน ก็
จับมกกันกัน คนผ่นางเกินกว่าเขากัน จึงคนทั้งสองนั้นก็จับม
กันกัน ต่างคนต่างกระต๊วยกันกันกรัดเอาตัวกันทั้งสองคนใน
น้ำอันขุ่นแค้น เมื่อเขาคกลงในน่านนกรลก็ไม่อันใหญ่แลกล่น
ลงในน่านน และไต่กันนไต่คนแต่แรกคองแผ่นคินแคคยหอนจะ
ไปคองน่านนไต่สักคายหนึ่งเลย และน่านนเขนนักหนา ครั้นว่า
ตกลงมาในน่านนยักเคียวใจได้ ตนเขากเขือยแลลลออกไปสัน
คิงก่อนอาวมชงตกลงในน่านนคคายยักใจ แล้วจึงกลายเขนคน
เขานนอกแล้วไต่ค เขารวบเขนไปเกาะกำแพงจักรวาลภายนอก
นนอยู่คิงก่อนแล้ว แต่เขาคายเขาเขนอยู่คิงนนหลายคาย
หลายควานนักหนาแล แต่เขากนทกชเวทนาลยพันนเขาหงาน
นักชวพทอนนกรกลปหงแล ฯ

ฝูงสัตว์อันเกิดในมหาอวจนรกนั้น ทนทุกข์เวทนาคายหง
 นานสันกัลป์ ๑ รังพันแฉก กัลป์ ๑ นั้นเข้าหรงานประมาณเท่าโค
 เล่า และระรณีย์ด้วยน้และเคอนไล่ บมีอาหณีย์โคเท่าวันไว้แต่
 ๑ ประมาให้รู้ ๆ ว่ายังมีเขาอันหนึ่งโดยสังไล่โค โยชน ๑ โดย
 รอยเขานนไล่โค ๓ โยชนแฉก ถึงรอยขบเอาผาทพยอินฮอนคัง
 ควันไฟมากวาคอกเขาแก่แลคคาย เมื่อโคถูกเขานนรายนเพียงแผ่นดิน
 จึงเรียกว่าสันกัลป์ ๑ แฉก ๆ

สมเด็จพระโศภนว่าดังนี้ ว่าคนอันที่โคกระทำบาปอันเป็น
 บัญจันตรียกรรมแลโคไปตกในนรกอินฮอนวามหาอวจนรกนั้น
 ทั้งฤาและระรณีย์ถวันกัลป์ทั้งกล่าววนนเลข เพราะวากัลป์หนึ่ง
 พันไปแล้ว ๓ ส่วน แฉกยังส่วนเคียวไล่ และไฟจักไหม้กัลป์ ๗
 ทำผลผลขว่าคินัน ฝูงที่ไปตกในมหาอวจนรกทรายโค แฉกไปยมิ
 ถวันกัลป์ทั้งกล่าววนน แฉกไฟกัลป์มากคยมิไหม้คินนรกนั้นโค
 เพื่อคังฤาไล่ ครั้นว่าไฟกัลป์ไหม้มาถึงมหาอวจนรกนั้นและ
 ว่ายังมีมอฮอนหนึ่งเป็นเขาปกคอกเขาควัสคัว อนฮย ในอวจนแลไปยมิ
 ถวันกัลป์นนักพคเขาสคัวนนไปไว้มหาอวจนรก อันมีในจักรวาล
 อันฮอนไฟไหม้ไปยมิถึงนน ลมพคเขาเขาไปพลันนัก ฉระ
 ๑ ยคันไมฮอนสูงและสูงเท่าโคกค ครั้นว่านค
 นนยมิไปจากคันไมนนทรายโคยงเห็นเงานกตกกอบุทกลางคินน

พรหมกนขมัทนรวิราชันกษัตริย์ และมณโฑคนอื่นจาก
 อวจรอยู่ในจักรวาลอันไพโรจน์นั้น แลไปอยู่ในอวจรอันอื่นในจักร-
 วาลอันอื่นอันไพโรจน์มณโฑถึงนคตังเสนาก สัตว์คนนรกัน
 ตรายได้ขมิถวันกลปทั้งกล่าวมานั้นขมิถวัน ขาปอันโคและขาป
 แห่งพระเทวทัตอันได้ไปใหม่อยู่ในมหาอวจรนรกัน โกลแต่เรา
 อยู่นไปถึงขมโลกย์โค ๑๕๐ โยชน์ แต่ขมโลกย์ลงไปถึงอว-
 จรโคพันโยชน์ ลมอันจรคโคโยชน์ และแผ่นดินอันเราอยู่น โดย
 กว้างโคหมื่นโยชน์ โดยหนาโค ๒๔,๐๐๐ โยชน์ และนา
 อันทรงแผ่นดินไว้หนาโค ๔๘๐,๐๐๐ โยชน์ ลมอันทรง
 นำและแผ่นดินไว้ขมิถวันใหม่ขมิถวันให้ไหว โดยหนาโค ๘๖๐,๐๐๐
 โยชน์ ผงนรกทั้งหลายนั้นขมิถวันโคแผ่นดินที่เราอยู่นแล ฯ
 กล่าวถึงฝูงสัตว์อันเกิดในนรภภูมิ อันเป็นปถมกัตตโคขลังเขป
 กถาท่านแล ฯ

ศิริจรรย์นิ

และสัตว์อันเกิดในศิริจรรย์นิ นน ลางกายเป็นด้วย

อณฺทชะโยนิ ลางกายเป็นด้วยชลามพะชะโยนิ ลางกายเป็นด้วย

สังเสทชะโยนิ ลางกายเป็นด้วยอปลาตชะโยนิ แต่สิ่งอันตงน

ชอศิริจรรย์นิ มีอาทคควาครุทแลนาคสังหข่างมาวควายเนชถก

ทกสิ่ง เบ็ดและห่านไก่และนกและสัตว์ทงหลาย ฟงนสิ่งอันมี๒

คนกค ๔ คนกค หลายคนกค เทยรยอสมเคินไปมาและความา

อกลงเบองค้ำ และฟงกนรทชอศิริจรรย์นิ อินวาฟงศิริจรรย์นิ

นนเทยรยอสมพลนด้วย ๓ ชอ อนงชอคามสัญญา อนงชออาหาร

สัญญา อนงชอสมรณสัญญา ๗ อินชอว่าคามสัญญานน เขาพลน

ด้วยคามกเสสแล ๗ อินชอว่าอาหารสัญญานนเขาพลนด้วยอาหาร

นนหากม ๗ อินชอว่าสมรณสัญญา เขาพลนด้วยความตาย คือ

อายสัสมแห่งเขานอช เขาชอนด้วยพลนส้ามชอทกเมช ๗ อินวา

ศิริจรรย์นิแลระมอธรรมสัญญานนหามมีไคมากนุกหนาแล ๗ อิน

ว่าอธรรมสัญญานนรทกขญจกธรรม เลชอศิริจรรย์นิจะรทกขญจก

ธรรมได้ ๗ อินวาเป็นศิริจรรย์นินนพอนจะเลียงคนด้วยค้ำและชาย

และทำไรไถนาเลียงชวตหามมีไค ๗ ลางสิ่งกนลาเชอชอกเขากน

เจ้า หากกระพริบเสียงไกรสรสิ่งพระนั้นไต่ได้ และไกรสรสิ่งพระ
 ๒ A A ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖
 นน เมื่อยนชยในทเลนนนและเค้นเของชายเของชวาไกลไต่และ
 ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐
 ชววมอ เมอชนมาเของบนลางคายนส๑๗ ชววมอ ลาง
 คายนส๑๗ ชววมอ เมอเค้นเของหน้าเทนอทเพยง
 ไกลไต่ ๑๖ ชววมอ ลางคายนส๑๗ ชววมอได้ ผอช
 ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐
 เหนอหลังกตเค้นอเขากตและเค้นหนค้ำ ลางคายนส๑๖
 โยชน ลางคายนส๑๗ โยชน นีเมอเค้นไปนกลางทวและ
 ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐
 นนแลเห็นกันไมใหญ่ชอกมุนทลกลศเขยงชายเของชวากต ขง
 ไต่แลชววมอแล และเมอชยคแห่งเมอรชงทวยเสยงแรง ๓
 คายนสนน ครนว่าทวยรชงได้ นนรชงเค้นนแลนไปหน้าไต่แล ๓
 โยชน เมอมนเค้นไปนรชงแล ๗ ลอนลมชนรชงนชยพง
 มนไต่ชนเสยงภายหลังเล้าเพราะมีรชงนค ๗ ชนว่าไกรสร
 ๑๐๑ ๑๐๒ ๑๐๓ ๑๐๔ ๑๐๕ ๑๐๖ ๑๐๗ ๑๐๘ ๑๐๙ ๑๑๐ ๑๑๑ ๑๑๒ ๑๑๓ ๑๑๔ ๑๑๕ ๑๑๖ ๑๑๗ ๑๑๘ ๑๑๙ ๑๒๐ ๑๒๑ ๑๒๒ ๑๒๓ ๑๒๔ ๑๒๕ ๑๒๖ ๑๒๗ ๑๒๘ ๑๒๙ ๑๓๐ ๑๓๑ ๑๓๒ ๑๓๓ ๑๓๔ ๑๓๕ ๑๓๖ ๑๓๗ ๑๓๘ ๑๓๙ ๑๔๐ ๑๔๑ ๑๔๒ ๑๔๓ ๑๔๔ ๑๔๕ ๑๔๖ ๑๔๗ ๑๔๘ ๑๔๙ ๑๕๐ ๑๕๑ ๑๕๒ ๑๕๓ ๑๕๔ ๑๕๕ ๑๕๖ ๑๕๗ ๑๕๘ ๑๕๙ ๑๖๐ ๑๖๑ ๑๖๒ ๑๖๓ ๑๖๔ ๑๖๕ ๑๖๖ ๑๖๗ ๑๖๘ ๑๖๙ ๑๗๐ ๑๗๑ ๑๗๒ ๑๗๓ ๑๗๔ ๑๗๕ ๑๗๖ ๑๗๗ ๑๗๘ ๑๗๙ ๑๘๐ ๑๘๑ ๑๘๒ ๑๘๓ ๑๘๔ ๑๘๕ ๑๘๖ ๑๘๗ ๑๘๘ ๑๘๙ ๑๙๐ ๑๙๑ ๑๙๒ ๑๙๓ ๑๙๔ ๑๙๕ ๑๙๖ ๑๙๗ ๑๙๘ ๑๙๙ ๒๐๐
 สงทรนนมกลางหนกหนาคงกลวมานแล ๗ แดทรวคาน ๔ คน
 เทาชยานชยชางแกวทงหลาย ชนว่าระโยลวงชากาคนแลและชง
 กวาไกรสรสิ่งพระนทวมไต่แล ๗ ผงชางแกวนนม ๑๐
 ๒๐๑ ๒๐๒ ๒๐๓ ๒๐๔ ๒๐๕ ๒๐๖ ๒๐๗ ๒๐๘ ๒๐๙ ๒๑๐ ๒๑๑ ๒๑๒ ๒๑๓ ๒๑๔ ๒๑๕ ๒๑๖ ๒๑๗ ๒๑๘ ๒๑๙ ๒๒๐ ๒๒๑ ๒๒๒ ๒๒๓ ๒๒๔ ๒๒๕ ๒๒๖ ๒๒๗ ๒๒๘ ๒๒๙ ๒๓๐ ๒๓๑ ๒๓๒ ๒๓๓ ๒๓๔ ๒๓๕ ๒๓๖ ๒๓๗ ๒๓๘ ๒๓๙ ๒๔๐ ๒๔๑ ๒๔๒ ๒๔๓ ๒๔๔ ๒๔๕ ๒๔๖ ๒๔๗ ๒๔๘ ๒๔๙ ๒๕๐ ๒๕๑ ๒๕๒ ๒๕๓ ๒๕๔ ๒๕๕ ๒๕๖ ๒๕๗ ๒๕๘ ๒๕๙ ๒๖๐ ๒๖๑ ๒๖๒ ๒๖๓ ๒๖๔ ๒๖๕ ๒๖๖ ๒๖๗ ๒๖๘ ๒๖๙ ๒๗๐ ๒๗๑ ๒๗๒ ๒๗๓ ๒๗๔ ๒๗๕ ๒๗๖ ๒๗๗ ๒๗๘ ๒๗๙ ๒๘๐ ๒๘๑ ๒๘๒ ๒๘๓ ๒๘๔ ๒๘๕ ๒๘๖ ๒๘๗ ๒๘๘ ๒๘๙ ๒๙๐ ๒๙๑ ๒๙๒ ๒๙๓ ๒๙๔ ๒๙๕ ๒๙๖ ๒๙๗ ๒๙๘ ๒๙๙ ๓๐๐
 ราววก ๗ หนงชอเทกอลาพทตถกต สงหนงชอชงเขยทตถกต
 ๓๐๑ ๓๐๒ ๓๐๓ ๓๐๔ ๓๐๕ ๓๐๖ ๓๐๗ ๓๐๘ ๓๐๙ ๓๑๐ ๓๑๑ ๓๑๒ ๓๑๓ ๓๑๔ ๓๑๕ ๓๑๖ ๓๑๗ ๓๑๘ ๓๑๙ ๓๒๐ ๓๒๑ ๓๒๒ ๓๒๓ ๓๒๔ ๓๒๕ ๓๒๖ ๓๒๗ ๓๒๘ ๓๒๙ ๓๓๐ ๓๓๑ ๓๓๒ ๓๓๓ ๓๓๔ ๓๓๕ ๓๓๖ ๓๓๗ ๓๓๘ ๓๓๙ ๓๔๐ ๓๔๑ ๓๔๒ ๓๔๓ ๓๔๔ ๓๔๕ ๓๔๖ ๓๔๗ ๓๔๘ ๓๔๙ ๓๕๐ ๓๕๑ ๓๕๒ ๓๕๓ ๓๕๔ ๓๕๕ ๓๕๖ ๓๕๗ ๓๕๘ ๓๕๙ ๓๖๐ ๓๖๑ ๓๖๒ ๓๖๓ ๓๖๔ ๓๖๕ ๓๖๖ ๓๖๗ ๓๖๘ ๓๖๙ ๓๗๐ ๓๗๑ ๓๗๒ ๓๗๓ ๓๗๔ ๓๗๕ ๓๗๖ ๓๗๗ ๓๗๘ ๓๗๙ ๓๘๐ ๓๘๑ ๓๘๒ ๓๘๓ ๓๘๔ ๓๘๕ ๓๘๖ ๓๘๗ ๓๘๘ ๓๘๙ ๓๙๐ ๓๙๑ ๓๙๒ ๓๙๓ ๓๙๔ ๓๙๕ ๓๙๖ ๓๙๗ ๓๙๘ ๓๙๙ ๔๐๐
 สงหนงชอชนทตถกต สงหนงชอชวามทตถกต สงหนง
 ๔๐๑ ๔๐๒ ๔๐๓ ๔๐๔ ๔๐๕ ๔๐๖ ๔๐๗ ๔๐๘ ๔๐๙ ๔๑๐ ๔๑๑ ๔๑๒ ๔๑๓ ๔๑๔ ๔๑๕ ๔๑๖ ๔๑๗ ๔๑๘ ๔๑๙ ๔๒๐ ๔๒๑ ๔๒๒ ๔๒๓ ๔๒๔ ๔๒๕ ๔๒๖ ๔๒๗ ๔๒๘ ๔๒๙ ๔๓๐ ๔๓๑ ๔๓๒ ๔๓๓ ๔๓๔ ๔๓๕ ๔๓๖ ๔๓๗ ๔๓๘ ๔๓๙ ๔๔๐ ๔๔๑ ๔๔๒ ๔๔๓ ๔๔๔ ๔๔๕ ๔๔๖ ๔๔๗ ๔๔๘ ๔๔๙ ๔๕๐ ๔๕๑ ๔๕๒ ๔๕๓ ๔๕๔ ๔๕๕ ๔๕๖ ๔๕๗ ๔๕๘ ๔๕๙ ๔๖๐ ๔๖๑ ๔๖๒ ๔๖๓ ๔๖๔ ๔๖๕ ๔๖๖ ๔๖๗ ๔๖๘ ๔๖๙ ๔๗๐ ๔๗๑ ๔๗๒ ๔๗๓ ๔๗๔ ๔๗๕ ๔๗๖ ๔๗๗ ๔๗๘ ๔๗๙ ๔๘๐ ๔๘๑ ๔๘๒ ๔๘๓ ๔๘๔ ๔๘๕ ๔๘๖ ๔๘๗ ๔๘๘ ๔๘๙ ๔๙๐ ๔๙๑ ๔๙๒ ๔๙๓ ๔๙๔ ๔๙๕ ๔๙๖ ๔๙๗ ๔๙๘ ๔๙๙ ๕๐๐
 ชอผงคตทตถกต สงหนงชอคณทตถกต สงหนงชอผงคต
 ๕๐๑ ๕๐๒ ๕๐๓ ๕๐๔ ๕๐๕ ๕๐๖ ๕๐๗ ๕๐๘ ๕๐๙ ๕๑๐ ๕๑๑ ๕๑๒ ๕๑๓ ๕๑๔ ๕๑๕ ๕๑๖ ๕๑๗ ๕๑๘ ๕๑๙ ๕๒๐ ๕๒๑ ๕๒๒ ๕๒๓ ๕๒๔ ๕๒๕ ๕๒๖ ๕๒๗ ๕๒๘ ๕๒๙ ๕๓๐ ๕๓๑ ๕๓๒ ๕๓๓ ๕๓๔ ๕๓๕ ๕๓๖ ๕๓๗ ๕๓๘ ๕๓๙ ๕๔๐ ๕๔๑ ๕๔๒ ๕๔๓ ๕๔๔ ๕๔๕ ๕๔๖ ๕๔๗ ๕๔๘ ๕๔๙ ๕๕๐ ๕๕๑ ๕๕๒ ๕๕๓ ๕๕๔ ๕๕๕ ๕๕๖ ๕๕๗ ๕๕๘ ๕๕๙ ๕๖๐ ๕๖๑ ๕๖๒ ๕๖๓ ๕๖๔ ๕๖๕ ๕๖๖ ๕๖๗ ๕๖๘ ๕๖๙ ๕๗๐ ๕๗๑ ๕๗๒ ๕๗๓ ๕๗๔ ๕๗๕ ๕๗๖ ๕๗๗ ๕๗๘ ๕๗๙ ๕๘๐ ๕๘๑ ๕๘๒ ๕๘๓ ๕๘๔ ๕๘๕ ๕๘๖ ๕๘๗ ๕๘๘ ๕๘๙ ๕๙๐ ๕๙๑ ๕๙๒ ๕๙๓ ๕๙๔ ๕๙๕ ๕๙๖ ๕๙๗ ๕๙๘ ๕๙๙ ๖๐๐
 สทตถกต สงหนงชอชอชทตถกต สงหนงชอชอชชอชทตถกต

สิ่งหนึ่งซอฉลตทนต์กกุล ผู่ข้างนไนสคเทษรยอหมยู่ในคหาคอง
 และไหญ่จามนั๊กสนา แกงแลรยบโสก แก้ทรวรฉานอินหาคัน
 ยมไค้ปลาใหญ่ ๆ ๗ ตัว ๆ หนึ่งซอครนขาวไค้ ๗๕ โยชน์ ตัว
 หนึ่งซอตบงคณนขาวไค้ ๒๕๐ โยชน์ ตัวหนึ่งซอครบงคณ
 ขาวไค้ ๕๐ โยชน์ ตัวหนึ่งซอชานนท ตัวหนึ่งซอรย ตัว
 หนึ่งซอชานาโรหน ตัวหนึ่งซอมหาค และปลา ๘ ตัวนยอหม
 ขาวและตัวและ ๑,๐๐๐ โยชน์ นเมือปลาควซอคมรยงคณ
 ชนขาวไค้ ๕,๐๐๐ โยชน์และทงบกช่ายกคตงบกวากค และ
 ทงปลาบหางกคตงทวกค และนาในสุมทรนนคสะเทอนตฟอง
 กงหม้อนแกงเกศตโกลไค้ ๕๐๐ โยชน์ ผมนตงบกกตงสองข้าง
 และแกวงหางแกวงทววกแกวงคณาเลน นานนสะเทอนคณตฟอง
 โกลไค้ ๗๐๐ โยชน์ ลางคาคตฟองโกลไค้ ๘๐๐ โยชน์
 แรงปลาต เรนซอคมรยงคณนเมกาตงคณนแล ๗ และปลา
 ๘ ตัวนยงไหญ่จวามยงเมกาตงนคแล ๗ ผู่ทรวรฉานทงทรวร
 ราชกนเมือเขนคทงทรวรฉานทงทรวรแล เกรงเซากนเขายู่
 นนทงเทพยดาในสวรวคไค้ และมีเกชชระยะคักคานภาพ
 หลกกรนมคทงเทพยดาในสวรวค ไค้คตงนเรยคเขาชอ
 เทพโยนแล ๗ และคณเขาฟระศุเมรราชนน มีสระไหญ่ยอนหนึ่ง
 ไค้ชรวาสมีพลสระโตยกวาวไค้ ๕๐๐ โยชน์ รอนนนเทพย

แล้วแลตั้งแผ่นดินใหม่ บมไคตงทุกแห่งบมเป็นโคยธรรมคา
 แตกอนมทเปลว ยังมีตางแห่งเปลวโคยกวางโคยสังโคแล
 ๓๐๐ โยชนกยังมี ลางแห่งโคยกวางโคยสังแลไค ๕๐๐
 โยชนกมี ลางคายลางแห่งโคยกวางโคยสังไค ๗๐๐ โยชน
 กมี แลทนนกลายเช่นแผ่นดินเสมอกันทุกแห่ง เลอมชาวงาม
 ตงแผนงนขวงมทญาแพรกเขวมันเหมยขนตามกันโคยสัง ๕ นว
 มอ เขยวงาม ๓ นวมอ ตงแผนแกวไพทรมณนนแลว ครึง เรือง
 ทวแผ่นดินมเหมยอนตงนตกแห่ง แลกรมสิระหลายอนเทยรขอม
 คายไปทวยคอกบว ๕ สังกตงงามนทหน้า มฝุงกันไมทงหลาย
 เช่นตงเป็นลางามแลมไคเช่นทวงเช่นแลง แลเป็นล็กเป็นคอกก
 ตระการงามนทหน้า แลมเชือกเขาเลาวลยลางสังเป็นคอกแกง
 ลางสังเป็นคอกขาว ลางสังเป็นคอกเหลือง ครึง เรืองงามแลทนน
 ทกแห่งตงทานแลสร้างแตงไว้ แลแห่งนนเรวกช้อวานาคพลพแล
 เป็นทอยแกฝุงนาคทงหลายแล แลมีปราสาทแกวแลมีปราสาท
 เงินแลมีปราสาททองงามนทหน้า แลมีทอนเปลวอยนกลางแห่ง
 หาดสังอนระอยบมไค หากเช่นทกลวงอยเปลวอยใสในไคเขา
 พระหมพานตกวางไค ๕๐๐ โยชน เป็นเมืองแห่งนาควาชจำพวก
 ๑ อยแห่งนน แลมีแกว๗ประการเป็นแผ่นดินงามคิงไครตริงมี
 ๗ อยเป็นทอยแห่งพระอนทรวานน แลมีสระใหญ่ ๗ นนหลายอน

เยนงกระสา ลางคายนเยนงเห่า ลางคายนเยนงเขยว ลาง
 คายนเยนงอน ลางคายนเยนงสควอน แลเขาลาทากินแล
 เหตว่าเขานนชาคติรจวนแล ฯ แต่แผนคินอนเรอายุกลงไป
 เเงนาคพิภพอนชอวาทรรจวนภมมนนโดยลกโตโยชน ๑ แล ๗
 ระบุยควยวาไค ๘,๐๐๐ วาแล ฯ แต่ติรจวนคอรราชหงส์อนอย
 ในเขาคิซมกฏแลอยในคหาคากค อนอยในปราสาททงหลาย
 วยฝงนกกค อยควยหมุ่สควในข่าพระหมพวนคินนกกค กม
 อยเขอนอนมากนทหนานแล แลอยในข่านในเมองใส่ คอว่าเขคแล
 ไกอนคินเลยงกนคองนกกค แลอยางววนกวาหมานนกกค ฯ ครชค
 กินนาค ๗ นนกันกยกันเขยค กยแลเขยคคินนกันแมลงขงกค ฯ
 แลติรจวนลางสังขอมกนติรจวนอนนอยกวาคน ฯ ล้วนว่า
 เสือโครงเสือเหลงอนเขนทวเมยนน ครนว่าเขามลกกมเทาเลยง
 กนคองน แลเมอเขาไปลาทากินใส่ เขาอยากพนกว่าอยากน
 เขาอคยมีไคเขาเห็นลกกเขาเขามาสู่เขาเพอคความรักระกนนมคองน
 แลเขายมีไครกลกเขาเลยเขากกนลกกเขาเอง เพราะว่าเขาอยาก
 นกแลเขาอคยมีไคแล ฯ ติรจวนลางจำพวกเขนนอกเนอ
 ลางจำพวกเขนในเนอติรจวนเองใส่ค ลางจำพวกเขนทราย
 แลมันทากเลยงคินเอง แลเมอนรายสันเข่าหาระกนนมมีไค
 เขากิตายในทรายนน ฯ ลางจำพวกนกกเขนในทองเราน

แปลกวี

สัตว์อนันต์เกิดในเปรตทุกมีก็เอาโยนทิ้ง & นันทุกอันแล
 ฝูงเปรตอนันต์งอนอวยรอบเมืองราชคฤหนครนน ภายนชกเมือง
 ราชคฤहनมนถฐานบ้านเมือง ฝูงเปรตอวยแห่งนั้นเรียกชื่อว่า
 เปรตขมโลกยแลอนว่าเปรตช่อวามโลกยนั้น แลมีฝูงเปรตอวย
 มากมายนักหนาแลเปรตกลางจำพวกอยู่ในกลางสมุทร เปรต
 กลางจำพวกอวยเห็นอเขา เปรตกลางจำพวกอวยกลางเขา แลเปรต
 ๓ จำพวกน จำพวก ๑ ช่อตริเหตุปฏิสนธิ จำพวก ๑ นนคิม
 ปราสาทแก้วแลมกาแพงแก้วล้อมรอบ มีกลิ่นอมรอมตงาม
 นักหนาแลฯ เปรตจำพวก ๑ มีช่างมาชาคนมีชวยานคานหาม
 ทอง ชเทียบโยโดยอากาศ แม้นชื่อว่าเปรตฝูงนั้นแม้นจะ
 เป็นคัมภีร์ศักดิ์เทวใหญ่ก็ บมคฺจเทวตาในสวรรค์แล ฝูงเปรต
 ฝูงหมเป็นคกงนนกานนักหนาแล ฝูงเปรตกลางจำพวกเมือ
 เกอนแรมเป็นเปรต เมือเกอนชนเป็นเทพยดา ฝูงเปรตกลาง
 จำพวกเมือเกอนชนเป็นเปรต เมือเกอนแรมเป็นเทพยดา ฝูง
 เปรตกลางจำพวกเมือเกอนแรมเป็นเปรต เมือเกอนชนเป็นเทพยดา
 ฝูงเปรตกลางจำพวกเป็นเปรตนานนัก รอดชั่ว พทอินทร กัลป์ โสศ
 เปรตกลางจำพวกทเป็นเปรตตริเหตุปฏิสนธิ นน กิรพระจตุรารย-

รั้งธรรม เปรตกลางจำพวกไป้อยู่แฝงต้นไม้ใหญ่ เปรต
 กลางจำพวกอยู่แยกทราย แลย้อมกินอันร้ายเป็นอาหารเลี้ยงคน
 เขา เปรตกลางจำพวกมปราสาททพขุมเครองกินนแนย้อมเป็นคง
 เทพยคา ผึ่งผเสื่อกลางจำพวกอยู่ในต้นไม้แลย้อมกินข้าวเป็น
 อาหาร ผึ่งผเสื่อเป็นครุฑพญีสันธิกรพระระตราวยศีลธรรม ฯ
 แลผึ่งผตงหลายอยู่ในแผ่นดินขอเชยยสังขอนทนอย แม่นว่าเขา
 อยุ่ลยต้นไม้รากไม้ในลยหนงกต คนทงหลายขมเห็นทวเขาเลย ฯ
 ผึ่งเปรตแลผึ่งผเสื่อทหลาย เมื่อระตายเขากลายเป็นมคตระนอย
 ภา ลางคายนเป็นตระเขยแลแมลงยง แมลงเฝ้า ลางคายน
 ทกแทนเป็นหนอน ลางคายนเป็นเนอนตนกแลสกนชัยคังผึ่งนกรย
 นกรยนน ลางคายนกลายเป็นเนอเดอน ฝแลว่าเขาคายไต้
 เนอเขากลายเป็นคิงนนทกเมอแล ฯ เปรตกลางจำพวกยนไค
 ๑๐๐ ปี ลางจำพวกยนไค ๑,๐๐๐ ปี ลางจำพวกยน
 ช่วพทอินครกิลป์ ฯ แม่นว่าข้าวเมล็ด ๑ กิก นำหยาด ๑
 กิก แลระไคเข้าไปในปากในคอเขานนทวยมไคเลย ฯ เปรต
 กลางจำพวกตัวเขาใหญ่ปากเขาน้อยเทารเซมนี้กมิ ฯ เปรตกลาง
 จำพวกผอมกัหน้าเพื่ออาหารระกินนมไค แม่นว่าระชอกเอา
 เนอนนอย ๑ กิก เลอศหยศ ๑ กิกยมนไคเลย เทอว่ามแตกระคูก
 แลหนงพอกกระคูกถายนออกอยไต้ หนงทงนเนนเหวทคกระคูก

พระญาติไทย

สิ้นหลั่งแลตานกลกและกลวงตึงแสสร้งควกเสย สมเขานนียง
 รัยรัยลงมาปกปากเขา มาตราว่าผาราชนอช ๑ กติ แลจรม
 ปกกายเขานนิกหามมีไคเสยเทยรยอเมเปลอชยชวตน ทวเขา
 นนเหมือนสาขฟงเกลยคนกหนานแล เขานนเทยรยอเมเทอชเนอ
 รอนโรเขาแล เขารองใหรองครางชยทกเมอแล เพวระวาเขา
 อยากอาหารนิกหนานแล ผงเปรททงหลายนนเขายงหาแรงขมีไค
 เขาย่อมนอนหงายอชไค เมอแลผนเขานอนอชแลหุเขานน
 ไคยนเปรททเสยรคนรอนเรียกเขาว่า สู่ทงหลายเชยจิงมากน
 ชำวกันนา แลผงเปรททงหลายนนเขาไคยนเสยงคิงนนเขาก
 ใสิใจเขาวามชำวมนา จิงเขาจะลิกไปหากนใสิกยงหาแรงขมีไค
 เขาจะชวณกนลิกชนท่างคนท่างกมไปลตมมา แลบางคนลตมคว่า
 ยางคนลตมหงาย แต่เขาทนทกชชยลนนนหลายคายนกแล แต่
 เขาลตมขกนทกไปทกมาและค่อชลิกไปกิงนน แลเขาไคยน
 ทนนแลเขามใสิว่าแต่คายนเทยวใสิ ไคยนอชทงพนพนนนแล นแล
 ว่าเขาอชเมอโคหเขานนเทยรยอเมไคยนคิงนนทกเมอ ครนวา
 เขาลิกชนไคเขาอามูอทงสองพาคเนนอหวิแลวแลนชนชมิทใจ
 ไปลตมเสยงเรียกนนเร้งไปเร้งแลทาทแห่งไคแลจกมชำวแลนนำ
 ใสิทหามมีไค เขาจิงรารองให้ค่วยเสยงแรงแลวเขาเป็นทกช
 นิกหนาน เขาจลมนอนอชยเห็นอแผนคณนนแล เปรททงหลาย

เมอเขาเดินไปคั้งนั้นไกลนักหนาแล เปเรคเหล่านไส้เมอเป็น
 คนอนนหมกรษยาท่าน เห็นท่านมคฺมิไค เห็นท่านชากไรคฺญแกลน
 เห็นท่านมทรพยสันจร ไครไคไทรพยสันท่าน ย่อมมิกระทากสทชะ
 เขาสันท่านนั้นมาเป็นสันคน แล ตระหนมิไคให้ท่าน ครั้นว่า
 เห็นเขาจะให้ท่านคนย่อมห้ามปรามมิให้เขาให้ทานไค้แล ลือ
 เขาทรพยสันสงฆมาไว้เป็นประโยชน์แก่ตน คนจำพวกนั้นแล
 ตายไปเกิดเป็นเปรตชยทรายนกกตงนทุกตนแล ฯ แลเปรต
 จำพวก ๑ มีดวงตงมหาพรหมแดงามตงทอง แลปากนั้นคั้งปากหม
 แลออกชยปากนักหนาหาอนจะกินบมิไคสังสังสีอัน เขาอนมค
 งามตงทองนั้นเพอฤาสน เมอก่อนเขาไค้บวชเป็นชเจ้าศีล
 ขริฐทอ ฯ อนว่าปากคั้งปากหม นั้น เพราะว่าเขาไค้ประมาท
 แลกล่าวชวัญครษาจารย์แลจากสงฆมคฺสิล ฯ เปรตจำพวก
 ๑ ดวงามตงทอง แลปากนั้นเหมือนนักหนา หนอนออกเค็มปาก
 แลหนอนนั้นย่อมมีอนกินปากเขาเงาเกินหน้าควเขา ๓ มีดวงาม
 ตงทองนั้นเพราะเขาไค้รักษาศีลเมอก่อนแล ปากเขาเหมือนเป็น
 หนอนออกบอนกินปากเขานั้น เพราะว่าเขาไค้ตเตยนขยงสังฆ-
 เจ้าใหญ่คณ ฯ เปรตสงฆหญิงจำพวก ๑ เทยยอมเปลือยอช
 แลมคณอนเหมือนนักหนา ทวสาร์พวงคแลนแมงวณตอมอช

หนองไป ฯ ครั้นเขาเห็นผามาซงหน้าเขา ครั้นเขาเอาผานน
 มาห่มไว้ ผ่านนกกกลายเป็นแผ่นเหล็กแดงไหม้ทงตัวเขาทก
 แห่งแล เปเรตผงนเมือเขาอยเขียนคนไว้ ผัวระชานนโห้ชาวนาผา
 ผอนเขียนทานแก่สังฆมแลเขาซงเคยลค่าทอ ผัวทนด้วยลยอชค่าว่า
 ฉนน อินมิงทบายญให้ทานชาวนาผาผอนทงนแกชนน จงกลลาย
 เป็นลามกอาจรมแลเขียนเลชคเขียนทงของ โห้มิงกนจรงทกค่าเล็ก แล
 ผาผอนนจรงกลายเป็นเหล็กแดงโห้มีมจรงทกแห่งเล็ก ด้วย
 ขายปกครองอินตนโคก้าผัวแซงผัวเขาคงนน เหตุเขาโคกกระทำแล
 โห้เป็นเปเรตเพื่อคังนนแล ฯ เปเรตจำพวก ๑ มคนใหญ่สูงเพียง
 ล้าศาล แลมีผมนนทชายนกก แลมีควนนหม่นนกกหนาทจระต
 ขมีโคสีกแห่ง เขาหนนอคอยากเผดเรคโรนกกหนา แม้นว่าชาว
 เมลต ๑ กติ นาทหายก ๑ กติ ก็มีโคเขาทอชเลบตักนออยแล
 เปเรตผงนเมือกานะคกคกอน เขาจนตระหนนกกแล เขาขมมก
 กระทำบายญให้ทานเลช เขาเห็นทวนกระทำบายญให้ทานไว้ มน
 ย่อมห้ามปรามเสียมให้ทานบายญให้ทานไว้ ด้วยขายปกครองอิน
 ตระหนนแลจะมีมก ทบายญให้ทานคังนน เขาโคไปเป็นเปเรตแล
 อกคอยากนกกหนา อาหารระกนโส้กหามมีโคตีกอนนน เพวาร
 ขายแลกรรมเขาอินโคกกระทำขมคังนนแล ฯ เปเรตจำพวก ๑
 ไล่เขาเทยรยอมเขาสองมือกอยเอาชาวลยอนลกเป็นไฟนมาไล่

บนหัวตนเองอยู่ทุกเมื่อได้ เปรตจำพวกนเมอกำเนิดเขากระทำ
 กอนันนเขาเอาชาวลขย่นด้วยชาวคแล้วเอาไปลงวงชายแก่ท่าน ฯ
 และด้วยขายเขาตงน เขาจึงเอามอเขากอขยเอาชาวลขยขึ้นไฟนมา
 ไล่เห็นอหวนเองโวลกเป็นไฟใหม่หวนเขาอขยทุกเมื่อ เพราะขายกรรม
 เขาได้กระทำเขาจทนทุก ๆ เมอตงนแล ฯ เปรตจำพวก ๑ เขา
 ย่อมเอาคอนเหล็กคองแคงคหวนเขาเองอขยทุกเมอมววยไล่ แล
 เปรตจำพวกนเมอกำเนิดเขาแต่ก่อนไล่ เขาได้คหวนพอมแมแห่ง
 เขาคอขมอกค คอขมไมกค คอขมเชชกค คอขมขายกรรมเขา
 อ้นโคคหวนพอมเขานน เขากเอาคอนเหล็กแคงคหวนเขาเองอขย
 ทุกเมื่อเพอขายกรรมเขาทเองนนแล ฯ แลเปรตจำพวก ๑ นน
 อคอขยวัก นกหนว แลเห็น ชาวนาเบอนอ้น หวน อ้นนแล มีรส นก
 เปรตนนจรงเอามากน ครนว่ากันเข้าไบนน ๆ ก็กลายเป็นลามก
 ขามเป็นเน่าเป็นหนอนเหม็นนกับมววย ลักคายด้วยขายเขาเอง
 แก่ก่อนไฟน เขาเห็นท่านมาขอทานข้าวแก่เขาแลข้าวเขามีอยู่
 ไล่แลเขาพรางเสี่ยวาข้าวขามไค ฝนนกร่งขอข่าเล่า เขา
 นนมให้จรงลยลว่าตงน แลความชาวแลกพรางว่าขามไคไล่
 แลขอให้ถูกกันลามก ขาม อ้นระคนด้วยเน่าแลหนอน อ้นเหม็น
 นกหนวานนแลค ด้วยขายกรรมเขานนไคลยบแลพรางท่านว่าหา
 ขมิไคนน ครนว่าตายไปเป็นเปรตอยู่ เขากทนทุกขกันแต่ลามก

อารมณ์อันระคนด้วยเน้าแลหนอนเหม็น นก หนาอยู่คังนันทกเมื่อ
 เพื่อยาปแห่งเขาไศยวรางแลทนต์ยถนนแล ฯ แลเปรตฝูงหนึ่ง
 จำพวก ๑ เล้า เทยรบขมมเลียมชอนใหญ่ยาวแลคมตงมคกรค
 นนชอมชคเขาเนอแลหนงของตงกนเองทกเมื่อแล เปรตฝูงน
 เมื่อชาติกชนโพนเขาไศยวรางนอชนเป็น ส่วนของผอนนนมากน
 ครนว่าทวนเจ้าของถามคนไต้ คนมรีย ๆ แคววขามไศยวรางของ
 ทาน มนงสยดว่าฉนนผแลว่าขาไศยวรางของ ทาน กนจริงไต้
 ขอ ไต้ กเขา เลียมชคกนชแลหนงกนเอง ครนว่าตาย
 ไป เป็น เปรต ขอ กเขา เลียมชคตชชคเนอ ตน หนงตง กนเอง ชย
 ทกเมื่อ เพื่อยาปตงลชชง ทานแลสยดให้ทาน เซอ ตนน
 แล ฯ ยังมีเปรตจำพวก ๑ เมอกกลางวันไต้ เขายังเขาค
 เขาคาเขาค่าเขาแทงตง แลมีหมาใหญ่เท่าช้างสารมันไต้ชย
 ไต้กคกนเนอเขา ๆ ล่ายากททกชเวทนานกหนาอยฉนนทก
 เมื่อ ๆ กลางตงไต้เขาไศยวรางนอชค แลมีนางพาเผอจาเรณ
 แลไต้ไต้วยสรมยตงนเป็นททคตงเทพยดาแล เขาเป็นตงนทก
 วารทกเคอชตรายเท่าตงนขापกรรมเขานน ชนว่าเปรตฝูงนไต้
 เมอกอนเป็นพราน เมอกกลางวันเขาเขายาสาเนอ เมอกกลางตง
 ไต้เขาทำคิล ด้วยยาปกรรมเขอนไต้ฆ่าเนอเมอกกลางวันนแล
 จงทานไต้ฆ่าไต้คไต้ฟงไต้แทง แลจงมีหมาเท่าช้างสารไต้ชย

กันเมื่อเขาคงน เพราะว่าเขรตฝงนทำบายกลางวันไต้จิงไต้ทน
 ทกขกลางวันเพอคตงนแล ฯ แลด้วยผลบุญชนเขาไต้จาเรณูคัล
 เมอกลางคตงนนเขาจิงไต้เขนเทพยคา แลมีนางพาเผอจาเรณู
 เสวยสมบัตคตงนเขนเทพยเมอกลางคตงนนทกคตงนไต้ ไต้ด้วยกคัล
 ผลบุญชนเขาไต้จาศคตงนนแล ฯ แลมีเขรคจาพวก ๑ มิวมาคตง
 เทพยคา แลมีเขรคองประคตงนด้วยเทษรยอมนแลวไปคตงเงินแล
 ทองชองแกว แลเขรคองประคตงนอาภรณไต้แลวด้วยแกวคคต-
 พอรคตงนแลมีนางพาหมน ๑ หอมลอมเขนขรवार เขรคตงนชยาก
 เฝดเรคไต้เรคทนาหาอาหารระกนยมิไต้ แลยอมนเอาเลบมือชอง
 ทนอนคตงนคตงนมาชวนมาชกเขาเนอแลหนึ่งชองทนออก
 มากินต่างอาหารไต้ เขรคเหล่านเมอก่อนโพนมนไต้เขนนาย
 เมอชงแลแต่งชงคตงนความรายจรทงหลายไต้ แลมีนยอมนมากินลน
 จ้างชองเขา ทคชอยไต้มีนว่าผก ทคผคไต้มีนว่าชอย มีนมิไต้
 กระทำคตงนแห่งชธรรมทามิไต้แล ฯ ยงมีในกาลวันหนึ่งไต้ พอ
 เขนวันจาศคัล พระญาผเป็นเจ้าเมอชงนนชทรงคคัล ๘ อนแล ฝง
 ชนนางชอกด้วยมนนายทงหลายกจาศคคัลด้วยพระญาผเป็นเจ้าเขน
 นายเมอชงนนทกคตงน ส่วนว่านายเมอชงนมิไต้จาศคคัลไต้ แลนาย
 เมอชงนมนไปเผอพระญาผด้วยมนกบคตงนทงหลายชงเขนชาเผอชน
 พระญาผทรสตามมนว่าคตงน มงจาศคคัลหรือว่ามงมิไต้จาศคคัล แล

นายเมืองนนมนมโคโจาศลไธ มนกละธายแก่คนทงหลายมนก
 กรายทูลแก่พระญาว่าข้าพระเจ้าโคโจาศลฯ ยงมีเกลธอมันคน ๑
 ทยแพทยขางมนนน เกลธคนนนร โจมินวามนวมจาศีลมรททยญ
 ทาธรรมวังเกลธณนกคชยลชยถามมนว เกลธเหยเกลธชาศล
 จรงทรอมันกยอกแก่เกลธมนคตมจรงวามโคโจาศล ครนว่ากระว่า
 กมีโคโจาศลไธก็จรไตควมละธายแก่คนทงหลาย แลกกัสบปดย
 ว่าวากโคโจาศลแลฯ เกลธจรงว่าแก่มนนน ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐
 วันนไปพหนาเงงคนกคเเงงคากค เกลธชยักินช่าวเพราเลย
 เกลธชยช่าวเพราให้เเงงจรง ครนว่าจรงแลวจกนช่าวโคโยญ
 แก่เกลธแล ชนงเกลธอกโคโจรายทูลท่านแลจว่าเกลธโคโจาศล
 ท้วยท่านทง หลาย ๆ ะว่าแก่สทายว่า สทายพรางเจ้าพราง
 นายไธฯ นายเมืองมนจวควมเกลธมน มนกเห็นควมท้วย
 วนนมนนถอกช่าวเพรานอนในกลางคินวนนน เทคว่ามนนเคย
 อกช่าวเพราครนวามนอกช่าวเพรานอน ลมกถอดนมน ๆ กิตาย
 ในกลางคินวนนนแล ท้วยยาปกรรมชองมนทมนเป็นนายเมือง
 แลกนสนจาง แลมียงคัยควมโคยคลองธรรมคิงนน มนจง
 เป็นเปร์ตอยากเฝศเรคไเว ใหญ่หลวงนิกหนาหาอาหารจะกินขมีไต
 เลยสัักหยาดแล ย่อมเอาเด็บมือชองตนอินคมคิงมคตวรแลชชค
 เอาเนอหนงชองตนกนเองทุกเมอคิงนน เพราะยาบกนสนจาง

ขบถความมโกลีกลองธรรมนแล ฯ กวดยผลบุญในไคพังคำ
สหายให้โอวาทสั่งสอน แลไคจาคัลแลศขาวเพราะถึงทวตาย
ทงนน มนทไควมานแลครองประกยคนอนแลวไปกวยงักต-
พิชรัตนแลมนางพาหมิน ๑ เป็นขวิวารนไน ไคกวยบุญอัน
วคัลนนแล ฯ แลยังมีเปรตจำพวก ๑ ไค ขอมกนแต่เศลยม
แลรากแลนตายไคสกันนาเนาานาหนอง แลกันลามกอาหม
อนรายแลเหม็นนอยทกเมื่อแล เปรตคนนเมอชากกอนนนเขา
ยอมเอาชาวแลเนาอาหารอนเบนเคนเป็นชานนไน แลเอาไปให้
แก่พระสงฆเจ้าฉมคัล กวดยบายกรรมอนเขาไคให้ชาวแลเนา
อาหารทเป็นเคนเป็นชานนนแก่พระสงฆเจ้าคนนน ทริทวเขา
ตายจริง ไคเป็นเปรตกกันแต่เศลยมแล รากแลนตายเนาเนา
หนองลามกอาหม อนเหม็นเบนอาหารทกเมื่อเพอบายกรรมเขา
ทงนแล ฯ ยังมีเปรตจำพวก ๑ เล้าเขาทยรขอมกนแตเนาหนอง
เนาแลหมาเนาหมาพอง อนเขาเอาไปทชกเสยในเข้าชากกเมื่อ
แล เปรตผนเมอชากกอนโพนเขายอมไคเอาเนอข้างเนอหมาแล
เนอสत्वทงหลายอนมเสยกัก หาเสยมไคกัก ในลกขณะพระวณย
อนพระพุทเจ้าบุญญคไว้มให้พระสงฆเจ้าคนไน แลเขาไค
เขามาอำพรางให้พระสงฆเจ้าคน กวดยความอำพรางให้ท่าน

ฉนนน ครนวาทนตายไคเป็นเปรตจำพวกน เพราะวษาปกรรม
 อนเขาไคฟวางพระสังฆเจ้าแลให้มโหคังนน จึงเขาไคกน
 แตนนเลอคนนำหนองหมาเนาหมาพองเป็นอาหารทุกเมือ เพอ
 ขาปกรรมเขาเพราะเขาอำฟวางพระสังฆเจ้าให้ฉนนนแล ฯ ยังมี
 เปรตจำพวก ๑ เล่า แลมีเปลวไฟพุ่งออกแต่อกแต่ตนแต่ปาก
 แห่งเขาแลว ๆ เปลวไฟนลามใหม่ทองควเขาทุกแห่งแล เปรต
 จำพวกนเมือชวคก่อนโพนได้ เขาไคค่าแลดยประมาทพระสังฆ
 เจ้า อนหนงเขากล่าวคำมสาวัตแก่พระสังฆณเฒ่าณแก่ณมศีล
 ติวคคำอาพรวงทานกคิ ครนตายไปเป็นเปรตอวยด้วยขาปกรรม
 เขาอนเขาไคค่าทอได้ แลกล่าวประมาทแลกล่าวไล่ความแก่ท่าน
 แลพรวงทานณมศีลคังนน แลเปลวไฟจึงพุ่งออกแต่อกแต่ปาก
 แลตนแลลลามไปใหม่ทองควเขาคังนนทุกเมือเพอขาปกรรมเขาไค
 กระทาคังกลาวมานแล ฯ

ยังมีเปรตจำพวก ๑ เล่ารายนคหน้า หานาจะกนขมิไคเลย
 ลักหยาค แลเปรตนั้นอยากนาคหน้าคังว่าใจจะชวค จึงแล่น
 ไปข้างซ้ายข้างขวาเพอจะหานากน จึงแลเห็นนาไสงามแก่ท
 ครนว่าเขาเขามอกออยเขานานนมากนได้ นานนรคกลายเขมไฟ
 ใหม่ทองควเขา ๆ ก็เกลชกไปเกลชกมาเขากตายนไฟนหงน
 นคหน้าแล เปรตณนเมือชวก่อนโพนเขาย่อมข่มเหงคนเขมใจ

ด้วยอันตรายความกรุกทลายปราณมีโคแล เห็นของท่านระโคโรโคแก
 คนเห็นสันท่านระโคโรเกยคเอา ท่านภาควความลึกลับมีโคไล่คนว่า
 ท่านผล ครั้นจวาทายกเขนเปรีตออยู่หงนานด้วยยาปลักรวมเขารอน
 เขาโคกรกระทำขมเหงผุเชิญใจให้เขารอนเนื้อเกยคโรเขากงนณแล
 เปรีตนผลอมยารายนทหน้าทวอนระกนมีโคโดย อคชยาก
 นทหน้าตั้งใจเขวระชาต ครนเขาเห็นนาโสมแลกอบเอามากนได้
 นานนกลายเป็นไฟไหม้ทงตนเขา ๆ กกลองเกลชกตายนไฟน
 นานนทหน้า เพราะว่ายายเขา ๆ ท้ำขมเหงทงานผอนเพอคงน
 แล ๆ ยังมีเปรีตจำพวก ๑ เขาเทยรยอมีทวเขยอนนาผลอมนท
 มทลงกชกมชกเนวคณกเขยย แลเขา่ยอมีเขาไฟมาคลชกทว
 เขาเองอ้อยทกเมอ แลทวเขานนทงชอนไมอนกลองชย ฌ กลาง
 ไร่แลเขากลงไปกลงมาททกชเวทนานนทหน้าทงนนเขานาน
 นก แลเปรีตฝูงนโสมอกชนเขาคลชกข่าเผาข่า แลตั้งสัตว์
 ชนโคทหนมีทนนไฟกใหม่ลามตายน ยังมีฝูงเปรีตจำพวก ๑
 มคตนนใหญ่เทากเขา แลมีเส้นขนอนรยวแลเสยบเทลมนท
 หนา ทงเลขคณเลขมอใหญ่แลเดยบนนคมนกคงมคกรกแลทชก
 คาย ครนว่าเลขคณเลขมอแลขนนนพคกนเมอโคโคยนคง ๆ
 เสยงพาลนแลวเขนเปรีตไฟลชกนไฟไหม้ทงตนเขา แลชากทวเขา

กงคังขวานพาวผาลงทวตณเข้าทุกแห่งแล เปเรตผ่งนเมอากอนเขา
 ไต่บนนายเมืองแลแต่งความเมืองมิช้อยทางธรรม ย่อมเห็นแก่
 สันจางแลสันสอศอยมเป็นกลาง การยี่ ผู้ช้อยได้วาผศ การยี่
 ผศได้วาชอย ้วยยาปกรรมแต่งความยอมช้อยธรรมก่งนได้
 ครนว่าเขาคายเขาไปเป็นเปเรตช้อยแลมทวใหญ่เทากูเขา แลมีชน
 มเลียบคนเลยมชอนใหญ่ชอนยาวแลคิมคังมคตวแลคายหอก ครน
 แลพคกนตงคังเสียงสำพาวผา เส้นขนแลเลียบตณเลยมชเชานน
 ลกเป็นเปลวไฟสะเทยนมาตงทวเขาเองชยทุกเมอแล เมชยาย
 กรวมกินสันจาง สันสอศแลแต่งความเมืองมเป็นธรรมนนแล ฯ
 แลกลาวแดงสทวชอนเกิดในเปเรตภุม ชนเป็นตตยภคณาไคยสังเขป
 กถา วยเทานแล ฯ

อสุรกายภูมิ

พระกล่าวถึงสัตว์อันเกิดในอสุรกายภูมินั้นย่อมเอาปฏิสนธิ
 ในโยนทั้ง ๔ อันแลฯ ลางอสุรเขาแก้วด้วยชัณษาชะโยนนี้ ลางอสุร
 เขแก้วด้วยชดามพุชะโยนนี้ ลางอสุรเขาแก้วด้วยสังเสทชะโยนนี้ ลางอสุร
 เขแก้วด้วยชปป์ยาคักโยนนี้แล ฯ อนว่าสุรกายทั้งนมเป็นคารบ ๒
 สี่ ฯ หนึ่งชอกกาลกัญชกาสุรกาย ฯ หนึ่งชอวาทพพอสสุรกาย
 แล ฯ อนว่ากวดกัญชกาสุรกายนี้มีตนสูงไต่ลงคาพยต ๑ สี่
 คณนาด้วยวามนุษยนไต่ ๒๐๐๐ วา และมีทวนนผอมนกำหนด
 มาตราว่าเนอนอยหนึ่งกตเจอนคินอยหนึ่งกต กทวยมีไต่ในตัวเขา
 นนแล ทวเขานนคังโยไมอนแห่งนนแล มตาอนนอยคังคาป
 แล คาเขานนชนไปคังออยเห็นอกระหม่อมแล ปากเขานนอย ฯ
 เทารเขมแล ปากนนอยเห็นอกระหม่อมโสด สแลว่าเขาเห็น
 สึงอินใดแลเขาจะใคร่หากินใส่เทียรยอมยักหวลง เขากนชนชน
 จังใดกิน แลที่เขาออยใส่เทียรยอมยักอszakแคตกันทุกเมษ แล
 ฝูงกัญชกาสุรกายนหาความสุขขมีไต่ ยากเย็นเข็ญใจนักหนา
 กวาอสุรกายฝูงอื่นแล ฯ อนว่ากาดกัญชกาสุรกายนนม ๒
 จำพวก ฯ ๑ ใต้ เป็นทุกขลายากเข็ญใจนักคังถาวรามนแล ฯ

แลจำพวก ๑ นั้นได้มีตนสูงโตคำพยุท ๑ คุงเคี้ยว แถวามรูป
 นนต่าง ๆ กัน แลมีหนามงามทองยานฉ่ำปากใหญ่ แลมีเลขตน
 เลขมอฉนร แลมีกานนผิงตาคำสูงหลังทงมุกเขียวใจกลา
 หนาแข็งแรง มกเคียด มกขุดแกกกาลกัญชกาสรกายฝุ่งนนิ ยง
 ม ๆ ต่างมีมาขาม ไทยแกลวหาญ มีพลเพียงดัง พระ อินทร
 อินว่าทอยแห่เอสรุกายนนเขาขอมอยโตเขาพระสมเษรราช ยงมี
 ทอนหนาชื่อวอสรพลพ โดยกว้างโต หมน โยชนนทวยขอมแมน
 ทองคำกรื่องงามนกหนา ทนนเป็นเมืองพระญวอสรราชอยู่ทน
 แล ๗ แถมณยขเรานลงไปเงงอสรพลพอยนนลกโต ๘๔๐๐๐
 โยชนน มีเมืองอสรใหญ่ ๔ เมือง แลเมืองมพระญวอสรอยลระ
 เจ้า ๆ ละแห่งละสอง ๆ พระญา แลเมืองนนมีปราสาทราชบัณฑิต
 ย่อมแล้วทวยทองแลประกษนควยแก้วสกัดทพรตนะ แลมีกำแพง
 ทองประกษนควยแก้วอนนมคาคโคอนนท แลมีปราการประกษนเมือง
 ใหญ่แล ๑๐๐๐ ประทษยอมสรพทวยแก้วอนนมคาค แลประกษน
 ทวยแก้วมประกษนอมรอบโดยลกโตชวลาคาล ๑ กลางเมืองนน
 มีสระทองมคอกขว ๔ ส้ง บานงามนกรังเรองทงทองแล ย่อม
 ประกษนควยแก้วสกัดทพรตนะ พระญวอสรยอมลงเล่นสนกนคจ

๑. ความเป็นมหันตยร

คังนันทโฆกขรณอนมีในไตรตรึงษาสวรรค์ แลมีเมืองน้อยมาก
 มียานใหญ่ยานน้อยมาก แลมีนาสัสมุทรวมคกรกลางเมือง
 อสุริน ในท่ามกลางแผ่นดินอนชอสรูปกพนน แลมีไม้ต้น ๑
 เล็กเท่าอกตงแผ่นดินเป็นอรรคมตา แลไม้ต้นนี้ใหญ่เท่าไม้
 ป่ารักษาตอมมีในไตรตรึงษาสวรรค์น แลไม้ต้นนี้แก่ต้นขน
 ไปถึงค่าคยได้ ๕๐ โยชน์ แต่ค่าคยถึงยอดได้ ๕๐ โยชน์
 มีถารอนนขอมยาวแลตา แลได้ ๕๐ โยชน์ ใต้ต้นไม้
 มีศิลา ๕ แผ่นอยู่รอบต้นไม้แฝดอยู่นั้น โดยทิศใหญ่ทั้ง ๔ ทิศ
 แลแผ่นศิลานั้นแก่แผ่นโดยกว้างได้ ๓ โยชน์นึ่งตรีศิ ครน
 ว่าเมอโถวณคคณค แลพระญาอสุรทั้งหลายยอมไปเล่นสันทน
 สำราญด้วยกันแห่งนั้นแล อสุรฝั่งนเบนคณคแล มีปราสาท
 ราชมณเฑียรยอมเงินแลทอง แลประคยบถวยแก้วทั้ง๗ประการ
 แลวแลรุ่งเรืองงามนิกหนา เท่า่างถอมกว่าเมืองไตรตรึงษา
 นนน้อย ๑ แล ๗ เมืองทิศตะวันออกนมีพระญาอสุรสองคน
 คนหนึ่งชื่อว่าเวปิตราสูร ๗ นนเป็นพระญาแก่อสุรทั้งหลายอยู่
 เมืองขพวเทहनแล ๗ เมืองทกษณทิศมีพระญาอสุร ๒ คน ๗
 หนึ่งชื่อว่าอสุพร คน ๑ ชื่อว่าสลิเป็นพระญาแก่อสุรทั้งหลาย
 อยู่เมืองขมพทวป็นแล ฝ่ายตะวันออกนมีพระญาอสุร ๒ คน ๗

ทองพายุทอง แลพระคายนกขวยแวงอนชอนทนแลมรสุมได้
 พน ๑ อนงามนกล แล มมาสันนพชาติพน ๑ เช่นแวงนทอง
 นนไปลวงอากาศ เลียบรอบขอบพระสิเนรราชไปด้วยเพียงปลาย
 เขายคนจรแล ฯ พระเจนนทรเจ้าโล้อยู่ในปราสาทโลอินมอยใน
 แวงนแกวมณรัตนแล มมาสันนพชาติ ๕๐๐ เช่นไปลวง
 อากาศค้ำว่าทางพระอาทิตย์นโยชน ๑ เลียบรอบเขาพระ
 สีนรราชแลค้ายไปทั่วคาวคาวกรทั้งหลาย ครนไปเล็งราห
 อยนกลางค้ายราหุฮาปากอกเขาพระอาทิตย์แลพระเจนนทรวยเขา
 ไปไว้ในปาก ลางค้ายเขานวมอยังไว้ ลางค้ายเขาไว้โตคาง
 ลางค้ายเขาไว้โตกรแรมแลกระทำคางเมอกรกระทำคางนไนไซร อน
 วารสมพระอาทิตย์กิดพระเจนนทรกิดเศร้ามองขมงามไต่เลย
 แลคนทั้งหลายวามสิริยศแล ฯ จะกล่าวถึงพระพุทธรศาภย
 มนโคตมเจ้าเรา เมอเสด็จยงธรรมานอยู่ในโลกยนแลยังมีไป
 เสด็จเขาสู่พระนพพานได้ ฯ ในกาลค้าย ๑ พระเจ้าเสด็จอยู่ใน
 เขตพนมท้าวทวารอนเป็นอารามแห่งนายอนาถชนจากเศรฐ์ แล
 อาศัยแกเมองลาวคตมมหานคร ในกาลเมอวันเพงขณณมทวัส
 แลเกิดมจันทรค้าย จึงพระเจนนทรเทพบุตรกระดกเงงพระพุทธรเจ้า
 กนมัสการแก่พระพุทธรเจ้าแลแล ถล่าวด้วยคาวคาวคางนว่า
 ขาแต่พระพุทธรเจ้าสมเพียร ซากไหวพระบาทแห่งพระสม

พระภาคยพระองค์ก่อนพ้นจากกเลสทั้งปวง แล้วยกนชาฎเป็นชา
 พระองค์เจ้ามาบังเกิดภยอินทรายยากเนอแดนใจนิกหนา แล
 พระองค์เจ้าจึงมาเป็นทพงแกชชาแลช่วยทกขชาฎลาบาคใจคิงนฯ
 ในกาลนั้นพระสัพพัญญเจ้าผเป็นโลกว ทกทศรสร อากการคิงน
 พระองค์เจ้าภมปิพระกรุณาแกจันทรเทวบุตร พระองค์เจ้าจึงมพทช
 ษณชทรแกชสรินทรราชทวขพระคากวาคิงนฯ ตลาคคชวหนค
 จันทมาสระผคโต ราชจันทรปมญจิสส์ พทชลาโสกานกมปภาค
 วาคกรวาท อินวาชนทรเทวบุตรนลแกสรณาคม พระคากคไส
 จขยงวาทชสรินทรนให้ปลอยชงจันทรเทพบุตร เพอคิงญาแลว
 สัน ช้ออินวาทพระพทชเจ้าทงหลายไส กยอมมพระกรุณาอิน
 อินเคราะห์แกโลกยทงหลายฯ ในกาลคิงนรราชชสรินทร คริน
 ไคยนพระพทชษณชทรคิงนจิงวางแกจันทรเทพบุตรนนเสยแลว
 กแลนหนไปสัพระญาชสรอินช้อวาไฟจิตราสรราช แลราช
 ชสรินทรนแกมใจนรายนลคทหนงหวพองจิงนอยู่ในสถานแห่ง
 ๑ พระญาชสรอินช้อวาไฟจิตราสรราชนน จิงถามชสรินทว
 คินนว่า กุกรวาททานเป็นคินใดแล ราชจิงวางจันทรเทวบุตร
 เสยแลมาควคवनนิกหนา มาชนอยแลมสวภาพอนชนรายแล
 ทรชนกคกใจกลวนิกหนาวารนฯ ราชชสรินทรนจิงชาน

ไพจิตรวราสารวาทย์ถ้อยคำคงนมหาวราช ข้าแต่เจ้ากู บิดน้ากถว
 แต่คำตาพระพทอเจ้าบุญชูรวา แลข้ากวางเงินทรเทวบุตรนนเสี่ย
 เพอคงนนไล่ ฝนแล้ววามมีใวกวางเงินทรเทวบุตรนนเสี่ยไล่ อนุว่า
 ศัสมะแห่งชาเพียงจะแตกออกไปเป็น ๗ ภาคแล แม่นว่าศัสมะ
 ยมมีแตกยมีตายแล้ววามมีชีวิตชยไล่แล ความสขชะมแต่ไทแก่ชา
 เลย ๗ ในกาลคาย ๑ พระพทอเจ้าเสด็จชยในเศคพนมหาวหาร
 อันเป็นอารามแห่งอนาถบญชกมมหาเศรมญู ชาติยแกเมองสาวตถ
 มหานครในกาลเมอวนเขาพระวสิสาแลเกิดมสิริยคาช แลสิริย
 เทพบุตรนนตระหนกตกใจนักหนากระลกกถงพระพทอเจ้า กนมสิ
 การแก่พระพทอเจ้าวาคงน ข้าแต่พระทศพลเจ้ามเพยไล่
 พระองคพนจากกเสถทงมวถ บิดน้าชยเขนชาพระองคเริจากถ
 ความทกชมากนนักแลลาบายากเนอแค่นใจนักหนา รงพระพทอ
 เจามาเขนทพงแก่พระเจ้ายคนเดค เพอคงนนพระโตกวทเจ้า
 ตรสิริอาการทงช่วงนน พระสิัพพญญเจ้ากทรงพระกรรณาแกสิริย
 เทพบุตร พระพทอเจ้าจงมพทอฎกาแกอสิรินทราหวาคงน ทกร
 วาห อนุว่าอสิรินทเทวบุตรนแลแกสิริณาคมนพระตถาคคณย้ายค
 กเสถทงมวถ แลอสิรินทราหทานจงปลอยสิริยเทวบุตรนนเสี่ย
 เพอระว่าพระพทอเจ้าทงหลายแต่กอนเทยริยอมนุเศวระพแก่

โลกยทั้งหลายแล คุกรวาทือว่าพระอาทิตย์อันมีดวงรุ่งเรือง
 แลบรรเทามคมอันธการทั้งหลายแลยอมเส้งใน แลราหูสรวนท
 อยกไต่กลนพระอาทิตย์ มงเริงปลอยพระอาทิตย์ผดแก่ไตรสรณ
 คมนของพระศากคตคนเส้ง เมื่ออสูรนทรราชไต่บนพทขณตรง
 วางพระอาทิตย์เส้ง แลวกแล่นไปยังพระณาสูรอนชอไฟจิตรา
 สุรราชันน แลราหูสรวนทนมโหยนร้ายตระหนกตกใจนักหนา
 มขนลกหนงหวพองแลวกยนอชในสถานแห่ง ๑ แลไฟจิตราสุร
 มหาราชจึงถามอสูรนทรราชด้วยถอยคาวาคิงนว่า คุกรวาทาน
 เป็นฉนใดแลราทานจึงวางพระอาทิตย์เส้งแลวงมากวยควนชน
 มรวิภพยนร้ายแลตระหนกตกใจนักหนาแลมายนอชเห็นปานคิง
 น แลอสูรนทรราชจึงชานไฟจิตราสุรราชด้วยคาวาคิงน ข้าแต่
 เจ้ากษัตริย์ ข้ากลัวแต่คาลาพระพทอเจ้าบณชจรแลชางวางพระ
 ษัตติยเทพบุตรเส้งใส้ ผแลว่าชามไต่วางสรวนเทพบุตรเส้งใส้
 คัรยะแห่งชางะแตกไต่ ๗ ภาค แมนว่าชามตายแลนชวตชย
 ใส้ความสัสนนจกมแก่ช่าแต่ทไต่เลย ๗ ราหุนนมชานาจรชานก
 หนก แลเป็นพระณาสูรกายชนอชทศศิศร แลเป็น
 ไใหญ่กว่าฝงกาลกณชกาสุรกายทงสองหมนนควยแล ๗ กล่าว
 เองสัทวอนเกกในอสูรกายมมเขนจตตถกณท โดยสังเขปแลว

พระญาติไทย

แด่ท่านแล้ว ๑ ^๒ ^๓ ^๔ ^๕ ^๖ ^๗ ^๘ ^๙ ^{๑๐} ^{๑๑} ^{๑๒} ^{๑๓} ^{๑๔} ^{๑๕} ^{๑๖} ^{๑๗} ^{๑๘} ^{๑๙} ^{๒๐} ^{๒๑} ^{๒๒} ^{๒๓} ^{๒๔} ^{๒๕} ^{๒๖} ^{๒๗} ^{๒๘} ^{๒๙} ^{๓๐} ^{๓๑} ^{๓๒} ^{๓๓} ^{๓๔} ^{๓๕} ^{๓๖} ^{๓๗} ^{๓๘} ^{๓๙} ^{๔๐} ^{๔๑} ^{๔๒} ^{๔๓} ^{๔๔} ^{๔๕} ^{๔๖} ^{๔๗} ^{๔๘} ^{๔๙} ^{๕๐} ^{๕๑} ^{๕๒} ^{๕๓} ^{๕๔} ^{๕๕} ^{๕๖} ^{๕๗} ^{๕๘} ^{๕๙} ^{๖๐} ^{๖๑} ^{๖๒} ^{๖๓} ^{๖๔} ^{๖๕} ^{๖๖} ^{๖๗} ^{๖๘} ^{๖๙} ^{๗๐} ^{๗๑} ^{๗๒} ^{๗๓} ^{๗๔} ^{๗๕} ^{๗๖} ^{๗๗} ^{๗๘} ^{๗๙} ^{๘๐} ^{๘๑} ^{๘๒} ^{๘๓} ^{๘๔} ^{๘๕} ^{๘๖} ^{๘๗} ^{๘๘} ^{๘๙} ^{๙๐} ^{๙๑} ^{๙๒} ^{๙๓} ^{๙๔} ^{๙๕} ^{๙๖} ^{๙๗} ^{๙๘} ^{๙๙} ^{๑๐๐}

มนุสฺสกัมมิ

ผู้ซึ่งตัวอันเกิดในมนุษย์กัมมีย่อมเกิดในโยนิ ๔ อันนั้น
 ทุกอัน โยนิ ๓ อัน ครากาลจึงเกิดได้ ย่อมเกิดในชลาสมพช
 โยนิกว่าทุกอันได้ ททองค์นทงหลายอันมีผู้มาเกิดเอาปฏิสนธิ
 มกณ หญงทงหลายอันยังหน้มีแล จะกรรมลูกนททไคทงอันนอ
 ภายในแห่งคนแรงแมาเกิดคนน มีก่อนเลอทอนหนงซงหนกอนน
 ฝยตรนแรงแมาบุตรนแรงแทใหญ่แลแกงทงลูกผกปลง ฝเมอโค
 ฝหญงนนเลงรทโดยเทอน แลแล้วแลเลอชคไหลออกจากทงทน
 แลแล้ว แคนนไปเมอหนา ๗ วันชอเชกฝมส่งอนมาเกิดเอาปฏิสนธิ
 ได้ แคนนไปเลอชคมีไคไหลออกจากทงทเคยปรกคทงกอนเลย
 แลผู้หญงทงหลายอันไปมีแควมแกนนไคกรรมลูกทกคนแล
 ฝหญงอันทาลูกกมมีไคนนได้เพราะว่ายาปลกรรมของคณผู้มาเกิด
 นน แลไคยังเกิดเชนสมนในทงฝหญงนนแลสมนนทากพคคอง
 ทรนนทกแกงกตาย ๗ ลางคายมคคมเชอนในทงนน แล
 ทคแลเชอนนนทากไปกนทรนนทกตาย ทว่าฝหญงอนทาลูกกม
 ไคเทกคณน ฝหญงอนมคทรลทวยชลาสมพชโยนิ เมอแรกกือ

ก่อนอื่นเกิดด้วยชีวิตอื่นไห้เป็น ๓ อันนั้นเกิดรูปคืออินโคเล่า
 ชีวิตอื่นเกิดในกายรูป ชีวิตอื่นหนึ่งเกิดในหทัยรูปมีรูป ๓ อัน
 นนมองค์แรก ๘ แล ๘ เป็นบริวารโลก อันใดสันคยปลว อาไป
 เตโช วาโย วิณโณ คันโธ รโต โอชา องค์ผ่องนผสมเข้า
 ด้วยกาย เขาภายในอีกเป็นค้ำวย ๘ ผสมเข้าในภพอากาศอีก
 เป็นค้ำวย ๘ ผสมเข้าในหทัยเขาหทัยเป็นค้ำวย ๘ เพื่อดงนนรงวา
 มีแล ๘ แล ๘ เป็นองค์แก่ชีวิต เพื่อดงนนโค ๓ เกิดด้วย
 เมธเขาปฏิสนธแต่ธาตุพรหมกันตเดียวแล ฯ ผ่องสว่างเกิดใน
 ท้องแม่ เมธธาตุรูปเท่าคิงกล่าวแล้วนแล ฯ อันว่าภพรูป
 แลโสทรรูป ฆานรูป ชิวหารูป รูป ๕ อันนงเกิดโดยอันคยกัน
 ชอยกาล แลรูปอันเกิดแต่กรรมชรูปไห้เข้าคัยแก่สันตตรงเกิด ฯ
 ดิตนรูปอันเกิดแต่อาหารชรูปน อาคัยแก่อาหารอันแม่กันจิง
 บงเกิดรูป รูปผ่องนเกิดเมธภายหลังเป็นโคยอันคยกันถ้วน ๒
 โดยคิงกล่าวมานแล ฯ เมธรูปอันเกิดแต่ใหม่อันใดแกทวคยจิง
 เกิดนัน รูปใด ๘ อันรูปนนชองจรสมภูฐานกลายแล ฯ เมธรูป
 อันเกิดแต่รูปนนชอคัยแก่สันตตรงเกิดรูปนน เกิดรูปใด ๘ อัน
 โสภ รูปนนชอชออกสมภูฐานกลายแล ฯ เมธรูปอันเกิดแต่
 อาหารนน ชอคัยแก่โอชารลอันแม่ตนเกิดช้วนานนเกิดรูปใด
 ๘ อันโสภ รูปชออาหารสมภูฐานกลายแล ฯ ผิรูปอันจะเกิด

เป็นชายกักเป็นหญิงกักเกิดมีอาตมแตกเกิดเป็นกลลละนน ไทย
 ใหญ่แต่ละวันแลน้อย ครนเถิง ๗ วันตั้งแต่นาลางเนอนน
 เรียกว่าอมพทระ ๗ นันไทยใหญ่ไปทกวารไต้ ครนไต่เถิง ๗
 วารจนเป็นคงตะกวดอนเชอมอยุ่ในหมอลตยกชอวาเป็นสี ๗ นัน
 ค่อยใหญ่ไปทกวัน ครนเถิง ๗ วันแข็งเป็นกอนตงไขโกเรียกว่า
 ฆณะ ๗ นันค่อยใหญ่ไปทกวัน ครนเถิง ๗ วันเขินกมออกไต่
 ๕ แห่งตงทกนนเรียกว่าเขญจส่าชาหต ๗ นันเขินมอ ๒ อน
 เป็นคน ๒ อน หตเขินหวนนอนหง แลแต่นนคอยไปเขิงหน้า
 ทกวัน ครนเถิง ๗ วันเขินสามมอเขินนวมอ แต่ไป ๓๒ จึงเขิน
 ขนเขินเลบคนเลบมอเขินเครื่องสำหรัยเขินมนอยยถวนทกอนแล ๗
 แกรูปอนมกลางตนไต้ ๕๐ แกรูปอนมหวไต่ ๘๔ แกรูปอนม
 เขิงคำไต้ ๕๐ ผลุมรูปทงหลายอนเกกเขินสัถวอนอยุ่ในทอง
 แม่ไต้ ๑๘๔ แลกมารนนงกลางทองแม่แลเอาหลังมาคอหรง
 ทองแม่ อาหารอนแม่กินเข้าไปแต่กอนนน้อย ไต่กมารน
 อาหารอนแม่กินเข้าไปใหม่ ننอยเห็นอกมารนน เมอกมารอย
 ในทองแม่ ننลายากนทหน้า พงเกลยภพงหนายพนประมาณน
 กชนแลเหม็นกลนตคแลเขอนอนไต้ ๘๐ กรอกชงอยุ่ในทองแม่

เชนทเหมือน แลทออกลกออกเทาทเควาทคายทเวร ผงคคแล
 เชนทหลายนคนกนอยในทองแม่ คคแลเอนผงนนมมทว
 กุมารนนไล้ คุกรังหนอนอินอยในปลาเนาแลหนอนอินอยใน
 ลามกอจมนนแล ร อนวสาสายไล้คคแหงกุมารนนกลวงคกงสาย
 กานขวอนมชชวาออยล รวงอยไล้คคอนนกลวงขนไปเของขน
 คคหลงทองแม่แลชวอนาอาหารอินโตแมกนไล้แลโอซารต่นก
 เชนนาชัมเขาไปในไล้คคอนนแลเขาไปในทองกุมารนนแลงนอยๆ
 แลนอยนน กโตกนคาเขาทกวอน แมจรงกนเขาไปอยเห็นอ
 กระทบอมทยทวกุมารนนอย แลลยาากนทหนาแต่อาหารอนแม่
 กนกอนไล้แลกุมารนนอยเห็นอาหารนน เชนหลงกุมารนนคค
 หลงทองแม่แลนงของอยในทองแม่แลกามคตงสอง คควทอหว
 เขาทงสองเขาหวไวเห็นอหวเขา เมอนงอยกนงนเลอคคแลนา
 เหลองขอยสงเตมตททคทกเมอแต่ทกเมอ แลคคคตงลงเมอ
 ฝนคคแลนงกามชเขาเจ้าอยในโพรงไมนนแล ในทองแมนน
 รอนนทหนาคคกเงาเขาโยคองเขาจระตมแลตมิเหมอนนไล้ สึง
 ้ออาหารอนแม่กนเขาไปในทองน้นใหม่แลยขยสงควยอานจแหง
 ไฟอาคคอรอนน สึงคคคคกุมารนนนมใหม่เพราะวาเชนอรวมคค

ทองแมกตมแมนอยเขนเขนสีข ส้าราวูยาน ไว แล ผู้ช้อย ในทองแม่
 กติ เมอเดงจกคลอคนนกดวยกกรรมน กลายเขนลมในทองแม่
 สิงหนง พกให้ตวูกมารนชนหนน ให้ทวลงมาตักระอชกน
 กงตงฝงนรกอนยมียาลกมกนแลทยอนทวลงในขมมรกนอนลก
 ไคแลรอยวานน เมอกรมารนคลอคอกจากทองแม่อกแลไป
 ยมพนคน ๆ เขนนแลเจบเนอเจบตนกกหนา กงซ่างส้าวอินทาน
 ชกทานเขนออกจากปรตกลกษอนนชยน แลคยทวออกยากลา
 บากน ฝมตงนคกคนช้อยในนรกแล ๆ ภูเขาชนชอคงเคย
 ยพคทยแลแห่งแลคยนนแล ๆ ครนออกจากทองแม่ได้ ลม
 ชนมในทองฝนชยคยพคออกกชน ลมอนมีภายนชกนจกนงพค
 เขานนกกหนา พคเขาเดงตนสนฝนชยนนงอยา ครนออกจาก
 ทองแม่แตนนไปเมอหนากมารนจกรทวยใจเขาออกแล ๆ ฝแล
 คนอนมาแตนรกกคมาแต่ปรตกค มีนคานงเดงควมอนลาซาก
 นน ครนวาออกมารองไหแล ๆ ฝแลคนมาแต่สัรวรคแลคานง
 เดงควมสขตักกอนน ครนวาออกมาใส่กขอมทวรอกนแล ๆ
 แต่คนฝมาช้อยในแผนคินทวทงจกวลอนโคชอนนกกต เมอแรก
 มาเกกในทองแมกต เมอออกจากทองแมกต ในกาลทง๓น
 ชอมหลงขมไคคานงรอนไคสักรสัง ๆ ฝงทอนมาเกกเขนพระ
 บรเจกโพธิเจกค แลเขนพระอรหันตาศณาสัพเจกค แลมา

พระญาติไทย

เป็นพระองค์อรุณสวัสดิ์เจ้ากิติ เมื่อนแรกมาเอาขลุ่ยสนับนันทกิติ
 เมื่อนอยู่ในทองแมนนันทกิติ สองสิ่งนี้ เมื่อนอยู่ในทองแมนน
 บหอนจะวิหิงงแลยงคานงรือยทกวน เมื่อนจะออกจากทองแมนน
 นนได้ จึงลมกรวมชวาทกพิทให้ทวนอยนลงมาสทงระออกแล
 คยแคยแอนนันทกิติหน้าเจบเนอเจบคนลาบากนันทกิติ เจบเนอเจบ
 คนลาบากนันทกิติกล่าวมาแต่กอน แลพลกทลงขมิใครวสักสักกอน
 ขเรมคิงทานผุระออกมาเขนพระบงเจกโพธิเจกคิติ ผุระมาเกิด
 เป็นลูกพระพททเจกคิติ คานงวสักทนแลบมทลงแต่สองสิ่งน คอ
 เมื่อนเอาขลุ่ยสนับนันทกิติอยู่ในทองแมนนใดแล ฯ เมื่อนจะออกจาก
 ทองแมนนยอมทลงกจคนทงหลายนแล ฯ ส่วนว่าคนทงหลาย
 นได้ยอมทลงทง ๓ เมื่อนควรวมสังสารแล ฯ พระโพธิสทวเจ
 เมื่อนชาคตลงมาทวสแกสัพพญญตญาน เมื่อนแรกเอาขลุ่ยสนับนันทกิติ
 เมื่อนอยู่ในครรรกคิติ แลเส็ดจจากครรรกคิติ ผุระมารากคิติ บหอน
 จะรทลงสักทยอมคานงวสักทงประการแล ฯ เมื่อนพระโพธิสทวอย
 ในครรรกคิติผุระมารากคิติ นนมเหมือนคจคนทงหลายเของทลง พระ-
 โพธิสทวผูกทลงทองแมนนงพแนงเซงอยคกรนทงพรชญผุระมานน
 นงเทศนาในธรรมาสันน ทวแห่งพระโพธิสทวเจานนเรองงาม
 คิงทง เห็นออกมารอง ฯ คิงจะออกมาภายนอกทง มารคา
 โพธิสทวคคิตแลผุระนันทกิติ กแลเห็นรุ่งเรองงามคิงทานเอาใหมอัน

แดงนนमारอยแก้วชวานนแล ฯ เมอพระโพธิสัตว์เสด็จออกจาก
 ท้องแม่ ลมอันเขยยณนขมิโคตพิทโทหลวงมาของคำแลให้กน
 ขนของขนคังสัตว์ทงหลายนหนายมิโค ฯ เมอพระโพธิสัตว์จะ
 ออกจากครรภ์มารากานน อเขยยคคณแลเมอออกจากแล้วลลิกน
 ขนแล้วจึงออกจากท้องแม่แล ฯ แดเมอชยงเขน ฯ แดมนชย
 ทงหลายอันมาเกิดในท้องแม่นน และจะมีประคจเป็นโพธิสัตว์
 เมอขจลุมชาตจกโคตตรสเป็นพระนชหอนนมเลข แดกอนๆ โปนไต้
 ยอมเขน โดยปรกคคทงหลายนแล ฯ เมอพระโพธิสัตว์เสด็จ
 ลงมาเอาปฏิสนธิเมอธสมภพกค แณคคนไหวโคแลหมนจกรवाल
 ทงนาอนชูแณคคนไกไหว ทงนาสมทรกพุ่มฟอง เขาพระสเมร
 ราชกทรงอยุขมิโค กทวนไหวควยขณูสมภวพระโพธิสัตว์เจ้า
 ฌมาตรสเป็นพระพทธเจ้านนแล ฯ อนว่าปรกคคทงหลายใน
 โลกนกคค องคพระโพธิสัตว์เจ้ากค ตรจฉานทงหลายกค คคณ
 ว่าออกมาจากท้องแม่แลไต้ อนว่าเลอคชงมอชโยนอกแม่นน
 เหตุว่าแม่คคนมจกรกคค จงเลอคคทโยนอกชงแม่นน กคกลายเป็น
 นามันไหลออกมาชงแม่ให้จกนนโคคคคคค อนนเขนวิสัยแห่ง
 โลกยทงหลายแล ฯ อนว่ามนชยทงหลายน คคณว่าณนชยนน
 ไหญุกมาอาศัยแก่พ้อแม่นนเจรวาภาษาอันใดๆ กคค คคณแฉว่า
 ลุกนนโคยนพ้อแม่เจรวาโดยภาษาอันนนน ฯ ทาภาษาพ้อแม่

กว้างแลรนนเทากันแล ฯ ผังคนอันอยู่ในแผ่นดินอมรโคยาน-
 ทวายนน หนาเขาคงเคอนแรมมีศานนแล ฯ อายคนทงหลายอัน
 อยในชมพิทวายนนหอนจรวิจนรลง เพราะเหตุวาทนตางคายน
 ทงหลายมีศลมจรรม ตางคายนทงหลายหาคลทวจรรมมีไค
 ฝแลวอาเมอคนทงหลายนนมศลอยไค ยอมกรทวายนนแลจรรม
 แลข่าเขงฝแควฝแกพอมแม แลสมถพรหมฉางารยคกงนนแล
 อายคนทงหลายนนกรงจำเรณูนไป ฯ เนอง ฯ แล ฯ ฝแลว
 คนทงหลายมีไคทวาคลแลมีไคทวายนน แลมีไคข่าเขงฝแควฝแก
 พอมแมแลสมถพรหมฉางารยคกรุขารยขยแลวคกงนนไค อนว
 ขายคนทงหลายนนกรงถอยลงมา ฯ เนอง ฯ แล ฯ แลอายคนใน
 แผ่นคแสมทวายนนทวายนนทวายนนทวายนนทวายนนทวายนน
 อนวผังคนอันอยู่ในบรพวิเทหรนนแลอายเขายนไค ๑๐๐ ปี
 เขางคายน ฯ อนวผังคนทงหลายอันอยในอมรโคยานทวายนน
 อายเขายนไค ๕๐๐ ปีจกคายนแล ฯ อนวผังคนอันอยในอศรกร
 ทวายนน อายเขายนไค ๑,๐๐๐ ปีจกคายนแล ฯ แลอายคนทง
 ๓ ทวายนนทวายนนทวายนนทวายนนทวายนน เพราะวาเขานนอยใน
 นณทวายนนทวายนนทวายนนทวายนนทวายนนทวายนน
 เขานนทวายนนทวายนนทวายนนทวายนนทวายนนทวายนน
 ไค เขานนทวายนนทวายนนทวายนนทวายนนทวายนนทวายนน
 ไค เขานนทวายนนทวายนนทวายนนทวายนนทวายนนทวายนน

ผอน ส่วนว่าผหญิงเล่าเขาก็ยหอนจรทาทัก้วยผวทานแล ผอน
 แลเขายหอนจรทาทัก้วยผวของคณ อนงเขายหอนจรเรจจา
 มสำวาทแลเขายหอนจรเรได้พยสำรายาเภา แลเขารยารเกรงผเภา
 ผแก่พอแลแม่ของเขาย รรทพรกรณองของเขาย กใจฮอน
 ใจฮคเขารเอนคกรรณากณ เขายหอนจรรรมยากณ เขายหอน
 จรรเสยครสือรคารทือรพรคคณแล เขายหอนจรเรลลารเปาร
 แวงถึงเดยงกณ เขายหอนจรรชงชวงทวงแหนคณแลททานร
 ราวของกณแล เขายหอนจรรทาทชมแหงเอางเงินเอาทองของแกว
 ลิกแลเมยแลขาวไรโคนาทวยา คาททวยละห่านอารนาชังเรอน
 เรือกลส่วนเผือกมทวหลักทวตทวลลทวแกวณ เขามรเขยค
 เขยนเรอชานาวาโคมทิงษาชางมาษาไทย สรรพทพยสังสัน
 ฮนโคกค เขายหอนรว่าของคณของทานคเสมฮกนสันทกแห่งแล
 เขานนขหอนทาวไรไถนาคาขายหลายสังเลย ข้องตระวันคก
 เขาพระสเมรุใหญ่ ฮนชอว่า ฮมรโคยกาน ทวปนน โคยกวาง ไค
 ๘,๐๐๐ โยชน แลมแผนคณลอมรอบเขนบรจวร ผงคณฮน
 อยทในแผนคณนหนาเขาคงเคอนแรม ๘ ค้า แลมแม่น้ำใหญ่
 แลแม่น้ำเล็กแลเมองใหญ่แลเมองนอย มนครใหญ่กว้างๆ นา
 นนเขยงตระวันออกเขาพระสเมรุนน มแผนคณใหญ่ฮนหนงชอ
 ว่างพพวเทททวปๆ นนโคยกวางไค ๘,๐๐๐ โยชน ค้วย

ปริมาณพลรบไว้ได้ ๒๑,๐๐๐ โยชน^๑ แลมีแผ่นดินเล็กได้
 ๕๐๐ แผ่นดินล้อมรอบเช่นบริวาร^๒ ฝูงคนอยู่ทันหน้าเขากลม
 ดึงเคอเนเฟง แลมีแม่น้ำใหญ่แม่น้ำเล็กมีเขามืองใหญ่เมือง
 น้อย ฝูงคนน้อยทันหน้ามากมายหลายนกล้อมทางพระญาติ
 นายข่านนายเมือง ๗ แผ่นดินของตนนอนพระสีเนรินนช้อว
 อัครกรทวยโดยกว้างได้ ๘,๐๐๐ โยชน^๑ แผ่นดินเล็กได้
 ๕๐๐ แผ่นดินนล้อมรอบเช่นบริวาร^๒ ฝูงคนอยู่ในทันหน้าเขา
 เกิน ๔ มุมแลมีภูเขาของล้อมรอบ ฝูงคนทางหลายอยู่ทันหน้า
 มากหลายนกล เทยรยอมคอกวาคนทุกแห่งเพอว่าเพราะบุญเขา
 แลเขารักษาดี แลแผ่นดินเขานรราชเคียงเรียงเสมอกันตั้งมา
 นกหนา แลวหาทราชพลยชบเทงมีได้ แลมีต้นไม้ทุกสิ่ง
 ทุกพรรณแลมีงตาสาขางามคิมคาคขมงตั้งตั้งแก่งท่าไว^๓ ไม
 ฝูงนเห็นเขาเป็นเรือนเรือนกันเขามอง งามดังปราสาทเขนที่อยู่
 ทันอน ฝูงคนในแผ่นดินชาวอัครกรทวย แลไม้ในนบกวงหา
 แดงมีได้แลไม้มีคคทโกง หาพุกหาโพรงหาถวงมีได้ ช้อ
 ทรงกลมงามนกหนาแลมีคอกเทยรยอมคอก แลลูกอยทุกเมื่อ
 มีได้ชาติเลย ๗ อนงทีได้แลมีขงมหนองมีตระกูลงน เทยร
 ย่อมมีคอกขัวแกงขัวขาวขัวเขียวขัวหลวง แลกรรมทอขปลง-
 กรนแลมีลบลมวเฟอนขวม ครนลมพคคองมกลนอันหอมขจร

ขอมุรวายสักกาย ฯ คนฝูงนั้น ขมคำ ขมสิ่ง ขมพ ขมสม ค
 งามดื่มควรรัก คนฝูงนั้นเรียวแรงออยช้วนแคหนมเล็งเฒ่า
 ขมรดอชก่าลงเลย แลคนชาวอครกรรนนทาความกตลวยมิไค
 ด้วยจะท้าวไรไถนาค้าขายววยล่องตามาหากน คเนนเลยสักกาย
 อนงชาวอครกรรนนเขายหอนจรูรอนวิหนาวเลย แลมีนไญ้ชาว
 แลรนรานหวานง แลเงยวเอยวของทงหลายเลยแลส้าวพัสตัว
 ขนมีพย ขหอนจรูรทวายแก่เขาเลยกตลวยแลส่งกับหอนจะท
 วายแก่เขา ทงแคคกบพิชนจรูรอนควเขาเลย เขาอยุ่แห่งน
 มีเคตนวนคนขหอนจรูรลากสักกายหนงเลย แลชาวอครกร
 นนขหอนจรูรอนเนอเคอคใจ ด้วยถอยความล่งอินโคยหอนจะม
 สักกาย แลชาวอครกรรนนมีชาวส้าวส่งหนง ชชเคนส้าด
 ขมพกทานาแลชาวส้าดนนหากเป็นคนเป็นรวงเอง เป็นชาวส้าว
 แครวงนนมาเองแล ชาวนนชาวแล หอมปราคาจากแกลขมแลว
 ขมพกคว แลนคแลหากเป็นชาวส้าวออยแล เขาชวนกันกินทก
 เมอแล ในแผนคนอครกรรนนยงนคิลาลิ่งหนงชอไซคปราคาต
 คนทงหลายฝูงนนเอาชาวส้ารนนมาใส่ในหม้อทของอินเรองงาม
 คิงแ่งไฟ ึ่งยกไปคิงลงเหนอคิลาลิ่งชอวาไซคปราคาต บคใจ
 หนงกลุกขนแตกอินคิลาลิ่ง อินชอวาไซคปราคาตนั้น ครนวา

๑ เห็นจะเป็น ไชคปราคาต

ขาวน นสีกแลวไฟนถคยไ่เองแลว ๗ เขาแลคไฟนนี้ ครนเขา
 เห็นไฟนคยแลวเขากร วาขาวน นสีกแลว เขาจงเอาถาคแล
 ๑
 ๒
 ๓
 ๔
 ๕
 ๖
 ๗
 ๘
 ๙
 ๑๐
 ๑๑
 ๑๒
 ๑๓
 ๑๔
 ๑๕
 ๑๖
 ๑๗
 ๑๘
 ๑๙
 ๒๐
 ๒๑
 ๒๒
 ๒๓
 ๒๔
 ๒๕
 ๒๖
 ๒๗
 ๒๘
 ๒๙
 ๓๐
 ๓๑
 ๓๒
 ๓๓
 ๓๔
 ๓๕
 ๓๖
 ๓๗
 ๓๘
 ๓๙
 ๔๐
 ๔๑
 ๔๒
 ๔๓
 ๔๔
 ๔๕
 ๔๖
 ๔๗
 ๔๘
 ๔๙
 ๕๐
 ๕๑
 ๕๒
 ๕๓
 ๕๔
 ๕๕
 ๕๖
 ๕๗
 ๕๘
 ๕๙
 ๖๐
 ๖๑
 ๖๒
 ๖๓
 ๖๔
 ๖๕
 ๖๖
 ๖๗
 ๖๘
 ๖๙
 ๗๐
 ๗๑
 ๗๒
 ๗๓
 ๗๔
 ๗๕
 ๗๖
 ๗๗
 ๗๘
 ๗๙
 ๘๐
 ๘๑
 ๘๒
 ๘๓
 ๘๔
 ๘๕
 ๘๖
 ๘๗
 ๘๘
 ๘๙
 ๙๐
 ๙๑
 ๙๒
 ๙๓
 ๙๔
 ๙๕
 ๙๖
 ๙๗
 ๙๘
 ๙๙
 ๑๐๐

ทั้งปวงแล ในตัวเขานันนเทยรยอมีประทชนด้วยเครื่องณมอา
 ภรณ์ขวรยุดันชู แลมีรูปโฉมโนมพรรณณังงามตังสาวอนไค้ ๑ ๖
 เช้า แลรูปเขานันนยหอนรูเควารแกแลหนมอยตงนนชวคนทก ๆ
 แล ๗ อนันว่าฝ่งฝชยอนอยในแผนคินอตรกรวนนไค้ศ รูปโฉม
 โนมพรรณณเขานันงามตงยาวหนมนอยไค้ ๒๐ ปี มีรแกมมี
 เควาหนมอยตงนนชวคนทก ๆ คน แลเขานันไค้เทยรยอมีกน
 ชาวแลนาสรพพรารอนคอินอิซารสันน แลแต่งแกเขาทากระแระ
 แลจวงจันทนนามนอนค แลมีคอกไม้หอมตาง ๆ กน เขามาทคมา
 ทรงเลนแลวักเทยวไปเลนตามสยบาย ยางเตนยางรายางพอน
 ระบายรลลอเพลงศรยคนตร ยางคตยางส ยางตยางเบา ยางชย
 สรรพสาเนยงเสยงหมนคนจนกนไปเตยรตาย พนชมองกลอง
 แตรตงขระฆงกงสตาลมโหรทกกกกกองทานกค ทมคอกไม้
 อนนตรการตาง ๆ สึงมจวงจันทนคฤณคณาชาทานองลยของคิง
 เทพยคาในเมืองพาสันกนทกเมอชวาเรอกนขมววยสีกายทงเลย
 ลางหมชวณเพอนกนไปเลนแหงทตกรการสันกนนนภม ลางหม
 ไปเลนในสวณทสันกนทมคอกไมอนนตรการตาง ๆ สึงมจวงจันทน
 กฤณคณาชปารกชาคนาคพฤกษ รำควนจำขำโยทกามาตค
 มณชาคยตททงหลาย อนนคอกอนขานางมตกรการแลหอมกลน
 พงขจรไปขมิรวาย ๗ ลางหมกชวณกนไปเลนในสวณอนนมุสรรพ

ลูกไม้ขึ้นตระการแลมลูกอนลูกแสงหวาน คือว่าขนนนนไล่ล้าง
 ลูกนนใหญ่เท่าไ้หาม ลางลูกเท่าถอมหอมมีกหอมหวานกลิ่นหวาน
 เขาชวนกันเล่นสำราญบานใจในส่วนนน ๆ ขางหมชวนกัน
 ไปเล่นน้ำใหญ่จนมีทวอนราวอนปราศจากเขียดแกม เขาเขา
 ชวนกันว้ายสองทอเล่นเตนแตกเขาตกไม้จนมีในแมนานด้วย
 กันแล้ว แลลงอายุฉายตัวเกยเขาตกไม้มากคตรงไว้เห็นอหู
 แลหิว ยางกชวนกันเล่นเห็นอกของหาคทรายอนงาม เมื่อจะพา
 กันลงชายนาน เขาตกเขาเครื่องประคย ننออกวารไว้เห็นอ
 หาคทรายแลสงนนานด้วยกันแล้ว ๆ กลองอายุเล่นว้ายเล่นในน้ำ
 นน ดาแลผโคขนมาก่อนไล่ ผาโครกค เครื่องประคย ننโครกค
 เขานั่งเอาหมเอามาประคย ننก่อนแล้ว ส่วนว่าผชนมาภายหลัง
 เล้าไล่ เครื่องประคย ننโครกค ผาโครกค เขามานั่งมาหม แล
 เขามีไ้ว่าของตนของท่าน เขายหอนย่นรายแกกันด้วยควม
 กิ่งนเลย เขายหอนต่ายหอนเตียงกันเลย ผวามรูไม่ยอที่ไ้แล
 เขาเขายออาศัย ในทนนกพนเกิดชนมมาเขนไล่ชลำดับฮาดนะ แล
 เขนฟกอนหมอนของเขนมาน แลเพคานกางกันแลสนกันดกแดง
 พงใจเขาตกเมอแล ๆ ผวามูเขาพงใหญ่ชนกค เมอเขาขงทนม
 ยอนนกค เมอเขาแรกจะรกกโครกนกค เมอเขาแรกไ้กินเขนผว
 เขนเมยกค แลเขาอยู่ด้วยกันแลเสพเมอุนไล่แต่ ๗ วันนนแล ๆ

พนกวานนไปเขามไตเสัพทวยเมดินเลย ฯ เขาชยเขนเขนสช
 นกหนา แลตวายเทารันชนมายเขาพนพนนชมิโคมิชวรสังโค
 คังอรหันตาชฉวาสพเจอนชวคกเลสแลจนนแล ฯ ผงผหลองช
 ชยในแผ่นดินน เมชเขามครรรกแลจระกลอชคกไลในทอยน
 ขหอนระริเจบของเจบพง ครนวาทชอนนสนไรววจระกลอชคก
 แลนเมชยแห่งโคกค เทยรชอมเป็นแทนเป็นทอยทอนนโคกช
 มาเฮงคังกลดาวมาแกกอนน ฯ เขาจิงชลชคคกในทนน เขา
 บหอนระริเจบของเจบไลบหอนนรแตคนเนชเคนไวกวยคชคคกน
 ลักชอนนเลย ฯ ครนวาเขาชคคก ๗ เขาชนหมคไลปราศจากเสช
 ผาคแลเปลือกควาทงปวงแลหามลทินชมิไตเลย งามแลงามทง
 แทงทองอินสักไลชอนปราศจากวาค เขามมิโคกลางโคสโคช
 ไคคฉว เขามมิไหลกกนนากนนมเลย ฯ เขาชคคกชอนนไป
 นอนหงายไว้ในรมหนทางทคนทงหลาย เคนไปมากลากลายน
 แล ฯ แลทนนมหญาชอนชอนตงฉาล แลแมนนมโคชคคก
 ลักชอนนเลย แมนนกกนไปยงทอยสัททกนชอนนแล ฯ
 จงผคณผหญงกคผชชคคก คนทงหลายนนเคนไปมากลากลาย
 ครนวาแลเห็นลักชอนนชอนหงายชคคกน เทยรชอมชอนนวมช
 เขาชอนชวไปนปากลักชอนนน ควยชคคกชคคกชคคกนชคคก
 เขนนานนมไหลออกมาแคปลาย นวมชชคคกไหลเขาไปนคชคคก

ชอนน่น หากเป็นชาวกลววยชอยชองกินข้าวเรอลักชอนน่นทกวัน ๆ
 ครนว่าหลายเคอนแล้วลวกชอนน่นใหญ่ รุเคนไปมาไคแล้วไส้
 ถาวาลักชอนน่นเ็นผหญงกัไปอยควยเพอนเทกผหญงทงหลาย
 ทงกันน่นแล ๆ ถาวาเทกลวกชอนน่นเ็นผชายไส้กัไปอยควย
 ผงเทกผชายทงหลายน่นแล ๆ ลักเทาเขานนหากใหญ่กลางขาน
 ลักกมรจกแม่ ๆ กมรจกลัก ถอยทลอยมรจกกัน เพราะวา
 คนผงนงงามตงกันทกคนแล ๆ อนงเมือเขาเรกรักกันแลจะอย
 วยกันแรกเ็นผวเ็นเมยกันวนน่น แม่แลลักกคพอแลลักกค
 เขายทอนไคกันเ็นผวเ็นเมย เพราะวาเขาผงนนเ็นคนนกยดู
 แลเทพยทวหากตคแตงเขาไคเ็นธรรมาเขาแล ๆ ผแลวานมอ
 เขาแลคายจากกัน เขายมีไคเ็นทกชเยนไคก แลมีไครองไค
 รักกันเลย เขาจิงเอาศพนนมาอาขานาแลแตงแงทากระแระแล
 จวงจันทนนามอนหอมแลนงผาหมผาไคแล้วประคบนควยเควอง
 ถนมอาภรณ์แลทงปวงไคแล้ว ๆ จิงเอาศพนนไปวางไว้ในทแจง
 ยงมกสัง ๑ เทยรชอมบนเทยวไปทวแผนคณชครกฐทวบนน
 นกนนครนว่าแลเห็นชากศฟไส้ นกนนักคายอาชากศพนน
 ไปเ็นกานนขานนกน เพราะว่ามีไคเ็นชกรกในแผนคณ
 เขานนไคกลางคาย ๆ ไปเสียนในแผนคณชอนนกว่า ลางคาย ๆ ไป
 เสียนในผงทะเลวาชมพทวปชอนเรออชุนกว่า เหตุไคพนชนตราขิน

แผ่นดินอัครภรรยาคนแรก ๆ ชนวนานกันนไต้ ล้างอาจารย์ชวา
 นกหัสติลิงค ล้างอาจารย์ชวาจนอนทร ล้างอาจารย์ชวาจนกค
 ชนมาคายเขาศัพไปเสียนน ล้างอาจารย์ชวาเขาคนคยไปเสีย ๆ
 ผังคนชอยในอัครภรรยาคนแรก เมอเขาตายเขาชยหอนไต้ไปเกิดใน
 ุตรรายยง ๔ ทชวานรกแลเปรตแลคตจรจวนอสูรกายนนน
 เลย ๆ เขาไต้เทยรชอยไปเกิดในทศคชสวรรค์ชั้นขานน เพราะ
 ว่าเขานนชอยมคองอยู่ในขณจศีลนทกเมอแลมคเษาคช ๆ เทวธอง
 เป็นทคนผังนนชอยมรสกเสย ยงคชขจรชอยคชเทวคคชคชคช
 แล ๆ ในพระคยมลวอน ๑ วาตงน แผ่นดินในอัครภรรยาคน
 รวยคยเต็มอกันงามนคชน นไต้เป็นชมชอยมคเษาคชคชคช
 อนวาคนทงหลายชอยชอยนน บหอนจรจวนคชคชคชคชคชคช
 เลย ๆ อนวาลังคคชทงหลายหลายชอยคช คชคชคชคชคชคช
 งเงยวเกยวชอง แลสวรรค์คชคชคชคชคชคชคชคชคชคช
 เขยคนคชทงหลายชอยชอยในทชนนชอยมคเษาคชคชคชคช
 ลัง ๑ ชอยวคชคชคชคชคชคชคชคชคชคชคชคชคชคชคชคช
 คช
 พนคช ๔ นว แลนนานนไต้เขยชชคชคชคชคชคชคชคชคชคชคช
 งาม เทยรชอยมคองแลแกวคชคชคชคชคชคชคชคชคชคชคชคช
 ผังคช

แลคนในอุตรกรทวายนนเขานั่งผาขาว นนเขานกเขาแคคนกลย-
 พฤกษนน แลคนกลยพฤกษนนโดยสูงโต ๑๐ วา ๒ คอก
 โดยกว้างโต ๑๐ วา คนแห่งนนเขายหอนรมาสังสัตว์ขจรตง
 แลเขายหอนรกันเนอ ๗ ผวาคนแห่งนนเขาควยไล่เขายมพกเขา
 ศพนนไปเสียเลย แลขงมกสังหนงช้อวานกอนทร ๗ นนหาก
 มาคายเอาไปเสียกลางบ้านแล ๗ ผงคนทงทลายคือวามหญิงผชาย
 ในแผนคานน เมอเขาจระกรกันเขนผเมขนนเขายมพกเสียสัง
 อนโคอินหนงเลย ใจเขารกโคกรกันเขากอชยด้วยกนเองแล ครน
 วาเขาเห็นกนเมอโตใจเขายกพนกนเขา ทากไล่ศคาแลหากนเข่า
 กรกกันแล ๗ อนนฏกนแคชยหนค้อเทำแดงไฟใหม่กลย ๔ ชน
 ในนรยภระค้ายอนอยในพระจันทรแลโยคาทไฟอิศตัวเขนนกขม
 อยในรัง ไฟมิใหม่โตค้อเทำสังกลย ๑ ๗ อนว่าค้ำในกน
 เรองไฟอิศตัวเมอทานมลังค้ำไปมงสังเจ้าไท แลฝนมมีไครว
 ไหลในเรอนอนลางค้ำออกน ฝนมมีไครวเลยทรายเทำสังกลย
 ๑ แล ๗ ไมชอนนอยรอมสิระพงเมอไฟอิศตัวเขนพระญาแก
 วานรแลมขรवारโค ๘ หมน แลท่านอิษฐานว่าให้ไมชอนน
 กลวงรอกอชยค้อเทำสังกลย ๑ แล ๗ คนแห่งนนแต่บ่าวแต่สาว
 ทรายเทำแดงแก่ เองเฒ่าเขาเสพเมถนค้วัยกัน ๔ คายไล่
 ลางคายเลาคนนนแต่หนุ่มเิงเฒ่ามิได้เสพเมถนเลยสังค้าย ๗

คนสนนเขากันชาวเขายหอนรทานา เขาเทยรยอมีเอาชาวสาร
อินเนนเองนมากิน แลชาวสารนหากชาวขย บมีพกตาท
พกคำ พกผค พกชอมเลย หากเป็นชาวสารมาเองแล ฯ
ยังมีลูกไม่สัง ๑ ชชวา คคิ เครื่องลูกไม่นเกิดมาเขน
หม้อขาวของเขา เขาเอานาใส่ในข้าวแล้วเขาคงเขนเหนอ
คัลลา อินชชวาไซคิปราสาท ฯ นนกกเป็นไฟลูกเขนเองแล ฯ
ครนว่าเขานนตำเรจคแล้วไฟนกกขยไปเองแล ฯ เขากคคเขา
ชาวเนนมากิน ชาวเนนกกหวานกกแล ฯ อินว่าชาวอศตกรทวป
นนเขายหอนรทาเรอเนอเลย ยังมีไม่สัง ๑ เทยรยอมีเนนทอง
ชชวาแมงชสีเขนคงเรอน แลไม่เนนเป็นเหยยาเป็นเรอนของเขา
ทงหลายอินอยในอศตกรทวปเนนแล ฯ สัมเคิงพระเจ้าขยคเฑาะ
เทคีนากงนว่า พระพทอเจากคแลพระบยเรกโพเจากค แลพระ
อรรคสำวคเจากค แลพระอรหนคชาณาสพเจากค แลโพคคตว
อินจะไคควสีเป็นพระพทอเจากคแล พระญาจักรพรคิราชกค
อินว่าทานผมยญทงหลายคงกลาวมานได้ ทานขหอนรูไปเกคคใน
แผ่นคิน ๓ อินเนนเลย ทานย้อมมาเกคคในแผ่นคินชมพทวปอิน
เราอินนแล ฯ คินอินเกคคในแผ่นคินชมพทวปนเขายหอนไปเกคค
ในแผ่นคิน ๓ อินเนนเลย ฯ ผงคินอินอยในแผ่นคินใหญ่ใหญ่
๓ อินนกก แลคินอินอยในแผ่นคินเล็กเล็กทง ๒ พเนนกกค

ณแล้วเมื่อโคมพระญาจักรพรรดิราชได้ คนทั้งหลายฝูงนั้นยอม
 มาเฝ้ามาเห็นท่านนคิงคนทั้งหลายอันอยู่ในแผ่นดินเวลานั้น
 เทยยอมใว้วันยคำรพยำเียงพระญาจักรพรรดิราชเจ้านั้นแล ฯ
 ท่านผู้เขียนพระญาจักรพรรดิราชนั้นท่านมีศักรกมยศกิงนแลจะกล่าว
 แลลนอชๆ ฯ แต่พอให้รู้ได้ คนผู้ใดทไคกรกระทำบุญแต่ก่อนคือว่า
 ไคปฏิญชบุชาแก่พระศักรกนศรยแลจกคุณพระพุทธเจ้าพระ
 ธรรมเจ้าพระสังฆเจาแลให้ท่านรักษาศิลเมตตภาวนา ครน
 คายกเเอาตนไปเกิดในสังวรคฺ์ ลางคายนแล้วไคไปเกิดเป็นท้าว
 เป็นพระญาผู้ใหญ่ แลมีศักรกมยศกิงนนคเอนนคได้ ไค
 ปรายทวทงจักรวาลแล ฯ แม้ท่านว่ากล่าวถอยคำสังโคกคแล
 บงคชยญชาสังโคกคเทยยอมชอชควยทรงธรรมทกประการแลฯ
 ท่านนคเป็นพระญาทรงพระนามชอว่าพระญาจักรพรรดิราชแลฯ
 พระญามยญคณนใจคมีกไครฟงธรรมเทศนาค ย่อมฟังธรรม
 เทศนาแต่สำนักสมณพราหมณาจารย์ แลนคปราชศักรธรรม ฯ
 แลพระญานนคทรงบัญญัติลทกาวรมยไคชาคในวันชโยสถศีลได้
 ย่อมทรงอัญชศีลทกวันชโยสถมิชาค ฯ ในวันเพ็งบรรณได้ ครน
 เมื่อเสวถยอมให้แตจนทรพยสรวพเหตุอนนคณนแลแล้ว ให
 ชนเอามากองไว้ทหน้าพระลานไชย แลนแจกให้เป็นทานแก่คน
 ุณเทยวมาชอ ครนว่านแจกทานสิ้นแล้วจึงชำระสระพระเกษ

แล้วส่งนาควยกลอหมทองคำน้อยไปควยเครื่องหอม ไคละพัน
 กลอหมแล้ว อึ่งทรงผ่าชาวอินเนอละเอยกนแล้ว อึ่งเสวย
 โภชนาหารอันมรสอันคจรมในสวรรค์นั้น ฯ แล้วอึ่งเอาผาชาว
 อินเนอละเอยกอนช้อว่าผาสักถพศรมาห่มแลพาคเห็นอึ่งอ้อยบ่า
 แล้วจึงสมาทานเอาศีล ๘ อิน แล้วอึ่งเสด็จลงไปนั่งกลางแผ่นดิน
 คินทองอินประคยนควยแก้วแลดวงงามคิงแลงพระอาทิตย์แล
 กลอประควยฟูกเมาระเพาะแพรแลหมอนทอง สำหรับอ้อมประคยน
 ควยแก้วสักศพรคยณะแท่นทองน้อยในปราสาทแก้วอันรุ่งเรือง
 งามนภทนา แลพระญานนธราพางเืองทานอินให้แลธราพาง
 เืองศีลอินธรักษาอินน แลธราพางเืองธรรมอินทรวงไว้นอก
 เมตตภาวนาแล ควยอานาขยญสมถารนอินจรงไคปรายทวทง
 จักรวาลคิงนแล ฯ

ยังมกจกรแก้วขนหนึ่งช้อว่า จักรวคย แลประคยนควย
 แก้วทง ๗ ประการแลมกานนไคพน ๑ อัยรคยมนคิงงามนภ
 ทนา แลจมอัยในทองมหาสมทรโดยลกใต้ไค ๘๘,๐๐๐
 โยชน แลจจกรนนแก้วแลคยมนนแก้วอินทนล หวกาอินผง
 เข้าไปในคย ๗ นนอ้อมเงินแลทองงามนภทนา เมื่อแลเห็นปาน
 คิงคยมนนรทว แลเห็นพรรคชาวงามนภ โดยปากคยมนนหม
 ควยแผนเงินแลเห็นงามทงคยนเมอวนเพงบุรผ เท้าวากลาง

นนเขนรุตระลอคไปโคโดยรอบหัวกานัน เทยรยอสมประกยณ ควย
 แกว๗ประการแลบ่อนเลอมใสงามคิงพามแลบแลมวิศมคิงพระ
 สวทคยเมอพจารณาคูใสเหลอมพรายงามคิงสายพามแลบรอบๆ
 ใพล๗ไขว้ๆ ไปมาคิงามนัถนาทวทุกแห่งแล ๗ ซอชวานา
 ลัพพการบริษดรณ ๗ แดกกาลไทพน๑ นนเทยรยอสมประกยณควย
 แกว ๗ ประการ คุเหลอมงามคิงพามแลบรู้งเรองควยวิศมคิง
 วิศมพระอาทคย เทยรยอสมแกวอนตเป็นคยาปลายงามแลมวิศม
 นวคเฉวียนไปมาคิงเทพยคยาช อวพระวษณกรวมนน แดก
 นนเทยรยอสมแกวพระพาฬรัตนะ คุเกลยงคิงคิงแลสร้างตามแลม
 วิศมคิงพระอาทคยเมอพงจนแลคิมงามขมเบยวขมผง เมอแล
 คุในหน้ากลองนนรูปปล้องตระลอคไปมาคิงกลอง อันชอว่าพิงกา
 อันเทพยคยาเจ้าในเมืองพานน กลองแกวขั้พระพาฬรัตนะน
 แผงเอาดมแลไตยณเสยงมเสยงคณกหนา เสยงผงเสยงผอน
 เสยงกลดมเสยงกลาเสยงทอพงพง แกวรยอสมพนงอบยเทนอรอบ
 สวกลอง ผงนเกลองแกว ผงนรรองตนคณกลนระชาว วิชัย
 ทนงไสคแลกลคณนม สวคคยณแลแพ่งรยอสมรยอบกลคณนไสค
 เทนอกลคชงกลางนนมยอคทอองเรองงามคิงแสงไฟทว เทนอ
 จกรแกวณนมราชสีหทอง ๒ ทวประกยณควยแกวสคคัพพิรัตนะ
 แดมแสงทองงามนัถนา เมอกรกรแกวณนหนไปเบองน

อากาศแลศพรายงาม ทั้งไกรสรสี่พระองค์ถ้วนนเหาะแลห้วย
 หนี้ออกมาแห่งชายกิ่งจักรแก้วนั้น กิจจึงเข้าขยเข้าแหกเอา
 ฝั่งซำคักนแล ฯ เมื่อแลคนทั้งหลายเห็นดังนั้น คนทั้งหลายนั้น
 ว่าตงนายญเจ้านายเรา ฝเป็นพระญามหาจักรพรรดิราช มี มาก
 นกหนาแล ฯ มเริเมวราชสี่หอนมีกลางแลมชยชำนะแกสตัว
 ทงหลายตงนากก็ สยงขยมีไคแลยงมาไหว้มาดววยขงคม แล
 มาสวามีภคกแกพระญาทานฝเป็นเจ้านายแห่งเรา ฯ อนว่าฝงคน
 ทงหลายต่างคนต่างขกมอชนเพียงหวแลวไหววนทนาการ แลว
 ว่าตงน ว่าชาวเราทงหลายเขยมีไซ้แต่ปากราชสี่หองตงนหา
 ขยมีไค มีหมสร์ขยมกตาสองอินทวยเกล้าใหญ่เท่าลำตาลตวง
 เรองงามตงวศิมพระจันทร เมอวนพงษรณแลปากราชสี่หอน
 คายสร์ขยมกตานนเลอยลงมา แกวนนอินอยในชายมกตานน
 เหลอมคแตกจระศิมพระอาทตยเมอแรกขนมานน ฝเมอขงจักร
 แกวนนลยอยขบนอากาศแลขไหววจสร์ขยมกตานน พราย งาม
 ตงนายนชออากาศตงคานนไหลลงมานน ขณระเมอขงจักรแกว
 ยงลยอยอากาศไส้ แลฝงมกตานนพองออกกรอยขงจักรแกว
 นน แลตมขงจักรแกว ๓ อินहनฝนไปควขกนคายเคยวนน ฯ
 อินว่าขงจักรแกวนนไส้ไซ้อินทแลพรหมเทพยคาศมฤทธานภาพ
 กระทำขงจักรแกวนนหามิไค แลขงจักรแกวนนหากเขนเอง

แลเกิดสำหรับบุญท่านผู้เป็นพระญาณทาจกรพรรดิราชเจ้านนแลฯ
 ๗ เมื่อว่ากลยอนโคแลยมพระพทิจเจ้าแลพระขเจกโพธิ์ใส จึงม
 พระญาณทาจกรพรรดิแทนใส กลยอนมคังนนครนไฟไหมแผน
 คินแล้วควยบุญท่านอินจะมาเป็นพระญาจกรพรรดิราชนิน กง
 จกรแกวนนหากเป็นกอนแลรหมอยในมหาสมทรนนหากอยทำท่าน
 ๘ จะมาเป็นจกรพรรดิราชนนแลฯ แลเศรของอินเป็นสำหรับท่าน
 ๙ ผมบุญนคชสังโค แลจกเส่มอด้วยกงจักรแกวนนหายมโคเลย
 ๑๐ แลกงจักรแกวนน เกิดมา เพชวว่าจะให้รจกคนมบุญกว่าคนทง
 ๑๑ หลายใส แลจะให้ฝงคนทงหลาย ๔ แผนคินรกกนคังใจเคียว
 ๑๒ เพชบุญท่านผู้เป็นพระญาจกรพรรดิราชนนแลฯ จกรแกวนนมี
 ๑๓ คักคานภาพนักรหน้า ๘ แล้วว่ามีโคไปไหว่นบคัารพชชาแกกง
 ๑๔ จกรแกวนนด้วยขาวตอกตอกไม้ใส แลกงจักรแกวนนเทียร
 ๑๕ ยอมบายคเสยชงความไซความเจ็บ ประพฤคไหยคกนคัสรรพ
 ๑๖ สิวส์คัพคมนาการ ด้วยทพรพย สังสัน แลสมขค นน มากนกแลฯ
 ๑๗ กงจักรแกวนนประเสร์ฐูกว่าแกวนน ซชวว่า สรรพกามททนนโคละ
 ๑๘ แลนเท่าใส แลกงจักรแกวนนหาใจมีโคคจกมใจฯ เมื่อแล
 ๑๙ กงจักรแกวนนเหาะขนมมาแลยงมีททท จะพนทองพระมหาสมทร
 ๒๐ คังนน แลนำพระมหาสมทรนนกลทกแตกออกให้กงจักรแกว
 ๒๑ นนเหาะขนมมาแลยงนอากาศแลเห็นคจกกงจักรแกวนน แกว

เป็นเครื่องประดับบนอากาศ เลื่อมพรพรรณรายพรายงาม คง เมื่อ
 พระจันทร์เมื่อดวงเพ็ญบริบูรณ์ ในกาลเวลานั้นพอเป็นวันเดือนเพ็ญแล้ว
 ฝูงคนทั้งหลายแต่งแฉ่งแฉตนแล้วแล่นงอย ในที่สำราญ แลเจรจา
 เล่นหัวไปมาด้วยกันสรวลเยาะเย้ยกัน ทงฝูงขาว แลฝูงดำ
 เด็กเล็ก หลวงชายทงหลายยอมแฉ่งแฉตนแล้วไปเล่นด้วยกัน
 กัน ข้างหมูกเล่นในกลางข่า ข้างเล่นในกลางนากกลางนาแล
 หนทางหลวง วนนคนทงหลายอยู่ในเมืองพระญาติเป็นมหา
 จักรพรรดิราชเจ้าอยู่นั้น แลเมื่องจักรแก้วนพวงขนเทยมพระ
 จันทร์เจ้านัน พอเมื่อยามค่ำสิ้นธิดาครบแล้วแลเท่าพระจันทร์
 มาคพระจันทร์ขึ้นมาวนนสองดวง ครั้นมาใกล้ขง ๑๒ โยชน์
 จักรนนักจรมาเจิงข เหมือนคนทงหลายไคยนเสียงแห่งงจักร
 แกวอนฝนแลคองลม เสียงนคังเพราะนกหนาแล เพราะกว่า
 เสียงพาทย์ แลพดฆ้อง กตองแตรสังข กิ่งสีตาล ครวย คนคร ทง
 หลายนนข จึงคนทงหลายนนไคยนเสียงอนเพราะแลถกเนอ
 จำเรอญไชนกหนา แลขนหลากยนักทกคนแลวกชวนกันว่าฉนน
 หลากหนอนวนนเช่นไคนอันว่าเราทงหลายแต่กอนยห่อนแลมาให้
 เห็นเขนอศจรวยฉนน วนนเสาพระจันทร์เจ้าขนมมาเขนสองดวง
 แลเต็มงามบริบูรณ์เส่มอกนทงสองอินแล ขนมาเทยมกนคังราช
 ทงสีทงสองควนนแลเทยมกนขนมายนอากาศ เขาขงระองเรยก

กันใหม่มาแลตทงหลายแลขลังคนใส่ว่าพระจันทร์ออกสองดวงข
 ลางคนร้องว่าสิ้นเขนยา ช่วยช่วยมายงจะหอนไคยในความเคอน
 สองอินข้างหรือ อินนตระวนไผ่มนหากพนททจระรอนแลมนยมี
 รอนแลฯ คนจำพวกหนึ่งร้องว่ามาคณ เหวยชาวเราสืมาค
 เขาเหล่านนเขนยาทกอน กทกกว่าไผ่ความทจระกลาวแลมากลาว
 ยคแปรว่าเทอนเขนเขนสองอิน ตรงยคแห่งวาอนนเขนอินหนึ่ง
 เขนตระวน ฉนนนนำไครทวเขาฝงนเขนข่าจรงแลฯ ตระวน
 สัพทกไปยคเคยวไนไค คงฎาแลว่าตระวนจะมาออกควยเคอน
 ยคเคยวทนตระวนปานน อินนมีไซอินอินเลย อินนค่อว่าปรา
 สาทของเทพยดาแล จงกรังเรองสีกใส่เพราะว่าแก้วแหวนเงิน
 ทองอินทประคยประคยาปราสาทนนแลฯ คนจำพวกหนึ่งร้องหว
 แลว่าเขาฝงนนมาว่าคณเล้าใส่ เหวย ฯ สัชาวเจ้าทงหลายอ่ย่า
 ไคใจทยเลียงกันไปมาเลย อินนมีไซเคอนมีไซตระวนมีไซ
 ปราสาทแก้วเทพยดาฯ อินนสัทงหลายวาเคอนกคตระวนกค ว่า
 ปราสาทแก้วเทพยดากค แลยหอนเคยไคยนเสียงมเสียงกของ
 เสียงคิงนคหนาคงนสัคคาย อินนถาจะมีใส่คอกงจกรแก้วอน
 ซอวาจกรวคณน ไคยนทานยอมกล่าวมาแต่กอนคณนแลฯ อิน
 วาางจกรแก้วนนยอมมาควยบุญทานผู้มขญแลจะไคเป็นพระญา
 มหาจักรพรรดิรวชนนไคฯ คนทงหลายต่างคนกต่างว่าไปว่า

มาแก่นกันอยู่คนนั้น เขามีไตเซ่อดอชเซ่ชตาชองกันชองกันแต่
 ลักคนเลย ฯ จึงกงจักรแควนนจากพระรัตนเจ้ามาแลเขาใกล้
 กว่าเก่ายังแต่โยชน์หนึ่งจึงระแดงเมืองนน ฯ จึงชนทงหลาย
 เห็นแต่แลเห็นงามนัก แลมีใจรักทก ๆ คนแล เสีงกงจักรนน
 คมมากองนกหนาตางทาให้เลองลือซาปรากฎว่า พระญาติคนนอ
 จะไตเป็นพระบรมมหาจักรพรรดิราชาเจ้าแล ฯ จึงมาแจ้งพระนคร
 ทพระญาติมขญเสด็จชอนน ฯ เมอคองนคนทงหลายจึงวาตงน
 ชนวากงจักรแควตวงนจะไปสู่พระญาติไตหนอ คนจำพวก
 หนึ่งนแจ้งวาตงนแล ชนวากงจักรแควตวงนได้มีไตมากวดยขญ
 พระญาติคนนเลย ก็รายมาด้วยขญพระญาติท่านผู้เป็นเจ้าเป็นนาย
 นแล ฯ ท่านนได้มีขญนกหนา ท่านจะไตเป็นบรมมหาจักรพรรดิ
 ราชแล ท่านคานงแดงกงจักรแควชยแล จึงกงจักรแควตวง
 นมาหาท่านแล ฯ จึงกงจักรแควนนักมาแจ้งเมืองนนแล้วรอนลง
 ทประตูเมืองท่านแล ฯ กระทำประทกษณ ๓ รอยเมืองนน ๗
 รอย แลแล้วเข้าลวงอากาศโดยหนทางหลวง แลวกเข้ามาสู่พระ
 ราชมณเขยรชองพระญาติ ประทกษณพระญาติ ๓ รอย พระ
 ราชมณเขยรชองพระญาติ ๗ รอย แลวกเข้ามาสู่พระญาติคนนศรตงม
 ไ้ แลระมานขมมานอชแก่พระญาติแลแล้วแลเข้ามาชยแทบคนนอ
 นน คนแลทแห่งโลกได้กงจักรแควนนก็อยู่ในสถานคนน ฯ จึงผู้

แกวอนมาหาเราด้วยกัน ข วราวนนนพอเป็นวนเพงอโยสถศีลแล
 พระญาของคนนี้ให้ทานแลแสรักษาศีล ๘ ขันแลแวมตตามาว
 นาอัย แลราพงแดงทานแลศีลภาวนาแลจงกวงจิกรแกวอนมาหา
 เวลาในเมือกกลางคนนแล ข พระญาของคนนี้จึงเอาผาอันขาวอัน
 เนอละเอียคนนมา พาทเห็นอพระอิงษา ทงตอง ๓ อองกรวย หลาก
 ๓ ขวดยผาเล็กหลกผาสาไล มีลาฟอกหมผาซมพผาหนงผากออบ
 เทยรยอผอถอครอองมานาไมกยธนหอกดาบแหสนหลาว หมวก
 ในหิวเขามวกส่วนใส่เคอของเงินคาคมอชอกองกลทชมสาชหลาย
 คน กนไปชมหมไม้ในกลางข้าง มีพวกถอองเล็กแลอิ่งใหญ่
 อิงราม อิงแดง อิงขาวกุงามค้วยพิสตาธแลเมมาเอนแองชัพพนกา
 อนต มีอนขาวอนตาอินแดงมีอนเหลอองเวอชทกแห่งทกพาย
 พรายงามคิงแสงครวณเรอชทวแผนทนเป็นไตแกสแผนทน จง
 เสกไฟไปตองอากาศกลางหวอค้วยพระญาจักรพรอคราช ข เมอ
 นนเส่นายคผุใหญ่ จงขงคยเจ้าเมอชทงหลาย โหเอากถอองอณงาม
 ชนทาวเขาทอชเอนสายแลมแสงเป็นอนนแดงงามคิงแสงไฟนไนไป
 คขามแกผุงรายกรทงหลายค้วยค้ววาคงน ท่านผเอนพระญาผ
 เจ้านายชองเรานอไตเป็นมหาบรมจักรพตราอคราชแล ขทนปราย
 ทวยไตทง ๔ ทวยนแลแล้ว ผุไตระไตโรให้วไครชมยณเจ้านาย
 ไล่ เร่งให้ชกชวณกนมาไหวชมเจ้านายเดท ข บกเจ้านาย

เราเสด็จไปปราบทวยทั้ง ๔ แล จึงทำนทงหลายเรื่องแต่งแ่งตน
 แลพากันไปโดยเสด็จเจ้านายเรา แลปลงงามสมดีมีภาวเจ้านาย
 เราทวยเดชะ เหมือนคนทงหลายโดยนเสียงกัจจกรแวงน
 เพราะ ตั้ง ไป ก่อน หน้า พระญา มหาจักรพรรดิราชเจ้านัน โดย
 อากาศเวหา รังคนทงหลายตง ๆ กัระการงานอันตนทำต่าง
 ชยนกลระไว แลวงซกชวกันแต่งแ่งแ่งคนทากระแระแ
 รนทนมามีนหอม แลนมอดอชวตอกคอกไม้ไปบูชากัจจกรแวง
 นนแล ฯ เหมือนคนทงหลายชนลาภยนต์แลวกไปโดยเสด็จทก
 คนแล ฯ ครนว่าเขานกในใจเชื่อว่าไปโดยเสด็จทำนได้ คน
 ทงหลายนหากเปลยวใจโดยอากาศ ด้วยบุญอำนาจแห่งกร
 จักรแวงนแล ฯ ผิงพราหมณาจารย์กต แลตลกเจ้าลูกไทยทว
 บานทวเมืองแลตลกชนมนตรีทวหมนหวพน แลไพร่ภุมิพเค็ระย
 พยารพศาทพชกรวสุทรวแพศยทงหลายผิงน เทยวย้อมมกาย
 อังงามบริสุททกคนหามลทินขมิไคเสยสัคน แม้นว่าแต่ก่อน
 โปนไล่ตัวเขานันกอประตวยมลทินด้วยการณ์ใด ๆ กิต แลด้วย
 เคช บุญอำนาจแห่งกัจจกรแวงนแล อาจสำมารถมายรรเทา
 เสยซงสัพพมลทิน อันมีในกายแห่งมนษยชดชนทงหลายน
 เสยสันทกประการแล ฯ แลระกล่าวให้รู้ ๆ ว่ากาลงรพลโยธา
 แห่งมหาบรมจักรพัทธราชเจ้านันเทาทิ ฯ ผิระโครรู้ได้วยัง

แห่งสมเด็จจอมรัตนราชเจ้านนแลฯ เมขอเสด็จไปในอากาศ
 นนแลงจกรแล้วนไปก่อน พระองค์ใส่ไปถก แลฝังรพล
 ทงหลายกคแลพฤษชาติทงหลายอันใหญ่แลนอย แลมลูกและ
 ตอกตระการนนักพราไปทวยเสด็จทงสองควรายข้างหนทางแลฯ
 ชินว่าฝงคนทงหลายหมู่โตแลมีใจจะใครกันผลไม่สิ่งใดก็โตโดย
 ใจผู้นั้น แลคนผู้ใครใครโตออกไม่สิ่งใดมาทคตรงใส่ก็โตสิ่ง
 นั้นโดยใจแล คนผู้โตจะใครอยู่รวมก็เข้าในร่มไม้นั้นโดยใจฯ
 ชินว่าฝงคนทงหลายโตอันอยคำใส่ ก็แลกรพลของท่านอันไป
 วนนนั้น แลมีใจว่าจะใครรรจกลูกเจ้าลกไทยกท ชนนางหวหมน
 หวพนทมนทนายทงหลายคอผู้โคชอโต ๆ ทงนนั้นได้ ทวยเขต
 อำนาจแห่งงจกรแก้วนตง แลคิงรเจรจาแลไปยอกชอคน
 ทงหลายนนแกยคคตลนทจะใครรรจกชอเชานน ๆ เขากหากรรจก
 ชอชลกเจ้าลกไทยชกควยคนทงหลายนนเอง เพราะทวยเสียงแห่ง
 กงจกรแก้วนนหากพรธณนำให้เขารโตยน เขาจรรจกชอทง
 หลายแลฯ จะกล่าวถึงฝงคนทงหลายได้แลแล้วว่ามีโตแลจะใคร
 ไปทวยเสด็จพระญามหากกรพรวรติราช นนแมนวายนกท นงกท
 นอนกท หากปลิวชนไปโดยอากาศเองแลมีพกยงพกเคนเสย
 ทงเสอ ลวคธาสน ทนง ทนอน ทอย ทกน แลจะใครเอาไปทวยใส่
 สึงนนักไปทวยแลฯ ถ้าว่าผู้โตจะใครยนไปผู้นนยกนไปแลฯ

นากไถกนโดยใจ ปวารณาสั่งโคกไถลงนทุกคน ฯ เมื่อ
 พระญามหาจักรพรรดิราชเจ้าเสด็จไปขยงน แลท้าวพระญา
 ทงหลายแทบรตามอยู่ในแผ่นดินขรพวเทहनน ฯ ครนเขาร
 วาพระญามหาจักรพรรดิราชเสด็จไปเจิงแผ่นดินทเขาอยน แล
 พระญาใหญ่กต นอยกต แลพระญาองค์โคงคทงกต แล
 ราชการสามารถแลจะแต่งเครื่องสัพพทอแลจะมารบพงด้วยพระ
 ญามหาจักรพรรดิราชนน มีอาขสามารถเพอระทำไคเลย เทียร
 ย่อมมีไรกใจใคร ชกชวกันมานขมาไหวมาเฒามาแหนองค์
 สม่เต็พระญามหาจักรพรรดิราชเจ้าอยแลข สัพพคางแลผสง
 กตสัพพสงสทวอนไคอนทงอนรฆามนขยให้ทายนนกต แล
 รมมีไทรนกรายทอสมเต็พระญามหาจักรพรรดิราชนน แคนอย
 ทงกทามไคเลย เพราเหตุวากล้วยญแลอำนาจแห่งสมเต็
 พระญามหาจักรพรรดิราชเจ้านนแล ฯ เมอขงจักรแก้วแรกมา
 แคมหาสมทไรสชอวาทกรคณนแล แลเมอพระญามหาจักร
 พรรดิราชไปปรายทง ๔ แงนคินไคแลวไล แลขงจักรแก้ว
 นนขงโคชอวอรนทแล เป็นสองขอขงนแล ฯ อนวาท้าวพระ
 ญาทงหลายอนอยในแผ่นดินขรพวเทहनน ทางองคทางแกง
 เครื่องบรรณาการทงหลาย มีอาทคชเทยนแลขบวาทสคนชชาก
 อนคือนครระกวรอกมและประณต แลขกชวกันมาไหวนยคางพ

ย้ำเอง แต่สมเด็จพระมหาจักรพรรดิราชเจ้านนแลวกมาเสามา
 ถวายบังคม แล้วก็ถวายตัวเป็นข้าพระญาติมหาจักรพรรดิราชเจ้านน
 ทักคนแลฯ เมื่อท้าวพระญาติทั้งหลายมาเฝ้ามาคลพระญาติกร-
 พระดิราชเจ้าอยู่คนน ครึ่งเรื่องงามด้วยลตกลดแลเครื่อง
 ประคบนสีพลาภณ อันประคบนตนแลท้าวพระญาติทั้งหลายน
 เทียรยอมประคบนตนแล้วด้วยสีคตพิชิตนะแลครึ่งเรื่องงามนก็
 หนา คิงฟองนาแก่คนททของแลมาล่างตนพระญาติมหาจักรพรรดิ
 ราชเจ้านนแลฯ อันว่าท้าวพระญาติทั้งหลายครนว่าถวายบังคม
 แล้วก็กราบถวายตัวแก่ท่านว่าคิงน ยพิตรท่านแดนไปพหน้าค
 ทงหลายถวายตัวเป็นข้าท่านแก่ท่านผู้เป็นเจ้าฯ จะปรารภนา
 สักใดคข้าทงหลายจะหามาถวายแก่ท่านผู้เป็นเจ้าฯ จะใส่ตัวข้า
 ทงหลายให้กระทำการงานสั่งใดแล้ว ข้าท่านทงหลายจะทำ
 การงานสั่งนถวายแก่ท่านผู้เป็นเจ้าฯ อันว่ายานแลเมืองแห่ง
 ตข้าทงหลายหมน แลชชถวาย เป็นอำเภอกแก่ท่านผู้เป็นเจ้าแล
 ชงเชิญท่านผู้เป็นเจ้าไปรคเกลากระหม่อมผู้ข้าทงหลายนเดทฯ
 เมื่อแลท้าวพระญาติทั้งหลายถวายบังคมประนมขนบคำรพ ย้ำ
 เองแต่พระญาติมหาจักรพรรดิราชแล้วกล่าวคิงนฯ ส่วนอันว่า
 พระญาติมหาจักรพรรดิราชยพิตรท่านน แลพระองค์ระใดกล่าว
 ถ้อยคำคอบท้าวพระญาติทงหลายผู้งน ว่าเราจะเอาทพยสั่ง

สิ้นด้วยสาอากรแก่ท้าวพระญาองค์ใดองค์หนึ่งนันทามิได้เลย ฯ
 เพราะเหตุ ท่าน นนมีสมบัติเหมือนเทพย อยู่แล้วด้วยเคศอำนาจ
 แห่งภพจักรแก้วนั้น อนึ่งเล่าท่านยังมีลอคถ้อยร้อยความการ
 งานท้าวพระญาทั้งหลายให้เขาพรตทนาคลาทอญให้เขานอชยเนอ
 น้อยใจตงนันทามิได้เลย พระองค์เจ้าโล้เทยพร้อมอนเคระห
 เขาให้เขาชนเนอชนใจเขา ให้เขาได้ความสุขเกษมเปรมปรก
 ยินคมิให้เป็นอนตรายแก่เขาเลย ฯ สม่เค็จมหาจักรพรรดิราช
 นั้น อธิบวรธรรมรสสงสอนคนทั้งหลายให้รู้ในธรรมเพียงตง
 พระพุทธเจ้าเกิดมา แลสงสอนโลกยทั้งหลายให้อยู่ในธรรมใส่
 ครวงนพระญามหาจักรพรรดิราชนั้น อ กสงสอนแก่ท้าวพระ
 ญาทั้งหลายให้อยู่ในธรรมจงกล่าวตงนว่า ท้าวพระญาทั้งหลาย
 จงตงอยู่ในทศพิชราชกรรมทั้งหลาย ๑๐ ประการอย่าให้ขาด
 จงรักลูกเจ้าเหงาชนทมนทนายไพร่พาทษาไทยทั้งหลาย อย่าได้
 เลอทกรอกอย่าไคมกทชง แลรักเขาจงเสมอกันแล สัตวทั้งหลาย
 นยากที่จะเกิดมาเป็นคน ครนวาเกิดมาไคเป็นท้าวเป็นพระญา
 ตงชาวเจ้าทั้งหลายน ย่อมมบุญสมภารมากแล้ว จงชาวเจ้า
 ทั้งหลายรับบวรธรรมรักลวรละอวยแก่บาปนงนงนเกด จะ
 ยงคืบถ้อยความสงอนไคกิด ด้วยใจอนชชอนชชอวยด้วยทางกรรม

ขยำให้พินวนพินคน ถาแลทาทองนใส่เทพยคาแลมนนยทั้งหลาย
 กัระสรรเสริญคุณแลท่านแล ฯ อนว่าชาวเจ้าทงหลายเกิดมา
 แลไคเป็นทาวเขนพระญาติงนใส่ สู้ชาวเจ้าหากอชแลหากเกิด
 มาเมื่อไร แลสู้ชาวเจ้าทงหลายเทยรยอมยอมมิไคทำบุญแลกรรม
 แลทำกศลมาแต่ก่อนโพน จึงไคเกิดมาเขนทาวเขนพระญาติงน
 ใส่แล สู้ชาวเจ้าทงหลายไครับกคุณแก้ว ๓ ประการ คอพระ-
 พุทธเจ้าพระธรรมเจ้าพระสงฆเจ้าไคไทโหวนยคำรพแต่ก่อน แล
 พระธรรมอนโฆราณจารย์มคณว่าพระพุทธเจ้าเทศนาไว้ แลมี
 นักปราชญ์ผู้เทศนาให้ท่านทงหลายฟังว่าอนไคชอชกรรม ควร
 ชาวเจ้าจำแลทำตามอนันน อนไคว่ามีชอชกรรมควรชาวเจ้า
 ทงหลายเว้นเสีย ฯ แลเราจะกล่าวถึงบาป ๕ ประการอันควร
 เว้นเสียน ให้ชาวเจ้าทงหลายฟังขคน ฯ บาปอันหนึ่งใส่
 คอว่าตีพสัตว์ทงหลายอนมีชีวิตสัตว์บุญญาธรไหวรคัง ประคา
 วามคคหวนงกค ฆตวคคหวนงกค มิควรฆ่าให้ตายเลยมาคร
 ว่าคนผู้ไคกระทำร้ายด้วยประการไค ๆ กค มิควรฆ่าให้ตาย
 ควรสั่งสอนไคชกรรมแล เพราะว่าปลงชีวิตสัตว์อนรคงนนเขน
 บาปร้ายนคหนา ครนว่าตายไปเกิดในนรกทนทกชเวทนาเคอค
 รอนอชหงนนานนค เมื่อพ้นจากนรกแลวชนมาเกิดเขนคน ย่อม

ไต่เขนคนทนทุกข์โศกเศสตรอน ท่าน ย่อมไต่ทำร้ายแก่ตน
 ล้ายากนัก แลหาความสุขเย็นใจมิได้ ๆ รอยชาติพินชาติแล
 ย่อมไต่พลตพรากจากญาติกาทริกทั้งหลายแล ๆ มิแล้วคนมิ
 กลัวขายนนแลยังทำขายปลีกเล่า ก็เร่งสยขายนนไปออกมืรสัน
 สดเลย ๆ อนทนงช้อว่าทรพยสังสินท่านเจ้าชองเขามิไต่ไต่แก
 คนชาวเจ้าช้อควรวธา อนทนมิไต่เอาแลใช้ให้ผอนเอากก
 มิควรวใช้ผอนเอาเลย ๆ ไต่โลกแลผู้โคอินเอาสินท่านอนทนมิ
 ไต่ไต่แกคนคังน ครนว่าไปเกิดในรกแล้วทนทุกข์เวทนาหัง
 นานนัก ครนว่าพนจากนรกนจนมาเขนคนโศกยรชานักหนา
 ยากเผ็ดเร็ดไรเชิญใจนักหนา แลมีอาพรพรรณาถึงความยาก
 ไรนถวนถไต่เลย แม้นมาครว่าจกมทรพยอนไต่ ๆ แลเขนสิน
 ของตนเล็กนอยกคิ ย่อมมผมาซึ่งช่วงคคกเขา แม้นใส่พกไว้
 กคกเสย บมีไฟใหม่เสยขมกนาพคพาเอาไป แต่เขนคนเชญ
 ใจอยคังนไต่แดงพนกันคังนขายนนแล ๆ ผคนแลมรจก
 ขายกกรรมวิยากคนคังน แลตนยังกระทำขายไปเของหน้าอก
 เล่าใส่กเร่งสยขายนนไปออกเล่า บมรสันขมรสคขายนนเลย ๆ
 อนทนอนว่าขายปรทารกรรม คชว่าทาคชด้วยเมยทานนแลชาว
 เจ้าทั้งหลายช้อควรวกระทำเลยมาครว่านอย ๑ กคชยาไต่กระทำ

กันกันเหล่า ใ้ข้าป็นจะตกนรกแล นัยมบาลทงหลายทำร้าย
 แก่คน ๆ ทนทกขเวทนาหง่านนั้กัหนาแล เมอพนจากนรกชน
 มาไคเป็นผลเสอ ๕๐๐ ซาตแลเป็นสันขั้ยา ๕๐๐ ซาต แม้น
 เกิดมาเป็นคนใ้ก็เข่นยา อนงแลมรปกายนนิมมังามเป็นคน
 ชั้ลกยณใจพาล แลมีรจกความผกแลชอยแลเป็นคน โทคหัน
 นั้กัหนา ผวามรจกข่าปตนนแลยังจะทำข่าปนสั้ไปเล่า แล
 ข่าปนนั้กัเร่งมากไปเล่าแล ข่ากทระพนจากข่าปทงหลาย แล
 กรรมอันไคอันมีควรรกระทำ แลชาวเจ้าทงหลายอย่าไคกระทำ
 สั้ไปอ๊กเลย ๆ อันว่าออยค้ำทเรากล่าวมานชอเขญจศีลแล
 ควรรแก่ชาวเจ้าทงหลาย ผู้เข่นท้าวเป็นพระญาเรงจำไว้ใหม่
 แลสั่งสอนท้าวพระญาลูกเจ้าเหงาชนทมนทนาย ไ้พรพ่าชาไทย
 ทงหลายอันมีในอาณาราช เพราะคนไ้รู้แลให้อยู่ในความชอย
 คังนไน้ให้จาเรญสั้คทก ๆ ซาคีแลช คุกรชาวเจ้าท้าวพระญา
 ทงหลาย ประการหนึ่งควยไ้พรพ่าชาไทยราชฎรทงหลายทำไว้
 ไ้ได้นากันไน้แผ่นดินเราน เมอไคชาวอนนเป็นรวงใ้ใ้ผกเขญใจ
 ชอนนไปคุขันค้ำโดยอคมเทยขนน แลกระทำชาวเปลอกน
 เป็น ๑๐ ส่วนแลเอาเป็นหลวงนันแต่ส่วน ๑ แล ๙ ส่วนน
 ไ้แก่เขาแล ผิแลคุเห็นวเขามีไ้ชาวอนนใ้มีควรรเขาแก่เขา

เลย ข อนิ่งควรให้ชาวสีกข์ส่วนแก่ไพร่แลทแกล้วทหารทั้งหลาย
 เพชลดลกคามจริงพอเขากินอย่าให้เขาคอกเขาอยาก ฅิว่าจะให้
 เขากะทำการอื่นใด ๆ ใ้ให้ใ้เขาแก่พอยังควรแล อย่าใ้
 เขานักหนาให้ลาเหลือใจ ข ฅิผู้ใดเฒ่าแก่ใ้สนับสนุนมิควรใ้เขา
 เลยปล่อยเขาไปตามใจเขาแล อนึ่งควยเอาสินส์่วยแก่ราษฎร
 ทงหลายใ้ให้เขาโดยโบราณทั่วพระญาติทงหลายแต่ก่อน อน
 นนแล ฅิเฒ่าแก่ทงหลายสรรเสริญว่าชอบธรรมนนยมิควร
 เขายังเอาเหลือไปเลย ฅิว่าเราเอาของเขาใ้เพียงใ้เหลือไปใ้
 แลทั่วพระญาติแลจะมาเสวยราชย์ภายหน้าเรานน จักใ้ใ้เขา
 เป็นอย่างแลธรรมนิยมสย ๆ กันไปแลจะใ้ใ้ขายแก่เรานนนักหนา
 เพราะเราทำความอนมิจชอบธรรมฝงนไว้กับแผ่นดินแล ข อนนง
 ไพร่พวขาไทยทงหลายอันอยู่แวนแคว้นแดนดินเมืองเรา ฅิแล
 ว่าเขาจะไปค้าขายกันแก่กั แลว่าเขาหาทุนยมีใ้ แลเขามาหาขอ
 เราผู้เป็นเจ้านาย แลขอเงินทองไปเป็นทุนค้าขายกันคังนน
 เราผู้เป็นท้าวพระญาติควรปลงเงินทองในท้องพระคลังนนใ้แก่
 เขา แลว่าเขาเอาไปมากนอชเท่าใ้กั ใ้ให้ตราเป็นขานูชใ้ไว้แต่
 ต้น ๆ ใ้ใ้ เราผู้เป็นไทยยมิควรเอาเป็นคอกเป็นปลาแยกเขา
 เลย ควรใ้เรียกเขาแต่ทำทุนเก่านนแลคิน แลภามแลคอก

พระญาติไทย
 พระญาติไทยทั้งหลายก็อยู่เย็นเป็นสุขได้ผลกษัตริย์ในครัวสมบัติ
 เพราะด้วยบุญสมภารของท่านผู้เป็นเจ้าเป็นจอม แลชวาหน้าชา
 ปลาอาหารแก้วแหวนแสนสักเนาวรัตนะ เงินทองผ้านอนแพร
 พรพรรณนกกยบริบูรณ์ อิกฝูงเทวาฟ้าฝนนกกกชชยฤทธิกาสมบัติ
 นอชยมีมาก ทั้งชาวในนาท่งปลาในนากยทอนรวิวงโรยเสด็จไป
 ทั่วแผ่นดินด้วยแสงเลย ชนงวนคนแฉะเคียนท่งหลายบทอนรวิวง
 เลย ชนงฝูงเทพยดาวิชาท่งหลายอันอชยวิชาเป็นเสื่อบ้านทรง
 เมื่อนั้น ท่านกรรรักษาครูเกรงท้าวพระญาติไทยกระทำความอัน
 ชอบด้วยคลองธรรมนั้นแล ฯ แลท้าวพระญาติไทยกระทำความ
 อันขมชชอบคลองธรรมได้เทวาฟ้าฝนนกกกชชยฤทธิกาสมบัติ
 กยนิทาลให้เสียดหายตายด้วยแสงแลฝนแล ชนงผลไม้มิ่งหลาย
 แลพืชอันเก็กเห็นอแผนกินอันมิใช่ชารสอันเคี้ยวอชย นนกลชยหาย
 เสียดไปเพื่อชารสนนรมลงไปในดินต้นสน ทั้งต้นแลลำอัน
 ปลุกนมนนกกมงามเลย ทั้งแตกแลลมท่งฝนแลเคียนดาวกยมี
 ชชอบอชยกาลตั้งเก่าเลย เพราะว่าท้าวพระญาติไทยทำขมชชอบ
 ธรรมนั้น ฯ แลเทพยดาท่งหลายเขาเกลียดเขาช่งพระญาติ
 อชยธรรมนั้นนกกเขาผู้มีใครแลศุหนานคนนั้น แม้ว่าเขาแลศุภก

ยหอนเลงกชงหนาย่อมแลกแต่หางตาเขาใส่ ฯ กุกรชาวเจ้า
 ทงหลาย ตรวายไท่ชาวเจ้าทงหลายแล่มชายอัยไต้ จงชาวเจ้า
 จาคาทักสังส่อนนไว้งมน แลเร่งทำตามความชอบธรรมนไว
 เดก ฯ ในกาเนตคนกท กานะตหน้าโพนกท เทยรยอุมจระจำเวญ
 สัพพสวสัททกปรการแล ฯ เมอสนชนมาพอใส่ไปเกิดกานะต
 หนาย่อมไต้ไปเกิดในชนพา ๖ ชน แม่นเกิดในมนนยักตยอุม
 ไต้เกิดทตระกลอนมยศักกตมยญสมภารทกปรการนแล ฯ ฝ
 ว่าไท่เห็นมคนใจทยว่าเมอพระญามหาจักรพรรดิราช ๓ สังส่อน
 ท้าวพระญาทงหลายทงนแล ท้าวพระญาทงหลายฝงนเขา
 ยงยนคตวยพระญามหาจักรพรรดิราชนนบ่างหรือ ฯ ว่าเขามมี
 ไต้ยนคแลมไต้คงอยู่ในความอนสังส่อนน ให้ประเสริฐุเลยคัง
 น ฯ ว่าบรมพระพททเจ้าพระองค์สร้างสมภารมามาก แลเจิง
 ไต้ครสแกสัพพญญตญญตงนกท พระเจ้ายมยนมทาคาม
 บณจตุรเทศนนานน สังส่อนโลกยทงหลายกลางคนยนคแลทาคาม
 พระบณจตุร ลางคนลียงบมยนคยมีทาคามพระบณจตุรพระพทท
 เจ้าใส่ ฝไต้มยญมสมภารจิงกระทำตามใส่ ฯ ฝไต้บญนอัยมมี
 ษาจทำตามไต้ เทยรยอุมกระทำตามความอนมชอยคังนนกยงม
 มากนักรพระญามหาจักรพรรดิราชบมคยมีเหมอนคตวยพระพทท

เจ้า แลคนจากกันไกลกันมากนัก ถึงฤกษ์แล้วท้าวพระญาติหลาย
จะทำตามคำสั่งสอนนั้นไต่ถ้วนคน ลางคนเอาคำสั่งสอนแล้วทำ
ตาม ลางคนขมิเอาคำสั่งสอนขมิไต่ทำตามคำสั่งสอนนั้นแลฯ

เมื่อครั้งนั้นพระญามหาจักรพรรดิราชเทคนาธรรมอนชอ
ว่าไซยวาศ์ สั่งสอนท้าวพระญาติหลายชนมฝ่ายตะวันออกใน
แผ่นดินอนชอววยพวาทะหนนแลวจง อจิงเลียงลาอาหมสาย
ท้าวพระญาติหลาย ออกลูกเจ้าเหง่าขุนทมนทนายไพรพาทง
หลาย ทวยข้าวแลนาโภชนาหารทงปวงอนมโษชารสนมสำ-
เวร ฯ จงจงจักรแก้วนนักเหาะชนไปนอากาศแลวกนาพระ-
ญาจักรพรรดิราช แลวิพล ทงหลาย ไป โทษ อากาศ ไป สู่ทิศ
ตะวันออก แลวจงบายหนาไปยงกาแพงจักรวาลฝ่ายขพทิศ
แลวจงลุดเงงผงมหาสมุทรอนมฝ่ายขพทิศ จงจงจักรแก้วนลง
สู่นามมหาสมุทร ฯ อนเรงคฟองนองระลอกนกันน แลนามหา
สมุทรนนักลวงงจักรแก้ว แลมีอากคฟองนองระลอกชนมาไต่
เลย ฯ ฝิระอปรระมาคขพระญานาคราชอันเล็กฟงพานอชยแลว
แลถูกโชยาแลกลวโชยานนแลกมหัวขบลงเรนอชุนนแลมคิงญา
คิมมหาสมุทรกลวญูแห่งงจักรแก้วนนแลขมิ อากคฟองนอง

๑. ความเป็น ราโรวาท

วรรคอกชนโคเดียว ฯ เมื่อกงจักรแก้วนั้นไปสู่สมุทธรณินน แล
 นามมหาสมุทรนั้นน้อยหลกแยกแตกเป็นคตของไป โดยกว้างได้
 โยชน์ ๑ ตรีชัยโดยวาได้ ๘๐๐๐ วาแล แลเห็นน้ำของ
 ช้างนั้นงามทั้งกำแพงแก้วไพโรชริย์ ฯ จึงกงจักรแก้วนั้นลงไป
 เถิงพนพระสมุทร แลณานนกลกกงจักรแก้วแปลงพนสมุทร
 ทั่ววาได้ได้ ๘๐๐๐ วาแล อินวาแก้วสัตตพิชิตคณะ ๗
 ประการอินในพนพระสมุทรนั้นแล แก้วสัตตพิชิตคณะ
 ประเสริฐตต่าง ๆ ก็มาเองแต่ อยู่ชงทางทพระญาจักรพรรดิ
 ราชเสด็จไปด้วยแลรพลทงหลายนั้น ทั่วเคชอำนาจแห่งก
 จักรแก้วนั้นแล โดยหนทางแต่ฝั่งมหาสมุทรข้างนี้ไปบนเถิงฝั่ง
 ข้างโพ้นแลทรลคคไปเถิงพนกำแพงจักรวาลนั้นแล ฯ กล่าวเถิง
 เมื่อนั้นฝูงคนทงหลายนั้นไปโดยเสด็จวณน ค่างคนค่างแล
 เห็นแก้วแหวนเงินทองอินค ค่างคนค่างกลลอกเอาอินคอินพ
 ใจคน ลางคนกวาดเอาใส่พกใส่หื้อผำ แลคนทงหลายนั้นยอม
 ชนชมยันทวทกคน ร้องชมว่าแต่ก่อนเรามาเราหื้อนโคพิข
 โคเห็น แลยคนเรามาโคพิขโคเห็นคงนเพราะบุญสมภารเจ้า
 นายเราแล ฯ จึงกงจักรแก้วนั้นนำไปเถิงสมุทร ผงสมุทร
 ข้างโพ้นรทกนเขากำแพงจักรวาลฝ่ายบูรพทิศ พระญาจักร-

พระครุราชแห่งกรุงศรีอยุธยาสวรรคตแล้ว ครั้นเต็มไปด้วยน้ำอันหอม
 นนมาแล้วจึงหลงนางลงแล้วอภิเษกกัน แค้นกันเช่นแค้นแม่
 แห่งกู แลเป็นชื่อนารายณ์แห่งกูฝ่ายหนึ่งพระวันออกแก้ว ครั้น
 ๒๒๕
 ๒๒๖
 ๒๒๗
 ๒๒๘
 ๒๒๙
 ๒๓๐
 ๒๓๑
 ๒๓๒
 ๒๓๓
 ๒๓๔
 ๒๓๕
 ๒๓๖
 ๒๓๗
 ๒๓๘
 ๒๓๙
 ๒๔๐
 ๒๔๑
 ๒๔๒
 ๒๔๓
 ๒๔๔
 ๒๔๕
 ๒๔๖
 ๒๔๗
 ๒๔๘
 ๒๔๙
 ๒๕๐
 ๒๕๑
 ๒๕๒
 ๒๕๓
 ๒๕๔
 ๒๕๕
 ๒๕๖
 ๒๕๗
 ๒๕๘
 ๒๕๙
 ๒๖๐
 ๒๖๑
 ๒๖๒
 ๒๖๓
 ๒๖๔
 ๒๖๕
 ๒๖๖
 ๒๖๗
 ๒๖๘
 ๒๖๙
 ๒๗๐
 ๒๗๑
 ๒๗๒
 ๒๗๓
 ๒๗๔
 ๒๗๕
 ๒๗๖
 ๒๗๗
 ๒๗๘
 ๒๗๙
 ๒๘๐
 ๒๘๑
 ๒๘๒
 ๒๘๓
 ๒๘๔
 ๒๘๕
 ๒๘๖
 ๒๘๗
 ๒๘๘
 ๒๘๙
 ๒๙๐
 ๒๙๑
 ๒๙๒
 ๒๙๓
 ๒๙๔
 ๒๙๕
 ๒๙๖
 ๒๙๗
 ๒๙๘
 ๒๙๙
 ๓๐๐
 ๓๐๑
 ๓๐๒
 ๓๐๓
 ๓๐๔
 ๓๐๕
 ๓๐๖
 ๓๐๗
 ๓๐๘
 ๓๐๙
 ๓๑๐
 ๓๑๑
 ๓๑๒
 ๓๑๓
 ๓๑๔
 ๓๑๕
 ๓๑๖
 ๓๑๗
 ๓๑๘
 ๓๑๙
 ๓๒๐
 ๓๒๑
 ๓๒๒
 ๓๒๓
 ๓๒๔
 ๓๒๕
 ๓๒๖
 ๓๒๗
 ๓๒๘
 ๓๒๙
 ๓๓๐
 ๓๓๑
 ๓๓๒
 ๓๓๓
 ๓๓๔
 ๓๓๕
 ๓๓๖
 ๓๓๗
 ๓๓๘
 ๓๓๙
 ๓๔๐
 ๓๔๑
 ๓๔๒
 ๓๔๓
 ๓๔๔
 ๓๔๕
 ๓๔๖
 ๓๔๗
 ๓๔๘
 ๓๔๙
 ๓๕๐
 ๓๕๑
 ๓๕๒
 ๓๕๓
 ๓๕๔
 ๓๕๕
 ๓๕๖
 ๓๕๗
 ๓๕๘
 ๓๕๙
 ๓๖๐
 ๓๖๑
 ๓๖๒
 ๓๖๓
 ๓๖๔
 ๓๖๕
 ๓๖๖
 ๓๖๗
 ๓๖๘
 ๓๖๙
 ๓๗๐
 ๓๗๑
 ๓๗๒
 ๓๗๓
 ๓๗๔
 ๓๗๕
 ๓๗๖
 ๓๗๗
 ๓๗๘
 ๓๗๙
 ๓๘๐
 ๓๘๑
 ๓๘๒
 ๓๘๓
 ๓๘๔
 ๓๘๕
 ๓๘๖
 ๓๘๗
 ๓๘๘
 ๓๘๙
 ๓๙๐
 ๓๙๑
 ๓๙๒
 ๓๙๓
 ๓๙๔
 ๓๙๕
 ๓๙๖
 ๓๙๗
 ๓๙๘
 ๓๙๙
 ๔๐๐
 ๔๐๑
 ๔๐๒
 ๔๐๓
 ๔๐๔
 ๔๐๕
 ๔๐๖
 ๔๐๗
 ๔๐๘
 ๔๐๙
 ๔๑๐
 ๔๑๑
 ๔๑๒
 ๔๑๓
 ๔๑๔
 ๔๑๕
 ๔๑๖
 ๔๑๗
 ๔๑๘
 ๔๑๙
 ๔๒๐
 ๔๒๑
 ๔๒๒
 ๔๒๓
 ๔๒๔
 ๔๒๕
 ๔๒๖
 ๔๒๗
 ๔๒๘
 ๔๒๙
 ๔๓๐
 ๔๓๑
 ๔๓๒
 ๔๓๓
 ๔๓๔
 ๔๓๕
 ๔๓๖
 ๔๓๗
 ๔๓๘
 ๔๓๙
 ๔๔๐
 ๔๔๑
 ๔๔๒
 ๔๔๓
 ๔๔๔
 ๔๔๕
 ๔๔๖
 ๔๔๗
 ๔๔๘
 ๔๔๙
 ๔๕๐
 ๔๕๑
 ๔๕๒
 ๔๕๓
 ๔๕๔
 ๔๕๕
 ๔๕๖
 ๔๕๗
 ๔๕๘
 ๔๕๙
 ๔๖๐
 ๔๖๑
 ๔๖๒
 ๔๖๓
 ๔๖๔
 ๔๖๕
 ๔๖๖
 ๔๖๗
 ๔๖๘
 ๔๖๙
 ๔๗๐
 ๔๗๑
 ๔๗๒
 ๔๗๓
 ๔๗๔
 ๔๗๕
 ๔๗๖
 ๔๗๗
 ๔๗๘
 ๔๗๙
 ๔๘๐
 ๔๘๑
 ๔๘๒
 ๔๘๓
 ๔๘๔
 ๔๘๕
 ๔๘๖
 ๔๘๗
 ๔๘๘
 ๔๘๙
 ๔๙๐
 ๔๙๑
 ๔๙๒
 ๔๙๓
 ๔๙๔
 ๔๙๕
 ๔๙๖
 ๔๙๗
 ๔๙๘
 ๔๙๙
 ๕๐๐

ชวนกันมาสังกัจจกรแก้วเจิงผิงสัมทรข้าง ๑ แล ฯ ครนว่า
 กัจจกรแก้วชนจาก พระมหาสัมทร ฯ นน ก็เต็มมาตังเกาแล ฯ
 เมื่อนนสัมเทจพระมหาจักรพรรดิราชขบพิตร ธิปรายแผ่นดินนเมอง
 เบองตระวันออกอินชือวายุรพวิเทหะ แลเอานาสัมทรแลคนเขา
 กวาแพงจักรวาลเขนแค้นเมืองฝ่ายข้างตระวันออกแล ฯ แลจะไคร
 มาปรายแผ่นดินชมพู่อันเราอยนแลมพระสัมทรหากเขนแค้น
 นน ธกเสด็จมาโดยทางอากาศเวหาเล่าแล ฯ เมื่อนนจึงกัจ-
 จกรแก้วนนหากชักชวนพระองค์เสด็จไปโดยอัมพรากาศ โดย
 นยมกิงกล่าวมาแต่กอนนนคัจจกัวยแล แลวจึงมาในแผ่นดิน
 อันเราอยนแล ฯ อันว่าท้าวพระญาทั้งหลายชงอยู่ในแผ่นดิน
 ชมพวูปัน ต่างชงคกต่างมาถววยเคระของบรรณาการแลไหว
 นยค้ำพยำเขงแต่ขบรมมหาจักรพรรดิราช แลมหาจักรพรรดิ
 ราชนนตรสีสังสอนทววยบุญแลธรรม อันชอว่าไซยวาทาส้าน
 แลแล้ว ธกเสด็จไปยังพระสัมทร แลนำในพระสัมทรทกลักออก
 สองข้างให้เขนทางตังกล่าวมาแล้วแต่กอนนน ฯ อันว่ารพล
 ทงหลาย กเกยเขาแก้วแหวนในทอง สัมทรตามใจ เขาปราดนา
 เกยเขาเต็มหอยเต็มพกแลแล้ว จึงนำไปเจิงกาแพงจักรวาลเของ
 ทกษณแล ฯ จึงพระญามหาจักรพรรดิราชจึงเอานาในสุวรรณ

ภิงคารทลงลงแล้วดังนี้ แตนเป็นแตนเมืองเป็นอาณาราฐแห่ง
 กเขยงทกษณแล ครนว่าแล้วจึงคนมาโดยหนทางเกาอนแต
 ในสมทรนน ครนคนมานาสมทรนนกกลบรชยเตมงามคิงเกา
 เล้าแลฯ เมอนนพระญามหาจักรพรรดิราชนน อปรายแผนคิน
 เบงครรวนออกแลฯ มาปรายแผนคินชนเราชุน กวางไค
 ๑๐๐๐๐ โยชน ชนชอวาชมพทวปแลฯ แลฯ อจักใครไป
 ปรายแผนคินเบงชาง ครรวนคก อนกวางไค ๑๐๐๐๐ โยชน
 ชอวาชมว โดยานอนมนาสมทรเป็นแตน จึงจากนาสมทรไปหน
 ยจฉมทค อ จึงปรายแผนคินน แลฯ อ กส่งสชันทาวพระญา
 ทงหลายนนโดยคิงกล่าวกอนนแลฯ กชามสมทรไปเจงคิน
 เขากาแพงจกรवालผายชางยจฉมทค แลฯ อ จึงเขานาในคันท
 ทงทลงลงแลฯ ว่าแตนเป็นแตนเมืองก เป็นอาณาราฐก
 แล แลฯ อ จึงคนมาแลฯ แลฯ อ จะใครไปปรายแผนคินเมือง
 อตครกรทวปชนกวางไค ๘๐๐๐ โยชน ชนชอวาชตครกร
 ทวปนแล ทาวพระญามาไทวนช แลฯ อ จึงส่งสชันทาว
 พระญาทงหลายเสวีจแลฯ ชามนาสมทรไป เจงคินเขากา
 แพงจกรवालเบงอตครทคินนแลฯ จึงเขานาในคันททงมาทลง
 ลงแล ว่าแตนเป็นแตนเมืองก เป็นอาณาราฐแห่งกแลฯ แลฯ

เมอพระญามหาจักรพรรดิราชเจ้า แลรพต ทงหลาย อันมาก้วย
 พระองค์กงกั้วมานัน กิชนไปเจิงบนอากาศค้วยอำนาจแห่ง
 กงจักรแก้วนน เขากัแลเห็นทวทุกแห่งตกตายลแลเห็นเขาพระ
 สีนุรราชนนอยู่ท่ามกลางแลเขาเห็นแผ่นดินอันใหญ่ แลกว้าง
 ขยรอยเขาพระสเมรุทง ๔ ทิศแลวกแลเห็นแผ่นดินนอย ๒๐๐๐
 ซ่งเป็นขรवारแห่งแผ่นดินใหญ่ ๔ ทิศนแล กัแลเห็นนาพระ-
 มหาสุมททง ๔ อันอยู่ชนทุกแดน เห็นแม่น้ำใหญ่แลแม่น้ำ
 นอยทงหลายเห็นยอกเขาใหญ่ทุกอัน เห็นป่าใหญ่ทง ๔ แผ่น
 ดินนแลว แลเห็นเมืองนอยแลเมืองใหญ่เมืองรามแลถนถาน
 คามชนนทอนมรจกชอนามนจรนอยมถวนไตเลย ๗ อนงเล่า
 เขาเห็นห้วยหนองคลองน่างใหญ่บางนอยทอธารละหวนสระอัน
 มีประทมกัสมทกสังทกพรณ มีคอกแลเหงาชนแลคฤตระกูล
 นักหนาแล ๗ แลกงจักรแก้วนนให้พระญามหาจักรพรรดิราช
 เจ้าทอพระเนตรแลคกั้วนทกสังทกพรณแลวไป แลกงจักร
 แก้วนนจึงนำลงสู่แผ่นดินนเราอยนแล ๗ ลงมาสู่เมืองทพระ-
 ญามหาจักรพรรดิราช อเสทงอยนนแล ๗ เมอกงจักรแก้วนนมา
 เจิงประคเรอนหลวงแห่งพระญามหาจักรพรรดิราชนน กิชน
 เห็นอกกลางอากาศนอยมค้ายมสังค้ำพอประมาณสี่มควรคินน ท

ฝูงคนทั้งหลายเอาข้าวตอกแกลตอกไม้มาไหวนบคารพบูชา เมื่อ
 พระญามหาจักรพรรดิราช อ มาเถิงเรือนหลวงแล้ว ก็จึงตรัส
 สั่งให้ปลุกมณฑปฝาแก้วอันหนึ่งจนทศแล้ว แลมแก้ว ๘ ประ-
 การเป็นเครื่องประคองมณฑปฝาแก้วนั้น แลมประตศทนานแล้ว
 ด้วยแก้วแลทองรุ่งเรืองงามนักหนาแล้วให้กษัตริย์แก้วนั้นชยท
 นน แต่ให้คนทั้งหลายเอาข้าวตอกตอกไม้มาไหวนบคารพบูชา
 กษัตริย์แก้วนั้นจึงมาอยู่ในมณฑปฝาแก้วนั้น ชันว่าในปรากฏ
 ปราสาทที่พระญามหาจักรพรรดิราชเจ้าอนัน อ มีพิกตาม
 ประตศแลชวาสาธาเลย หากสว่างอชยด้วยวิศมแห่งกษัตริย์แก้ว
 นั้นต้องไปให้รุ่งเรืองทั่วทุกแห่ง แม้นว่ากลางคืนก็เหมือน
 ดังกลางวันแล ผู้ใดแลมีใจจะใคร่ให้มคได้กมคไปโดยใจ
 เขาอนันแล้ว ๆ กล่าวเถิงกษัตริย์แก้วแล้วเทานแล้ว ๆ

เมื่อนั้นฝูงลูกเจ้าเหิงาชนทมนทนาย จึงให้ปลุกโรงช้าง
 อัน ๑ งามนักหนา หลังคาแลเส้านนเทียรชยอแลทองกษัตริย์
 แก้ว ๗ ประการ แล้วจึงทากระแจะจวงจันทอันหอมไว้ใน
 กลางโรงช้างนั้น จึงปล้ำหลายชั้นเหมือนแท่นทองอันมีในโรง
 ช้างนั้น เของบนคาคด้วยผ้าพคานมแก้ว ๕ เป็นคายคเรืองทุก
 แห่ง แล้วจึงได้ขันธ์พนิการชยอแก้วแก้วไปแก้วม่วงามนัก
 หนาค้วยแก้ว ๗ ประการได้ แก้วเขาฤคจวมคังคาวในเมอง

พระญาติไทย

ฟ้าเห็นอาณาแลเสือนัน หอมอบแลกรมด้วยกระแจะจวงจันทน์
 ทานเอาข้าวคอกคอกไม้อินหอมทกลังมาลาตกลงเห็นอ ๆ นนทาน
 กรองเป็นสร้อยผูกขอยเป็นพวงทวงกลางโรงช้าง ทานแสร้ง
 แดงลวนแต่ด้วยแก้ว ๗ ประการ แด่มรคิมเขยวขาวแดงเหลือง
 ตรีงคเเลอมีใส่ในโรงช้างนันทน์ ท่านใส่ผ้าเขยวผ้าขาวผ้าคานาแดง
 ผ้าเหลืองเรื่องด้วยแก้ว ๗ ประการ ยิงคยงเรื่องตั้งวามาน
 เทวคาโนเมืองพาว ครวนเขาแดงโรงช้างนันทน์แล้วเขาจึงทลขอก
 แก่พระญามหาจักรพรรดิราชาว่า ทูข้าท่านแดงโรงช้างคนผเป็น
 เจ้าท่านแล้วสัพพองเชญผเป็นเจ้าท่าน คานงแดงช้างแก้วอนจะ
 ครอบมาเป็นช่างต้นของผเป็นเจ้าท่านเถิด ฯ ครวาทันนจึงส่มเถิด
 พระญามหาจักรพรรดิราชนันทน์ จึงช่วยทานรักษาคลลัน ๗ วัน
 แลคานงแดงขญ อนกระทาคานงแดงอิธรรมอน อิริงกลาวมาแต่
 กอนนันทน์ แล้วจึงคานงแดงช้างแก้วอนตัวคิ ฯ ด้วยเดชขญ
 พระญามหาจักรพรรดิราชนันทน์แล้ว อนันว่าฝ่งช้างแก้วทองหลาย
 นนอันชอลททันทกค แลฝ่งช้างแก้วทองหลายอันชอชโยสค
 ตรีงคกลกค เทษรยอสมควใหญ่ตัวสารอนงามขาวคิงเคอนเมอวน
 ฝ่งขรณนันทน์ แลมีคินแดงงามคิงตรีงวนแรกชอกแล มีลกษณะ
 เท้า ๗ แห่งคิงงามคิงแสร้งบน นิงวงแดงงามคิงคอกขัวแดงอาจ

ไปโดยอากาศตั้งอรหันต์ผู้มีชานางแลไปโดยอากาศเร็วนักข้าง
 นั้นใหญ่สูงงามดังเขาเงิน แลพญอกรรมเอาซากหิงคิลทำให้
 งามอันมาก อันคือนมิลกษณะตั้งนั้นด้วยบุญพระญาณหาจักร
 พรศิริราช ข้างนั้นหากมาเองโดยอากาศตั้งราชหงส์ทอง อัน
 ชอชรรวมราช แลบนมายังเมืองพระญาณหาจักรพรศิริราชนั้น
 ข้างแคว้นจริงมาแจ้งเมืองพระญาณหาจักรพรศิริราชนั้น จึงเข้า
 ไปในโรงทองอันทองอันท่านแต่งไว้ถนัดงามหนักหนา จึงมา
 อยเห็นอฟักผานท่านลาศไปไวแล้ว ก็ยืนอยเห็นอแท่นทองนั้นแล
 ข้างนั้นรูปร่างแลชานคนกหนา ดังข้างเกาะอนสำเรียกเสี้ยกสาร
 ซ่าหิงนานแล้ว แลข้างนคคนกหนาผมาแต่คตทนต์ตระกูลกค ผมา
 แก้อโยสถตระกูลกค เทยร้อยอมคตยงกวาข้างทองหลายจึงมา
 แล ๗ คราทนนเขาจึงขึ้นไปไหว้ทูลบอกแด่พระญาณหาจักรพรศิริ
 ราชเจ้าแลว่าข้างเผอกผตวงามมาอยู่ในโรงแล้ว ขออึ่งเชิญท่าน
 ผเขนเจ้าเสด็จไปชมข้างเผอกผเจด ๗ คราทนนจึงพระมหากักร
 พรศิริราช ท่านนั้น จึงเสด็จไปยังโรงแลทศกพระเนตรคุดข้าง ๗
 นนงามนคหนา ๗ พระญา อมโงโรกแลนคคนกหนา ๗ พระองค์
 จึงนพระหัตถ์ไปลูบคล้าข้างแคว ๗ นั้น จึง คอຍษ่มอຍทวแล้ว
 ก็มลงเองาเทำคินไว้สำคัญว่า ไหว้พระมหากักรพรศิริราช
 เจ้า ๗ นั้น อม เจจะใคร่ขข้างนั้นแล ผ่งชุนนางทองหลายรูปพระทัย

เขาจึงไปไหว้ทูลบอกแก่พระญาณมหาจักรพรรดิราชาเจ้าว่า ท
 ขาพเจ้าทั้งหลายต่างโรงมาตั้นสำเร็จแล้ว บคนขอเชิญพระองค์
 เจ้าเสด็จคานงเถงมา แก้ว อนจะมากด้วย บุญ ของพระองค์เถค ข
 กาลสนนึ่งพระญาจักรพรรดิราชาสนนึ่งช่วยทานแล้วรักษาศีล
 ประการแล้วจึงคานงเถงบุญแลธรรมอนกระทำแลแล้ว จึง
 คานงเถงมาแกวทงหลายอนศวกตวประเสริฐกว่ามาทงหลาย ข
 ครนวาพระองค์คานงเถงคณนไต้บคใจจึงมาแกวตวประเสริฐ
 ตวคตวเร็วอนชอวามาพลาหกขั้วราชตวคกกว่ามาทกตว อนเถค
 ในตระกูลสนนึ่งพชาคอนงามคตงสเมฆแลหมอกขาว แลมรังเรือง
 เขยวคตงคล้ายพวแมลขรชยไต้แกมกยเทาทง ๔ แลหน้าผากแดงคตง
 นาครง คตวนนพลกกายาคตงนายช่างหากแตรงบน คตงนหลงน
 ขาวงามเกลยงเรองงามคตงเคอนแลคชนทวนนคทาเหลอมงามคตง
 ทากา เรองงามคตงแกวอนทนล แลคเสฐ์คตาอนชนขนคตงทญา
 ปล้องแลท่านแตรงเอามาเวียงไวคตงามนคทนา ข แลมานนอจ
 ไปโดยอากาศคตงคตงฝุงฤาษสทอสมคตงคตงไปโดยอากาศนนแลข
 คตงบุญญา นภาพพระญาณมหาจักรพรรดิราชา นนหากให้ชกนนำ
 มาแกวนน มาโดยอากาศแลเห็นเรองคตงหมอกเมฆขาวแตรง
 เขยวอนนมาอยู่ไนโรงทองททานกระทำด้วยแก้ว ๗ ประการน
 เองแล ข จึงลูกเจ้าเหงาขนทงหลายเขาจึงมาไหว้ทูลบอกแก่

๘ ประการ ๘ ประการ ๘ ประการ ๘ ประการ ๘ ประการ ๘ ประการ ๘ ประการ ๘ ประการ ๘ ประการ ๘ ประการ
 แลธรรมอนันต์ แลค่านางเงิงแก้วอนเนนของแห่งพระญามหาจักร-
 พรพทราชาเจ้าแต่ก่อนนั้นแล ฯ จะกล่าวถึงแก้วดวง ๑ โดยยาว
 ได้ ๔ ศอกโดยใหญ่เท่าคัมภีร์อันใหญ่ สองหัวแก้วอันมีคอกขั้ว
 ทองสองคอกออกแห่ง มีสายมุกตามากหลายติดในกลางมุกต
 แลคอกขั้วทองนั้น โสัดคอกขาวโสดงามตั้งอยู่ในกลีบคอกขั้วทองนั้น
 แล ฯ แก้วอนเนนพระญาแก้วทองหลายได้ ๘๔,๐๐๐ จำพวก
 แลแก้วทองหลายฝั่งนั้น ลางจำพวกเท่าลูกฟัก ลางจำพวกเท่า
 ลูกดาล ลางจำพวกเท่าลูกมะตม ลางจำพวกเท่าลูกมะนาว ลาง
 จำพวกเท่าลูกมะม่วง ลางจำพวกเท่าลูกมะขามข้อม ลางจำพวก
 เท่าลูกมะกล่า ลางจำพวกยาว ลางจำพวกกลม ลางจำพวกเป็น
 ๘ เหลี่ยมคางมกหน้า ฯ ลางอันมีพรรณอันแดง ลางอันสีขาว
 ลางอันเขียว ลางอันทราหม ลางอันแดงกล่า ลางอันหม่น ลางอัน
 กาน ลางอันเหลืองตรงเรองนิกหน้า เทยร้อยหมเข้ามาเฝ้าพระ
 ญาแก้วดวงนั้น (คจคจ) พระญาหงส์ทองหนึ่งขอพระญามททราชา
 แลมหมหงส์ทองหลายได้ ๘๔,๐๐๐ มาลอมร้อยเป็นขรรจวนน
 แล เมื่อนั้นแก้วอนเนนคอกคอกนิกหน้าแล มีแก้วทองหลายเป็นขรรจวน
 แก้วอนเนนอยู่ในยอกคอกเขาอนชอพลยรรพคโพนโพนโพน โพนโพน โพนโพน
 พระญามหาจักรพรพทราชานน หากไปชกไปชวณเอาแก้วดวงน

มาแต่แคว้นนบมอญอยู่ในที่อยู่แห่งถนนนโตเลย ฯ แคว้นนง
 เทาะมาโดยอากาศแล่มหมมแก้วบริวารไท ๘๔,๐๐๐ คามกน
 มาวนน ครวงเรื่องเต็มทั้งอากาศแลฯ อินว่าแก้วจาทพวกนตอว
 เมอไตแล่มพระญามหาจักรพรรดิราชได้ แคว้นนงมาแข่งด้วย
 รัศมีแห่งพระจันทรนทกเมอแลฯ ฉแลว่าเมอไตพระญามหา
 จักรพรรดิราชนน แลศวรรคาโดยแลวแคว้นนงคนไปอยู่ใน
 ยอดเขานศอวบลบรรพตนนชาหงนนานนกลแลฯ มีไตเปล่งรัศมี
 ออกแข่งด้วยรัศมีแห่งพระจันทรนนเลย ฯ เพราะวออยถาทานสม
 ขญททานจะมาเป็นพระญาจักรพรรดิราชภายหนาโพนแลฯ แล
 แคว้นนงมีไตเปล่งรัศมีออกแข่งด้วยพระจันทรเพอตงนนแลฯ
 เมอไตค่อมพระญามหาจักรพรรดิราช ฯ นนคานงเงงแคว้นนง
 จึงมาหาพระญามหาจักรพรรดิราชแลเปล่งรัศมีออกแข่งด้วยรัศมี
 พระจันทร แลรัศมีแห่งแคว้นน แลเห็นครวงเรื่องงามดงรัศมี
 พระจันทรเมอวนเพงบรรณนนแลฯ แล่มแก้วทงหลายเป็นนรวาร
 ลอมมาทง ๔ คาน คือหนาแลหลังชายชวาตามกนมาโดยอากาศ
 แลว ฯ ก็เข้าไปในปรุสาทแห่งพระญามหาจักรพรรดิราช นน
 แลฝูงแก้วบริวารตามลอมมารังเรื่องงาม นกหนาเหมอนคาว
 การากรอนลอมพระจันทรในเมอเพงบรรณนนแลฯ แลพระญา-

แกว่นนกกมาเฝ้าพระญาจักรพรรดิราชอยู่ตงนน จงพระญามหา
 จักรพรรดิราชพระองค์นน มีพระททยจะใคร่ลองพระ
 ญาแก้ว อนชชวามณรัตนนน อจจึงให้ทำไม้ลาหยังยาว ๑๖
 คอก แลพอกทอมถามแล้ว ๆ จงให้คตระเคียวทองใส่พระญา
 แกว่นนแล้วจงเอาสายทองคำผูกแขวนไว้กับปลายไม้แล้ว ๆ ยก
 ไม้ขึ้นให้คนถือไปก่อน แลวงจกเห็นรุ่งเรืองสว่างส่องให้เห็น
 หนทางทุกแห่ง แม่นมคตทั้ง ๔ ประการกต มคตประการ ๑ คอ
 ฐวาคอนคยมคต มคตกลางคณกต มคตประการ ๑ คอฐวาชคต มค
 ตประการ ๑ คอฐวามคตพามคตณ มคตประการ ๑ คอมนคตเทียงคน
 แม่นวามคตทั้ง ๔ ประการคตงนคคยมคตอยู่ใดเลย ด้วยอำนาจ
 รัศมีพระญาแก้วนกกสว่าง ให้เห็นทางทั่วทุกแห่งคตกลางวันน
 แล ๆ แลพระญามหาจักรพรรดิราชนนเงศไปคตวยรพลทง
 หลายแลเห็นหนทางรุ่งเรืองใสสว่างคตกลางวัน ผ่งคนททำไว้
 โถนาเขาก้ไปคตคตกลางวันนนแล ๆ คนทงหลายทชอชวยก้ไป
 ชอชวยคตกลางวันนนแล ๆ คนทงหลายทชางถากไม้แลพันไม้
 เขาก้ไปถากไม้พันไม้เมอกลางคน ใคสัพพการทงยวงเหมือน
 กลางวันแล ๆ ผ่งคนกระทาสังใคเขาทกระทาสังนทกประการ
 แม่นกลางคณกต เหมือนคตกลางวันนแล ๆ แลคนทงหลายจง

พระญาติไทย

รู้จักกักตฤทธิพระประแห่งพระญาแก้วนั้น เพราะด้วยบุญสมภาร
 แห่งพระญามหาจักรพรรดิราชนั้นแล ฯ ท่านผู้มขญตงนโต
 เสวยราชสมบัติเย็นเนอเย็นใจนักหนา ผุงอาณาราชฎาทงหลาย
 ใต้ความสุขสำราญย่นปานคังเทพยดาในสวรรค์นั้นแล ฯ มณ-
 รัตน์วิณณนาทิวูตีดา กล่าวถึงพระญาแก้วอนชอวามณรัตนโดย
 สังเขปแล้วเท่านั้นแล ฯ

ด้วยเดชบุญท่านผู้ใด เป็นพระญามหาจักรพรรดิราชนั้น
 แล้วยางมันางแก้วผทงใส ลางคบายมผทงผู้มขญอนโตกระทำ
 มาแต่ก่อน แลนางนนมาเกิดในแผ่นดินเราอนน ยอมมาเกิดใน
 เมืองอนชอมททราชูเกิดในตระกูลกษัตริย์คังทงหลายจิงโคกล่าว
 มาเป็นเมียชองพระญามหาจักรพรรดิราชนั้นแล ฯ ผู้แลว่าหา
 ผทงอนมขญมโตในแผ่นดินเราอนนใส อนเพอญชอง
 พระญามหาจักรพรรดิราชนไปชกนมา นางแก้วอนมอยใน
 แผ่นดินอนชอวาอตรนนมากบทง เทรชองสำหรับสัพพากรณ
 อนแล้วด้วยแก้วสคตพรตคน แลรงเรองงามนักหนาแลมาโดย
 อากาศคจคัง นางฟ้าแลลงมาไหว้มานนพระญามหาจักรพรรดิ-
 ราชเจ้านนแล ฯ อนว่านางแก้วนนใสคยมคบายมสูงพองามพอก
 ส้มควรรถูกเนอจำเรอญใจผงคนทงหลาย แลมฉววรรณเกล้า-
 เกลยงหมตใสงามนักหนา มาตราว่าละของอฐผงนอยทงจระตค

ผู้ประเสริฐแต่โบราณ ๗ แลชนคตลงสนนอาจสามารถจะทำการขี้
 ให้พอใจพระญามหาจักรพรรดิราชทุกประการได้ ฝ่าพระญา
 จักรพรรดิราช คำนงทรพยสังสนอินโตแลจะใคร่เอาได้ แลชน-
 คตลงสนนอาจสามารถนำมาถวายแก่พระญานันโททุกประการแล ๗
 ชนคตลงสนนจึงเอามาตั้งให้เขนชน พระคตลงแก้วสำหรับพระญา
 มหาจักรพรรดิราชน ๗ ควบอำนาจบุญธรรมของพระองค์นแล
 จึงชนพระคตลงสนน คจุมคตทพยหุทพย คตทพยคตในสวรรค์น
 แล ๗ ส่วนอนว่าแก้วแหวนเงินทองทั้งหลาย อนมีในแผ่นดินกต
 แม่นว่าอยู่ในโตแผ่นดินแลลกลงไปได้ ๑๖ โยชนกต แม่นว่า
 อยู่ในท้องมหาสมุทรกต แลชนพระคตลงสนนอาจสามารถแลเห็น
 ทวทุกแห่งแล ๗ ฝ่าเมื่อโตชนพระคตลงสนน คำนงจะใคร่เอาเงิน
 ทองแก้วแหวนสังโตกต อนว่าเงินทองแก้วแหวนน หากชนมา
 สู้ชนพระคตลงสนนเองแลโตโดยใจชนพระคตลง ฝ่าชนพระคตลง
 นนจะใคร่ให้เป็นเครื่องสนมพมพากรณสังโต กต เงินทอง
 แก้วแหวนฝูงนนั้นหากเป็นเองโดยใจชนพระคตลง นน อน คำนง ทุก
 ประการ แลชนพระคตลงสนนชน ไปทูลแก่พระญจักรพรรดิราชว่า
 ข้าแก่พระองค์เป็นเจาเป็นนายแลพระองค์เจาเสวยสมบัติจึงเป็น
 สุขเย็นใจอยามกังวลในพระทัยของพระองค์เจาสักอนเลย ๗ ถ้า
 ว่าพระองค์เจาจะปรารณาเอาทรพยสมบัติเท่าใด ๆ กต เชิญ

พระองค์เจ้าเรียกเอาแก่ข้าฝักเคี้ยว แลข้าพระพุทธเจ้าฝักเคี้ยวหาก
จะประกอบมาถวายแด่พระองค์จงทักประการแล ฯ ผิดว่าพระองค์
เจ้ามี พระทัยจะใคร่ให้รางวัลแก่ข้าไทยของพระองค์ก็ ข้า
พระพุทธเจ้าจะประกอบมาถวายแด่พระองค์เจ้า ฯ จงประสาทให้
ตามพระหฤทัยพระองค์เจ้า ฯ อย่าใดคึกคักสงสัยเลย ฯ ผิดว่าองค์
เจ้าจะใคร่ให้มากน้อยเท่าใด ฯ ก็โดยพระทัยพระองค์เจ้าอย่า
คึกคักเลย เมื่อนั้นขุนพระคลังแก้วแลตราพวงนกในใจว่าจะใคร่เอา
สิ่งใด สิ่งนั้น ก็พบนกคนมา แลเที่ยว รอยม เต็ม ค้วย แก้ว ๗
ประการแลมาเคียรคาบอยู่เต็มท้องพระคลังหลวงแล ฯ จงขุน
พระคลังแก้วนั้น ก็กราบทูลแด่ พระญามหาจักรพรรดิราช ดังนี้ ฯ
ยพตราแต่พระองค์เจ้าแดน ไปเบื้องหน้า อันว่า แก้วสัตว์คชพรรัตน
อันอุดมดังนี้ ข้าพระพุทธเจ้าจะประกอบถวายแด่พระองค์เจ้าทัก
เมื่อใด ฯ องค์พระองคเจ้าเร่งให้ทาน แก่ฝูง ไพรฟ้าชาวไทย
ทั้งหลายอย่าใด คึกคักเสียตายเลย พระองค์เร่งให้ทานตามพระ-
อชฌาสัยพระองค์เจ้าเป็นคนเถิด ฯ เมื่อนั้นพระญามหาจักรพรรดิ-
ราชพระองค์จะใคร่ลองเสด็จกระบะแลตั้งกานภาพของขุนพระคลัง
แก้วอนันไน้ พระองค์ให้แต่งเรือทั้งหลายอันประคบนค้วยแก้ว
ทั้ง ๗ ประการแล ให้มีปราสาทเงินแลปราสาททองอันประคบน
ค้วยแก้ว ๗ ประการทั้งหลาย พระญามหาจักรพรรดิราช จง

เสด็จขึ้นเรือแล้วเสด็จนั่งอยู่ในปราสาทอันมโหฬารในเรือนน พระองค์
 จึงเสด็จออกไปเฝ้ากลางพระมหาสมุทรนั้น แลมีเสภาทงหลาย
 ยืนตามเสด็จไปเป็นบริวารวณนไท ๘๓,๐๐๐ ลำแลมีเรือเงิน
 เรือทองแลเสภาเภตรา เสนอถวาย นาคราช ทง หลาย ใน กลาง นาน
 นน ฯ กาลวันนั้นพระญามหาจักรพรรดิราช อภิจักร์สังแกชุน
 พระคลังแก้วนนวาณน คุกรชุนพระคลังแก้วบดิน กุมพระทยจะ
 ไคว้เอาแก้ว ๗ ประการ จึงชุนพระคลังแก้วเร่งหามาให้แก่ก
 ทัพใหญ่ยกในท่ามกลางพระสมุทรเรือยคน เมื่อนั้นจึงชุนพระคลัง
 แก้วกรวยพระโองการว่า ข้าพระพุทธเจ้าจะประภอบถวาย แก้วพระ
 องค์กษมพระโองการยกชุนพระคลังแก้วนนจึงเร่งลงไปใน
 นามหาสมุทรคณน บดเคี้ยววกพูนเกิดเขนคัมแลให้ทงหลายน
 ชนมายอมเต็มทวยแก้วแลแหวนเงินทอง ทงหลาย ผกชุนมาเต็ม
 ทงแมนามหาสมุทรนน ฯ จึงชุนพระคลังแก้วนนยกเอาถวายแก
 พระญามหาจักรพรรดิราชเจ้า ๆ นั้น ก็ประสาทพร ให้ เป็นรางวัล
 แก่ฝูงไพร่ฟ้าข้าไทยทงหลายวณนยมิวสันเลข อันว่าชุนพระ
 คลังแก้วแห่งพระญามหาจักรพรรดิราชนมีเศษระตะปะศักคานภาพ
 ติงกล่าวมานแล ฯ กุหปคิรัตนฉณณานวิวิตทา ฯ

อันว่าพระญาผ เป็น มหาจักรพรรดิราช นน ยอมมี ลูกชาย
 พันพระองค์ แลมีรูปโฉมอนางมแลยอมมีลูกทงนก็ปราศญแก้ว

หาญทุกคน ส่วนลูกชาย ๘ เป็น พะเชย ทงหลาย นน แล วิฬก
 ยิงกว่าทงหลาย แล ประเสริฐกว่ายงกว่านองชายทงหลาย นน แล
 ด้วยขบถของ พระญามหาจักรพรรดิราช นน อน ๑ ใค้ ทามาแต่ก่อน
 ใสิ้ แล ลูกแก้วของพระองคนน อาจสามารถ รเเนอริใจคนทงหลาย
 คชวสนนตกรณ รยกรั แมนวอาอยู่ ไกลไค้ ๑๒ โยชนกค้ออาจ
 สามารถลวงรเเนอริใจคนทงหลาย นน สันแล อนว่า ลูกแก้วแห่ง
 พระองคนน อจกรายทลแก่พระญามหาจักรพรรดิราช ฝยบดาว่า
 คิงนว่า ข้าแต่สมเเครพระราชบิดา เจาแดนไปเบองหน้า อนว่า
 ความข่าน ความเมอง แล ราชกิจ อื่นไค้ ๆ กคิ ขอฮยาไค้เคอง
 พระราชหฤทย พระองคเจาเลย ึ่งพระองคเจาอยู่เสวยสังขทก
 ประการเดคิ ส่วนอนว่าความข่าน ความเมอง กิจการไค้ ๆ กคิ
 ไวพนงานคชชาติทง ๒ หากรวารแดงไค้ ึ่งชอบธรรมทกอันแล ะ
 แต่วันนไปพระญามหาจักรพรรดิราช อหาคความกังวลความ
 ข่าน ความเมอง แล กิจการไค้ ๆ กคิ อ มีไค้ อวารณ สักสังเลย
 พระญามหาจักรพรรดิราช นน อมิลกแก้วอาจต่างเนอต่างใจ อคิง
 นน ลวณ ๗ ประการ ไค้สำหรับเครองอนเบนพระญามหาจักร-
 พรรดิราชแล ะ พระญจักรพรรดิราช นน อ เป็น เจา เป็น นาย
 แกคนทงหลายอันมี ในแผ่นดินใหญ่ ๔ แผ่น แล แผ่นดินนอย
 ทงหลาย ๒๐๐๐ อันมีในขอบจักรวาลนแล ะ แล ทานนนอยม

อยู่ในทิศพิชราชธรรมทกเมอแล คนทั้งหลายอนตงอยู่ในโอวาทา
 นสาสน์คำสั่งสอนของพระองค์ไว้ ครั้นว่าตายวายชีพก็ไปเกิด
 เกิดในเมืองพาลแล ฯ ทัมโคอินใจบาปร้ายนั้น พระญาจักรพรรดิ
 ราชเจานนอบหอนเจรจาควยเลข ทรายโคพระญาจักรพรรดิราช
 ยงอยู่ไว้ อนว่างจักรแก้วนนกยงอชยควยทรายนนขมิโคเคลอน
 คลาเลย เมอโคพระญาจักรพรรดิราชนั้น อสิวรรคตแล้วได้
 กงจักรแก้วนงจกลาจากทออยู่ แลกงจักรแก้วนนกคอกลงไปใน
 ท้องมหาสมุทรโพนคิงเกาเลาแล ฯ ควยประการทั้งหลาย ๗
 คิงน อนนงคอวียง ๗ วัน พระญามหาจักรพรรดิราชจะทวงคต อนนง
 คอวียงอก ๗ วัน พระญาจะออกทรงผนวช อนนงคอวาพระพทอ-
 เจาจะอุปติ ถ้าแลเมอโคแลมคิงนใส่แลกงจักรแก้วนงจจาก
 พระญาจักรพรรดิราชแล คอไปอยู่ในท้องพระมหาสมุทรคิงเกา
 เลาแล ฯ เมอโคแลเกิดพระญาจักรพรรดิราชเลาได้จกงจักร
 แก้วนน คนมาหาพระญาจักรพรรดิราชองคินน คิงกล่าวมาแต่
 ก่อนโพนนแล ฯ เมอโคกงจักรแก้วอนเป็นนายกแก่ฝั่งแก้วทง
 หลายนั้นไปจากพระญาจักรพรรดิราชแล้วได้ อนว่าข้างแก้ว
 อเประเสวีจูนน คอวาอโษสถตระกุกกิต แลข้างฉททนคตระกุก
 กิต แลข้างแก้วแลมาแก้วทระกุกอนโค ข้างแก้วนนกคินไปชย
 ทตระกุกนคิงเกาเลาแล ฯ ทงมาแก้วนนเลากกิต กคินไปชยไป

พลาหกตระกูลตั้งเก่าเล่าแล ฯ ทั้งแกวมจรตนแลบริวารแก้ว
 ทั้งหลายได้ ๘๕๐๐๐ จำพวกนกก กคนไปอยู่ในเขาวัยล-
 ขรรพตบนตงเก่าเล่าแล ฯ แลนางแก้วก็ผลแลมาแต่ชครกรทวป
 ไล่กคนไปยงทอชคชครกรทวป โปนตงเก่า ผลแลนางแก้ว
 นนมาเกกในแผ่นดินทเวอชยนกก ชนวารศม ทชชกรทวควนาง
 นนทหายไยสิ้นแล ฯ ชยเป็นปรกตคตงผลหญิงเวาทงหลายน ฯ ชน
 วาชนพระคตงแก้วนน แลตานั้น กมี ไคเห็น ไปไกลคตง กอนเลย
 แมนวาคานงจะไคไรเอาอินไต ฯ กตทกมตงใจคทกอนนนเลยแล ฯ
 ทงตทแก้วพระญามหาจักรพรรคธาชนนกก กมีไคไร หลกเลยแล
 คานงรททสงนนกก กมีไคคานง รคตงเก่าเลยแล ฯ แลเวลา
 คายลทแก้วพระญามหาจักรพรรคธาชนนแล มขญุททก ไคกระทำ
 มาแตกอนมากนทหนนแล แลไคเป็นพระญาจักรพรรคธาชน
 พอนนกกมี ถาแลวาเป็นแทน พอไคไคทยรชอม รชญุวิชรรมอิน
 ประเศรฐทกประการคตงพอนนแล ฯ เมอนนจงพระญาจักรพรรค-
 ธาชนนออกทพพชงคคคทชระ โลมคายกระแระจวงจันทน แล
 จง เขา ผา ชาว อิน เนอ ละเอียค นน มา ตรา สึง ศพ พระญาจักร-
 พรรคธาชนน แลจงเขา สาลอินคทวยสพค ไคแลรชชคายมา
 หอชน ๑ แลจเขาผาชาวอินละเอียคมาหอชน ๑ เล้า แลจเขา
 สาลอินละเอียคมาหอเล้า คตงนนออกผาตราสึงทงหลายเป็นพน

ชนคือนวหอนสา ๕๐๐ ชน แลถ้ำลอนอนนกกโต ๕๐๐ ชน
 จึงรคควยนาหอนอนขได้แลรชยคายแลวเอาใส่ในโกฐูทของอิน
 ประคยณคาคมอ แลรจนาควยวรรณลวคลายทงหลายอินตะเอยค
 นกหนา แลวจงยกศฟไปสงสังการ คว้ยแก่นจันทน กฤษณา
 ทงหลายแลวขาควยขาวคอกคอกไมทงหลาย ครนวาสงสังการ
 เสจรแลวคน ทงหลาย จึงเกบเอา ชาติ พระญามหาจักรพรรดิราช
 นนไปยรรจุ แลกอพระเจคยแพททางคยแห่งกลางเมือง นนแต่ง
 ให้คนทงหลายไปไหวนบขชา ๗ ผู้โคแลโคไหวนบค้ำารพชชาได้ ผู้
 นนครนตายไป ไทเกิด ในเมืองฟ้า คจคังโคไหว พระบ้จเจกโพธิ
 เจ้าพระอรหันต์เจ้าใส่อาจให้สมบัตติ ๓ ประการ คือมนยขสมบัตติ
 สวรรคสมบัตติ นพพานสมบัตติแล ๗ ถ้าผู้โคโคไหวบ้ชาพระญา
 มหาจักรพรรดิราชได้ ก็จะให้โคสมบัตติ ๒ ประการ คือมนยข
 สมบัตติแลสวรรคสมบัตติขมีอาจให้นพพานสมบัตติได้ เพราะเหตุว่า
 พระญามหาจักรพรรดิราชนนเป็นปดชนได้ ๗ แม้นเงงว่าพระ
 ญามหาจักรพรรดิราช องคณมขญแลวสปรายโคทง ๔ แณคน
 คงนใส่ ขงวารเงงแกทวงคคแลวแลวขงมคดขยมนคงโค ขง
 ริไหวไปมาในสังสารนใส่ไปขมีพนความทกขในสังสารวฏน
 เมอโคโคเงงแก่นฤพานแลวใส่จพนจากทกขทงหลายในสังสาร
 นแล ๗ พรรณาเงงพระญามหาจักรพรรดิราชแลวแต่เทานแล ฯ

อนว่าพระญาติกรพรวรรดิราชันแยงมาพวก ๑ เล่าได้ ยงม

พระญาติองค์หนึ่งทรงพระนามชื่อพระญาติวรมาโสกราชชเสวย
 ราชสมบัติในเมองอินทนนท์สมญาชชื่อว่าปาศลยครมทานคร เมอ
 พระญาติเสวยราชพระพตเจ้าแห่งเราเสด็จเขาสันพพานแล้วโค
 ๒๑๙ พระพรยา พระญาตินมสนมโค ๑๖๐๐๐ นางฝเป็น
 อรรคมเหษณชอว่า นางอนันตมา ครนว่าพระญาติโค
 เสวยราชสมบัติได้ ฝูงท้าวพระญาติทั้งหลายในสมพทวยมาไหว
 มานยทุกพระองค์ ควยขุญพระญาติหากษัตริยนนเองแล ฯ มีใช้
 แดว่าท้าวพระญาติทงหลายหากมาไหวมานยพระญาติองคินนเมอ
 ไร ฯ ทงหมเทพยคาทงหลายแล หมุ่สทวทงหลายอนอยแคน
 แผนคินนลงไปภายค้ำโคแผนคินนกลงไปโคโยชน ๑ อนอย
 แผนนชนไปเของบนโคโยชน ๑ เทยรยอมมาไหวมาเฝ้ามาแห
 บำเรอเชอภคิพระญาติวรมาโสกราชทุกทวาราคกรกาลยมีโค
 ชาติควยขุญพระญาติองคินนแล ฯ หมุ่เทพยคานอยในหิมพานต์
 เทยรยอมเอานำในอนคคัสระอนหอมอนิสเของกงแกวผลกรตนะ
 เยนกันหวนอนมรสกนหาเอามาถวายเสมอแลวันละ ๑๖
 กลออมทกวาร ถวายแด่พระบาทพระเจ้าศรจรมาโสกราชนั้น

* ๑๕ ๑๑
ทอนเป็น ๒๑๙

ทุกวัน ๆ พระบาทพระเจ้าศรีธรรมมาโลกราชให้เอาหน้า ๘ กลอสม
 ไปถวายแก่พระสังฆนา ๒ กลอสมไปถวายแก่พระสังฆ ๑๖
 พระองค์ อินทรวงพระยภูฏาไทรย น้ำ ๒ กลอสมให้แก่นางอสนธิ-
 มิตคามเป็นพระอรรคมเหษี ๆ แล่นา ๒ กลอสมใส่ให้แก่นาง
 พระสนมทั้งหลาย ๑๖๐๐๐ ๆ น้ำ ๒ กลอสมใส่ไว้เป็น
 สำหรับนาสร้างแล่นาเสวย พระองค์แต่งตั้งนทกวารมีโคชาคย
 เทพยคาลางจำพวกเอาเชื้ออกเขาอินชอนาคลควานนเป็นอินชอน
 แลห้อมมาถวายให้เช่นไม้สัพระทนคัทุกวัน ๆ แลไม้สัพระทนคั
 นนพระองค์ให้ไปถวายแก่พระสังฆแลอิน ๖๐๐๐๐ พระองค์
 ทกวาร แลวจริงแจกให้แก่พระสนมทั้งหลาย ๑๖๐๐๐ ทกวาร
 เทพยคาลางจำพวกเอาผลมะขามขอมอนมรสหวานแลห้อมนก
 มีพรรณคังทองแลเสวยเป็นยาทพยนน เอามาแต่ยาหิมพานต
 นนมาถวายทกวาร ๆ เทพยคาลางจำพวกเอาผลส้มอินงามคัง
 ทองแลห้อมนกแลเสวยเป็นยาทพย แลเอามาแต่ยาหิมพานต
 มาถวายแก่พระญาศรีธรรมมาโลกราชทกวาร ๆ เทพยคาลาง
 จำพวกเอาผลมะม่วงสีก อินมีพรรณคังทอง กินหวานหอมเอามา
 แต่ยาหิมพานต แลเอามาถวายแก่พระญาศรีธรรมมาโลกราช
 ทุกวัน ๆ เทพยคาลางจำพวกเอาผลทพยอินงามนกหนาม
 พรรณ ๔ ตั้งเอามาแต่คัททนต์สระ เอามาถวายแก่พระเจ้า

ศรัทธาเสด็จมาเสด็จราชให้หนึ่งให้หม่มทกวาร ฯ เทพยศาลางจำพวก
 เอาผ้าเช็ดหน้าทพยอนงามมพรรณ ๕ สิ่ง สักตาสแดงสีขาวสี
 เหลืองสีเขียวมาแต่คททนต์ระ นำมาถวายพระญาศรัทธา
 เสด็จราชแต่งให้เช็ดหน้าแลเช็ดคอพระองค์ทกวาร ฯ อันว่าผ้า
 ทพยฝงนั้นเสด็จ ถ้าแล้วแต่แปดเหอแลโคแลเก่าหม่มหมองไป
 ใส่มพกชกฝาคควยนาเลย ก่อไฟชนให้ลวกเป็นเปลวแล้วเอาผ้า
 ฝงนั้นทอคเข้าในเปลวไฟ ฯ ยมใหม่ผานนเลย เหอแลโคชง
 บนคาคคแต่ผานนหมตสนแล แลคผานนใหม่ออกหมตใส่งาม
 คมพรรณกิ่งผาใหม่แล ฯ เทพยศาลางจำพวกเอาเกือกทองของ
 ทพยอนค มพรรณอันงามมาถวายแต่พระญาศรัทธาเสด็จราช
 แต่งรองฉลองพระบาทท่านแล ฯ เทพยศาลางจำพวกเอาภาทของ
 ทพยอนค มพรรณคณอินทอินทมนักหนามาถวายแต่พระญา
 ศรัทธาเสด็จราช แต่งสร้างพระเกษทกวาร ฯ เทพยศาลางจำพวก
 เอาช้อยอินทวานแลหขมแลมีโธซารสีอินทคม แลมีลำเท่าลำ
 หมากเอามาแต่หมันคเป็นกระยาเสวยทกวาร ฯ เทพยศาลาง
 จำพวกเอาผลมะพร้าวอินทคมมาถวาย ฯ เทพยศาลางจำพวก
 เอาลูกตาลอินทคมมาถวาย ฯ เทพยศาลางจำพวกเอาผลไม้หว้า
 อินทคมมาถวาย ฯ เทพยศาลางจำพวกเอาผลลูกลานมาถวาย ฯ
 เทพยศาลางจำพวกเอาผลไม้หว้าอินทคมมาถวาย ฯ เทพยคา

๑๔๘ ไตรภูมิพระร่วง
 ลางจำพวกเอาผลไม้ไทรอันอุดมมาถวาย ๗ เทพยคาลางจำพวก
 เอาผลถักระสัง แลหมากหาคันอุดมมาถวาย ๗ เทพยคาลาง
 จำพวกเอาขนมอันอุดมมาถวาย ๗ เทพยคาลางจำพวกเอาลูก
 แผลงแดงเอาอันอุดมมาถวาย ๗ นกเป็ดน้ำแลนกแขกเต้านกกลา
 นกจิ้ง คายเอารวงขาวอันช่อเสณฺฑุคคัสาลิ อันมีในทรมลท-
 หนักสรระนนมาถวายทกวณแถมขวันละ ๑๒๐๐๐ เกวียน แลชาว
 นนโสศกมีพกดตามพกดขมพกดรอนเลย แลฝูงหน้ยาทั้งหลาย
 หากมาเกล็ดกให้เขนชาวสาร แลชาวสารนนโสศกแมนเมลดทหนง
 กคยมีโคหกเลย ชาวนนเป็นชาวตนเป็นกระยาเสวยแต่ส้มเคจ
 พระยาททาศรีธรรมมาโสกราชทกเพราทกถวาย ทงผอกทงแดง
 ทกวณทกคนมีชาคสีกเมื่อเลย ฝูงผงฝูงบิน ทงหลายหากมาทำ
 รวงแล้วแลไวนาสงในโองในออมเป็นกระยาเสวยทกเมษ ๗ ฝูง
 ชาวครวทงหลายมีพกดยากใจค้วยพนค้วยไม้สีกอน แลฝูงหม
 ทงหลายอันอยู่ในป่าหากหันพนมาสังแก่ชาวครวทงหลายทกวณ
 ค้วยบุญแห่งพระญาศรีธรรมมาโสกราชนนแลขวันวานกทงหลาย
 อันมีในป่ามีฮาที คือนกกรวก แลนกฝูง แลนกกระเรียน แลนก
 คเหวาทงหลาย เทยรยอสมชวันกนมาพอนราวคยภคคทหาง แล

๑. สันธุชาคัสาลิ ๒. เห็นจะเขนหม

รองควยสี่พสี่าเนียงอินไฟเราะมาดววยแต่พระญาติหรือรรมาโสภ
ราชทกวันขมิไคชาดแล ฯ นกฝูงนนเทียบร้อมฝูงนกอินชค
แลมาแต่ข้าพระหมพานต์โพนไล่ เสียงนกอินชอว่านกรวกัน
ไล่แลมเสียงอินไฟเราะมาถูกเนอพงใจ แก่ฝูงสัตว์ทงหลายขง
นกหนา แม่นว่าเสียงเขาเนอไปกินกัก ครนว่าไคยนเสียง
นกกรวกันรอกกลมเสียงแลมอาจเขาเนอไปกินไคเลยแล แม่นว่า
เตกอนท่านไล่คแลแลนหนครนว่าไคยนเสียงนกนรอกก ขมรู
สึกทจกแลนหนไคเลย แลว่านทงหลายอินทบนไปบนอากาศ
ครนว่าไคยนเสียงนกกรวกขมรูสึกทจขนไป ยลาในนากก
ครนว่าไคยนเสียงนกนรอกกขมรูสึกทจวระววยไปไคเลย ว่า
เสียงแห่งนกกรวกันนมนเพราะนกหนาแลเป็นขงน้อยแลขแต่ฝูง
สัตว์ขยเห็นขแผนดินแลกลางอากาศ ย่อมมากกระทำยาเรอมาแต่
พระบาทพระเจ้าศรีธรรมมาโสภราชกิงกล่าวมานแล ฯ ทังฝูง
เทพดาอันอยู่ในน้ำพระมหาสมุทรกีย่อมเอาแก้วแหวนเงินทอง
ทงหลายมาดววย แลฝูงนาคราชทงหลาย เอาฉาอันงามคังคอก
ชาคิยตร อนบริสุทขมิไคระคนด้วยค้ายไทยแลด้วยไหมเทศ
วิเศษคังฉาทพย เอามาดววยให้ห่มแลแต่งรองพระองค์แลพระ
บาทพระเจ้าศรีธรรมมาโสภราช นาคราชลางจำพวกเอากระแจะ
จวงจันทนคนอรส อินประเสริฐอินคมาดววยทุกเมษพระบาท

พระเจ้าศรีธรรมมาโลกราชอันมขญสมภารมากหนักหนา ถึงกล่าว
 มาณแล ฯ แลพระญาศรีธรรมมาโลกราชนั้นอโคพงพระธรรม
 เทศนา แด่เจ้าไทยพระองค์ ๑ ชื่อว่าเจ้านเดร นั้นได้ พระญา
 นั้นผู้มีใจใสศรัทธาในศาสนาพระพุทธเจ้าหนักหนาใจชอบ น้อม
 พระศรีรัตนไตรยนั้นหนักหนาอแด่ คนจึงทนทกหม่น ส้าวยอน
 พระญาพมพศาลราช ผู้เป็นพระยศพระญาศรีธรรมมาโลกราช
 แด่ให้ฝังยรพาศกทั้งหลาย ๖ หม่นกันแต่ก่อนมาทกวัน พระญา
 ศรีธรรมมาโลกราชให้เอามาจากยรพาศกทั้งหลายนั้น ก็เอามา
 ถวายแก่พระสังฆทั้งหลาย ๖ หม่นพระองค์ทกวารแล ฯ พระญา
 นั้นให้ทำมทาวหารในอุทยานนั้น สร้างเป็นอารามชื่อชโลกา
 ราม ถวายเป็นสำนักแก่พระสังฆทั้งหลายแล ฯ แด่นั้นไป
 เมื่อนั้น สรรพของถวายนเขาทั้งหลายเอามาถวายค ฝูง
 เทพยตาทั้งหลายเอามาถวายแด่ยาหิมวัตกคิ มนุษย์ทั้งหลาย
 เอามากคิ สังกตทั้งหลายเอามาถวายคิ พระญานนชอม
 เขาไปบูชาแก่พระศรีรัตนไตรยก่อน แล้วจึงให้แก่นางอสนิมตคิ
 แลวงจแแก่แก่พระสนม ๑๖๐๐๐ แลจึงแแก่แก่เทวราชแล้ว
 จึงแแก่แก่ลูกเจ้าลูกชนทมนทนายไพร่ฟ้าข้าไทยทั้งหลายในเมือง

๑. ในมหาวงษ์เป็น นโคจรสามเษร ๒. ในมหาวงษ์เป็น พันทสาร

นนทกคนข กสลาเวธเมธงนขงมกกลวน ๑ เทพยคากทหลาย
 เขาลาอชยอน โหญเทลาหมากชกควยขชงฝากหมากไมทงหลาย
 มากนภกนามาดววยแกพระญาศรัทธรรมาโสกราช แลยอุมเขามา
 แดข่าหมวงนต ชยฝงนนโสศกกันหวานกันชอนนภกนา พระชงค
 โหยชชยทงหลายนชงคาศแกพระสงฆทง ๖ หมนพระชงค
 ควยจงหนวนเมอไปลนในราชมณชาร เมอพระสงฆทงหลาย
 ลนแลว พระชงคทงหลงนาทกษโณทกแลว แลเมอพระสงฆ
 ไปสชารามใส พระชงคตามลงมาสงพระสงฆทงหลายเองพน
 ชมจนทพระราชมณชารนแล ธนมสการพระสงฆฉวนทกพระ
 ชงคแลว กศรรเสธญुकณพระศรัทธนไทรยแลว จงพระชงค
 เสทชเขาไปในพระราชมณชารแล ในวนนใสนางอสนอมิตตา
 ราชเทวนน ครนรงเขานางกลกจากทอนแลวชอาระพระชงค
 แลวนางจงแคงจงหนแลชวยาก ชกศรรพาหารแลหมากพล
 ชงคาศแกพระสงฆทงหลาย ๖ หมนพระชงค แลวแลหลงนา
 ทกษโณทกแลวแลโหวนยคัารพแลนางก้อลาพระสงฆเขาไปใน
 พระราชมณชาร ควยขรวารทงหลาย ข นางอสนอมิตตานนง
 ชยชนแทนแลวแลเห็นชยทเทวคากทหลาย เขามาดววยแก
 พระญาศรัทธรรมาโสกราชนน นางจงไปยอกชยทอน ๑ แลว
 นางจงเสวชชยชนนในทามกลางฝงนางทงหลาย ข เมอนน

พระญาศรีธรรมมาโลกราชนั้นลงไปสู่พระสังขมทั้งหลาย แลเห็น
 ขุนมาแลเสด็จเข้าสู่พระราชมณฑล พระองค์จึงแลเห็นนาง
 อสนิมิตตานนรอยเห็นอแทนแลเสวยออยออย ณ ท้ามกลางนาง
 นกสนมทั้งหลาย แลนางนั้นมรยโคมโนมพวรรตระคักกพระองค์
 มพระทัยรักยงกวานางนกสนมทั้งหลาย จึงกล่าวด้วยคำ
 สรรเสริญทรงพระสรวลเล่นตลกคิดว่าฉันนี้ ไครนหนอแลมา
 นางออยแลมากนออยออยในท้ามกลางนางนกสนมทั้งหลาย แลมี
 หนานงามนกหนา เจ้านนระวาศหญิงหรือวาระเขงระงำ อิน
 แลเรียงแต่แสงงามพนแพงพวรรต เมื่อถึงนพระองค์ขยออยซง
 หนานางนนั้น แลกล่าวด้วยคำหยอกล้อเล่นเท้านแลฯ ครั้นวานาง
 อสนิมิตตาไคยนพระราชสามตรัสทักตงนนางกราวพวงวาทงน
 อนว่าพระองค์เจ้ากนเสวยราชย์ แลไคยใหญ่แก่ท้าวพระญา
 ทั้งหลายในชมพูทวีป แต่เห็นอแผนคินนลงไปเบื้องตาไคโยชน๑
 แลแต่เห็นอแผนคินนลงไปเบื้องชนไคโยชน ๑ เทพยกาแล
 ครุฑราชนาคราชแลยกมคินพิภพนรกนนริ แลวทยาธรรแล
 หมาผหมาใน แลราชสหแลหมแลเสื่อเหลองเสื่อไครง ก็มา
 ไหว้มากลายท้านนชกทงซางมาชาไทย เสนาพลาพลไพร่มาก
 นกหนานแลมีเงินทองของแก้ว ผ่าผอนข่าวนาเคมยงเคมยงมาก
 หลายนกหนา แลพระองค์เจ้ากนเสวยราชย์สมยศในกลางชมพู

ทวย่น แลมหุมท้าวพระญาติหลายแลล้สมณพราหมณาจารย์
 แลคฤหัสถ์ลูกเจาเหิงาชนทงหลายเป็นยรวารทง พระอนทรอนอช
 ทามกลางฝั่งเทพยดาทงหลาย แลทวนเส้รจมากลายซาพระบาท
 เหนซาพระบาทนงอชแลกันอช แลพระองค กถาวลอชคาคุมริ
 วกซาพระบาทเลย แลมากล่าวเยาะใโยไฟซาพระบาทเล่นว่า
 กระหนอแลมานงกนอช พระองคเจาคฤกษาพระบาทแลว่า
 กลาวซาพระบาททงนเพื่อพระองคทงยศศักดิ์ใหญ่อศรีสมบตอน
 มโหฬาร แลว่ากลาวชานหายญูขมิโตเลย แลชานขอมกน
 เพราะบุญพระองคทกวนมคธาแล นางชสนฉิมิตตาราพง
 ทงนน จึงมีใจชนรายแกพระญาติศรีธรรมมาโลกราชเป็นภคคากร
 วจกรายทลแกพระบาทพระเจ้าศรีธรรมมาโลกราช ว่าฉนนมทา
 ราชซาแทบพรอนอช อชนขมพกปลุกพกผง อชน หากเป็นเอง
 อชในยามวนค แลเทพยดาทงเามาถววยควยชานาขญูซา
 พระบาทโล ซาพระบาททงนอชนเพราะบุญซาพระบาทเองแล
 เมอนนพระญาติศรีธรรมมาโลกราชไคยนคานางชสนฉิมิตตากลาว
 ทงน พระองคจรงวพงนพระทยทงน นางจรงวพงทกวนา
 ทวนางนมีบุญแลว่ากนพงบุญนางมอชยาแล พระองคจรงกลาวแก
 นางชสนฉิมิตตาพระองคจรงวาเป็นค้ำซาแทกเมาะ ว่าประศคให้
 แก่นางทงน ว่ากุงรเจาชสนฉิมิตตา ฉวาเทพยดาทงหลายเา

วาญเคียดแก่พระองค์ ฯ จึงกล่าวหนักหนา ดังนี้ นางอสนิมิตตา
 ก็เป็นทุกข์โศกหนักหนา แลหายใจใหญ่ แลวกนอนกลางไปกลางมา
 เหนือเขนยทอง แดษพพคา เทาแดงเทียง คน แลนอนขมหลับเลย
 สักน้อย นางอสนิมิตตาเร่งหายใจใหญ่แล้วแลค้ำงในใจคั่ง
 แลว่ากระโตกโตรจวรมานแท้โต แลจะถวน ๖ หมันสำหรับคังหนอย
 วนนไน้เคอนเพงขรณวนอโบสถมแล ในเมื่อราตรีกาลเทียง
 คนวนจงพระจตโลกบาลทั้ง ๔ คน ฯ หนึ่งชอทาวกเวรราช คน
 หนึ่งชอวาทาวอครฐราช คนหนึ่งชอวาทาววรัชชราช คนหนึ่ง
 ชอวาทาววรพีทราช แลพระจตโลกบาลทั้ง ๔ คนไน้เถงวัน
 ทยกต วนเพงกต เคอนชน ๘ คา เคอนแรม ๘ คากต ยอมไป
 เทยวกคนทงหลายอนทายญแลทายาไปในแผนคินน ฯ กล่าวถึง
 พระจตโลกบาล เมอนนทาวกเวรราชคชองคพระไพศพมหาราช
 นนอมหมยภยเสนาบคเป็นขรवार แลเสร์ไปนยานทพยอนต
 แดชาลกมนทพมาณ อนมเของชคตทค แลจวงเสด็จมาลวง
 ทกษณทคไล้ ฯ พระไพศพมหาราชชคลายผ่านหน้าขญชว
 วรรษามณทรวงนางอสนิมิตตานอนขยนนจงพระไพศพมหาราช
 นน อโคยนเสียงนางอสนิมิตตาทอคใจใหญ่อยเพราะว่าอยยังหา
 ญาไตรจวรมมโตถวน ๖ หมันสำหรับคังคาทานณเช่นสามกล่าวนน ฯ
 แลพระไพศพมหาราชนนจงลงจากยานทพยแลแล้วเขาไปใกล้

นางอสนิมิตตาแลววาตงนว่า คุกรเจ้าอสนิมิตตาแม่เจ้าอย่า
 ใดเป็นทกขเช่นโคกเลย เมื่อกำเนิดแตกอนโพนเจ้าใส่ไตโ
 ทานผาผงแก่พระขัยเตยกโพธิเจ้าพระองค์ ๑ บัญของเจ้านนยงมาก
 นึกหนาแล คุวยเทศอำนาจบุญเจ้าอนเจ้า ไตถวายผาแก่พระ
 ขัยเตยกโพธิเจ้าแตกอนน นผลบุญนจะไตแก่เจ้าแลจงเจ้ามารข
 เขาเถก ครนพระไพศพกล่าวแก่นางไหวแล้วตงน ฯ จง
 พระไพศพมหाराช อจง เขาประขบแกวทพยอนหนงมา คุวยฤทธิ
 แห่งอพระไพศพ ฯ จงเขกผาประขบแกวนนแล้วอขยไนแก่นาง
 อสนิมิตตาแลคผาทพย อนมทในประขบแกวนน ฯ ครนว่า
 พระไพศพมหाराชส่งประขบแกวนน ไทแก่นางอสนิมิตตา
 แลว ฯ อถสังสอนนางอสนิมิตตาควยถอยคาวาตงน ฤทเท
 คุกรเจ้าอสนิมิตตา ผแลวเจ้ามประโยชนควยผาใส่ เจ้าจงผ
 ผาประขบผาทพยนแลว ฯ เจ้าจงชกเขาผาออกจากประขบแกวน
 เถกผาทพยอยู่ในประขบแกวนแล ผแลวเจ้าจะเอาเท่าไต ๆ กค
 ขมรสันสคเลย ผาผงนใส่แมนแลวจะปรารณนาเขาขาวเท่าไต
 กค ไตคังใจทกเมอแล ผแลวเจ้าจะใคร่ไตสันเล้าใส่ไต
 คุวยใจเจ้าทกเมอแล ฯ พระไพศพมหाराช กล่าวเท่านั้น
 แลวอถเสกจขนส่วยนทพยแลว ก็เสกจไปสู่อาลกมณฑาพมาน
 ขนเป็นทอขุไคยอครทศพระสิเนวราชขรรพคณนแล ฯ ครนว่า

รุ่งชนเมื่อเช้าพระเจ้าศรีธรรมมาโลกราชชก กองคาส์จึงหันแกพระ
 สัมชทง ๖ หมนพระองค์ ครนวาทคตาทงแล้ว จึงพระเจ้า
 ศรีธรรมมาโลกราชชกยกขาพระสัมชทงด้วยอุปลแลเทียบชาวตอก
 คอกไม้ แลกระแจะจวงจันทนทงหลายเศ็รแล้ว จึงนาง
 อสนิมิตตา เทวนาง ก็เอา ชาวตอกคอกไม้ อัน เป็น พวงแลนค
 หอยร้อยแลกรองควยคัมพวรรณสังทาน อันจะแต่งกาปลาย
 หอยทกประการใส่เต็มประอบทองอันใหญ่ เอาจากาจันทน
 จรุง อันหอมเทียบอุปล นางอสนิมิตตา จึงเอาประอบแก้วอันเต็ม
 ด้วย ผ้า ทพยใส่ใน ประอบ สวรรณ รัตนะ อันหนึ่งแล้ว จึงให้เอา
 ประอบทองอัน ครอบเห็นอันจงให้สาว ใช้มเชอใจถไป
 ด้วย เมื่อนางอสนิมิตตาไปควยขรवारทงหลาย นางจงองคาส์
 จงหันแกพระสัมชทงหลาย ๆ คนแล้ว นางจงขพาพระสัมชทง
 ชาวตอกคอกไม้เทียบอุปลประทปชวลาอุปลจาเทาจันทนนามนหอม
 หมากพลแล้วนางจงนงอย พระเจ้าศรีธรรมมาโลกราชแล ฯ
 กาลนนพระญาติแกคหนานางอสนิมิตตาแล้ว อจงกล่าวคงน
 คกรเจ้าอสนิมิตตาเจ้าจงเอาเข้ามาให้แกเรา ๖ หมนสำรบเร็ว
 บคณ เราจะให้ทาน ครวนเราจกพงขณเจ้าแล เราจกลวาย
 เป็นไครจวรแกพระสัมชทงหลายจงถวน ๖ หมนพระองค์แล ฯ
 เมื่อนนางอสนิมิตตาจงรบพระองค์จกควยคแล้ว กกรายทล

กงนชาตบพตรณเชนเจ้า ข้าพเจ้ากถวายผาแก่พระสังฆมคคน
 จงถวน ๖ หมันสำรับ แลพระเจ้าเร่งอวยทานแก่พระสังฆมหิตถวน
 ๖ หมันพระองค์ โดยพระหฤทัยแห่งพระองค์เจ้าขณคเณต ๗
 ครนว่า นางอสนิมคตาทกรายทูลแล้ว ขมข่า นาง พระญา จง เผย
 ประอบสวรจรตคนอน ไล่ประอบแถวนนชอก นางจงเอาประอบ
 แถวทพยนนชชอยควยมือข้างซ้าย นางจงไขผาประอบแถวนนชน
 ควยมือข้างขวาแล้ว แลจงเอาผาประอบชวางไว้จงเอามอข้าง
 ขวาชักเอาผาทพยออกจากประอบแถวนนคตทระณ ๗ นนพอไค
 เป็นไตรจวรแก่พระสังฆ พระองค์นางถวายนทงกอน พระบาท
 พระเจ้าศรัทธรรมาโสกราชจรับเอาผาผนทงกอนน ถวายแก่
 เจ้าไทยณเชนพฤคมาจารย์อนแก่กว่าพระสังฆทงหลายนทงกอนแล
 อนว่าผานนมพรรณเชนอนงามประกจเกคมาคตคณกตปพฤคยอน
 มในชครกรทวปนน ๗ คพนนนางจงชักเอาผาออกจากประอบ
 แถวนน เอามาถวายแก่พระสังฆเจ้าโดยอันคัยไปถวนพระสังฆ
 ทง ๖ หมันพระองค์นแล ๗ นางอสนิมคตาเอาผาออกจาก
 ประอบแถวถงนทกค แลผาในประอบแถวนนขมรสขมรสคตเลย
 แลผาทพยนนยงคตมประอบแถวนนชอยคตงเกา ขมไคขกพรอง
 แตนชย ๑ เลย ๗ พระบาทพระเจ้าศรัทธรรมาโสกราชเห็นเป็น
 มหคจรรยคถงนนชกยนคณกทนา ชกนงชยนมสคการแก่พระสังฆ

ทั้งหลาย ๆ จึงให้คนโหมทนาด้วยทาน อันพระบาทพระเจ้าศรี-
 ธรรมมาโลกราชให้คน ถวนทุกพระองค์ เสร็จแล้วจึงพระสงฆ์
 ไปจากพระบาทพระเจ้าศรีธรรมมาโลกราช ๆ ก็เสด็จลงไปส่ง
 พระสงฆ์ทั้งหลายถึง ประตูพระราชมณเฑียร ไหว้พระสงฆ์เจ้า
 แล้ว ๆ พระองค์จึงกลยคนมาส์พระราชมณเฑียรเป็นปรักคกงนน
 ยมีชาติ ฯ ครั้นว่าคนมาถึงในปราสาทแล้ว ๆ จึงเจรจาด้วย
 นางอินนโหมทท้าวตงน ภาทเทศุกรเจ้าอินนโหมทท้าวเป็นภักษยาน
 ทพยแควนนไป เมื่อนานดูงาน ขานเมือง ปราสาท เรือน หลวง
 ช่างมาชาไทย ไพร่พลทั้งผองเงินทองของแก้วแลนางนักรัสนม
 ทั้งหมด ๖ พันร้อยมอบเวนให้แก่เจ้าแลนางจึงเป็นเจ้าแก่เขาเกิดฯ
 ชนนแควนนไปเมื่อนานแล้วเจ้ามีใจจะใคร่ทำการอื่นใด ๆ ก็
 ได้จึงเจ้ากระทำโดยใจเจ้า พึ่งตามใจเจ้าจึงทุกประการแล ฯ
 แคนนไปก็กแลอินนว่านางอินนโหมทท้าวเป็นบาทบริจาแห่งพระเจ้า
 ศรีธรรมมาโลกราช ๆ ก็ให้คนอนุญาตคกงนนกต อินนว่านางผู้เป็นบาท
 บริจານนางกยมีอาจละเมิดทานผู้เป็นผวนนแต่ขึ้น ๑ เลย แม้น
 ว่านางจะทำการอื่นใด ๆ น้อยหนึ่งกต เทียรยอมนราเรือนแต่
 พระบาทผู้เป็นผวแล้ว แลท่านขัญษาด้วยนาง ๆ จึงกระทำไว้
 แลอย่าว่ากว่านอินนเลย ฯ พระบาทศรีธรรมมาโลกราชไปมี

เสวยข้าว นางอสนีฉิมิตตาขมื่ออาชเสวยก่อน ฯ แม้นว่าพระบาท
 ขมิไคขนิฉมิไคนางนนกมื่ออาชขนิฉมิฉนแลย เมื่อใดแลพระองค์
 ผนวทลยแล่นนางจรงนอน แลแม้นวณางนอนภายหลังคองนก
 นางขทอนตนภายหลังสักกายเทษร ยอมคณกอนทานณณผนวทก
 เมือเมื่อแล ฯ เจ้าอสนีฉิมิตตาณณแลมมารยาทแลปราถณด้วยรู
 ด้วยหลักเฉลยขวลตาค คนรกกหลายทงมตรสหายกมากูเรจจา
 ปราศรัยแลมเกยงครันอสร้านักหนามักทำบุญให้มพวารณาไค
 ราชาลเขกด้วยสมเค็งพระบาทในปราสาท แลไคเป็นใหญ่แก่
 พระสนมทงหลายหมื่น๖พันนแล ฯ เมื่อนนจรงฝ่งนางทงหลาย
 ชงขนิคานเป็นเมยรักแก่พระบาทคีริชรรมาโลกราชมาแต่กอนน
 เขาทงหลาย เห็นว่า พระองค์รัก นางอสนีฉิมิตตา คิงน เขา
 ขนิรายแลมใจหงษาเขาจรงเรจจาคด้วยกนคิงน อนว่าท่านณณ
 เจ้าเราพระบาท คคิราฟงในใจท่านว่า นางอสนีฉิมิตตาน หากเป็น
 หลึงคนเคยวไค อนจะเป็นณณหลึงกวนางอสนีฉิมิตตานชระอย
 ว่าหากมิไคเลย ฯ เหมอนท่านราฟงในใจท่านคิงนขมิอย่าแล
 ท่านจรงขมคเราแดงสีองตาเพอคิงน ฯ อนว่าเนอความนนริแดง
 พระกรรณสมเค็งพระบาทพระเจ้าคีริชรรมา โลกราช ฯ นนอ
 ราฟงในพระทัยว่าคิงน อนว่าฝ่งนางทงหลายแลเขาว่ากล่าว
 คิงน เขาฝ่งนเป็นคนพาลนักรนารแต่ตเคยนนนทณณขมิบุญ อนว่า

ผู้หญิงมีหญิงมดุมักใหญ่ ใฝ่อันโคมาหาอันโคมาได้ทั้งเจ้า
 อสนิมิตตานเขาไปมรจกกว่าผมขญ ผดงนมากจะลำแดงให้
 เขารจกเจ้าอสนิมิตตาว่าผมขญ เพราะว่าเขาขอมคนใจพาล
 แลเขามรจก ฯ กาลวณหนึ่งพระองค์จึงให้หาชนมต้มได้
 ๑๖,๐๐๐ ลูก พระองค์จึงถอดแหวนพระธรรมวงศดวง ๑
 ออกจากพระกรแห่งพระองค์ ฯ จึงใส่เขาในชนมนั้นแล้ว ฯ
 พระองค์จึงเอาชนมอันที่ใส่แหวนนั้นวางไว้เห็นชนมทั้งหลาย
 นั้น แล้วพระองค์จึงให้เรียกนางทั้งหลาย ๑๖,๐๐๐ มาชน
 กันแล้ว พระองค์จึงตรัสว่าฉันน คกรนางทั้งหลายชนมที่ใน
 กระจกโลกของนโลกโคลกหนึ่งทพงใจใส่ใส่ใส่เลือกเอาคนละดวง
 แลชชนมนั้นอยู่ในมอสู เมื่อโคสทั้งหลายเอาชนมนั้นแล้ววณ
 ทั้ง ๑๖,๐๐๐ แลยังชนมแต่ลูกเดียวใส่ก็จึงจะให้แก่เจ้า
 อสนิมิตตาเอาคอกายหลังสทั้งหลาย เพราะว่าเขาชนมทั้งหลาย
 ทั้ง ๑๖,๐๐๐ แลกยดวงหนึ่งใส่ กุดชคพระอำมรงค์จาก
 มอสู ฯ เขาใส่ไว้ในชนมนั้นแลกชชฐานว่านางผู้โคมขญใส่จึงได้
 ชนมอันที่ใส่แหวนนั้นเกิด ฯ แลสทั้งหลายจึงชชฐานในใจสแล้ว ฯ
 เลอกเอาคนละดวงโดยชชใจแห่งสเกิด ฯ เมื่อนนางทั้งหลาย
 ๑๖,๐๐๐ นั้นเลือกเอาชนมนั้นในกระจกโลกของละคนละดวงโดยพง
 ใจเขาสนทั้ง ๑๖,๐๐๐ ดวงแล้ว แลมีอาจเอาชนมดวงที่ใส่

แหวนนั้นได้เลย ๆ ส่วนว่าชนมควงเคี้ยวอันที่ใส่แหวนนั้นยัง
 คงอยู่ในตระไลทองนั้น พระองค์จึงให้นางอสนีนิมิตตาไปเอา
 นางอสนีนิมิตตาจึงคอยลงไปแลมคานันเป็นอนงาม แลหีบเอา
 ชนมควงนั้นมาดออยู่ในมือ นางพระญาจริงศรีแก่นางทั้งหลาย
 วาสทั้งหลายนั้นชนมคดออยู่ในมืออันนั้นชชอกค ด้ว่าผู้ใดแลได้
 แหวนพระอำมรงค์ใส่เข้ามาให้แก ๆ จึงจกรวาศนมนมยญจริง
 แล ๆ เมื่อนอนอนนางทั้งหลาย ๑๖,๐๐๐ นนต่างคนต่าง
 แแบชนมในมือตนออกทก ๆ คน ก็มีไคแหวนพระอำมรงค์สักคน
 พระองค์จึงจับเอาชนมทในมอ นางอสนีนิมิตตาพระองค์จึงแบ
 ชนมนนออกตอหนานางทั้งหลาย แลเคอนให้นางทั้งหลายแลค
 พระองค์จึงไคแหวนพระธรรมรงค์ในชนมควงนคตอหนานาง
 ทั้งหลายแล พระองค์เจ้าจรงวเจ้าอสนีนิมิตตานมยญมากกว่า
 นางทั้งหลายแล สหากมรวานางอสนีนิมิตตานมยญไคกระทำ
 มาแต่ก่อน แลสย้อมกลาวชวญกแลเหวนวากรักนางอสนีนิมิตตา
 ใส แลกล่ำแดงขณนางอสนีนิมิตตาให้สรุใส ครนนางอสนีนิ-
 มิตตาไคย่นพระองค์มพระโองการคังน นางจะไคสร่ำแดง
 ขณแห่งตนชงไคกระทำมาแต่ก่อน นางจึงถอประอบแก้วควย
 มอข้างซ้าย แลเอามอข้างขวาชกเอาผาทพย ในประอบแก้วน
 ออกไคพนฝน นางจึงเอามาถวายแก่พระบาทพระเจ้าศรีธรรมมา

โศกราชต่อหน้านางทั้งหลาย ๑๖,๐๐๐ แล้วยางอสนีมิคตา
 จึงเอาผ้าทอพัน นนออกจากประอบแก้วนนให้แก่ท้าวพระญาติ
 หลายอินทนิชานนอกแลคนละ ๕,๐๐๐ ผน ให้แก่เยาวราช
 อินคาง ๆ ของคพระญาติของคละ ๑๐๐ ผน แลให้แก่ชาว
 เจ้าราชตระกูลทั้งหลายแลคนละ ๕๐ ผน ให้แก่นางทั้งหลาย
 อินเบนเมย พระญาติกานเมืองชานนอกออกแก่นาง นนแลคนละ
 ๕๐ ผน แลให้แก่หม่มนครเสนาบดีคนละ ๕๐ ผน ๆ แลให้
 แก่ชาวพระสันมทงหลายโคหม่น ๖ พนนนแลคนละ ๒๕ ผน
 แลให้แก่ไพร่ชาวไทย ทงหลายควยกัน ทงทญิง แลชายใหญ่ น้อย
 อินมในเมองป่าตลขบรมทานครนนแลคนละ ๒๒ ผนทวทกคน
 ขมิโคเปลาเลยสักคนแล ๆ เมอนนพระญาติวิรรมาโศกราช
 แลท้าวพระญาติสำมนตราชตระกูล พระหลวงชนหม่นทมน
 ทนายพลไพร่พชาติไทยทงหลาย อินมาชมนมมวุลกันแห่งนน
 เห็นนางอสนีมิคตาเอาผ้าทอพันออกจากประอบแก้วลกเคยวนนขมิ
 รสันขมรสคตงนนคนทงหลายเห็นเบนอศัจรรยขงนทหนา จึง
 ไหรวงส้องสาธิการควยควยเสียงมกของเสียงรวงเสียงขรมใน
 วนนนตงตลาภเบองพนโคยทวทกสถานแล พระญาติวิรรมา
 โศกราชเห็นของอินตระกูลอินขทอนมแลมคงนน พระของคขง
 อศัจรรยนทหนา แลจะโคไรรู้อำเภอบุญนางอสนีมิคตา อินโค

กระทำมาแต่ก่อนน พระองค์จึงตรัสถามว่าคนน ภูทเท คุกร
เจ้าอสนิมิตตาราชาเทวอนว่าประอบแควนพเหนเจ้าไคมาแลพแล
ดไต้พิศวงแก็ใจพเพราะว่าพมรแห่งประอบแควนมาแล ๗ ประอบ
แควนเจ้าไคมาแต่ไคเชิญเจ้ามา ขอกแกพแลพระชอชมขญเจ้า
เดค ๗ เมอนนจนาง อสนิมิตตาเมอนาง จะลำแดงขญแห่ง
นางอินไคกระทำมาแต่ก่อน แลนางพระญานนจกรายทูลคงน
เทว ขำแต่ขพิศรพทเจ้าขำเมอกานเคคก่อน โปนขำพระบาท
ไคถววยสำเคคหน้าสน ๑ แก็พระขเคยกโพธิเจ้าพระองค์หนง
เมอขำไคถววยสำน พระโพศพมหาราช เป็นทพยพญานน แก็ขำ
แล ๗ เมอวนพระองค์ลาวแก็ขำพระเจ้าวจะเอาสำไตรจวร
แก็ขำจงไค ๒ หมนสำหรัขจะถววยแก็พระสังฆ ๖๐,๐๐๐
พระองค์นขากหาให้พลนน พระทฤทยพระองค์เจายมไค
แล ขากเขนทกขไคคกนหนา แลขานอนกลงเกลอกไปมา
เหนอทอนน เมอนน พระโพศพมหาราชเจ้าจงเส็คจ มาควย
ยกขเส่นายคทงหลาย กกลายหน้าค่างปราสาทราชมณจทรทขำ
นอนแลไคยนเส็งขำหายใจใหญ่ไต้หามัจจะไคไรไคไตรจวรอย
คงนน พระโพศพมหาราชขจลงจากขานมา ไคลทอนนขำ
พระบาท จงพระโพศพมหาราชกกลาวแก็ขำคงน คุกรเจ้า
อสนิมิตตาทะวอยามทกขไคคคก่อน จงเจ้าคานงคูกอนเมอ

กำเนคก่อนโพนเจ้าสิยงไทช่วยทานผ้าเช็ดหน้าผน ๑ แก้วพระ
 ย้เศยกโพธิเจ้าพระองค์ ๑ นันแลเจ้าอ๋วร้อนใจเลย แลเจ้า
 ะไคด้วยผลบุญของเจ้าอินโตช่วยทาน แก้วพระย้เศยกโพธิเจ้า
 นัน หากจะให้ไคผาทพยแก่เจายคนแล ฯ ครนพระไฟศพ
 กลาวแล้วจึงเอาประอบแก้วดวง ๑ มายนให้โนมอข้าแลแล
 สอนข้าตงน ฝนแลเจ้ามประโยชน์ควยผาเจ้าถอประอบแก้วนควย
 มอข้างชายแลเจ้าถอชายผาทพยควย มอข้างขวาแล้วจึงเอาผ้า
 ทพยในประอบแก้วนถัด ฯ จ้าเต็มแต่ข้าไคประอบแก้วแต่ล้านก
 พระไฟศพมหาราชนันมาไว้ ฝนแลข้าจะย้รารตนาเอาผ้าเท่าไค ฯ
 กตกไคตงโรชาฝนแล ฯ ฝิข้าจะไครไคผาขาวกไคผาขาวฝิข้าจะ
 ไครไคผาแดงกไคผาแดงโดยใจ ฝิข้าจะไครไคผาคากไคผาคา
 โดยใจฝิข้าจะไครเอาผาเหลืองกไคผาเหลืองโดยใจ ฝิข้าจะไคร
 ไคผาแดงอ่อนกไคผาแดงอ่อนโดยใจ ฯ ฝินกโนใจว่าจะไครไค
 ผาพรรณสิ่งไค ฯ กตกไคโดยใจข้าทกอนแล ฯ ฝนแลข้าจะไคร
 เอาผาทในประอบแก้วนออกลาตไปให้เต็มทวงทงสมทวงปอนกวาง
 ไค ๑๐,๐๐๐ โยชนนกกตกจะทวงทงมวตอนจะสันจะสคในท
 ประอบแก้วนเลย เพ้ออานาผลบุญอนชาไคช่วยทานผ้าเช็ดหน้า
 ผน ๑ แก้วพระย้เศยกโพธิเจ้าแต่กอนนัน แลผลบุญนงกรงมา
 ไคแก่ชายคนแล ฯ นางอสนอมคตาราชเทวส์าแดงผลบุญน

พระธรรมมนเฑียรเทศนาให้ผอินพงสยไปภายหนานกต พระ
 องค์เจ้ากตรสรแล้วแลทงนใส่ ย่อมการกระทำยากนทหนาทก
 ปรการ พระองค์เจ้าพวครสรอยทกปรการแล เหตุทงนแล
 ราชงผลแก่พระองค์เจ้าฯ แต่ทไปเมอหน้าจผเป็นเจ้าเขาพระ
 องค์เจ้าผเป็นเจ้าปรกอบ ในคาสนาพระพุทธเจ้าแลพระองค์
 เจ้าเรงสคยนพงธรรมจาศลทายญจนทหน้า ในคาสนาพระพุทธ
 เจ้าเถกเหตุการณใดเหตุการณน อนว่าเราท่านจะไคพยคาสนา
 พระพุทธเจ้านยากนทหนานแล อนว่าญแลธรรมอนไคกระทำ
 ในสำนักพระพุทธเจ้าแลพระขเตยกไคพะเจ้าแลพระอรหันตาศณา
 สพเจ้าทงหลาย อนว่าผลบุญนมมากนทหน้า ธารนบระคณนา
 ใส่มถวนไคเลย ฯ ควบการทงนแล แต่ทไปเยอหน้าจ
 ทานหมนทายญ หมนชวยทานหมนสคยนพงธรรมจาศลหมน
 สอนใจอย่าให้เคยคเสพชวยมตรสหายผค แลพระองค์เจ้าชยา
 มความประมาทแก่พระธรรมสีกเมอเลย ฯ ครนว่าพระยาทพระ
 เจ้าศรธรรมมาโสกราชไคพงค่านางอนันตมิตตาชนโมทนาสอน
 ทงนน พระองค์จรงกล่าวแก่นางพระญาว่าทงน ทกรเจ้าอนันต-
 มิตตาแต่ทไปเมอหน้าพระพงคเจ้าผคแลชอยผคนไคกค เจ้า
 ผมขญกล่าวแกพใส่พทงพงเจ้าทกอนแล ฯ แต่ทไปพระญา
 ศรธรรมมาโสกราชผมอานาจจกระทำญทำธรรมนนทหน้าให้

กระทำพระมหาชาติได้ ๘๔,๐๐๐ พระองค์กลางชมพูทวีป
 ถ้วนพระนครทุกแห่ง ให้ทำพระวิหารได้ ๘๔,๐๐๐ แลถวาย
 จันทน์แก่เจ้าไทย พระสังฆมณฑลหลายแสนและ ๖๐,๐๐๐ สำหรับ
 ถ้วนพระสังฆมณฑลหลายแสนและ ๖๐,๐๐๐ พระองค์เจ้าทุก
 วารชวดน ฯ แลกล่าวถึงยศศักดิ์สมยศแห่งพระญาจักรพรรดิ
 ไสกราชผเป็นรชจักรพรรดิราชแล้วแล ฯ อันว่าผงขณแลได้
 เป็นลาภเป็นศมราชสมยศมากนกว่าในแผ่นดินนี้ มีเท่าปรกค
 จักรพรรดิราชแล พลจักรพรรดิราชแห่งหนึ่ง อนึ่งโสภณโค
 กระทำบุญแลมียศศักดิ์สมยศยิ่งกว่าพระญาจักรพรรดิราชทั้ง ๒
 สิ้น ก็ยังมีตงพระญามินฮาดราชโศภณราชในชมพูทวีปกับ
 ทงเมธงพา อันชอวาทคมหาราชกาแลดาวตงษาแลยาทโลก
 อันคแลมนางพาทงหลายอันมีรูปโฉมโฉมพรณวรรณเนศวแล
 หน้ากาพรพาพรชัยเดคฉายงามนกว่าหน้าเป็นบวรารอกทงหมเทพยดา
 มาไหวมาคัลจันรณู อยทกวารทกคนคจกตงชนนางทงหลายชน
 ไปเผาไปคัลยทวพระญานน แลพรณณานนมีถ้วนโคเลย
 ปรเสวีจผอยในเมองท่านแลมยณู ทงโชคกเครมจูนนยงม
 เมอนนยงมเครมจูนนยงชอโชคกเครมจูน แลชยใน
 เมองราชคฤหมทานคร แลเครมจูนนยงปราสาท ๗ ชนพรณน

ขอมแก้ว ๗ ประการสัตว์คพิริตนะ แลพนแผ่นดินยานนยอมน
 ผลกรคณอินโสแสงามนกหนาดังหนาแวนอนทานชคัสไตแลพน
 คายนนแล รอยยานนหมากาแพงแก้วลอมไต ๗ ชั้นเทยรยอมน
 แก้วสัตว์คพิริตนะ แลในหวางกาแพงนนมตงกลยพฤกษเรยง
 กนเขนถองแฉวไปทุกชั้น มชงมมปราสาทนนมมยานนนม
 ขุมทองทง ๔ มม ขุมทองหนงนกวางไต ๘,๐๐๐ วา
 ขุมทองอินหนงกวางไต ๖,๐๐๐ วา ขุมทองหนงกวางไต
 ๔,๐๐๐ วา ขุมทองขุม ๑ กวางไต ๒,๐๐๐ วา แลขุม
 ทองทง ๔ ขมนโตยลกนไนยขแสน ๔ หมนโยชนแล ขุม
 ทองฝงนยอมนเตมควย กองเงิน กองทอง กองแก้ว สัตว์คพิ
 ริตนะ เตมปากขมแลสงชน กงทานกองลูกตาลไววนนแล ฯ
 ผแลวาไปคกเขาเทาไท ๆ กคยมรยกรพรองเลยลักคาย เงิน
 ทองแก้วแหวนอนอยโคนนหากพนชนมาเตมคตงเกา ขมรยกร
 พรองตงนาอนไหลออกมานนแล ฯ แล ๔ มมปราสาทนนม
 ขอยทอง ๔ ลำ ๆ ลำใหญ่เทาลำคาสอนใหญ่ แลโยออยนน
 เทยรยอมนแก้วมคคพิริตนะแล ขอชอยนนเทยรยอมทอง ในปาก
 ประตูกาแพงทง ๗ ชนนนมยกษชนนใหญ่ ๗ ตนอยผะอิก
 ควยขรवार ในปากประตชนนอก มยกษผหนงชอวามโกส
 ขกษแลมยกษขรवार พนหนงอยผะ ในปากประตูกาแพงแก้วอน

เป็นคารบ ๒ ชนนนมียกยผหนึ่งช้อ อลลแลมบรพาร ยกยล้อง
 พน อยเฝ้าในปากประตูคารบ ๓ เหมือนนนยกยช้ออมลระ
 ยกยมบรวาร ๓,๐๐๐ อยเฝ้า ๗ ในปากประตูคณเป็นคารบ ๔
 ชน มยกยผใหญ่ช้อวชระวามยกยชกตวขบรวาร ๔,๐๐๐ อย
 เฝ้า ในปากประตูกำแพงเป็นคารบ ๕ ชน มยกยผ ๑ ผใหญ่
 ช้อสลกนยกยมบรวาร ๕,๐๐๐ อยเฝ้าพยายาลในปากประตูกำ
 แพงอินเป็นคารบ ๖ ชนนนมียกยผใหญ่คณหนึ่งช้อกตวคตยกย
 แลมยกยบรวาร ๖,๐๐๐ อยเฝ้า ในปากปากประตูกำแพงแก้ว
 ชนเป็นคารบ ๗ ชนนนมียกยผใหญ่ผหนึ่งช้อทสาป่าโมกชยกย
 มยกยบรวาร ๗,๐๐๐ อยเฝ้าพยายาล แลลสมบคเศวษฐูนน
 โยฟ้ารกตงนน คนทงหลายจึงไปพคทลแก่พระเจ้าพมพลสารราช
 ผู้เสวยราชในเมือองราชคฤหนครนน พระญานน จึงให้เอา
 เศวตว ๓๓ มาอภิเษกมหาเศวษฐู แลนางเมือ โชคิกมหาเศวษฐู
 นน นางแก้วอนมาแคชครกรทวปเมือมาแคชครกรทวปนน
 นางเขาหม้อขาวแก้วมาควยลิกหนึ่ง แลเขาอกอนเส้าเทาลูกพก
 มาควย ๓ กอนแลแก้วนนช้อโชคิป้าสาธ แลเขาขาวสารมา
 ควย ๓ ทะนนานอนช้อวาสัญชาตสาธนน ๒ ทะนนานขาวอนน
 คนอรลหอนนิกหนา ข้าว ๒ ทะนนานหงให้โชคิกเศวษฐูกน
 รชคชวคณขาวนนมีฐนเลข ครนเอาขาวสารไล่หม้อแลงไล่

บรม พระญาติทรงงานในพระทัยว่า เศรษฐีในเขตหลุมไฉฉะหลวง
 ไร่ใหญ่กลางขมิพหยาแลพระญาติทรงหอบอยู่ท่าเศรษฐี เศรษฐี
 แลเห็นพระญาติหอบอยู่ทงนนั้น เศรษฐีจึงทูลแก่พระญาติว่า ข้าแต่
 พระองค์เจ้าชายอนันต์ ไฉฉะหลวง คอว่าแก้วมณเฑียรนี้ ไฉฉะหลวง
 ไปก่อนพระญาติแล้วคางน ขอเชิญพระองค์เจ้าเสด็จมาตามข้า
 พระบาทนเกิด ฯ พระญาติจึงคอบเสด็จไปตามหลังเศรษฐีนั้นแล
 ทศทิศเศรษฐีเหยียบยโสพระญาติทรงเหยียบตามไปแล พระญาติ
 ไปตามเศรษฐีวนนพระญาติจึงแลดูปราสาท แต่สถานค้ำเชิง
 สถานเบองบนค้วยประการคางน พระญาติซัดสัตว์มณเฑียรน
 พระญาติพมพิสารคมาค้วยพระบิดา แลคอบปลายมือพระบิดาพระ
 ญาติเป็นขคาไปคปราสาทแก้วอนนจามคางน จึงคางนแต่ในใจ
 ว่าคางน อันว่าพ่อกูเป็นใหญ่ไปจริงคังคฤ แลเศรษฐี
 แลมาอยู่ปราสาทแก้วสัตว์คพิริคคระแลผู้เป็นใหญ่ในปราสาทไม่
 คิแลวันใดแลคได้เป็นพระญาติ แลคระซึ่งเขาปราสาทนแก้ว
 แล ฯ เมอนนพระญาติทรงชันไปเชิงชันน พอยามข้ายแลพระ
 ญาติจึงว่าแก่เศรษฐีคางน กุระกินข้าวในปราสาทมหาเศรษฐี ฯ
 นนจว่าสาธขายนคินกแล ฯ เศรษฐีจึงอ้งเชิญพระญาติให้สร
 นอนหอมแลแล้ว อ้งเชิญพระญาติทรงเห็นอคคระปลคคกคองอนคค
 ในปลคคคแก้วสัตว์คพิริคคระคเศรษฐีคคองให้แก่พระญาติ ฯ

เมื่อนนแฝงชาวครวักหาขานนเอกกลนปายาศ ไล่เต็มตระไล
 ทงชนมคทาโคแค้นคาลิง แลจึงมาตงไวซงหน้าพระญานน ๗
 ก็ไล่ใจว่าชาวตง พระญาจึงลางมอจกเสวยชาวปายาศนิน ๗
 เศรษฐีแลเห็นพระญาจะเสวยกลนปายาศ อันแต่งไวรองตระไล
 ชาวตงคนน แลเศรษฐีนั้นจึงหามพระญาว่าตงน ข้าแต่ขพต
 เจ้าชาวอนนมไซ่ชาวตง แลชาวกลนปายาศต่างหาก ๗ แต่ง
 รองตระไลชาวตงไล่ แลพระองค์เจ้าอย่าเพื่อเสวย กลนปายาศ
 นไล่ไวแต่งรองตงน เพอจะใคร่เอาขานนอย่าให้ชาวเย็นไล่
 เศรษฐีว่าตงนแลวจให้ชาวตงน อนหงควยชาวสาร อันมาแต่
 อตกรทวปนนไล่เต็มตระไลทง อนนง มาตงเห็นอตระไลชาว
 กลนปายาศนิน แลจึงอชเชิญให้พระญาเสวยชาว พระญานน
 กเสวยชาว ขานนกรเวงหอมเวงอรอยเวงมีโอซารสนักหนา
 แลหารสอันจะเส่มอมมิไคเลย กินเท่าโค ๗ บมริอมเลย ๗ มหา
 เศรษฐีแลเห็นพระญาเสวยขานนมากนกลแล้ว เศรษฐีจึงกรวย
 ใหวพระญาแลขอหามตงน ข้าแต่ขพตเจ้าชา ๗ เสวยชาวแต่
 ๗ แทนนเกิดแต่พขยงควรแลพระองค์เจ้าเสวยขานนมากนกลแล้ว
 ๗ เหยยววาจะเป็นอเชยระแต่พระองค์ เหยยววาจะเป็นไทยเพราะ
 ๗ อาหาร ๗ พระญาจึงว่าแกมหาเศรษฐีตงน มหาเศรษฐีทวนคค
 ๗ เสยคายชาวแก่เรา กลัวว่าเราจะกินชองท่านเปลืองไปหรือ มหา

เศรษฐีกวาดถนน ข้าพระบาทนั้นมีไตคอกเสียกายแก่พระองค์หา
 ขมิไต แลระกลวเปลืองกหายมีไต แลข้าข้าหม้อเคยวน แกลง
 ข้าหม้อเคยวน แม่นวารีพลบัวไพร่ข้าไทยของ พระองค์ทั้ง
 หลายจะมากินสักเท่าใด ๆ ก็ดยมีรบกพร่องจากหม้ออันเลย อนว่า
 ข้าหม้อพระองค์เจ้าใส่ซากกลวเหยยวพระองค์จะมือนเบน เพื่อ
 เสวยอาหารพินประมาณ พระองค์เจ้าเสด็จยงเรือนข้าพระบาท
 นแลแล้วแลคไปเฝ้าพระองค์เจ้าหาชนเบนขมิไตคอกอย ถ้าแลพระ
 องค์เจ้าแลมือนเบนใส่ ไพร่ฟ้าข้าไทยทั้งหลายจะว่าไต ว่า
 พระองค์มือนเบนใส่ เพราะไปเรือนเศรษฐี ๆ หากทารายแก่
 พระองค์เจ้าแล ๆ พระญาติกล่าวแก่เศรษฐีว่าสาธคแล้ว ผวา
 คิงนนเราจะเสวยแต่เท่านั้นแล ๆ พระญาติหยคเสวย ตรินว่า
 พระญาติหยคเสวยแล้วใส่ เศรษฐีจึงไหหาชาวนาเลี้ยงลูกเจ้าดก
 ชนทมนทนาย ไพร่ฟ้าข้าไทยทั้งหลายชนไปค่วยพระญาติน
 ก็นไหทวทุกคน ๆ ทั้งหลาย ชน ไปเป็นขีววารพระญาตินกินข้าว
 กินแกงทุกคน ทั้งชาวเมืองทั้งหลายชนหากไปเองนนักค
 เศรษฐีจึงเลี้ยงไหกินทุกคน แลข้าหม้อเคยวนนแลกยแกงหม้อ
 เคยวนนกินขมิไตสักคาย ผวาตกเขาเท่าใดก็คอกยงเติมอยค
 เคยวแลพระญาติตามมหาเศรษฐีว่าเมยชองเจ้าขิงมหรือ ๆ
 เศรษฐีก็ทลแต่พระญาติว่าเมยชาพระองค์มแล นางนเบนนาง

แก้วมาแต่ศตวรรษทวี ฯ พระญาก็กถามว่านางแก้วเมียของท่าน
 นนอยแห่งใด ฯ เศรษฐีจึงขานแก่พระญาว่า ข้าแต่พิตรนาง
 แก้วนนอยในครรรกทอนภายในปราสาทไพ่น้ำแล พระองค์เจ้า
 มาเถิงปราสาทชาคังนกก ข้าพระเจ้านยมรเพราะว่าข้าพระเจ้า
 นนอยในสขสมยตแลขมรเพอคังนน แลเศรษฐูนนจรงราพงใน
 ใจว่าเหมือนหนงพระญาใครจะเห็นเมยูกแล เศรษฐีก็ว่าซาจะ
 ไปหาเมียข้าพระเจ้านมาให้ไหวพระองค์ขคน ครนวกกล่าว
 แลวกลกไปสครรรกทอนอนมในปราสาททนางแก้วอยนน จึง
 เจรจาทวยนางแก้ววาคังน วาคกรเจาขคนพระบาทพระเจ้าพม-
 พิศารราชผเขนพระญาเสวยราช ในเมืองราชคฤหนครมาเถิง
 ปราสาทแห่งเราพนองน แลท่านมานงอยทงนงพทองนอกโพน
 แลพิให้เสวยข้าวแลแลเชิญเจ้าออกไปไหวท่านเด็ก ฯ นางจง
 นกวาคังนพระญาท่านเขนคังฎา แลท่านจะให้ซาออกไปไหว
 ท่านนน ฯ เศรษฐีก็บอกวาท่านนนเขนเจ้าเขนพระญาเสวยราช
 เมืองน ท่านนนเขนเจ้าแก่เราแลคังฎาแลว่ามีรจก ฯ นางกัว
 ซำอขทกวนนซาขมรวาแรนมเจ้าแล ซาพงรวาแรนมเจ้าใน
 วนนแล ขญเรามเพยงนแลมเจ้าคังนชระรอยว่าเราท่ายญแค
 กอนโพน แรณขมโคกกระทาควยสัทธาอนมยงแลเราจรงกคมา
 แลมเจ้าคังน ซอว่าเรากระทายญทวยอนนยงจรงใส่เรากหาเจ้า

คาชาท่านตกใจ เพราะว่ในปราสาทชาน ก็นอยสังโลกคอบ
 รมสังโลกคอบ ย่อมอาศัยแกรรศมแกวมณรตนะ บหอนอาศัยแก
 ไฟเลยสักคาย ชนว่าในปราสาทพระองค์เจ้าใส่ยอมอาศัยแก
 รศมเพลิงแล ฯ ครนวาเศรมฐูกลาวแลวเศรมฐูจงว่คองนสัย
 ไปเล้า ชวแต่พระองค์เป็นเจ้าแทนไปเมอหน้า ชวจะให้พระ
 องค์เป็นเจ้าอาศัยแกรรศมแกว แลชวบมีให้พระองค์เจ้าอาศัย
 แกรรศมเพลิงเกาเลย ฯ ครนเศรมฐูปดทุกแก่พระญาแลวเศรมฐู
 จงเอาแกวคองหนงใหญ่เท่าลูกแตงโมลูกใหญ่ แลคณนาค่า
 แกวคองนบมีไคเลยเศรมฐูจงถววยแก่สมเด็จ พระบาท พระเจ้า
 พมพิสารราช ฯ เห็นสมบัตินแห่งไซตักเศรมฐูอินโฬวริกประเศวี
 พนประมาณคองนบ ท้าวอกมีใจใสมนสัยนคณกหนา อจจจาก
 ปราสาทมหาเศรมฐูแลวกลลาคณมาควยยศบวราร สัพระราช
 มณเทยบรแห่งพระองค์คองเกาแล ฯ เมอนนจง พระญาชชาติ
 สักรุมารมลูก (ทูล) พระญาพมพิสารมเป็นยีกาควยถอยค่า
 วาคองน สมบัตินโฬวริกแห่งมหาเศรมฐูนบมีควรแก่เศรมฐู
 เป็นเศรมฐูอินฮยอาศัยแกเมืองเราน ครนวาเราชงเอากเป็น
 สมบคชองเราเป็นท้าวเป็นพระญาจงควรใส่ ฯ ท้าวพมพิสารราช
 เป็นบคางจวาคองน ชนวาระชวนพื่อไปชงเอาสมบัตินแห่งไซตัก
 มหาเศรมฐูนบมีชอบในคองธรรม เพอคองญาแลพื่อจงว่เทค

หนึ่งชอขมโกลยกษแลอยเฝ้าประตูกำแพงแก้วชนนอกด้วยบริวาร
 พนหนง ยกษนนแลเห็นพระญาอชาตศักรไปคังนน ยกษณน
 ังรองถามว่าเหวยพระญาอชาตศักรท่านจะมาเย่โดยมโกลยกษ
 แลบริวารทงนนเขากถชกระของเหล็กแลแล้วเขาสำแดง คังจระต
 แลแล้วเขาตระหวาด เขากใส่พระญาอชาตศักรแลบริวารทงหลาย
 ักระจติกระจายแลนหันพริคพรายกนไปสิน ฯ พระญาอชาตศักร
 ตระหนักตกใจนัทหนา ังแลนหันเขาไปสู่อารามพระพุทเจ้า
 ้วยควนนัทหนา ฯ ไชฎกเศรษฐูลกชนจากทนนแลถามพระญา
 วกคังน วนนเขนโตพระองค์ผเบนเจ้ามาควนนัทหนาปานฉะน ฯ
 พระญาจึงว่าแกไชฎกเศรษฐู ฯ ไช้ให้เขาทงหลายรบเราไล่เรา
 มาแลแล้ว เศรษฐูก็แลนมากอนเราใส่กลนงอยพงธรรมแลใส่กล
 วยมรุ ฯ เศรษฐูจึงว่าคังนผเบนเจ้าจะไปชิงเอาปราสาทข่า
 ทรอ ฯ พระญากว่าเราชิงเอาปราสาทเศรษฐูจริงแล ฯ เศรษฐู
 กว่าคังน สมบัติแห่งขาสังโต ฯ กักมาตรว่าด้วยชิงชิงหูกก
 แลข่าขมโตให้แกผู้ใด แลผนนกับมอจเอาสมบัติข่าโต ฯ
 พระญาจึงว่าแกเศรษฐูเจรจาใหญ่คังว่าตนเป็นพระญาแล ฯ
 เศรษฐูกว่าข่ามิใช่พระญาแต่เท่าว่าข่าเชอบุญแห่งข่านนใส่ สมบัติ
 แห่งข่าขมโตให้หยว่าท้าวพระญาปานคังพระองค์เจาน แต่พระ
 องค์เคยวเลย แม่นว่าท้าวพระญาผมศีกคานภาพปานคังผเบน

เจ้าท่านนไคพิน ๑ กัก บมีอาชเฮาสัมบัตแห่งชานไคเพราะว่า
 ขาขมีไคไท ทอว่าเมื่อไคชาไทรงเอาไคแล ฯ ถาวาณเป็นเจ้า
 มเชอชยญูชาใส่ชาระโหลเป็นเจ้าเชอชยญูชา อินชาไคกระทามา
 แดกชอนโพนมาควาแคแหวนชา ๒๐ ควงน อินมในมอชา ๑๐
 นวเมอชาขมีไคไคณเป็นเจ้าลนไคณเป็นเจ้าระเอาไคของเชอญูทาน
 ลอกเอาโดยใจท่านเถก ฯ เมอนนพระญาอชาตสัทรู ครนว่า
 ไคยินไซฎุกเศรมชูกลาวคอง นนกมใจ เคอคพอง นกหนาอปมากัง
 นาคราวสแลทานเอาคอินเหลกคทโคนทางนนแล พระญานงอย
 แลกระหยอนของคโคคชนทงนนักคชนสูงไค ๑๘ คอก ฯ ลง
 ยนอยูกกลางแผนคินจงโจนชนชกท ๑ เล้าไคยสูงไค ๗๐ คอก
 พระญาอชาตสัทรูหมกาสงนกหนาคงนน ตรีเบงเวงบคคนไปมา
 เบองชวา แลวจงลอกเอาแหวนในมอไซฎุกเศรมชูกางลมทงลก
 กระคกทัวเขา เห่งอหายอายยอยนกหนาคงนนนัก บมีอาชเฮา
 แหวนนนไคแลตระควงหนงเลยพระญาจงนงอยแล ฯ เมอนน
 ไคยินไซฎุกเศรมชูกวาแคพระญาคงนแหวนชาทง ๒๐ น ทนชาให้
 แคณเป็นเจ้าแลเชอณเป็นเจ้าเอาญามารองรบเอาเถก ฯ เมอนน
 พระญาอชาตสัทรูจงผาเชคหนานน ๑ ปลง ณ กลางคิน ฯ ไคยิน
 เศรมชูกางหยอกมอลงเห็นอผาเชคหนานน เฉพาะชงหนนพระญา
 อยนน บคเคยวตระบคใจแหวนทง ๒๐ ควงนนกลอยออกจาก

นวมอไชฏิกเศรษฐี แลทกลงเห็นอมาเขตหนานนแล ไชฏิก
 เศรษฐีจงกลาวแก่พระญาอชาตศัทรกงน ข้าแก่พระองค์มเป็นเจ้า
 อินว่าสมบัตินแห่งขามมีไคให้ได้ อากเอาของขามมีไคคองนแล
 เมอไทแระขาให้ใสแลงไตของขาตงนตงมเป็นเจ้าเห็นตงนแล ฯ
 ครนไชฏิกเศรษฐีกกลาวแลวตงนน ถยณคูลิ่งเวชแก่ใจตัวแล ฯ
 เศรษฐีจงทูลแก่พระญาวาข้าพระพทอเจ้า จะขออ้อลาพระองค์
 ขวชถวายพระราชาศกแลแก่พระองค์เจ้า ฯ จงให้อนุญาตแก่ข้าแล
 ว่าให้ชาวยวชเด็ก เศรษฐีทูลลาขวชวณนได้ ฯ พระญาอชาต
 ศัทรไคยณพระญาถยณคณกหนาแลคิกในใจว่าปรัสสาทนจะไค
 แกคณ พระญาจวงนแก่เศรษฐีตงน ถาวาเศรษฐีทานจะขวชเรา
 กจะให้อนุญาตแก่ทาน ฯ จงขวชเด็ก ฯ เมอนนจงไชฏิกเศรษฐี
 กไคนเกลสาขายวชในค้ำสนาพระพทอเจ้า แลวกลเจงอรรหิตตผล
 อ้าพลควยพระปฏิสัมภิตาญาณ แลมนามอนปราคญเจ้าไชคกเถร
 แล ฯ ครนว่าขวชในพระค้ำสนาพระพทอเจ้าแลวได้ อินว่า
 สมบัตทงหลายกหลายไปสินแล มอาทคอวานางแกวอนช้อวานาง
 อตลกาย เทวมเป็นเมยไชคกเศรษฐีนน เทวคาเอาคณไปส
 แผนคณอินชออครกรทวปคิงเกาแล ฯ ทงปรัสสาท ๗ ชั้นอน
 แลวควยแกวสัตกพอรตนระกิดแลกาแพงแกว ๗ ชั้นอนลอมรอย

๑ ในฉัมมบทเป็น อตลกาย นาม ภวีย์

ปราสาทแก้วนกกต แลตนกल्पพฤกษอินเริยงกันไประอบทั้ง ๗
 ชนนกกต แลทองชมเงินชมทองอินมทั้ง ๔ มุมปราสาทนกกต
 ทงหม้อขาวแก้วมณรัตนนกกต อินวารัสสมบัติอินเขนมลากเขนคแล
 เกศมาตวอยบุญโชติกมหาเศรษฐูน แลสมบัติทงมวลดนกกตลงไป
 ในแผ่นดินสนทกอินแล ฯ กล่าวถึงโชติกเศรษฐูไทยสังเขป
 แลวแต่ทานแล ฯ

ฝูงคนทงหลายอินเกศในมนุษย์ไคเขนมลากเขนค มีสรรพ
 ทรพยแลวาไคเขนทาวเขนพระญา แลทานผเขนทาวพระญามหา
 จักรพรรคิราชันนไคกระทำบุญตงฤาศิลแลทานจิงเขนมลากเขน
 คตงนน แต่บุญทงหลายอินมในกามภุมนไค ๑๓๔,๒๘๐
 ฉนไค อนงวิภกบุญแลขยายแลกระทำบุญควยใจรัก ฯ อนงขมริ
 จกบุญแลขยายแท้ขมิใจจะมีกกระทำบุญ ฯ อนงวิภกบุญแลขยายแท้
 แลใจขมริยกขยายหากกระทำบุญเอง ฯ อนงขมริกบุญแลขยายแท้
 หินใจ ทนก็ขมิโลศเพอเห็น ทานทำบุญแลกระทำควยทาน ฯ
 อนงวิภกบุญแลขยายแลขมิกกระทำบุญ ครนวามผมาชวณแลขมิใจ
 รกหนักหนางจกระทำบุญโลศ ฯ อนงขมริกบุญแลขยายแท้หนขมิ
 กระทำบุญโลศ ฯ ครนวามคนมาชวณโลศแลขมิใจรักหนักหนาง
 กระทำบุญโลศ ฯ อนงวิภกบุญแลขยายแลขมิกกระทำบุญ ครนว
 มคนมาชวณโลศก็ขมิมีกกระทำบุญสักอินโลศสักอินแลยังกระทำ

บุญโสศก ฯ อนึ่งขมวีรจากบุญแลมาปลักอินแลอินละฮายแก่คำอิน
 ทานมาชวนจงกระทำบุญ ฯ บุญทั้งหลาย ๘ จำพวกนแล ๑๐
 อินโสศก ฯ อินโคสันหนงขันคาลใจจงกลวานแล จงฮวยทานมิ
 ตนวาชาวนาหมากพล ฯ อนึ่งจาคล ๕ อินกค ๘ อินกค ๑๐
 กค ฯ อนึ่งถาวนาเขนตนวาสวคมนตรีแล สวคพระ พทชคณแล
 รัชคณคณพอคณแม่เจ้าไทยทานผู้มีคณแก่ตนแล ถาวนา
 อินจตสังฮารแล ฯ อนึ่งคณนายบุญฐานสังสอินโตกกระทำแก่เทวดา
 มนุษยสัตว์ทงหลายอนมีคณแก่ตน ฯ อนึ่งอินโมทนาด้วยทาน
 แห่งท่าน ให้ท่านแลกระทำบุญแลมีใจยินดีแลเฮาฮวยท่านแล
 สัทธาด้วยท่าน ฯ อนึ่งกระทำด้วยกายแลบวาเรอแก่พ่อแลแม่ครู
 บารฮาย แลกว่าด้วยคตแลวแผนคตทพระพทชรูปแลทสถูปพระ
 เจคยพระศรมทาโพธิ ฯ อนึ่งกระทำบุญด้วยกายคฮวยยาเขงพอ
 แลแม่ผเฒ่าผแก่แลครบาฮารยแลมีโคประมาทท่าน สักอิน ฯ
 อนึ่งเทศนาธรรมสังสอินทาน ฯ อนึ่งหมนพงพระธรรมเทศนา
 อินโตอินตนกระทำยาเพงขมแก่ใจหมนถามทานรสุรทลกลโสศก ฯ
 อนึ่งเอาใจลงปลงใจเซอแก่พระพทชพระธรรมพระสังฆ พ่อแม่
 ครูฮารยเจ้าไทยผโคเลยงตนควยใจอินชอตรง ฯ บุญทง ๑๐
 จำพวกนแลอินแลอินมบุญอินเขนฮารมณแล ๖ โสศก ฯ บุญอินโค
 อินเขนฮารมณสัน ฯ อนึ่งเห็นฮารมณเพออินเขนบุญด้วยตาแล

บนศาลาใจเป็นอารมณ์แล้วจึงมากระทำบุญ ฯ อนึ่ง ไต่บนเสียงอน
 จระเข้นบุญด้วยเป็นอารมณ์จึงมาทำบุญ ฯ อนึ่ง หอมกลิ่นอินเป็นบุญ
 ด้วยหมึกเป็นอารมณ์จึงมากระทำบุญ ฯ อนึ่ง กินอาหารสี่ธาก
 เพ้ออินเป็นบุญด้วยอินเป็นอารมณ์จึงมาทำบุญแต่ให้ทาน ฯ อนึ่ง
 ทานผู้ใดอดผก อนึ่ง เพ้ออินเป็นบุญด้วยตนเป็นอารมณ์จึงมา
 กระทำบุญ ฯ อนึ่ง ทากงานงจรรมในใจตนเป็นอารมณ์จึงมาทำ
 บุญ ฯ บุญทั้ง ๖ จำพวกนี้แลอินมีบุญอินเป็นอธิษต์ ๔ แล ๔
 อินโสศ ฯ อนึ่ง มีใจเที่ยงแก่บุญจึงกระทำ ฯ อนึ่ง พยายามแก่บุญ
 แลกระทำ ฯ อนึ่ง ให้มันแก่บุญแลจึงทำ ฯ อนึ่ง พิจารณาแก่บุญ
 แลขบตรงทำ ฯ บุญทั้ง ๔ จำพวกนี้แลอิน ๓ มบุญสัตว์ภาพ
 แล ๓ แล ๓ โสศ ฯ อินโสศน ฯ อนึ่ง กระทำด้วยตน ฯ อนึ่ง
 กระทำบุญด้วยอธิษต์ ฯ อนึ่ง กระทำบุญด้วยใจ ฯ บุญทั้งหลาย
 อินนแลอินยังมี ๓ โสศ ฯ อนึ่ง เมื่อกกระทำบุญจริง แต่
 เทว่ากระทำสได้กสนนอย ฯ อนึ่ง กระทำแต่พอปราม ฯ แต่ใจอิน
 ยังเกิดบุญในกามภูมิได้ ๑๗๒๘๐ ดังนั้น คิอว่าให้เขามหา
 กศล ๘ ตงเอาทศบุญกิริยาวถล ๑๐ คุณแล้วเอาอารมณ์ ๖
 คณแล้ว เอาอธิษต์ ๔ คณแล้ว เอากรรม ๓ คิอกายกรรม
 วจกรรมมนในกรรมนคณ แลเอาหินตก ๓ คิอหินมชณมยณต

พระญาติไทย

เมืองมณุษย์ภูมิกระทำแล ฯ ไคยัญในแผ่นดินทางฝั่งเทพยดา
อันอยู่ในอุทกามาพจร ภูมิศักดิ์ ย่อม ธรรมชาติยัญ ผ่องแสงแจ้ง ไคย เป็น
พระอินทร์เทวดาในเมืองฟ้าใต้ ฯ ยัญผ่องนให้ไคยสมบัติเป็น
มลาภเป็นศักดิ์ในกามโลกชน ไคยไต้ อาจให้ไคยสมบัติใน พรหมโลกย์
นนักระถล่าวภายหลังน้ำฝน อันกล่าวมาแลวนยอมกามาพจร
ภูศีลแล ฯ

จะกล่าวถึงมณุษย์ทั้งหลายแรกมาเอาปฏิสนธิในท้องแม่
ชื่อว่าชวลามพชโยนนัน อันระเกีกรูป ๒๘ ครรรกทเกิดจวจอุป
ปากถักกันณ เช่นตนว่า มณุษย์อันเกิดในนรกภูมิณ อันมรูป
๒๘ นั้นไคยอันเกิดไคยอันคยคกงกลาวนแล ฯ อันวารูป ๒๘
นนมรูปเช่นของคอกไคย ๕๓ ผสมมากังมล๘๑ นั้น รูปผ่องน
ยเมชวคชอนแตงเกลียงเนชเสียงกนอย ๗ แห่งนัน คชแห่งไค
ณ ฯ ชวคชนหนงอยในรกษนนแตงให้รค ฯ ชวคชนหนงอย
ในกายแตงให้รชอนยอนนเจชอนปวคชชวคชนหนงอยในลาวแตง
ให้รรลคามคณหา ชวคชนหนงอยในหัวใจแตงให้ รวาวงคานง
ทกอันแล ฯ อันว่าผ่องผองงทงหลายกิงปวงแลมครรรกไคยยอมม
ควชประการ ๗ สิ่ง ฯ อนไคยณ อนงชอกายสังคีคคคคณน
อนงชอวาไปสนคคพล อนงชอวาอโลลปานคคพล อนงชอวานาก
ปรามาสนคคพล อนงชอวารัททคคพล อนงชอวาคนคคพล อนง

ช้อวาสัตถนคัพภ แลคัพภกิงหลาย ๗ ประการ ๑ กิงนแล ฯ
 อินว่ากายสังสัคคคัพภนน คอเมอแรกบงเกิดมัครภในขณะเมือ
 บรุษสมาคมควยนนแล ฯ อินว่าไปสนคัพภนนคอผุหญงลางคน
 ริกผุชายผุโตแลวามนเอาผาผุชายนนมานังมาห่ม ชมเชยต่างคว
 ชายนน หญงนนภมคกรภในขณะเมือชมผานนแลกโคช้อว
 ไปสนคัพภแลเพือกิงนนแล ฯ หญงลางคนมีโรภกโครผุชายแล
 เมือโครผุคผุชายนนคก แลหญงนนโตกิงนาราคะนภมคกรภ
 แลคกรภนนเรยภช้อวาช โลกปานคัพภกิงกิงแมเนอนนเป็นแม่เจ้า
 ฎายผุช้อวาสังคคตายนนแล ฯ หญงลางคนผุชายลบคตลานนช
 กคคตลาตวแลทอง แลหญงนนยนคแลมโรภกบรุษนนภ บงเกิด
 มคกรภกิงนนเรยภช้อวานภปรามาสคัพภะ กิงกิงยาลิกากาย-
 สันผุเป็นมารดาเจ้าสัวฉณสาม แลกิงนางพระญาผุเป็นมารดา
 พระญาจันทรโชติ แลนางพระญาผุเป็นมารดาเจานนทกมารนน ฯ
 สัตวลางคนมีโรภกบรุษ ฯ ผุ นนมากลายสัตรี ฯ นนยนคภม
 คกรภ ฯ กิงนช้อวาทสันคัพภะแล ฯ สัตวลางคนมีโรภกใจโคร

๑ ในสมันตปาสาทิกาวา กายสังสัคเคน โภฬคหณน อสฬียาน
 นภปรามสเนน ทสสเนน สัทเทน คนธเนน กิงนในสารสังคหระวา
 ฉฐาคัพภคณ โทคิ กายสังสัคเคน ฯ ล ฯ กนธเนนาคิ เทนน ฯ

สัพพัน แลนางไคทนนทกชเวทนาอัยไนนรกโพนหงานหลายปี
 นกหนา ครนวาสันขายัพนจากนรกขมาแลไกเกิดเป็นผหญิง
 แมรายแพศยาไคหมนชาติ เพราะขายอินตนไคคาพระมหาเถร
 ขณาสัพเจานน วาผหญิงแมรายนนแลรงเป็นหญิงแพศยา
 ครนวาสันแตนนแลรงไคมาเกิดทไคคาคบไม่มวงตน ๑ อันม
 ทไคในอุทยานของพระญาในเมืองไพสาลนครน คุ้มเขตอำนาจ
 คสอนทนางไครักษามันคงแต่เมื่อยังไคมีวชเป็นภิกษุณในกำเนค
 กอนน แลนางมีรูปโฉมโนมพรรณงามทวทงสารพางค์ แล
 งามกว่านางทงหลายชาวเมืองไพสาลนครน ๗ ครนว่าในค
 คบไม่มวงชคเคชวคไคญเป็นสาวกควรทมเหยามเรอนในทนนไค
 นนแล ๗ เมอนนคนทมอญเฝ้าอุทยานของพระญานนเขาเห็นนาง
 นนงามนกหนา เขาจึงเอนางนนไปดววยแก่พระญาผู้เสวยราช
 ในเมืองไพสาลนครน แลเขาทูลแก่พระญาว่าทชวาพระเจ้าไค
 นางผน ๗ เกิดทไคคาคบไม่มวงแล ๗ พระญาตรัสลิตงน
 วจริงใส่เราจะให้ชอนางแลเรียกว่าอัมพยาลิกนิกาเกิด ๗ เมอ
 แลนางอัมพยาลิกนิกาอัยในเมืองไพสาลนครน แลผงทาว
 พระญาทงหลายแลลูกเจ้าเหงาชนอนมในเมืองไพสาลน เขา
 กเกิดคาคทอกนผิกนผิกใจกันนกหนา เพราะว่าค่างคนต่างชง
 กนกล่าวชอนางนนมาเช่นเมยแล ความคิงนกเป็นกฐาหล

พงเพองไปนักรหน้า เพราะว่าเขาทั้งหลายเห็นรูปนางนนแลงาม
 ชงกันกล่าวเอามาเป็นเมียบแล ฯ ด้วยขยาปกครองอนนางอัมพปาลี
 นีกาอินไตคำพระมหาเถรอนเช่นชฌาส์พนนไปขมสน แลเคษ
 ขาปนนยงตกควนางออยพระญาจงวาตงน บัคนทาวพระญาแล
 ลกขนทงหลายในเมืองเรานเขาคำทอกันนิก เพราะวาระชงเขา
 นางอัมพปาลีกันกายมรแล้วตงน มาเราะไว้นางให้เขนแซศยา
 เกิด ฯ จึงทาวพระญาแลลลเจ้าเหงาขนทงหลายจึงจะหายความ
 ผิดแผคตาทอกันแล พระญาอึงตงนางอัมพปาลีกันกานนไว้ให้
 เป็นนางนครโสภณให้เขนสาธารณะแกทาวพระญาลลเจ้าเหงา
 ขนทงหลายแล ฯ อัยจาเนยรกาลไปนางจึงเกิดลลชชายคน ๑
 ชื่อเจ้าโกณฑัญญมาร แลนางนนมใจโสสัทธาในศาสนาพระสัพ
 พัญญพทอเจ้าเรานนักรหน้า แลจิงสร้างอารามกัษทงด้วยพระ
 วหารอนนงแล้วจิงให้เจ้าโกณฑัญญมาร ผลิตกนบวชในศาสนา
 แห่งพระพทอเจ้าเรา แลเจ้าโกณฑัญญมารนนกัสร้างสมณธรรม
 กัขรรลเิงแกอรหิตเขนชฌาส์พฮาพลด้วยปฏิสัมภิตาญาณ ทรง
 พระนามชื่อเจ้าโกณฑัญญเถรแล ฯ เมอนนางอัมพปาลีกันกานน
 ไตฟังพระ ธรรมเทศนาแก่สำนกันพระโกณฑัญญเถรผลิตแห่งตน
 นางกยนคแลมีใจสัทธานางกบวชในศาสนาพระ พทอเจ้าเรานอัย
 จาเนยรเจยรกาลนางกัลเิงอรหิตเขนชฌาส์พแล ครนวาสนน

มาพอแล้วใส่กเถงแกมทานครนพพานแลฯ อนวามนุษยเรือนเกิด
ในอปปยาคโยไนใส่ คือว่านางสมพยาลกนทานแลฯ แลอนว
มนุษยเรือนแลว่าเกิดในอธตชโยนนนแกมครนทานคณนแลฯ

จรกลาวเลิงนทานมนุษยเกิดในอธตชโยไนฯ เมื่อนนยง
มพราหมณณหนึ่งอยู่ในเมืองใหญ่เมืองหนึ่ง แลเมืองนนช้อว่า

ปัตถลยตรมทานครฯ แลพราหมณณนออกเอกจากพระนคร
สญจรเข้าใส่ป่าใหญ่อนหนึ่ง แลพราหมณณนจึงพยกนนร

ตว ๑ ช้อแห่งกนนรนนมป้รากฏเลย แลพราหมณณนเห็น
โถมนางกนนรนนกมใจป้กพชรกนกถนา จึงสมาคมควยนาง

กนนรนน แลตั้งวาสออยู่ทว่กันนในกลางบ้านน มีชาแลนาง
กนรกมครรรกแลเกิดเย็นใจส่องทวง นางกนรกพกใส่ๆแตกออก

เป็นมนษยสองคน ฝพนนช้อเจาศิสส์กมาร ฝนองนนช้อเจามตร
กมาร ครนวากุมารทงส่องพนองนรควมแลเขาแลกหน้าพอ

แม่เขาๆ มมีกจกนเลย แลเขาทงส่องนนคูนนจจาแก่ใจ เขา
พนองจิงเจรรจาทว่กนวาทงน ช้อว่าเกิดมาในสังสารน ย่อมเป็น

อนจจาบมเคยงส่อกอนเลย มาเราพนองจะไปบวชเป็นสมณสภาพ
แล้วแลระเอาคนเขาส่นพพานเกิดฯ เราพนองทงส่องจิงจากท

นนไป จิงไปบวชอยู่ในสำนกนพระมทาเดรองคหนึ่ง ทรงนาม
ช้อว่าพระพุทธร อยู่นจาเนยรเจียรกาลไปเจ้าไทยส่องนนก

บรรลุดังแก่อรหัตตมรรคญาณ ครั้นว่าพระรัตนชนมาพอแล้วก็
เสด็จเข้าสู่ณูปานแล ฯ ผู้คนอันเกิดในอัมพชาโยนนันได้ คยว่า
ไต่แกเจ้าพินองนแล ฯ

อันว่าคนทั้งหลายอันเกิดในลึงเสตชโยนนัน ก็เทียบยอม
คิงนางผุ้หนึ่งชอนางยพทมาวคแลมลูกชาย ๕๐๐ คน เมอชาก
กอนโพนนางนนเป็นคองน เมอนนยงมนางผุ้หนึ่งเซญใจแลผุ้
ไปไถนาแลนางจะเอาข้าวไปส่งผุ้นาง ฯ นางนนจึงเอากระเชอ
ข้าวใส่ไปยันทัวเมาะ ว่าทุนหัวไปแล ฯ ครั้นว่าไปถึงหนทาง
แม่ นางจึงเห็นพระย้เศยกโพธิเจ้าพระองค์ ๑ งามนั้กหนาแล
นางนนมีใจใส่สั้ทชายนคิงรำพงในใจว่า ควรกุดววยบิณฑชยาค
แก่พระย้เศยกโพธิเจ้า แลนางนนจึงเอาข้าวใส่บาตรแล้วนางจึง
เอาข้าวคอกอินระคนควยนมาผง แลขบเป็นกอนไค้ ๕๐๐ กอน
แล้วจึงเอาใส่บาตรลงเห็นชชาวส์กนนแล นางจึงทอดคทาไป
แลเห็นคอกยวิทลวงหุ่ม ๑ เกิดมีในสัระแทบหนทางนน นางจึง
ไปเกบเอาคอกยวนนมาแลว นางจึงเอาคอกยวนนคอกลงใน
บาตรนน แลคอกยวทเทลชอยูนน แลจวางลงในทพระบาท
พระย้เศยกโพธิเจ้าแลวนางถววยบช่าแล้วไหวคารวะพระย้เศยก
โพธิเจานางจึงปรารณาวาคองน ควยผลาอานสังส์แห่งช่าแลช่า
ไค้ช่าพระย้เศยกโพธิเจ้าถววยช่าวคอกอินระคนควยนมาผง ๕๐๐

กอนัน ขอรังขามลูกชาย ๕๐๐ คน กล้วยผลยญขึ้นข้าไค้เอา
 คอกขยวหลวงมาบูชาพระบาทของผุ้เป็นเจ้าน ถาแลว่าขาเดินไป
 แห่ง ไค้ของมคอกขยวพนเกคขนมวารองคินข้าไปรังไค้ทก ๆ ย่าง
 สยสสถานทกเมอชยาไค้ชาคสยสเลย ฯ ครนรวานางปรารธนา
 แลวกไค้หวออาลาพระยัเศยก โภจิเจ้าไป ไค้ทกของนางนนแล ฯ
 ชยจาเนยรเจียรกาลไปครนรวานางนนสนอายุศมีในเมอชคณางเขา
 กนไปเกคในเมอชพาแลเสวยส่มบคอนเขนทพยนน ฯ ครนรวาสน
 ชยในเมอชพาแลวงมาเกคในมนษย์โลกยนไค้ นางกมีใจ
 เกตยคในครรททองแมนน แลปรารธนาตงมาเกคในคอกขยวฯ
 ครนรวานางสนชยศมีแลวงตงมาเกคทในคอกขยวหลวงคอก๑
 ชนมอชในสระ ๆ หนึ่งมอชแทบคินเขาพระหิมวตขเมอนนยงม
 ฤาสทชองค ๑ ชนนอชในป่าพระหิมพานคชยชมตงมาชยนาใน
 สระนนทกวน ชเห็นคอกขยวทงยวงนนชานสนแลวทกคอก ๆ
 แลวชยงแตคอกเกยวณนชยชานแล ครชยคองนชยชานคยทง
 หลายไค้ ๗ วัน ฯ พระมหาฤาษยนนชกคยลสมทศรรยนภกหนา
 ชยงเห็นชอกอกขยวตวงนนมา ชยงเห็นลคชชนอชในคอกขยวณนแล
 เขนภมารมพรธงงามทงทองเนอสิค พระมหาฤาษยนนชมใจรัก
 นภหนา ชงเอามาตยงไวเขนพระยชยตรบญชรวม แลฤาษเอ
 เมมมอโหลงนอชคูกคินนเม แลเขนนานนไค้ลชอกแตเมมมอชทา

ทงหลายนั้นใหญ่แล้ว เจ้าชวณกันไปขอขมาต่อพระขัติยวงษา
 โยธาเจาทอง ๕๐๐ พระองค์แล้ว อยุ่จำเนียรเวียรกาลไว้
 ครั้นว่าสิ้นพระชนม์มาพิบัติถึงเขาสิ้นพพานแล้ว เจ้ามหาษัตริย์
 วกษพอนเกิดในครรภ์แล้ว ว่าอยู่ภายในรกนั้นเรียกชื่อว่าเกิดเป็น
 ชลาลัยโยธาแล้ว แต่ฝูงชาวเจ้าพณของทงหลาย ๔๑๑๑ คนนั้น
 แลนางผุยเนนแม่อนชอวานางษัตริย์ มาวคินนเรียกชื่อว่าเกิดแต่
 ลิงเสกษโยธาแล้วอันว่าฝูงคนอันเกิดในลึงเสกษโยธาถมกนแล้ว
 แลสัตว์ทงหลายนแม่จะสิ้นอายุไว้แลมี ๔ ประการดังนี้
 แล ๑ ประการ ๑ ชื่อว่าอายุไชยแล ๑ ประการ ๑ ชื่อว่ากรรม
 ไชยแล ๑ ประการ ๑ ชื่อว่าอภยไชยแล ๑ ประการ ๑ ชื่อว่า
 อภัยกรรมไชยแล ๑ อันว่าอายุควรสิ้นแต่อนยแลตายคงน
 ชอชอไชย อันว่าอายุสมควรยงมควรทตายแลมาตายคงนชอชอ
 กรรมไชยแล ๑ คนจำพวกโคจำพวกหนึ่ง ทว่าแต่มาว่าแก่
 แล้วควรตายคงน ชอชอไชยแล ๑ คนจำพวกโคจำพวก ๑
 อยุ่คกนคแลมีอนตราย คอว่าเขาคเขาแทงแลคคกนไม่ แล
 คกนนำจจยนตายคงน ชอชอชอกรรมไชยแล ๑ อันว่า
 อภัยกรรมกลางคายนผุยเวียรพาเหินอกกรรมโค ผุกรรม
 อนจะเอาสัตว์ทงหลายเวียรไปมานยงมแทนไว้ค ๑ กรรม
 อนเป็นต้นแก่กรรมทงหลายมี ๔ จำพวก ๑ อนชอชอชอกรรม

แลฯ อินช้อวอปรายปรเวทนิยกรมณัน ฯ ตามให้วีกคราย
 ไทเจิงนิพานแลฯ อินช้อวอโหสิกรมณัน ฯ นัน กอให้
 หายไปมวีกคราย ฯ ผังสัตว์ทงหลายนเมอจะใกล้ซำคใจตาย
 นัน ผัวจะไคไปตกนรกณนเห็นเปลวไฟแลเห็นไม่งวเหล็ก
 เห็นผังผดอไมคองแล ฯ ถอหอกทายมาลากซำคไปแล ฯ ผิด
 ว่าตายจะไคไปเกิดเป็นมนุษย์ได้แลว่าเห็นก่อนเนอแล ฯ ผิดตาย
 ไปเกิดในสวรรค์ได้เห็นต้นไม้กลยพฤกษเห็นเรือนทองเห็นปรา
 สำกแก้วงามนักหนาเห็นผังเทพยควาพอนรำเล่น ฯ ผิดตายแลเป็น
 เปรดได้เห็นแกตขแลชาวलयแลให้กระหายนำ ทวยเห็นเลอดแล
 นานองแล ฯ ผิดตายแลจะไปเกิดเป็นสัตว์ครุชาน คองนแล
 เนอพานถกหมหมาใส่เห็นขำแลต้นไม้เห็นกอไม้แลเซอกเขาแล
 ทซากเขอนเนอดกอนมีไม้ในขำในขำนแล ฯ ผังสัตว์ทงหลายเมอจะ
 ใกล้ซำคใจตายแลจะไปเอาปฏิสนธิแห่งอื่น แลเมอใกล้จะซำค
 แลเกิดนนแลยงรำพงในใจตนนได้ ๔ ๑ ดวงจิต คนจึงซำคใจ
 ทายจากนแล ฯ เอาปฏิสนธิเกิดโพน ฯ จิต ๔ ๑ ดวงคืออินไต
 ย่างเล้า ภวงคจระ อินช้อวอภวงคจระนัน อปาทฏฐูทกลางค
 อินให้รำพง ๖ อิน ขุมจทวาราวชณะ ให้รำพง ๓ อิน ฯ
 วิญญาณอินให้รำพงน ๓ อิน ฯ สัมปฏิจณนนะอินให้อิน
 เห็นอนรณน ๓ อิน ฯ สันตรณ อินให้พจาวณอนขำมนน ฯ

โองการให้จำหัตถ์แก่นักพิจารณาณัน ๓ อัน ข ชวนะ อัน
 เสวยวารอันกล่าวกอนนโค ๒๑ อัน ข ททาลิมพณะ ให้ฟัง
 อันเสวยณัน ๖ อัน ข ภวังคจระ อันใจให้ตาย ๓ อันจึงตาย
 ผัสสมาตวณนโค ๔๑ ดวงแล ข อันมีฝูงสัตว์แล ๗ อันเป็น
 มหันตารมณนแล ครั้นว่าซากใจตายแล้วก็ไปแล อันว่า
 ขันจรสกลสมไปก็้วยเลย อันไปก็้วยนั้นเท่าวันไว้แต่ขุณฺณเลยาป
 นนหากไปยังเกิดก็้วยกแล ข เป็นคนได้แต่ข่าปแลขุณฺณหากให้
 เป็นกัณฺธเชนฺนใจ ลางคนได้ง่ามลางคนได้บ่มง่ามลางคนได้ขียน
 ลางคนได้ขมิ้น ลางคนได้เป็นเจ้าท่านลางคนได้เป็นข้าท่าน
 ลางคนได้เป็นคนคิ ลางคนได้เชนฺนใจ ลางคนมีปรัชาลางคน
 หาปรัชายมิได้ ข ผู้ใดเรียนพระอภิธรรมด้วยสมถุคยจริงจะรู้แท้
 ไซ้ ผู้ใดขมิโคเรียนขมิโคฟังไซ้แลจะรู้แท้แก่ใจก็ยากนักหนา
 แล ข กล่าวถึงฝูงสัตว์อันเกิดในมนุษยภูมิอันเป็นขุณฺณกณฺธ
 โคยสังเขปแล้วแต่ทานแล ข

ทนะพระรณนาถึงฝูงเทพยดาอันเกิดในคามาพรภูมิโลกย์
 แล ข อันว่าเทพยดามี ๓ จำพวกไซ้ค อันงช้อวาสम्मิตเทวค
 แล ข อันงช้อวอปปิตเทวคแล ข อันงช้อวาวสัททเทวค ข
 ผังทาวแลพระญาในแผ่นดินเรานผแลวาร์หลกแลริขณฺน อกรรม
 แลกระทำโดยพรราชกรรมทง ๑๐ ประการคณน ทานเรยก

ช่อว่าสมมิตเทพยดาแล ฯ แต่ยกช่อนพาเบองยนช่อว่าดกามา
 ทพรเทาดงพรหมโลกเบองยนช่ออชยัคเทพยดาแลฯ พระพทอิ
 ขแต่ยกโพธิ์เจ้าพระอรหันตาชดมาตีพสาวกเจ้าแก่เสีรฯ เขาสนัพ
 พานคังนไน้เรียกช่อว่า (วิสุทธิ) เทพยดาแล ฯ ผุ่งเทพยดา
 อื่นเกิดในชกชชนพากค และผุ่งเทพยดาอื่นเกิดในอากาศกคกแล
 อาศัยในแผ่นดินนชนไปแลย้อมเขาปฏิสนธิชยปักกโยนอื่นเคียว
 ไ้ ๑ เขาปฏิสนธิด้วยปฏิสนธิ ๑ จำพวก คังกลาวกอนนแล ฯ
 เทพยดาจำพวก ๑ พงรแงกเขาอนชยในแผ่นดินนชกชยเป็นพมาน
 เทพยดาจำพวก ชยกลาง พอเซ่งเห่นอตน ไมชนเขนพมาน อชยม
 ปราสาทอชเห่นอตนไมใหญ่พมไมนนเขนพมาน ฯ ผิมตนพค
 ตาไมนน ขาโตพมานนพงแล ฯ ผไมนนหากหักเองกค
 ปราสาทเทพยดานนพงผลายแล ฯ ผว่าคาคชไมนนชงคางไต
 ปราสาทพมานชงคางแล ฯ ผคกไมหักต้นทกพายไ้ ปราสาท
 เทพยดานนหักสิ้นแล ฯ ผุ่งเทพยดาอื่นชยในพฤกษาพมานน
 ฉาคนไมหักพมานกหักสิ้นแล ฯ ฉายังแต่คชไมกคปราสาทแก้ว
 นนชยมพงสีกอนชงคางคางไ้ ผคนไมนนโค่นลงทงรอกค
 ไ้ ปราสาทนงจหายแลชมเห่นสีกแห่งเลยแล ปราสาทแก้ว
 นนผุ่งนคนทงหลายแลคชยมีโคเห่นสีกคชย ผุ่งผแลเทพยดา
 หากเห่นไ้ทวมานคังนนคค พระรคโลกยาลหากไ้ผุ่งเทพยดา

นั้นมาแจกให้แก่เขาได้ แลใจเขานั้นจะใคร่เขาทไคหากจะเลือก
 เขาเองนั้น บมไคแต่แผ่นดินเราอยู่บนขึ้นไปของบนไค ๓๓๖,
 ๐๐๐,๐๐๐ ฉะนั้นช่วยโยชน์ไค ๔๖,๐๐๐ โยชน์ไคไว้ว่า
 ึ่งเงงชนพาดนชอว่าจาคมหาราชกามิ อินตงอยเห็นอจอมเขา
 ยคนอรฝ่ายตระวันตกตระวันออกกค ฝ่ายหนทกษณเขาพระสี-
 เนรราชมเมืองใหญ่เทพยคาอยู่ ๔ เมือง ไคกว้างไคยาว
 เมืองนั้นใหญ่ไค ๔,๐๐๐,๐๐๐ วา รอบนั้นใส่เทียรยอม
 กำแพงทองประกบขึ้นด้วยแก้ว ๗ ประการ แลกำแพงขึ้นรอบนั้น
 ไคสูงไค ๘,๐๐๐ วา บานประคณนเทียรยอมแก้วแลม
 ปราสาทอยเห็นอประคณนทุกอัน ในเมืองนั้นเทียรยอมปราสาท
 แก้วฝังเทพยคาอยู่ในแผ่นดินนั้นเป็นแผ่นดินทอง พรายงามราย
 นกหนาคังหนากลองแลออันคังฟักผา แลแก้วนนเมือเทียบขลัง
 ออนสนอชแลวกเต็มชนมาเลาขมเห็นรอยคนเลย ๗ นอกนนม
 นำไคกว่าแก้วแลมคอกขวยบาน ๕ ตั้งโนสระน่านหอมคังแลรง
 ขบ แลมสรวพคอกไม้อินงามแลมต้นไม้อนประเสริสูงงามมลูกอน
 ประเสริสูงแลมไอซารสอนขงแลไมฝังนนเป็นคอกเป็นลูกทุกเมือ
 แลขทอนจะรวายเลย ๗ เทพยคาเป็นพระญาแก่เทพยคาทง
 หลายฝ่ายตระวันออกเขาตเนรราชนนชอว่าทาวฉัตรสูงราชเป็น
 พระญาแก่เทพยคาทงหลายรวกทวากำแพงจักรวาลฝ่ายตระวัน-

ออกแล ฯ เทพยคามเป็นพระญาติเทพยคาแลฝูงครุฑราช แล
 ฝูงนาคราชถึงกำแพงจักรวาลเบื้องตะวันตกแล ฯ เทพยคาม
 เป็นพระญาติฝ่ายทักษิณชอท้าววรุฬหราช เป็นพระญาติฝ่ายทักษิ
 ณชอกมณฑล แลเทพยคาทั้งหลายรวดไปถึงกำแพงจักรวาล
 ฝ่ายทักษิณ แลเทพยคามเป็นพระญาติฝ่ายอัครชอท้าวไพศยมหา
 ราชเป็นพระญาติฝ่ายทักษิณทั้งหลาย แลเทพยคามฝ่ายอัครทิศเขา
 พระสิเนราชรวดไปถึงกำแพงจักรวาลฝ่ายอัครทิศนั้นแล ฯ
 ชายเทพยคาทั้งหลาย ในจาคุมหาราชิกานันไค ๕๐๐ บัพพ
 ฌวารณอย ในมณษยเรานไค ๘ ล้านบัพพ ในมณษยเรานแล ฯ แล
 ฝูงเทพยคาอันอยเห็นอกกลางอากาศนั้น ลางจำพวกมีปราสาทแก้ว
 ไทยกว้างไค ๘๐,๐๐๐ วากมี ลางจำพวกมีปราสาทแก้วโดย
 กว้างไค ๑๖,๐๐๐ วากมี ลางจำพวกมีปราสาทแก้วโดย
 กว้างไค ๘๐,๐๐๐ วา ลางจำพวกมีปราสาทแก้วโดยกว้าง
 ไค ๘๘,๐๐๐ วากมี แลชยตง ๔ ตานเขาพระสิเนราชเพียง
 เมืองใหญ่ เทพยคาตง ๔ อัน ฯ ชยเห็นอจอมเขายคนธรนนแลช
 แม่นวโกลลกำแพงจักรวาลกค แดตงนนเรยภชชวาจาคมหา
 ราชิกาแล ฯ พระชาทตยกค พระจันทรกค แลฤกษตง ๒๗
 กค คาวการากรตงหลายกค เทยรยอเมยไนไปรยเขาพระ
 สิเนราชนนทุกเมช ฯ ชนว่าพระญาติเทพยคาตง ๔ องคนน

พระอินทร์ให้แต่งเมืองพามาเมืองคนทงมวตทุกแห่งมาเรียกชื่อว่า
 พระญาศุโลกบาลเพอคังน ๗ องค์พระญาเทวตานัน โทษสูง
 ใต้ ๖,๐๐๐ วา องค์เทวคาทงหลายทเป็นบริวารสูงใต้ ๔,
 ๐๐๐ วา ๗ ผู้โตโตกระทำญุไต ไปเกิดเป็นเทพยคายอมม
 ปราสาทแก้วเงินทองสมบัติเป็นทพยอน อเนกแล ๗ เมื่อนน
 เทพคายอยู่ในปราสาท แลมีเทพคายองค์ ๑ ไปเกิดในฉัถัพพ
 กคคังนช่อวาเป็นลูกสาวของเทพคายองค์นั้นแล ๗ เทพค
 ลางจำพวกไปเกิดเห็นอทนอันใส เทพคายองค์นั้นช่อวาเป็นเมีย
 เทพคายเป็นเจ้าพยาร นั้นแล ๗ เทพคาลางจำพวกไปเกิด
 แทขคันแทนเทพคายโต ๆ ใส แลเทพคานนั้นเป็นสาวใช้
 ของเทพคานนั้น ๆ แล ๗ เทพคายโตแลโตกระทำญุน้อยใส
 ใต้ไปเกิดในประคปราสาทกค แลเกิดในทกาแพงแห่งเทพค
 ทนโตโตเป็นชาเทพคาคณัน แต่ว่าใช้ภายนอกแล ๗ ช่อวา
 เกิดนอกกำแพงแก้วอนทลอมปราสาทแก้วเทพคาคังน ฉว
 เกิดในทในแดนเทพคายองค์โตเป็นไพร่พวแก่เทพคายองค์นั้น
 แล ๗ ฉวว่าโตเกิดหว่างแดนเทพคาทงสอง ๆ เอาไปแจ้ง
 พระอินทร์ให้บังคย พระอินทร์จึงบังคยใช้ให้เทวคายองค์ ๑
 มาวัดควาคูทนน ฝ่ายโตโตลสิ่งให้แก่เทพคายองค์นั้นแล ๗ ฉวว่า

เท่ากันทั้ง ๒ ฝ่ายแล้ว พระอินทร์เจ้าจึงถามว่าเมื่อเทพยดาคน
 เกิดนั้นย้ายหน้าไปข้าง ไตใดสิ่ง ให้เทพยดาผู้อยู่ข้างนั้น ๗ ผู้
 เทพยดาผู้เกิดคนนั้นแลเมื่อแรกเกิดเล่นอนงเขยหน้าขึ้นไปฝ่ายบนแล
 ขมิโดยทิศตั้งนั้น พระอินทร์ขมิให้แก่เทพยดาผู้ว่าทแก้กัน
 นั้นเลย พระอินทร์เอาไวเป็นไพร่ฟ้าของเขาเองแล ๗ เมื่อเทพยดา
 ไปเกิดในสวรรค์ตั้งนั้น ครั้นว่าเกิดเป็นตัวที่ใหญ่ขึ้นในทัน
 บัดเดียว แลประคยขึ้นควยสนิมอาภรณ์รุ่งเรือง แลมีรูปโฉมโฉม
 พรรณนมแสงงามตั้งสาวอันได้ ๑๖ ข้อยช้วน แลเขามัตวอิน
 ยวิศัทธหามลทินขมิได้เลยสิ้นอันแล ว่าในกายเขานันแลจะมี
 สิ่งอันเหมือนแลเป็นกลิ่นอันร้ายในกายเขาน้อยหนึ่ง กยหอนจะ
 รุมในกายเขานันเลย แลเทพยดาทั้งหลายนั้นเขารนมิตใส่แล
 จะใครให้ตัวเขาใหญ่เท่าใดก็ใหญ่เท่า่นั้นโดยใจ ผู้จะใคร่น้อย
 เท่าใดก็กนน้อยเท่า่นั้นโดยใจแล ๗ แม้นว่าทอนงแลนน้อยประมาณ
 เท่าปลายเส้นผมกต แลเทพยดาจะน้อยทนน ๒๐ องค์ก็โต ๕๐
 องค์ก็โต ๖๐ องค์ก็โต ๘๐ องค์ก็โต ๑๐๐ องค์ก็โต ๑๐๐๐ องค์ก็โต
 นฤมิตนแล ๗ ผู้เทพยดากันอาหารทิพย์ทุกวารตั้งนั้น อาหาร
 นั้นหากแห่งหายไปในคนเทพยดานันแล จะมีมุตคชอาหารมคัง
 มนุษย์เราท่านทั้งหลายนหายมิได้ ๑๐๐๐ เท่าสนอาชเทพยดานัน
 ทั้งหลายเท่าใด สักซ้อว่าพยาริอาพาอสังโต ๆ กต แลจะเกิด

เสียงข้างแก้วแลวธาจรดแก้ว อันมีอนดิง ไผเราะ ถูกเนอพงใจนัก
 หนาท์ในท่ามกลางนครไทรครึ่งยี่นั้น มีไผชยนต์ปราสาทไทย
 สูงไต่ ๒๕,๖๐๐,๐๐๐ วา ปราสาทนั้นงามนั้งามหนาเทียร
 ย่อมแก้วสัตตพิชรัตนทั้งหลาย โดยสูงไต่ ๒,๕๐๐,๐๐๐ วา
 เทียรย่อมสัตตพิชรัตนรุ่งเรืองงามพันประมาณถวายแก่พระอินทร
 ษเป็นเจ้าไผชยนต์ปราสาทนั้นแล แลเมื่อนครไทรครึ่งยี่
 เบนงยรพทศมีชยทานทิพยอันหนึ่ง ชื่อว่านนทวนทยาน โดยรอย
 ชยทานนั้นไต่ ๘๐๐,๐๐๐ วา มีกำแพงแก้วล้อมรอบ มี
 ปราสาทแก้วมุงเทินอประทุกอันแล ส่วนชวญันนสนกนพัน
 ประมาณ แลมีสมบัติแลสรรพคนไม้สรรพันลูกไม้สรรพันคอกไม้
 อันประเสริฐแลชคมแลทเล่นแสน สนุกนสุขสำราญแก่เทพยดา
 ทั้งหลาย อันชยในไทรครึ่งยี่นั้นแล แลชชยทานฝ่ายจรเข้า
 สู่เมืองนน มีสระใหญ่ ๆ อัน ๆ หนึ่งชื่อว่านนทาทโยกชวณ อนง
 ชอจลนนทาทโยกชวณแลว่าสระนั้นมนานน ไส่งามคังแผ่นแก้ว
 อนทนลครึ่งเรืองงามคังพามาแลบยแทบผั่งน่านนแลมีคี่ลาแก้วแทบ
 สระนั้นสองแผ่น ๆ หนึ่งชื่อว่านนทาทโยกชวณ แผ่น ๑ ชื่อว่า
 จลนนทาทโยกชวณ แลคี่ลาทั้งสองแผ่นนั้นมรคี่มีอนเรืองนัก

๑. ที่จะเป็น ปฤชวีปาสาณ

เมอขายคไสคีลานนอตนคงวาลอหนงเหน ๗ นอกเมอชงไตรทรงษ
 ฝ่ายทกษณ แลมีส่วนชทชานใหญ่อน ๑ ชอสรัดกวม แลไม
 อนมในสวนนอชอนนชมคองงามนทหนาคังแสรงคคไว แลมี
 กางแพงแกวลดอมรอบแลมีปราสาททำเหนชประคตเทยรชอมแกว
 กุงงามนทหนารชชทชานนนไค ๕,๖๐๐,๐๐๐ วา แพช
 ชทชานเขามาฝ่ายหนเมอชแลมีสระใหญ่ ๒ อน ๗ หนงชอภทรา
 ไชกชรดล ชนงชอสุภทราไชกชรดลแลมีสระนนแลอนไส แล
 มกอนแกว ๗ กอนหนงชอภทราปรัดป่าสาณ ชนงชอสุภทรา
 ปรัดป่าสาณ ผไคคองถอแลอชนเกลยงนทหนาคังถอหนงสำ
 นนไส ๗ นอกนกรไตรทรงษฝ่ายชคิมทศ แลมีชทชานใหญ่
 อนหนงสนกนทหนา แลทงใจแกฝงเทพยคาทงหลาย แล
 ชทชานนงงามนทหนาเรยชชอวาจรลคาวล ผฝไมแลฝงเชอช
 เขาอนเขนในสวนนคิงงามคังแสรงประคชนแลกางแพงแกวลดอม
 รอบแลมีปราสาทแกวมง ประคทกประคคแลคเรอชงงามทกแกง
 ทกพายรชชชทชานนนไค ๔๐๐,๐๐๐ วา แพชเขอชฝ่ายเขา
 มาค้เมอช มีสระสชองอน ๗ หนงชอจิตรไชกชรดล ชนงชอจุ
 จิตรไชกชรดล แลสระแลอน ๗ ชนนนมแผนคิลนแกวแลอน ๗
 ชนงชอจิตรป่าสาณ ชนงชอจุจิตรป่าสาณคองเรอชแลเทลช
 งามนทหนา ผไคคองถอชอนงามคังหนงสำนฝงเทพยคายอม

ไปเล่นในถนน เป็นเทศน์ก่นแก่เทพยดาทางปวงทองฝั่งตมึงแลฝั่ง
 ชายทางหลายแล ฯ ฝ่ายอัครภคินครไทรตรงยมสวนอุทยาน
 ใหญ่ อนึ่งซ้อสีกวนอนมิไม่แลเชอกเขาทางหลายงามคงแล้ง
 แดงแลมกาแพงแก้วลอมรอย แลมีปราสาทแก้วกรวมประตทก
 ประตทอขอุทยานนไน ๔๐๐,๐๐๐ วา แทยอุทยานฝ่ายมา
 ลูเมืองแลมีสระใหญ่สองอัน ๆ หนึ่งซ้ออรรมาโยกขรณ อันหนึ่ง
 ซ้ออรรมาโยกขรณ แลฝั่งสระนั้นแลมีศิลาแก้ว ๒ อัน ๆ หนึ่ง
 ซ้ออรรมาปริดิป่าสาณ อนึ่งซ้ออรรมาปริดิป่าสาณ แลศิลา
 นนมรค์มืองรังเรืองงามแลอนกึ่งหนึ่งเห็น ฯ นอกเมืองไทร-
 ตรงยมาขสานทศมีสวนใหญ่อันหนึ่งซ้อมหาพล แลส่วนน
 หนักนหนักหนาแลมกาแพงทองคำลอมรอย แลมีปราสาทแก้ว
 กรวมประตทกประตทอขสวนนไน ๖๐๐,๐๐๐ วา ในส่วน
 มหาวนนนมปราสาททองคำไค ๑,๐๐๐ หนึ่ง เทยรยอม
 ประคยนควยแก้วสิททพิรคนในหวางมหาพลวนอุทยาน แล
 นนทวนทยานนมีสระแก้วองงงามหนักหนา เทยรยอมแก้ว ๗
 ลังเขนพนนไน ๘๐๐,๐๐๐ วา แลมีแท่นแก้วอนงในรด
 นนกวางไค ๘,๐๐๐ วา ไคยริไค ๘,๐๐๐ วา ท่านไค
 กลศแก้วหนึ่งทกลางแท่นแก้วนกวางไคโยชน ๑ แลคแท่น
 แกวนนขาว แลคูกลศแก้ววนนเหลอมคงแล้งพระอาทิตย์อนดอง

สีมรวราช แลเครื่องประคองตัวพระไพศพนัน แลบริวารทั้งหลาย
 เทยรยอมทองเนอสีก ผงยกยงทั้งหลายนั้นบางถอกอนถอดาก
 แลจามรเทยรยอมทองคำมวีชรอยลาน แลยกยงผงนมหนา
 ชนพงกลว แลท้าวไพศพนหาราชจึงขึ้นมาเหลือองตัว๑ กุญามคัง
 ทองจึงไปขยพลแดงกำแพงจักรวาลของอัครทิศเขาพระสุเมรวราช
 มาโดยอากาศถึงเขายคนธรรมาชอัครทิศเขาพระสุเมรวราชนั้น ฯ
 ยงมีช่างตัว ๑ ชื่อว่าโอยราพรต แลว่าช่างทวนมีไซส์ตัว
 ครุฑวาน อันว่าในเมืองพาไพนขมส์ตัวครุฑวานทวนอัยกคตัว
 ใหญ่กคหามไม้ไค เทยรยอมเทพยดาต้นไค ฯ แลว่าช่างมี
 เทพยดาองค์ ๑ ชื่อโอยราวรรณเทพยตร นแลเมื่อพระอินทร์
 เจ้าแลมทเสด็จไปเล่นแห่งไค ๆ กค แลจะโรครชช่างไปเล่น
 งามโอยราวรรณเทพยตรกนมีคตัวเป็นช่างเผือกตัว ๑ ใหญ่นก
 ไคยสูงไค ๑,๒๐๐,๐๐๐ วา แลมีหัวไค ๓๓ หัว ๆ น้อย ๆ
 อยุสองหัวอยุสองข้าง นอกหัวทั้งหลายนั้นแลว่าหัวใหญ่ไค
 ๒,๐๐๐ วา แลหัวถคนนเขาไปทั้งสองข้างแลหัวแล ๓,๐๐๐
 วา ถคนนเขาไปแลหัวแล ๔,๐๐๐ วา ถคนนเขาไปแลหัว
 แล ๕,๐๐๐ วา ถคนนเขาไปกว้างแลหัวแล ๖,๐๐๐ วา
 เร่งเขาไปถึงในคเร่งใหญ่ถคนนเขาไปค่งกลาวนแล ส่วนหัว
 ใหญ่อันที่อยู่ท่ามกลางทั้งหลายชื่อสัทสเป็น พระทนต์แห่งพระ-

พระญาติไทย

อินทร์ โดยกว้างไค้ ๒,๔๐๐,๐๐๐ วาแล ฯ เหนือหัวข้าง
 นั้นแลมีแท่นแก้วหนึ่งกว้างไค้ ๘๖,๐๐๐ วา แลมีปราสาท
 กลางแท่นแก้วนมนมทองสองแก้วสูงน้นโดยสูงไค้ ๘,๐๐๐ วา
 ทิ้งสูงน้นเทียรขอมแก้ว ๗ สิ่ง แลมีพรวนทองคำห้อยย้อยลง
 ตกแห่งแก้วงไปมา แลมีเสียงน้นไพเราะนักหนาตงเสียงพาทย์
 พดในเมองฟ้า ในปราสาทน้นเทียรขอมคคเทศานผาทพย แล
 มีแท่นนอนอยู่ในท่นกว้างไค้ ๘,๐๐๐ วา แลมีราชอาสน์
 หนาหมอนใหญ่หมอนน้อยหมอนอง องค์พระอินทรน้นสูงไค้
 ๖,๐๐๐ วา แลประกบกันด้วยแก้วถนมหาภรตทงหลายแล ชนง
 เหนือแท่นแก้วน้นหัวข้างไค้ ๓๓ หัวได้ พระอินทร์ให้เทพคา
 ทงหลายช ๒๒ หวนนมีขญเพียงประกงพระอินทร์ได้ ฯ อนว่า
 หัวข้างทง ๓๓ หัวแลหัว ๆ มีงา ๗ อันแลงาละอันยาวไค้
 ๔๐๐,๐๐๐ วา แลงานนมสระไค้ ๗ สระ ๆ แลสระนนม
 ข้วไค้ ๗ กอ ๆ ข้วแลกอนนมคอก ๗ คอก ๆ แลอันนนม
 กลีบ ๗ กลีบ ๆ แลอัน ๆ นนมนางพายนราระบายรรพตแล ๗
 คน นางแลคน ๆ นนมสาวใช้ไค้ ๗ คนโสศ ช้าง ๓๓ หัว
 นนไค้ ๒๓๑ งา สระน้นไค้ ๑,๖๑๗ สระแลกอบัวในสระ
 นนไค้ ๑๑,๓๑๘ กอ แลคอกขვნนไค้ ๗๘,๒๓๓ คอก
 แลมีคอกขვნนไค้ไค้ ๕๕๔,๖๓๑ กลีบ แลนางพายนราร

ระบ้านันไค ๓, ๘๘๒, ๔ ๑๗ นาง แลสาวใช้นางระบ้านันไค
 ๒๗, ๑๗๖, ๘๑๘ คน แลมีอยู่ในางข้างโอบรวาวรรณน แล
 มีสถานทีแห่ง ๑ โคยกวางไค ๕๐ โยชน์ เป็นที่อยู่แห่งฝง
 นางรำระบำแลบริวารของนางทั้งหลายนั้นด้วย ๗ แลวามือ
 พระอินทรเสด็จนางเห็นขอแทนแก้วอนมิตในหัวข้างโอบรวาวรรณน
 เมียพระอินทรผุ้ประเสริฐกว่านางทั้งหลาย ชื่อนางสีจรรมาอก
 คอยบริวารทั้งหลายแลประคบนควยฉนมอาภรณ์ แลร้องเรื่องงาม
 ควยสัดคพริศคนเนนงเฝ้าพระอินทรอวยผายชาย นางผีเมียคน
 หนึ่งเลาชื่อว่าเจ้าสีชาดาอินทรวงศกลมนนยมาคแล ประคบนควย
 อาภรณ์ชกควยบริวารทั้งหลายก็ไปนงเฝ้าพระอินทรเจ้าผายชวา
 นน ๗ นางเมียผุ้ ๑ ชื่อเจ้าสินนทา แลประคบนควยฉนมอาภรณ์
 เทยรยอมแก้ว ๗ สิ่งชกควยบริวาร นางนงไปนงเฝ้า
 พระอินทรผายหลัง ๗ ถคนนนางเมียคน ๑ ชื่อนางสีจิตรา
 ประคบนกาย นนร้องเรื่องงามควยบริวารทั้งหลายไปนงเฝ้าพระ-
 อินทรเจ้าเของชาย ๗ ถคนนช่นนออกออกไปแลมหมนางพา
 ทงหลายยอมนางใหญ่เป็นเมียพระอินทรไค ๘๒ คน มีหน้าอน
 งามนงหน้า แลแต่งแ่งแผคนควยเครื่องประคบนควยเทยรยอม
 แก้วแหวนเงินทองทงหลาย บ้างถอกถอมแก้ว บ้างถคณฑ

ข้างถอมจามรแดงจามรแก้ว ข้างถอมจามรแดงทองแดงแดง
 เครื่องฝั้นเทยรยอสมประคบนควยแก้วสดคตพรรัตนไปนงเฝ้าชอย
 รอยนง ๗ ถกนนออกมามางทงหลายเป็นสาวใช้นางทงหลาย
 นนเฝ้า รอยชอกไปเฝ้ามากนั๊กหนา ลางหมถคนททของแล
 กลชอมทงเฝ้าชอย ๗ ถกนนออกไปเฝ้ามามางพาทงหลายมากนั๊ก
 แลสาวสรรรคพอนระบำ ระบุว่าววยแคพระอินทรวรเจารอยนงมาก
 นั๊ก ๗ แลยงมามางเทพยธิตาองค ๑ ซอชคตวาแลถอพนอนงชอ
 วามหาวิชา ครนว่านางนคตพจนทวงนไนแลพจนทงหลาย
 อนไต้ ๒๐,๐๐๐ อนทเป็นเพื่อนพจนนหากคังเองแล ๗ ไต้
 ยืนไฟเรารเพราะนั๊กหนา ๗ แลว่ายงมามางเทพยธิตาคน ๑
 แลเทพยธิตาณนคตพจนค ๑ ซอวาสรัทธา ครนว่านางน
 เขากลองคณนไต้ แต่ยงมามางทงหลายทเป็นเพื่อนกลองไต้
 ๒๐,๐๐๐ คณนหากคังไปเอง แลไต้ยงมามางเพราะนั๊กหนา
 คคคังว่าเขาทกคณนแล ๗ ยงมามางพาผทงเฝ้าชอว่าทสงนาร
 คคคณน ๑ ซอวามจรทรไต้ยงมามางเพราะ แลถูกเนอพงใจ
 นั๊กหนา ๗ ยงมามางเทพยธิตาองคคทงชอวามจรเมชลาแลเขาสังช
 ไต้ยงมามาง ๑ ซอพชยสังชะ ครนว่าเขาสังชคทวงนแลสังชทง-
 หลายไต้ ๒๐,๐๐๐ ลกอนทเป็นเพื่อนสังชชนนหากคังเองคจ
 มผเขาทกคทวง แลมมเสยงไฟเรารเพราะเพราะนั๊กหนาแล ๗ ยงม

เทพยธิดาคณ ๑ ซ้อมหาคมทงคลังขะ แลเข้าตั้งชอนหนงชอ

ปลัดพมพนะ ครนว่าเข้ามทงคลังขนนไส้ แลมทงคลังขทง

หลายไต่ ๖๐,๐๐๐ อินเอนเพื่อนมทงคลังขนนหากคังเอง คจมี

ผตทกอินแลมเสียงนนไฟเพราะนกหนา ๖ ยงมีเทพยธิดาคณหนง

ชอตปลัดคทกลองหนาเคยวลกหนงชอวานนทเถร ครนว่าเทพย-

ธิดาคณนตนนไส้อินวากลองทงหลายไต่ ๖๐,๐๐๐ อิน ๗

เอนเพื่อนกลองนนหากคังเองคจมีผตทกอินแลมเสียงนนเพราะ

ตนักหนา ๖ ยงมีเทพยธิดาองค ๑ ซอข้นกคทกลองหนาเคยว

ลก ๑ ซอขณมุขเถร ครนว่าคทกลองลกนนไส้ อินวาทมกลอง

หนาเคยวทงหลายไต่ ๖๐,๐๐๐ อิน ๗ เอนเพื่อนกลองนน

หากคังเอง คจมีผตทกอินแลมเสียงนนไฟเพราะนกหนา ๖ ยงมี

เทพยธิดาคณ ๑ ซอนนทาและคทกลองใหญ่ชอนหนงชอวาโกพม

ธรรสสุรเถร ครนว่าคไส้อินวากลองใหญ่ทงหลาย อินไต่

๖๐,๐๐๐ อิน ๗ เอนเพื่อนกลองนนหากคังเองคจมีผตแล ๖

ยงมีเทพยธิดาคณ ๑ ซอว่ายามาแลตบณเจาเรวอน ๑ ซอว่าโยก

ชรบณเจาเรว ครนว่าตบณเจาเรวอนชนว่าชบณเจาเรวทงหลาย

ไต่ ๖๐,๐๐๐ อิน ๗ เอนเพื่อนชบณเจาเรวอน หากคังเอง

คจมีผตทกอินแล มีเสียงเพราะนกหนาแล ๖ ยงมีเทพยธา

คณ ๑ ซอว่าสรโฆสสรเข้าบไฉนแก้วเหล่าหนงชอวานนทไฉน

พระญาติไทย

ครั้นว่าเขายับยั้งได้อันวายทงหลายอันโต ๖๐,๐๐๐ อันเป็น
 เพื่อนยบยนหากคองเอง กระจมผลเข่าทกอนแลมเสียงนนเพราะหนัก
 หนาแล ฯ ยงมเทพยคาคนหนงชอวาสพพางคณาคกลองใหญ่
 ลกหนงชอวาทสส์ฏฐี ครั้นวาคกลองลกนนั้นได้ อันวากลอง
 ทงหลายอันโต ๖๐,๐๐๐ อันเป็นเพื่อนกลองนนหากคองเอง
 กระจมผลทกอนแลมเสียงนนเพราะหนักหนาแล ฯ แลฝูงเทพยชคิ
 ทงหลายมากนกแลมชอคตาง ๆ กนเทยรยอิมลชยญจวงคกคกรยแล
 อนวญญจวงคก คกรยนนม ๕ สึง ๆ หนงชอวาอาคณระสังหนงชอวา
 คตระสังหนงชอวานนทระสังหนงชอวาสิรเกยรยอิมมสังตาง ๆ กน
 เป็นคณนแลททาให้คองควยกันคายเคยว คอวาเสียงนนชานควย
 กันแลเขียนเพลงเสียงเขียนอันเคยวไปทวยกันคองนได้ ชอวญญ
 จวงคกคกรยนนทง ๖๐,๐๐๐ อัน ๆ เป็นเพื่อนญจวงคกคกรยนน
 หากคองเอง กระจมผลเข่าผลคแลมเสียงชานควยกันแลไฟเพราะนั
 หนาแล ฯ ลกนนยงมคณอพิ ๑ ชอวาสมอิมมาคกลองใหญ่
 โย ๑ ชอสิรนระ สะพายเทนอชชาย ๑ แลค ยงมกลอง
 ใหญ่ทงหลายโต ๖๘๐,๐๐๐ อัน ๆ เป็นเพื่อนกลองนน จึง
 คองตามเพลงระควยระขำยพพลวันควยกันแลเพราะหนักหนาแล ฯ
 ในสถานทแห่ง ๑ โทษขริมณทลรชยโต ๔๐,๐๐๐ วา แล

๑ ในอภิธานว่า อาตต, วิคต, อาตตวิคต, คมณ, สัสสิร รวม ๕

พอนรธาควยกลอง คนธพนนเห็นอรอมเขากักรวาลเขยงบรรพทิศ
 แล ผังคนธพทงหลายแลเทพยธิดาทงหลายอันเป็นพลระบาศควย
 มากอเนกอนนต ฯ ยังมีคนธพฝ ๑ ชื่อวามพัสร์กสะพายกลอง
 หนาเคยวลูก ๑ ใหญ่ แลตควยเพลงคนธพ แลหมกกลองหนา
 เคยวทงหลายไค ๖๘,๐๐๐ อัน ฯ เป็นเพอนกลองหนาเคยว
 นนหากตงเอง คิงมผคควยเพลง แลกลองนนไพเราะนั๊กหนา
 แล ฯ ในสถานทศวรรแห่งหนึ่ง ๑ โดยขริมณชลดรชย
 ๔๐๐,๐๐๐ วา แลพอนรธาควยกลองคนธพนน เทพคา
 แลคนธพพอนรธาควยมากนั๊กหนา ในทนน ฯ อยปลายกำแพง
 จักรวาลฝ่ายทักษิณทิศพระสิเนรวราชแล ฯ ยังมีคนธพเทพคา
 คน ๑ ชื่อวาทรมชระ สะพายกลองใหญ่โย ๑ แลทโนยนกำแพง
 จักรวาล ฝ่ายขัณมุทิศพระเมรุ ครนวาทกลองโยนนอนว่า
 กลองทงหลายอันไค ๖๘,๐๐๐ อัน ฯ เป็นเพอนกลองนนหาก
 ตงเองโดยฉันทตามกันตามกลองนนเป็นเพลงเคยว ผังคนธพ
 แลเทพคาทงหลายผังระบาศควยกันแห่งนนมากนั๊กหนาในทนน
 โดยขริมณชลดรชยไค ๔,๐๐๐ วา ในยนกำแพงจักรวาลฝ่าย
 ขัณมุทิศพระเมรุราช ฯ ยังมีคนธพเทพคาฝ ๑ ชื่อวายุญจ-
 สัชรเทวบุตรสะพายกลองใหญ่ลูก ๑ ชื่อสัสสัสรนน ครนว่า
 ทกลองนนไล่ อนว่ากลองทงหลายไค ๖๘,๐๐๐ อัน ฯ เป็น

จันทน์ อีกพรรณคอกไม้อนขจรทุกแห่งแห่งพักเข้าเราถึงพระ-
 อนทรหอมพวงทุกแห่ง พระอนทรจึงไปเล่นที่สระนันทนันทน
 กลางคาศพระอนทรลงจากข้างโอบยราพตเค็นดินไปเล่น แลมีฝง
 นางฟ้าทั้งหลายเป็นบริวารงามสลอน เทยรยอมทรงอาภรณ์อัน
 ประเสริฐต่างๆไคเห็นทางในเมืองฟ้าอันหว่างกว้างไค ๕๐,๐๐๐
 วา แลไปเล่นในส่วนที่สนทนแล ฯ นอกพระนครไคตรงย
 ฝายอากาศเนทิศ มีพระเจดีย์เจ้าพระองค์ ๑ ทรงพระนามชื่อพระ
 จุฬามณเจดีย์เจ้า แลรุ่งเรืองงามเทยรยอมแก้วอินทนิลแล แต่
 กลางไปถึงปลายเทยรยอมทองเนอแลว แลประคยขึ้นไปด้วย
 แก้วสัตตพิรุณแลจะคณนาไคสูงไค ๘๐,๐๐๐ วา แลก็
 นนมภาแพงทองเนอแลวลอมรอย แลกำแพงนั้นแต่แลอันละ-
 ค้าน ๆ ละ ๑๖๐,๐๐๐ วา มีธงประฎากแลธงไชยแลกลด
 ช่มสายทั้งหลาย ย่อมประคยขึ้นด้วยแก้วแลเงินทอง บ้างคำ
 บ้างแกงบ้างเหลืองบ้างขาวแลเชยยอมแลวแต่แก้ว ๗ สิ่งซง
 ถานผกในโยกลดแลธง งามเลอชมๆพรายงามตามกันทั้งหลาย
 มากนักรหนาแล แลเทพยดาทั้งหลายถอเครื่องเบาแลตคคคคคค
 สัพพครียคนตรีทั้งหลายไปย่ำเรอถวายนุชาพระเจดีย์เจ้าทกวาร-
 ยมิขาด พระอนทรยอมไปนมัสการแต่พระเจดีย์เจ้ากยด้วย
 เทพยดาแลนางฟ้าทั้งหลายเป็นบริวาร ย่อมมถอชาวคอกแล

คอกไม้เทียนขี้พวาศศคนชวาศิยชวาลาทงหลายไปถวาย แก่
 พระเจ้าย้ายมีชวาคแลยอุมกระทำปทักษิณแก่พระเจ้าย้ายเจ้าท
 วารแลว นอกเมืองไตรตรังมีฉายอีสานทิศแลมีส่วนชยยานอื่น
 หนึ่งชอวาชยชวกรกวนชยแทยส่วนชยยานอื่นหนึ่งชอมทาวนินน
 ส่วนชยยานอื่นชอชยชวกรกวนนนมก้าแพงลอมรอยทง ๔ ค้าน
 แลค้านแลค้าน ๆ ละ ๑๖๐,๐๐๐ วา ยังมีประตูกแก้วแล
 ปราสาทแก้ว มุมประตูกกอนตั้งกลาวกอนนแล ๖ ส่วนชก-
 ยานนนมไม้ทองกลางใหญ่คน ๑ ชอปราริกชวคิกลยพฤกษ
 รอยพุ่มไม้นนโต ๒,๔๐๐,๐๐๐ วา โดยสูงโต ๘๐๐,๐๐๐
 วา รอยค่นไม้นนโต ๑๒๐,๐๐๐ วา โดยกว้างพุ่มไม้นน
 โต ๘๐๐,๐๐๐ วา แลโตค่นนนมแทนคิลากแก้วอื่นหนึ่ง ชอ
 ว่าบ้ชกัมพล โดยวีโต ๔๘๐,๐๐๐ วา โดยกว้างโต
 ๔๐,๐๐๐ วา โดยหนาโต ๑๒๐,๐๐๐ วา แต่เขม
 แดงค่นคังคอกสระเฮง แลอื่นคังฟักฝ้าอื่นคังหงอนราชหงส์
 ทอง ฝเมษพระอินทรนงเห็นอแผนคิลานนชอนจลงไปเพียง
 สระชอ ๖ ฝเมษพระอินทรชดกลงจากคิลา ๆ นนค่อมชนมาคัง
 กอนแลว แทยปราริกชวคิกัมพลนชอกไปภายนอกมีศาลาใหญ่
 ชนงสุคีมมาเทพยสภาคศาลางามแลคูประเสวีชูกว่าศาลาทกอื่น
 โดยกว้างโต ๒,๔๐๐,๐๐๐ วา มณฑลชววงกเท่ากันโดย

นั้นเข้าไปในสี่หมื่นมาเทศภาคศาลานันฯ ยังมีลมสิ่งหนึ่งแแต่กพัด
 คอกไม้ให้นให้เรียงกันตั้งแแต่เรียงร้อยเรียงแล ฝเมือออกคอกไม้
 เทยวแลวได้ ยงมลมสิ่งหนึ่งแแต่กพัดคอกไม้ ننออกไปเสี่ยจาก
 สี่หมื่นมาเทศภาคศาลานันฯ แลมีหมื่นมาสน่แกวอินหนึ่งโดย
 ใหญ่ไ้ ๘,๐๐๐ วา เป็นหมื่นมาสน่อยู่ในศาลานันแล แลมี
 ทงพระอินทรอินเป็นราชาสน่ทพย แลวงงมทงของเทพยดา
 ทง ๒๒ องคอินโตกกระทำบุญ ด้วยพระอินทรเจ้าแแต่กอินเทย
 ย่อมเป็นราชาสน่ทพย แลวงงมทงของเทพยดาทงหลายอินเป็นใหญ่
 โดยอินคัยกันเทยร้อยมปลาคธาสน่ยอมผาทพย เทพยคาลางหม
 มคอกไม้ทพยเป็นทง เทพยคาลางหมมคอกไม้ทพย กณณการ
 ทพยเป็นทงไสค คุเหลองงามคังทงของเนอส์กยยอมเป็นทงแห่ง
 เทพยดาทงหลายฉนวนทกตนแลฯ พระอินทรจึงไปนสี่หมื่นมา
 เทศภาคศาลา เพอจะให้เทพยดาทงหลายมาชมมนมกนในศาลา
 นนแล แแต่พรณคอกไม้ทพยอินหมคมในเมองไตรตรงษน
 มลมพัดชคัละของเกสรคอกไม้ ننเข้ามาในสี่หมื่นมาเทศภาค
 ศาลา แลคกเห็นอศิวเทพยดาฯ นนสิ่งไ้ ๖,๐๐๐ วา แลค
 เหลองงามคังทงนแแต่รงเขานาครงมาแแต่มนนแล ฝงเทพยดา
 ทงหลายเล่นอยคังนนไ้ ๔ เคอนจงแลวฯ ฝเมือเทพยดา
 ทงหลายสคัยบรมไตรตรงษสวรรค์นนไ้ ยงมีพรหมคณหนึ่ง

ชชวาพรหมกมารลงมาแต่พรหมโลกย์ โพน แลลงมาณภูมิตกน
 เป็นตังคนฉัพพหิงชชวายุจตุรชชร คนฉัพพชชนเหนอสมมาสน
 แลเทศนาธรรม แลพรหมคณนนแสรงนภูมิตกตังคนฉัพเพท-
 พุตรผลชชวาสรณน เพราะวาคนฉัพเพทวบุตรคณนนงามตกเนอ
 พงใจฝงเทพยคาทงหลาย ๖ อันวาคนฉัพเพทวบุตรคณนนเมออยงอย
 ในเมอฆมนนยโลกยน แลวาไค้กระทำบุญมามากแลว แลไค้
 ไปเกิดในจาทมหาราชีกา แลเทพยคาคณนนสังไค้ ๖,๐๐๐-
 วา แลประตขันตวยเครองสนมอาภรณทงหลาย เทยรชชม
 แก้วแหวนเงินทองแลครึงเรองงามคังภเชาทองแล ๖ อันวาอา-
 ภรณนนฉาแลวาจะลชคอกใส่เกวียนในมนนยนไค้ ๑,๐๐๐
 เกวียนแล ๖ อันวากระแจะแลจวงจันทนนอนเทพยคาทาตวันน
 ฉาแลวาจะชคอกใส่คัมแลไห้ไค้ ๘ คัมแล อันวาคัมแลไห้แต่
 ละลกันนใหญ่จั่วว ๔ กระเชอแล ทานจิงนงผ้าขาวอันบริสทธิ
 แลวจิงสชคกณนทลในกรทงสงงามนั๊กหนา แลวจิงเกลาฉม
 เป็น ๕ เกลาแลชกัมวชชอกอันทง ๕ อันนนแลไว้ปลายฉมนน
 ห้อยลงไปข้างหลังทกอัน แลคนฉัพพนนนเกลาฉม ๕ อัน เทค
 ตงนจิงเรวกวายุจตุรชชรเพอคณนนแล คนฉัพเพทวบุตรคณนน
 ชชอยเนอพงใจแกเทพยคาทงหลายนนแล ๖ ผพรหมฉพหิงชช
 วาสันตกุมารแลมาแต่พรหมโลกย์ แลมานภูมิตกนเป็นตัง

คนฉัพเพศตรผลชอวัญญัสสร แลมาเทศนาธรรมให้เทพยคา
 ทงหลายพง ๆ ลางคาบเทพยคาในสวรรค์มผลธรรมได้ แล
 เทพยคาทงหลายกเชยฺชนเทศนาธรรมในทนน ๆ ลางคาบเล่า
 พระอินทร ขนขนธรรมาสันนณแลวเทศนาธรรมเอง ผเมอพระ-
 อินทรเจ้าเทศนานน ท้าวจตโลกบาลทง ๔ เอาบริวารไปเฝ้า
 ไปคตทง ๔ ทศ แหงสัทธิรมาเทวสภาคกาลานน แลคนฉัพ
 เพศตรทงหลายกเอาสัพเพศตรยคนตรทงหลายไปบ่าเรอ บ้าง
 คตบงสิ บ้างคตบงเบอ บ้างขย บ้างรำในปลายเซากำแพง
 จกรวาลทง ๔ ตานถววยแคพระอินทรเจ้าคตกลาวกอนนณแลว
 อนัน ว่าพระจตโลกบาลเดินคตคตรายแหงโลกยทงหลายนทกวณ
 ยอมใช้ให้เทพยคาองคองมาคางทวในวนคัลนอย คชวณญูม
 นนใส่ยอมใส่ลูกมาคางตน ผแลวนคัลใหญ่คองนบรณมแลอมา
 พัสถานนใส่ ท้าวจตโลกบาลทง ๔ ยอมมาเองเดินคอง ๆ เมอ
 เทพยคามาคางตนกค ลูกมาเองกค แลตัวอมาเองกค เทยร
 ยอมถอแผนทองเนอสีกแลถอคนสัสนนอนทากวยชาคทงคณนมา
 ควย แลเคนไปคตทงแหงทวณฐานยานเมองใหญ่นอยทงหลาย
 ในมนุขยโลกยนทุกแหงแล ฉ่าแลว่าผโคค้ำยญทำธรรมใส่ อจ
 เซยณนามผนลงนแผนทองเนอสีกนนวาทงน ทานผนชอนอย
 บานนเรอนนโคค้ำยญธรรมณน ๆ มอาทคอไหวนบการพัสมา

ขุชาแลประทักษิณแก่พระศิวรัตนไตรย แลเลี้ยงศพอแลแม่ย่าเขง
 ฝเหมาฝแกรกพรกนอง แลรททานผอนแลชชทนอาจารย์แลคร
 ขาขยาย แลให้ผากฐินแลก่อพระเจดีย์กระทำบูชาปลุกกฎวหาร
 แลปลุกพระศิวมหาโพธิ์แลสถบ นพง พระธรรมเทศนา แลจำศีล
 เมตตากาวนาสวคมนตรีให้วพระ แลอำนาจทานฆ่าเกรงสมณ-
 พราหมณฝฝมคิลแลขุชาธรรมทงปวงน ถ้าแล้วว่าฝโคกระทำแต่
 ลระสัง ๆ คงนนักก เทพยคากเขียนนามลงในแผ่นทองคังกล่าว
 มานนแล ๆ แลวจิงเอาแผ่นทองนั้นไปให้แก่ขญจสิขรเทวยคร ๆ
 นนจิงเอาไปให้แก่พระมาตล ๆ นนจิงเอาไปทูลถวายแก่พระอินทร
 เจ้าแล ๆ จิงเทพยคาทงหลายก้อานคในแผ่นทอง ถ้าว่าเห็น
 ขาญชในแผ่นทองนั้นมากได้ จิงเทพยคาทงหลายก้อองสาธการ
 ยนหลายกยคนกหนา ด้วยคำวาคงนมนษยทงหลายจะโคขน
 มาเกคเขนเพอนเรานมากนหนา แลว่าจครายายโพ้นจะเปล้า
 อยแล ๆ ฝว่าเทพยคาทงหลายเห็นขาญชในแผ่นทองนั้นน้อยได้
 จิงเทพยคาทงหลายกยนรายแลวักชวนกันวาคงน โออินจจา
 คนทงหลายในมนษยโลกยโพ้นกระทำขญน้อยนักหนา ชะรอย
 ว่าเขาชวนกันกระทำขายมากนนักแล เขาจะโคไปเกคในจครา-
 ยายโพ้นมากนนักแล กล้วว่าจำเนียรไปภายหน้าเหยยวว่าเมอง-
 ฟานจะเปล้าเสียแล ๆ แลพระอินทรจิงถอเอาแผ่นสุวรรณขญ

อนมอภยราชารักนามสี่ปรุยทั้งหลายอันกระทำบุญนั้น พระอินทร์
 เจ้าจึงอ่านหนังสือในแผ่นดินของนั้นให้เทพยดาทั้งหลายฟัง ฯ เมื่อ
 ว่าพระอินทร์ค้อยอ่านไล่ไต่ขึ้นออกไปไกลได้ ๘๐,๐๐๐ วาแล
 ด้ว่าพระอินทร์ร้องอ่านด้วยเสียงแข็งไล่ ไต่ขึ้นเสียงนั้นไล่
 เพราะเป็นกังวานท่วงเมืองไตรตรึงษ์ อันกว้างโดยคณนาว่า
 ไร่ได้ ๘๐,๐๐๐,๐๐๐ วาในทิวทุกแห่งสิ้นแล ฯ แด่ม
 ปราสาทแก้วแลปราสาทของทั้งหลาย อันเข่นวิมานเทพยดาทั้ง-
 หลายอยู่ในอากาศแลสูงเพียงจอมพระสุเมรุ เลื่อนไปเจิงปลาย
 กำแพงจักรวาลคั่นกันคั่นแล ท่านก็เรียกว่าไตรตรึงษ์แล ฯ ชาย
 เขายืนได้ ๑,๐๐๐ ปีที่พบได้ ๓๖,๐๐๐,๐๐๐ ปีในมนุษย์
 แล ฯ อันว่ายศศักดิ์กตศัมภ์แห่งพระอินทร์ แลฝูงเทพยดา
 ทั้งหลายมีกถากล่าวมานแล ฯ เพราะว่าได้กระทำกุศลบุญธรรม
 มาแต่ก่อนแล ฯ ผู้ใดแลจะปรารถนาไปเกิดในเมืองสวรรค์ไล่
 อย่าได้ประมาทลมคน ควรเร่ง ขวนขวายกระทำกุศลบุญธรรมให้
 ทานรักษาศีลเมตตากรุณาอุปฐากรักษาศีล บิคามารคามผู้เฒ่า
 ผูกครุฑขลุ่ยฉายอาหารขมแลสมณพราหมณผสมศีลไล่ ก็จะได้ไป
 เกิดในสวรรค์แล ฯ กล่าวถึงไตรตรึงษ์เมืองสวรรค์แล้วแต่
 ท่านแล ฯ

แต่ไตรภมิมหารวัญ สวรรคตนั้นขึ้นไปเบื้องบนสูงได้ ๖,๗๒๐,๐๐๐,๐๐๐ วา ผู้จะคิดณาคับโยชน์ได้ ๘๔,๐๐๐ โยชน์ จึงถึงชั้นพาศนชชิวายามา และมีฝูงเทพยดาทั้งหลายนั้นอยู่ในชั้นฟ้า และมีปราสาททองปราสาทเงินเป็นวิมานแลมีกำแพงแก้วรอบ และมีสวนแก้วอุทยานอันค้อมสระโบกขรณีแล ฯ อันว่าเทพยดาทั้งหลายหมื่นหมื่นองค์แลหน้าตารุ่งเรืองงามนักหนาโดยสูงทวีเขาได้ได้ ๘,๐๐๐ วาทก ๆ องค์แล ฯ อันว่าเทพยดาผู้เป็นพระญาแก่เทพยดาทั้งหลายในชั้นพาศนชชิวาสยามเทวราชในชั้นพาศนชชิวาเห็นพระอาทิตย์เลย เพราะว่าสูงกว่าพระอาทิตย์นัก แล้วเทพยดานั้นเที่ยวชมเห็นด้วยวิศมแก้วทั้งหลายแล วิศมเทพยดาทั้งหลายด้วยแล ฯ ซึ่งวารจักรงแลค่านันใดแลมาอาศัยแก่คอกไม้ทพยนแล ฯ ผู้ว่าเมื่อใดเห็นคอกไม้ในนบ้านใส่จึงรู้ว่าวังแล ฯ ถ้าแลว่าเห็นคอกไม้ในนหุบเขาใส่จึงรู้ว่าคอกไม้ในนแล ฯ ว่าอาศัยแก่คอกไม้ ฉะนั้นจึงรู้แล ฯ อันว่าอายุเทพยดาชั้นนั้นขึ้นไปได้ ๒,๐๐๐ ปีทพย แลได้ ๑๔๒,๐๐๐,๐๐๐ ปี ในมณเฑียรแล ฯ แต่ชั้นพาศนชชิวายามาขึ้นไปเบื้องบนสูงได้ ๑,๓๔๔,๐๐๐,๐๐๐ วา ผู้จะคิดณาคับโยชน์ได้ ๑๖๘,๐๐๐ โยชน์ จึงถึงชั้นอนชชิวาคุสิตา- สวรรคตนั้น ฯ มีปราสาทแก้วปราสาทเงินแล ปราสาททองเป็นวิมาน และมีกำแพงแก้วล้อมรอบโดยกว้างโดยสูงโดย

งามนยงกว่าปราสาทของเทพคาทางหลายอันอยู่ในยามานแล
 มีบรรณาการทุกสิ่ง คือสัตว์และสวนคูกนชั้นพาทงหลายแล ฯ
 อันว่าเทพคาอันเป็นพระญาติเทพคาทางหลายในชั้นนั้น แล
 รัชชอวสานคฤสถเทพยราชแล หม่อมเทวคาทางหลายอันอยู่ในคฤสถ
 นัน รัชชวิกรมทรงพระโพนสีตัวเจ้าผดสร้างสมภารอันจะลงมา
 ครวดีเป็นพระพททเจ้าใส่เทียรย้อมสถิตในชั้นพานนแล ฯ บัดคน
 พระศรีอริยเมตไตรยเจ้า ผะโรได้ลงมาครวดีเป็นพระพททเจ้ากาย-
 หนาในภททกลปน กเสวีรสถิตในทนนแล บ่อมครวดีเทศนารวม
 ให้เทพคาทางหลายฟังชยบทกเมอชบมีชาติแล ฯ แล้วอายุใส่ได้
 ๔,๐๐๐ ปีทพยได้ ๕๖๗,๐๐๐,๐๐๐ ปีในมณษชนแล ฯ
 แต่ชั้นพาทนชอวาคฤสถานนชนไปของชนได้ ๒,๖๘๘,๐๐๐,
 ๐๐๐ วา ฉแลจะคณนาควโยชนได้ ๓๓๖,๐๐๐ โยชน
 ึ่งแดงชนพาทนชอวามมานรคณน ฯ เทียรย้อมมีปราสาทแก้ว
 แลปราสาทเงินปราสาททองเขนวิมาน แลมีกาแพงแก้วกาแพง
 ทองล้อมรอบ แลมีแผ่นดินทองรายเพียงเสมอกันงามทุกแห่ง
 แลมีสระน้ำสายแล นาสรงสีฟพทุกสิ่งทุกอัน แลมีสวนแก้ว
 เหมือนกันคองชนอนชอวาคฤสถสวรคณนแต่อย่างงามชยคชนไป
 กว่าแล ฯ ผงเทพคาทอยู่ในชั้นนั้น ถ้าแลว่ามีใจปรารถนา
 ะไรร่หาอันใด ๆ ก็ก้เขาหากนฤมิตคนให้เป็นเองโดยใจรักเขา

ใต้ไค้ทุกประการแล ฯ เขาเล่นด้วยหมูนางฟ้าทั้งหลายโดยไค้
 เขา^๕นั้นแล จึงเรียกชื่อนามมานรคเพื่อตงนนแล ฯ ผังเทพย-
 คาอันอยู่ในชั้นพานนอายุยืนได้ ๘,๐๐๐ ปีทิพย์ ฝัระคณนา
 ยี่ในมนุชยโลกยไค้ ๒,๓๐๔,๐๐๐,๐๐๐ ปีแล ฯ แต่ชั้นพา
 อินชอนนามมานรคินขึ้นไปเบื้องบนโดยสูงไค้ ๕,๓๗๖,๐๐๐,
 ๐๐๐ วา ฝัระคณนาด้วยโยชนไค้ ๖๗๒,๐๐๐ โยชนจึง
 เถิงชั้นพา อินชอว่าปรนิมมิตวสวัตตีสวรรคิ แลแต่ชั้นพา ๖ อิน
 ชออลกามาพระสวรรคิแล ฯ อินชอนพา ๖ ชั้นนได้ประเสริฐ
 ด้วยสขสมบัตยงชั้นพาทั้งหลายนนแล ฯ ฝัระใครไค้สัพพิพิทย
 โภชนาหารสิ่งใด ๆ กิด แลมีเทพยคาของคอินหากมานภูมิคเชน
 สึงนนแลไค้โดยใจเองทุกประการ จึงเรียกชื่อนาปรนิมมิตว-
 สวัตตีสวรรคิเพื่อตงนนแล ฯ อินชอเทพยคาในชั้นนนตวเขาสูง
 ไค้ ๖๔,๐๐๐ วาทก ๆ คนแล ฯ อินชอเทพยคาณเป็นพระญาใน
 ชั้นชอปรนิมมิตวสวัตตเทวราชแล เป็นพระญาแก่เทพยคาทง-
 หลายออยผ่าย ๑ แลพระญามาราชราชสเป็นพระญาแก่หม
 มารทงหลายออยผ่าย ๑ แลในชั้นพานมีพระญาสององคแล
 บห์อนไค้ไปเฝ้าไปคสกัน แต่ชั้นพาทงมวธอนมีเทยรยอสมคณ
 เถิงคณกาแกงจักรวาลทกชั้นพาแล แต่ ๖ ชั้นพานชอลกามา
 พชรภูมิแล ฯ อายเทพยคาในชั้นปรนิมมิตวสวัตตินนชนไค้

แลเทพยคาทั้งหลายคนใดสนชวตด้วยประการดังนี้ได้เรียกชื่อ
 ว่าอาหารชัยแล ฯ เทพยคาต่างจำพวกเห็นเทพยคาคนอื่นเป็น
 คิ แลมีศดาศึกคดียงกวาตนก็มีไริริยา แลมีใจโกรธก
 บังเกิดถ้อยความถ่งเถียงกันแลคาทอกัน เทพยคาทั้งสองนั้น
 ถ้าแลว่าผู้ใดกคแลผู้ใดชคไค้มีไค้โกรธได้ เทพยคาทั้งหลาย
 นั้นมชวตคงอยแล เพราะเหตุใดเพราะเหตุว่าใจของเทพยคา
 ผู้โกรธนั้นเป็นไฟ แลใจของเทพยคามมีไค้โกรธนั้นเป็นนา
 แลไปคยไฟ คือใจเทพยคามไค้โกรธนั้นเสยงคงชวตอยเพอคงนั้น
 แล ฯ ถ้าแลว่าเทพยคาทั้งหลายสองคนนั้นต่างคนต่างยอม
 ถงความโกรธคอกัน แลมีไค้ชคกันคอคาคอเถียงกันคงนั้น
 อนันนางพาทงหลายทเป็นขรวารทงสองฝ่ายนั้น เขาเทยรยอม
 สยายผมเขาลงแลวกรชงให้ทก ๆ คนแล เทพยคาทั้งสองนั้น
 ถงความโกรธคอกันคงนั้น อนันว่าหัวใจเทพยคาทั้งสองนั้นกเป็น
 ไฟไหม้ตัวเขาทงสอง ๆ นั้นกสนชวตคยแล แลว่าเทพยคา
 หมุ่ใดแลสนชวตด้วยประการคงนี้ได้เรียกชอว่าโกธาพลชัยแล ฯ
 พิไสยชองเทพยคาทงหลายนคนนั้น แม่นวากันอาหารได้แลจะมี
 ลามกอาจมมคุดคุดคงมนุชยเราทานนหามมีไค้แล เทพยคาอัน
 จุกจากสวรคคแลจะมีอศูกคงมนุชยเราทานนคหามมีไค้ ครนว่า

จกใส่ทองกายนกกหายไปด้วยทศกัณฐ์แล ฯ ฌว่าเทพยดาผมขณ
 นน ครนวายง ๗ วันจะสนชนมาพอจะจกใส่ ย่อมอบตโ
 เหนนมต ๕ อินเหนนมตกนใส่แล แลเทพยดากนนกร
 ชงสภาวคณจกใส่แล ฯ อนว่านมต ๕ อินนฉนน อินงคช
 ว่าเห็นคอกไม่อินมิในวิมานคณนเหยวแลบมีหอมใส่ เพราะ
 ว่าแต่ก่อนนหอมนกกแลมรเหยวจกรด้วยคณ ๑ นมคอินง
 เห็นผาอินทรวงอินนใส่คหม่นคหมองไป เพราะว่าแต่ก่อนยห่อน
 รหม่นรหมอง แลว่าผานนสกลใส่งามอัยทกเมอแลรด้วยคณ ๑
 นมคอินงคชว่าอัยสขแลวอัยคหาสขบมไค แลมเหยอไหลแล
 ไคลออกแคกรักแรคณ เพราะว่าแต่ก่อนใส่ย่อมมสขทกเมอ
 เหยอแลไคลยห่อนไหลออกจกทวใส่แลรด้วยคณ ๑ ฯ อินง
 อาสนทคณนงแลนอินคกรอินแก่ใจคแซงกระค่างแก่ใจ เพราะ
 ว่าแต่ก่อนยห่อนรอินร แซงแลกระค่างแลมารอินแลกระค่างน
 รด้วยคณ ๑ อินงกายชชงเทพยคานนเหยวแห่งแลเศร้ามอง
 หารคิมขมไคคจกอิน แลให้เห็นคเห็นอัยเมอขคณมอแลกระเศล
 ใสค เพราะว่าแต่ก่อนควเทพยคานนมรคิมรงเรองงามทกเมอ
 ขห่อนรเศร้ามอง ขห่อนรเห็นคเห็นอัยเมอขคณมอแลกระเศล
 ควด้วยคณ ๑ ฌนว่าการฉนเห็นนมต ๕ อินคณนแลมแก่เทพยคา
 ผมขณแลจะจกใส่ย่อมมากังท้าวพระญาในมนุขอินจะพิลาลยแล

ให้เห็นนมคอปมาคังชบายนแล ฯ ส่วนว่าเทพยดาทั้งหลายอิน
 มขญนอยหากอยหากจกแล ฯ ส่วนว่าเทพยดาทมขญนน ครน
 ว่าเห็นนมค ๕ อินตงนแลแล้ว อินว่าเทพยดาทั้งหลายอินเขน
 ทริกตนกต แลนางพาทงหลายอินเขนบริวารตนกต ย่อมมาส
 มาหาทง ๗ วันนแลมทกชโทมสนส์ทวยกนแลวกชกชวณไปเล่น
 สระแลส่วนทสนกน เพอจะให้เทพยดาองคณนเคลอนคลายหาย
 ทกชแล อินว่านางพาทงหลายชงเขนบริวารชงเทพยดาคนน
 เทียรย้อมรียงให้ทกคน ฯ แลแล้วว่าตงนจงท้าวธมาเกิดใน
 วมานแห่งเตยวณเดก ฯ ครนว่าถวน ๗ วันจงเทพยดาคนนงก
 จกแล ฯ แลแล้วเทพยดานนก็ไปเกิดทภายหน้าด้วยอำเภอบขญแล
 บายแห่งเทพยดานนจะชกไปเอง แลเมื่อแล้วเทพยดาองคณน
 พลาตยแลวตงน ครนว่าเครื่องณมอาภรณชงเทพยดานน
 ทากหายไป แลแล้วเทพยดานนก็หายไป แม้นว่าผมเส็นหนงกค
 บมเห็นปรากฏเลย ฯ อินว่าคณเรเทพยดาทงหลายแลมส์ชสมบค
 บารณตงนใส่กคแล แลว่าขงวรสันจากความส์ชสมบคใส่ ออย่า
 ว่าแต่มนษยเราทานทงหลายแลจะมนคงแก่สมบคแลอายอชไค
 เลย ฯ เหตุคงนแล จงองคพระพทชเจ้ากค แลพระบเคยก
 โยชเจ้ากค พระอรหันตราชณาตพเจ้าทงหลายกค ท่านจงมีโค
 ปรารณนแก่สชสมบคในสังสารนแล ท่านจงเสด็จไปสู่ณพพาน

สุขเพราะเพื่องงนแล ฯ อันว่าเกิดมาแลจะไค้สุขสมบัตินในเทว-
โลกยกกต มนุษย์โลกยกกต เพราะเหตุไค้กระทำบุญแต่ก่อนแล
ประกอบด้วยไค้เหตุ ๓ อนึ่งชอชอโลกเหตุ เหตุมีไค้โลก
เพราะเอาสันทานผอน ฯ อนึ่งชอชอวอโทโสเหตุ เหตุว่ามิไค้
ชงเคียดมิไค้ใครคุดมคุดมไทยมิริชยาแก่ทานผอนแล ฯ อนึ่ง
ชอชอชอโมโหเหตุ เหตุว่ามิหลงแลมิไค้กระทำการผอนเป็น
ยาป แลเทียบชอชอกระทำการผอนเป็นบุญเพชเหตุ ๓ อันคิง
กล่าวแลวงจรงมยศคักคแลสุขสมบัตเพื่องงนแล ฯ อันว่าบุญ
ทงหลายแลจทระเป็นบุญ กมิจทงหลายไค้ ๑๗, ๒๘๐ ทวง
คิงกล่าวก่อนนแล ฯ กล่าวถึงสวรคอันเกิดในลกมาพรภูมิ
อันเป็นอฏฐกณทโดยสังเขปแลแต่ท่าน ฯ

อันว่าพรหมทงหลายอันเกิดในรูปพรหมภูมิทง ๑๖ ชนน
ยชมเกิดคด้วยชปาคโยนสังเคียวไล้ เขาชฎิสันธิ ๖ จำพวกมิ
ชาติ คชวาวตถวจารอันกล่าวก่อนโพ้นแล ฯ แต่ชนทชอนชอ
ประนิมิตวสวัตคิสวรคันนชนไปถึงพรหมโลกจระนบระคณนา
คด้วยโยชนคคด้วยวากคคมิไค้เลย เพราะวไกลนค แต่พรหม
ชนทททหลายชนชอว่าพรหมปาริสชชามินนลงมาถึงแผ่นดิน
นโดยไกลยงนค แม้วามคคากอน ๑ เทาปราสาทเหล็กชอนชอ
โลทปราสาทน อันทมิชอยู่ในสิงกาทวยโพ้น แลว่าเขาทชคลง

มาแต่ชั้นพรหมปารสัชชาวนน แลมีได้ของชดสั๊กแห่งเลยแม้
 ว่าถึงนกกตไต้ & เคอนจึงเงงแผ่นดินเรือนไล่ อันนกลาวแต่
 พรหมชั้นตาไล่ แลยังชั้นพรหมทั้งหลายไต้ ๒๐ ชั้นบนขึ้นไป
 เหนือกันขึ้นไปเงงชั้นๆ แลโดยกว้างโดยแดนปริมณฑลเงงเขา
 กำแพงจักรวาลอันเราอยู่น แลเทียรย้อมมีปราสาทแก้ว แล
 เครื่องประดับนสำหรับทั้งหลาย งามนักหนายังปราสาทเทพยดา
 ทั้งหลาย อันอยู่ภายคำไต้ไต้ประมาณพันเท่าแล ฯ พรหมชั้น
 ๑ ชื่อว่าพรหมปารสัชชาภูมิ ฯ ชั้น ๑ ชื่อว่าพรหมปโรหิตา ฯ
 ชั้น ๑ ชื่อว่ามหาพรหมภูมิ ฯ พรหมณกต ฤๅษกต อันทาน
 ไต้ภาวนาไต้มานอัน ๑ ชื่อว่าปฐมฌานไต้ัน้อยทกเมอรรอดชว
 สัตว์ ครนว่าตายไต้ไปเกิดเป็นพรหมในชั้นอันชื่อพรหมปาริ-
 สัชชาภูมิ อยู่หึ่งนานนักแลไต้้องสังโฆยกัลยหึ่งแลแบ่งเป็น ๓
 ภาค แลเอาแต่ภาค ๑ เป็นอายุพรหมทั้งหลายในชั้นนแล ฯ
 ผู้ใดแลไต้ปฐมฌานรอดสั๊กชวตนครนว่าตายไต้ไปเกิดในพรหม
 อันชื่อพรหมปโรหิตาภูมินนเสวยสุขอยู่โดยนาน มีว่าระคณา
 ไต้้องสังโฆย ๑ แบ่งเป็น ๒ ภาค เอาแต่ภาค ๑ เป็นอายุแห่ง
 พรหมทั้งหลายในนั้นแล ฯ ผู้ใดแลไต้ปฐมฌานอันชคมนักหนา
 ทกเมอชวตวตน ครนว่าตายไปเกิดในพรหมนอันชอวามหา-
 พรหมภูมิ แลมหาพรหมชั้นนอยู่เสวยสุขอายุุนไต้มีหากัลย

พระญาติไทย

นน ชายพรหมนนมีโค่นขด้วยสองไชยเลย เทียรยอมนขด้วย
 กัลป์แล ฯ เมื่อแลไฟไหม้กัลป์ไล่ไฟไหม้ทั้งพรหม ๓ ชนน
 ด้วยแล ฯ แตนนชนไปเของบนไกลนักรหนาแลงเงงพรหม ๓
 ชน พรหมชน ๑ ซอปรตคาภูมิ ชนหนงซอชยปมาณภูมิ
 พรหมชนหนงซอฮาถัสตราภูมิ เทียรยอมเป็นชนชนเหนอกนไป
 พรหม ๓ ชนนซอทตยฉานภูมิ ผงเทพยคาแลคนทงหลายผ
 โทเงงทตยฉานโค่นขยทกเมอรอคชวสคชวคน ครนตายไปโค
 เกิดในพรหมชนซอปรตคาภูมิ ขนไต้ ๒ มหากัลป์ ฯ ผู้โค
 โททตยฉานแก่มอชมทกเมอรอคชวคน ครนตายไปเกิดใน
 พรหมชนอนซอชยปมาณภูมิ ขนไต้ ๔ มหากัลป์ ฯ เทพยคา
 แลมนยทงหลายผโคโคเงงแกทตยฉานชนประณตด้วยนักรหนา
 ทกเมอรอคชวคน ครนตายไปเกิดในชนพรหมชนซอ
 ฮาถัสตราภูมิขนไต้ ๘ มหากัลป์ ฯ เมื่อไฟไหม้กัลป์แล้วนา
 ทวมฮาถัสตราพรหมภูมึนแล แตนนชนไปเของบนไกลนักรหนา
 แลวงเงงพรหมชนโสคพรหมชน ๑ ซอปรตคาสฎาภูมิพรหม
 ชน ๑ ซอชยปมาณสฎาภูมิ พรหมชน ๑ ซอสฎาณหาภูมิ ยอม
 เป็นชนชนเหนอกนไปไกลนักรหนา แลพรหม ๓ ชนนซอ
 ตตยฉานภูมิ เทพยคาแลคนทงหลายผโคโคเงงทตยฉานนชย
 ทกเมอรอคชวสคชวคน ครนตายไปเกิดในพรหมชนอนซอ

ปรีตทาสภากุณิมิชนไถ้ ๑๖ มหากัลป์ ฯ ผู้ใดผู้ใดถึงตติยฌาน
 แต่มีชณฺิมปานกลางทุกเมื่อ ครันตายไปเกิดในชั้นพรหมอนชอ
 อธิปมาณสภากุณิมิชนไถ้ ๓๒ มหากัลป์ ฯ ผู้ใดผู้ใดถึงตติยฌาน
 อันเป็นประณตควยนักหนาทุกเมื่อรอกสศตชวตน ครันตายไปเกิด
 ในพรหมอนชอสุภากุณิหายนไถ้ ๖๔ มหากัลป์ ฯ เมื่อนาทวม
 แล้วแลลม ๔ อันพิศ พรหม ๓ ชั้นนเพอสนแลวจงวายลมแก
 นน ฯ แต่ ننชนไปถึงชนไกลนักหนาแลจงแดงพรหมสองชั้น
 สอิต ฯ พรหมชั้น ๑ ชอเวหิผลลาภูมิ พรหมชั้น ๑ ชอชสนัญญ
 ภูมิ แลพรหมสองชั้นนชอจกตถฌานภูมิ ผงเทพยคาแล
 มนุษยทั้งหลาย อันถึงแกจกตถฌาน อันประณตนักหนาทุกเมื่อ
 รอกสศตชวตน ครันตายไปเกิดในพรหมชั้นอนชอเวหิผลลาภูมิชน
 ไถ้ ๕๐๐ มหากัลป์ ฯ ผู้ใดผู้ใดถึงแกจกตถฌานควยนักควยหนา
 แลเขามิไคมีลูกมีเมียแลเขาเทยรยอมีราฟงในใจเขาฉนน อัน
 วาสควทงหลายอันไปทนทกชเวทนาในจกทวายายในโยนิ ๑๐ อัน
 กติ ๕ อันอญญาณ ๗ อัน แลอยู่ในสควพาสา ๘ อัน เพอมีใจ
 แลรราฟงมากนักหนาแลรมิใจรักแลมิใจชัง มิเมื่อใดแลให้ใจ
 หายจากตนแลมีรราฟงอันใดสักสิ่งทกบจรตแล ฯ เขารราฟง
 ติงนแลวเขาจงปรารณาคงน จงกชยามลูกชยามเมยชยาม
 ใจเลย เขาจงภวานาคงน อสนัญญอ เขายอมปรารณาคงน

แล ภาวานานตกเมือรอกชวคนเขา ครนว่าเขาคายได้ไปเกิด
 ในชนพรหม อินชออสัญญพรหมนแลฯ ผงพรหมทงหลาย
 อินชในชนนคนสงได้ ๕๖,๐๐๐ วา แม้นว่าในอัยหนง
 กยมเลย ฯ หน้าทานอศวพรหมนตั้งรูปพระปฏิมาทงอินชาง
 หากซคใหม่แลงามนักหนานน ผฝโค่นงอยแลตายในเมือคานง
 ไปเป็นพรหมในชนนนงอยคอสทชาย ผฝโค่นงอยจตายใน
 มนุษยโลกยกนกด แลไปเป็นพรหมยนชในเมือพรหมโลกย
 นนหมมกระเหมนหมตกยมตงสักแห่ง ทงตากับมพริชชวสค
 พรหมนแลมรสกตงเลย แลว่าในชราสาทแก้วพระพรหมน
 กวางขวางนักหนาแล ผคอกไมคนธรรลของหอมทงหลาย
 ประเสริชูกนภานอยทกเมือคสคชวพรหมทงหลายนน แลคอก
 ไมนบหอนรูเหวยหอนรูแห่งแลโรย แลคันธรรลของหอมน
 บหอนรูเผอชทายกลนเลย คอกไมนนตงว่าแลรงเรียงแลเรย
 ระเบียบงามนักหนายรอยพรหมนทกทค แลพรหมทงหลาย
 อยู่ในชนนมากนภานายมรกลานกโกฏเลย อายเขายนได้แล
 ๕๐๐ มหากลป ผแลเมือโคสชชายแลจระจากเมือพรหมแล
 พรหมนหมญอินโคกระทำคอกอน แลสั่นในนคนมาเขน
 ปรกคตงคนทงหลาย แลไปเกิดโดยอำเภอนญแลชย เพราะ
 วายมิได้ถึงนพพาน ฯ แต่ ننชนไปถึงชนนในกลนภานา แล

แลจักเก็บ แลเนื้อหนังพรหมนั้นแนนวามอของกบมรสักเจ็บโสด
 พรหมทั้งหลายนั้นยหอนรึกนขาวกนนำสีกคายเท่าแต่ฉานสมา
 ยศด้วยตนเอง อนวาระยณศักด้วยอุกตของผอนตงนนิมแลหน้าตา
 เนื้อตัวพระพรหมทั้งหลายนั้นเกลากเกลียงงามนถ แลวารังเรอง
 กว้าพระจันทรพระธาตคยพนเทาไล่ แคมอพรหมแคมอหนึ่ง
 กตระโหเรองไปทวทงจกร วาดทงหลายไตหมนจักรวาดคิงกล่าว
 ถวนทกแห่ง พระพรหมทั้งหลายนั้นเทษรยอम्मปราสาทแก้วทอง
 แลยอสมุขควยอาสน์ทพยทกแห่ง ทงม่านแล้วคานเทษรยอสมทพย
 แลแลประคยนควยแก้วประการคิงามยงกวาทพยคากทงหลาย
 อนอชยชันค้ำไคละพนเทาไล่ แลมีเกศเกล้าคิงามนถหน้าแลหัว
 เป็นชฎาทกของค ๆ คีเรองงามต่าง ๆ แลคณพรหมนงงามนถหน้า
 หวเขากคิแชนกคิ ทคตอกน กคกถมงามนถกยมีไคเห็นทคตอกน
 พรหมทั้งหลายนั้นยหอนรึมองคองนโคในคณนอชยหนึ่ง แลจจะมี
 ลามกอาจมีไล่หามมีไคโสด พรหมทั้งหลาย ๒๐ ชันนแนน
 วามผองคณหนึ่งกยมี แมนวาพรหมผองนถกคแลจะเหมอนคิง
 นนถคกยมีโสดแล พรหมทั้งหลายนั้นจะมีใจกาตนคิกระคิลย
 ยนคแกผผองนอชยหนึ่งกคกยมี พรหมทั้งหลายนั้นแลจจะรชยว
 กระทำการคิรชคณคตทงหลายสังโค ๆ กยหอนรโสด ลางจำ
 พวกชยคด้วยฉานอนชอวาชริยวหาร ลางจำพวกชยคด้วยฉานอน

ชอทพยวหาร นางจำพวกขยควยฉานอนชอพรหมวิหาร พรหม
 ทงหลายอนอยู่ในอกนฏฐพรหมนน ฉแลเมอโคพระโพธิสัตว์
 จะโคตรสเป็นพระพทอเจ้าใส่ในเมอฉน พระโพธิสัตว์เจ้าจะเสด็จ
 ออกทรงฉนวชใส่ พรหมนนเขาฉาไตรจวรแลเครอง ขรชาร
 ลงมาแต่พรหมโลกยโพน แลมาถวายแต่พระโพธิสัตว์เจ้าจรบ
 เขาไตรจวรแก่พระพรหมแลว พระเจ้าจทวงไตรจวรนน พระ
 เจ้าจถอกฉาชาวอนพระองค์ทรงนออกจากพระกายพระเจ้าจ
 ยนให้แก่พรหมนนจ จรบเขาชนไปไวเด็งอกนฏฐพรหม แลว
 จงนถุมทเป็นพระเจกยแกวกรวมประอบแกวอันใส่ฉามัน โดย
 สึงพระเจกยนนโค ๘๖,๐๐๐ วาแลมพระนามชอวาทศเจกย
 แล พรหมทงหลายนนยอมไปชยปากยชาแลวันละ ๗ แฉนขมิ
 ชากจ พรหมชนนนเพื่อไฟใหม่แผนคินนแลแผนคินนใส่
 เมอชาทพรหมชนนลงมาคคอกยวอนเกิดในแผนคินน พรหม
 นนจงเขาชากจรจวรแลเครอง ขรชารนย ทงชากจรจวรด้วยเป็น
 ๘ สึง ชอชอญฐขรชารอยู่ในคอกยวอนนแลจ คือว่าฉาสขง ๑
 ฉาจวร ๑ ฉาสึงชาก ๑ ชากจร ๑ ฉาประคต ๑ มคโกน ๑
 เขมเขยฉา ๑ ฉากรองนา ๑ อนฉาเครอง ๘ สึงนชอชอญฐขรชาร
 แลพรหมเขาชอญฐขรชารนชนไปไวเด็งพรหมโลกย ชนอนชอ
 อกนฏฐพรหมนนแลจ เด็งเมอพระโพธิสัตว์เจ้าชอกทรงฉนวช

ใส่พรหมเอาจลงมาถวาย ฯ แลกลียันโคจรมีพระพทธเจ้าแค
 องค์ ๑ ใส่จงคอกยวเกิดชนคอก ๑ แลกลียันนชอวสารกลีย
 แล ฯ กลียโคจรเกิดมีพระพทธเจ้า ๒ องค์ใส่คอกยวเกิด ๒
 ดวงแลกลียนชอปลาภักดิ์แล ฯ กลียอันโคแลจรมพระพทธเจ้า
 ๓ พระองค์ใส่คอกยวเกิดชน ๓ คอก กลียนชอวาวรกลียแล ฯ
 กลียโคแลมีพระพทธเจ้า ๔ พระองค์ใส่คอกยวเกิด ๔ คอก
 กลียนชอสารมณฑก กลียแล ฯ กลียโคจรมีพระพทธเจ้า ๕
 พระองค์ใส่คอกยวเกิดชน ๕ คอกแล กลียนชอภททกลียแล ฯ
 กลียโคอินหาพระพทธเจ้าเกิดมีได้ใส่ กลียนชอสุณุกฎีย
 แล ฯ แลกลียละอินละอินจะเกิดมีพระพทธเจ้าใส่แต่เต็ม ๕
 พระองค์ลงมา แลอินว่าจะเกิดมีพระพทธเจ้ามากกว่า ๕ องค์
 ใส่ห่อนมี อินว่าอัญชুবิหารอันเกิดมีในคอกยวักงัน ย่อมเกิด
 เป็นธรรมดาโคยสมภารพระเจ้าแล ฯ ผงอินไปเกิดในพรหมโลก
 นนกระทำบุญธรรมตั้งฤา แลจงโคไปเกิดสน ฯ ผู้ใดกักแมน
 ว่าโคทำบุญธรรมขอเป็นสมณะ แมนวามศีลเท่าโคกกดแลมี
 โคฉานว่าจะไปโคยอากาศคำกินไปตั้งนั้นย่อนไปเกิดในพรหม
 โลกยัสักดาบ ผู้ใดกขปรักขยฉานรอกษัณฑ์คนแลมีโคถอยฉาน

๑. ในสารสังคห มณฑกักย ๒. สารมณฑกักย

จึงได้ไปเกิดในพรหมโลกย์ไว้ เมอจะภาวนาให้ได้นานนัย่อม
 กระทบคณ ชาวภิกษุอันเป็นศิษย์แห่งพระพุทธเจ้ากตัญญูสมุท
 กติ นงส์มาอภาวณาจำเริญกรรมฐานว่าปฐวิกสิต์ กลางวัน
 กลางคณบายคณญจนวรรณ คชพยายาทนิวรรณ ๑ ถนมิทชนิวรรณ ๑
 อทธรจนิวรรณ ๑ กกกจจนิวรรณ ๑ วิจิกิจฉานิวรรณ ๑ จึงจะกอบปร
 ติวของค ๕ อัน อันชชวาวตก ๑ วิจาร ๑ ปิต ๑ สัส ๑ เอกคคตา ๑
 จึงจะกอบปรด้วยญาณ ๕ อัน ๗ ทนงคชอทธิวิญาณ ๑ ทพิย-
 โสติญาณ ๑ ทพิยจักขุญาณ ๑ ปรจิตตวิชชาญาณ ๑ ปุพเพ-
 นิवासันตัสติญาณ ๑ อันเป็นสภาวะบุญ อันกระทำแลได้ไป
 เกิดในโลกลนแลวมเมอได้ไปเกิดในรูปพรหม ๑๕ ชั้น อันเว
 แค่อสณญูปพรหมนน เมอเกิดคณนพพพะ ๒๓ ชั้นทเคยวมมิได้
 เกิดรูป ๒๘ ๗ เคยว ตจเทพยตาอันเกิดในกามภมิมัน พรหม
 เกิดนนแตรรูป ๒๓ แตรรูป ๕ ขมเกิดคณนรูป ๕ อนนอันโทสนน
 อันทนงชชวาวชานรูป คชรูปอนรรจกอนทอมอนเทมณ ๗ อนง
 ชชชวาวรูป คชอนรรจกรสันกันแลรรจกรส ๗ อนงชชอถารูป
 คชรสกอนเจชชอนปวคแตคณ ๗ อนงชชอชคถถาวรูป คชรกระก
 กามคคณทาทคณผตญิง ๗ อนงชชอปรสถารูป คชอนรรจกระกคิกาม
 คณทาทคณผชชาย ๗ เกิดชวค ๔ อันคชวทรรูปพระพรหมนน
 โสค ๗ ชวคอันอยู่ในรูปนอันโคสน ๗ ชวคทนงอันอยู่ใน

ฤษักรูป คอแ่งรกษาคา ๗ ชัวตหนงอนอชโยในโสทรูปแ่งรกษา
 ห ๗ อนงอชโยในมนรูปแ่งรกษาใจ ๗ อนงอชโยสัททฐักรูปอนแ่ง
 รุปรกษาเสียง ๗ พรหมอนเกกในเชนอสนัญญนแกยอสมพลเกกคัง
 ผังพรหมทงหลายอนกล้าวกอน แ่งรูปทงหลายอนเกกคัวย
 อสนัญญพรหมนนไต้ ๑๗ จำพวกอนโคย้างสัน ๗ สัททฐักรูป
 มี ๘ อนชัวตรูป ๑ อากาศรูป ๑ วิการรูป ๒ สชนรูป ๔
 ผังมไต้ ๑๗ เกกเป็นชัวตอนเคยวโล้ ชัวตอชโยในสัททฐักรูป
 ผังพรหมอนมีจคแลอชภาวนาจำเรณูณานนน ยังมเจตสิกอน
 เป็นเพอนจคแ่งมาจำเรณูใจพรหมนนไต้เทอโคสัน ๗ ในกคล
 นนมเจตสิกอนเป็นเพอนจคไต้ ๒๒ จำพวกอนโคสัน ๗ อนงชอ
 สทอชโยสมสัทธาเิงขณอธรรมทกเมอ อนงชอสคยมรสุมฤคยมร
 ลมขณอธรรมล็กเมอ อนงชอหรรระอชโยมมีอชประมาทล็กอน
 อนงชอโศคยป วิกลวสภาวอนจะเบ็นชาบ ๗ อนงชอชโลโลกยมี
 โลก อนงชอชโตโสชมรเคยคยมรทงชามรคมนมโทย ๗ อนง
 ชอคคกรรมชณคคา คชกรกระทำอนโคทวโยชโยกลาย ๗ อนงชอชกาย
 บสสัททอ กรกระทำอนโคยอสมมีคณเห็นการอธรรม ๗ อนงชอชจคค-
 บสสัททอ แลมีใจอนเห็นในสภาวอธรรม ๗ อนงชอชกายลหคา มคณ
 ชนพลนอธรรม ๗ อนงชอชจคคลหคา มีใจชนพลนแกอธรรม ๗ อนง
 ชอชกายมทคา มคณชนชอนแกอธรรมแลสภาวทงหลาย ๗ อนง

จิตหากตงชยนั้นใส่เป็นกลางทาว แลทเขลานั้นใส่แต่พรหม ๔
 ชนนั้นเป็นทชของฝงพรหมอนหารูปมีโคอัย ชชว่าอรูปพรหม-
 โลกยเพอตงนเมอเขาอัย โนมนยขเวานเขาอัยอมคระนงในใจเขา
 ว่าตงน ๖ อนวานาจทวริยานให้ใจคนทหายไป ตงนจะเยนกล
 เป็นการณะอินไต แม้นว่าใจงอัยกคเทลอนว่าตงนทหายมีไท
 ครนว่าทวแลตงน นนทหายมีไทใส่ตงนจะกระทำร้ายแก่ท่านขมีไท
 แลท่านจะกระทำร้ายแก่ตงนก็ทหายมีไท ควรปรารธนาให้ตงนทหาย
 ไปแลยังแก่จิตเขา ๗ ภาวนากระทำธนา ๕ สิ่ง แลปรารธนา
 ตงนทกเมอแลกจะเอาอากาศอินเปลาชนมมีสักสิ่งในอรูปพรหม-
 โลกยชนตาเยนทอัยแห่งกเขาว่าตงนเขาจภาวนา แลความ
 ปรารธนาให้ทวตงนทหายว่าตงน ๖ อากาโส อินันไต ๗ อากาโส
 อรูป ภวส์สามติ ๖ อากาศอินมากหลายนิกหนา ผลอินกกระทำ
 แลใฝ่ใจใคร่ขอจงชยามสักอินเลย เขากระทำธนาตงนนั้นแลให้
 ปรารธนาทกเมอแล้ว แลจึงได้้อากาสันญจายตงนธนาสักชวตงน
 ครนว่าไทไปเป็นพรหมอัยใน อากาสันญจายตงนพรหมโลกยใจ
 นนยงนอัยหนงตงกลาวกอิน แลวามมีหนาแลคาคตนแลเมอแต่
 นอัยนัทยามมีไทเลย พรหมชนนชายเขาอินไต ๒๐,๐๐๐
 มหากลปแล ๖ ฤๅษธางจำพวงกกระทำธนา ๕ สิ่งในชนตาแล้ว
 แลให้้อากาสันญจายตงนส์มายตีเห็นอากาสันญจายตงนส์มายตงน

ขมิพข้อใจ เพราะว่ามีเนียงมากกว่าชนแลยังมีมากเอาอากาศสามัญ
 ษยคนสามยติ แลย้อมปรารณนาระโคจรเืองวิญญาณญายตน
 สมายติ ขยู่เห็นธอากาศแห่งเปล้าตายทุกเมือแลมิไค้ไปลวงอน
 เทยรย้อมไผ้ใจภาวนาคงน ๗ วิญญาณญายตนอิมินาเนว อธิขยู่
 โหติ ๗ ขมิไค้เอาไปลวงอนเลยเทยรย้อมไผ้ด้วยความตง นนทุก
 เมือลคชชวตน ครนว่าตายไค้ไปเกิดในวิญญาณญายตนพรหม
 โลกย อายพรหมนนยไนไค้ ๕๐,๐๐๐ มหากัลป์ ๗ ฤชสง
 จำพวกกกระทำมาน ๕ สิ่งในชั้นต่ำแล้วไค้วิญญาณญายตน
 สมายติ เห็นวิญญาณญายตนสามยตินั้น ๗ มีพข้อใจเพอจตยง
 มากหลายกว่าชน แลเห็นอากัญญัญญาตนสามยตินนหากลช
 แลเขนกว่า แลเทยรย้อมระโคจรเืองอากัญญัญญาตนสามยติช
 ษยเห็นธอากาศเปล้าตายทุกเมือแลมิไค้ไปลวงอนเลยเทยรย้อม
 ไผ้ไค้ในใจแลภาวนาคงนทุกเมือ นตถักัญญิ ขมิเอาใจไค้ไป
 ลวงอนเทยรย้อมไผ้ด้วยความตงนนทุกเมือลคชชวตน ครนตาย
 ไค้ไปเกิดในอากัญญัญญาตนพรหมโลกย แลมีอายยไนไค้
 ๖๐,๐๐๐ มหากัลป์ ๗ ฤชสงจำพวกกกระทำมาน ๕ สิ่งใน
 ชั้นต่ำแล้ว แลไค้อากัญญัญญาตนสามยติแลเห็นอากัญญัญญา
 สมายติ นนขมิเต็มใจ เพราะว่ามีกลสงนเมือรูปแลยังมีขนคิไนใจค
 ติงทณอนชยู่ กลสงขาคิกอนมทอกแลตายแลยังมีเขน ใจแลเขาคำนง

๕๕
 ๖๖
 ๗๗
 ๘๘
 ๙๙
 ๑๐๐
 ๑๐๑
 ๑๐๒
 ๑๐๓
 ๑๐๔
 ๑๐๕
 ๑๐๖
 ๑๐๗
 ๑๐๘
 ๑๐๙
 ๑๑๐
 ๑๑๑
 ๑๑๒
 ๑๑๓
 ๑๑๔
 ๑๑๕
 ๑๑๖
 ๑๑๗
 ๑๑๘
 ๑๑๙
 ๑๒๐
 ๑๒๑
 ๑๒๒
 ๑๒๓
 ๑๒๔
 ๑๒๕
 ๑๒๖
 ๑๒๗
 ๑๒๘
 ๑๒๙
 ๑๓๐
 ๑๓๑
 ๑๓๒
 ๑๓๓
 ๑๓๔
 ๑๓๕
 ๑๓๖
 ๑๓๗
 ๑๓๘
 ๑๓๙
 ๑๔๐
 ๑๔๑
 ๑๔๒
 ๑๔๓
 ๑๔๔
 ๑๔๕
 ๑๔๖
 ๑๔๗
 ๑๔๘
 ๑๔๙
 ๑๕๐
 ๑๕๑
 ๑๕๒
 ๑๕๓
 ๑๕๔
 ๑๕๕
 ๑๕๖
 ๑๕๗
 ๑๕๘
 ๑๕๙
 ๑๖๐
 ๑๖๑
 ๑๖๒
 ๑๖๓
 ๑๖๔
 ๑๖๕
 ๑๖๖
 ๑๖๗
 ๑๖๘
 ๑๖๙
 ๑๗๐
 ๑๗๑
 ๑๗๒
 ๑๗๓
 ๑๗๔
 ๑๗๕
 ๑๗๖
 ๑๗๗
 ๑๗๘
 ๑๗๙
 ๑๘๐
 ๑๘๑
 ๑๘๒
 ๑๘๓
 ๑๘๔
 ๑๘๕
 ๑๘๖
 ๑๘๗
 ๑๘๘
 ๑๘๙
 ๑๙๐
 ๑๙๑
 ๑๙๒
 ๑๙๓
 ๑๙๔
 ๑๙๕
 ๑๙๖
 ๑๙๗
 ๑๙๘
 ๑๙๙
 ๒๐๐

พระพทเจ้ากระทำพระยาภูหาวรยควยฤทธอนช้อวาทธวิจญาณ
 ควบใจอนช้อโตมนัสสสศทคณญาณสัมปยุตทอธัชาวิกจิตตมหา
 ฉพรรณรงษพระรคิมทง ๒ สึง ๖ แลว่าพระรคิมฝ่งนนมพรรณ
 ทงญาขางสัน ๖ พระรคิมอนหนงแลมพรรณเขยวงามตงคอก
 ญชัน แลคังคอกกนลลยลแลคอกผกตยตงแวนนภยงแลชก
 แลลึงภ ๖ แลว่าพระรคิมอนหนงมพรรณอนเหลองงามตงคอก
 กณณการแลหรรคาลแลทของสั๊กอนช้อว่าสมพนท ๖ แลว่าพระ
 รคิมอนหนงมพรรณแคงตงแ่งนาคริงแลช่าทหิงค แลคอก
 ช่ขากคอกกถยทม ๖ แลพระรคิมอนหนงมพรรณชาวแลงาม
 ตงคอกพคแลล้งช ๖ แลพระรคิมอนหนงแแดงอนแลงามตง
 คอกกอนชา แลคอกช่ขาทศแลคอกเทียนไทยแลคอกทของพา
 อนออกแลล้งคังทองแคงอนทานชค ๖ แลพระรคิมอนหนงมพรรณ
 อนไธ แลเหลองแลงามคังควาประกายพรกแลผลกิตนระแลแลว
 จงฉวคเฉวยนเวยนไทรังเรอง แลฝ่งพระรคิมทงหลายอนออก
 จากพระองคพระพทเจ้าแล ๖ อนว่าพระรคิมอนเขยวงามตง
 คอกอญชันแลคอกผกตยแลนลลยลแลแวนนภยงชกแลลึงภัน
 ออกแต่พระเกสแลโตมาพระเนตรชนหนวกแลเคราทกแลนพระ
 โตมาถวันทศฐานคำทกแห่งแล ๖ อนว่าพระรคิมมพรรณ
 เหลองเรองงามคังคอกกณณการแลหรรคาลแลทของสั๊กสมพนท

นนอกแต่หลังพระพททเจ้าแล ฯ อินวาพระวิคิมมพระรณชาว
 งามคิงคอกกพคขรลทกตงสังขณน ออกแต่พระเนตรอนชาวแล
 พระทนต์พระพททเจ้าแล ฯ อินวาพระรงษอนททแคงออกคิงคอก
 ขโนชา และคอกชบาเทศแลเทียบไทยแลคอกทองฟ้า อินออก
 แลคิงคองแคงอนขคณนออกแพนขอพระหัตถ์เสียบพระบาทแห่ง
 พระพททเจ้าแล ฯ อินวาพระวิคิมมอินทณนงมพระรณงามคิงคาว
 ฅกษพรกแลผลกรคณนน ออกแต่พระธนาโถมคชชนแกวอน
 ชยในพระพททเจ้าแล ฯ พระวิคิมทง ๖ ประการคิงน
 ฅลลวชนเขยวงามยงเขยว อินทชาวงามยงชาว อินทเทลของ
 งามยงเทลของ อินทแคงงามยงแคง อินทแคงอินงามยงแคง
 ชอน อินทพรายเรองคิงคาวประกายพรก ฯ พระวิคิมทง ๖
 ประการออกแต่พระองคพระพททเจ้าแลว กลับกลชกฉวคเฉยณ
 เวยณไผ่มาแล พระวิคิมทงหลายนนยทอนรเควราวมอง ลางอิน
 กกอง ลางอินกรายไป ลางอินความา ลางอินหนา ลางอิน
 นชย ลางอินหชย ลางอินไทลไป ลางอินอชย ลางอินเบนหม
 ลางอินเบนตว ลางอินเบนลมลอม ลางอินคชอมตงคิน ลางอิน
 ชนไปเมองฟ้า ลางอินไปหนา ลางอินไปหลัง ประนังกนออก
 แล ฯ พระวิคิมชนทเขยวไปก่อน พระวิคิมชนทเทลของไปตาม
 พระวิคิมอินทแคงไปอินคชย พระวิคิมชาวไปอินคชย พระวิคิมแคง

บณคนกหนา เทตจนแลตจิงมาไคเบนพระรคิมส้เหลองเรองริง
 งามตงทอง แลตจิงไปก่อนหนาทานควยขญสมภารขารมตงน
 แล ๗ เมอนนจงหมพระรคิมอนนัพรรดเซาวนนเห็นหมพระรคิมส้
 อดนแกงนัไปก่อน แลพระรคิมชาวทาอาการคจกจกรวากแกหม
 พระรคิมอนนส้แกงนณฉนวน คกรหมพระรคิมอนนส้แกง แลทาน
 ใส้ไปก่อนตเยยไคแล ขญสมภารขารมทานเบนตงฎาแลทานจ
 ใส้ไปก่อนเรากงน ๗ จงหมพระรคิมอนนส้แกงนณ คจคจจระแป
 แฉมาขานคตขคาคหมพระรคิมอนนส้ชาวณน ให้แฉแกลงวาคงน
 วายขญสมภารขารมเรานใส้ คอวาเมอพระพทชเจ้าเรานเมอคอง
 อสิรางส้สมภารเบนเจ้ารนรชวมานพ วันนณแล ในนยายหนงว
 เจ้าปทมกมารเออามคมาผาอกยกเอาหัวใจเอาทำเป็นยา ให้แกแม่
 คนอนงขบ แลตายแลวให้คนเบนขนมมาทวยเคชขญสมภาร
 ขารมตงน คใส้จิงไคเบนพระรคิมอนนส้แกงแลตจิงไปก่อนทาน
 ทวยขญสมภารคงนแล ๗ เมอนนพระรคิมอนนส้เหลองอดนค
 ทานระบายรงหงส้สขบาท เห็นหมพระรคิมอนนส้ชาวณนไปก่อน
 หมพระรคิมส้แกงเหลองอดน คจจกรวามแลวแกหมพระรคิม
 อดนส้ชาวณนฉนวนฉนวนคกรทานพระรคิม หมพระรคิมอนนส้ชาว
 ทานใส้ไปก่อนเรายเยยไค แลขญสมภารขารมทานใส้ไคกระทำ
 เบนตงฎา แลทานจิงไปก่อนเรากงน จงหมพระรคิมอนนส้ชาวณน

เมื่อนั้นจึงหม่อมพระวรวงศ์มโหรีพรหมคังดาวผกาพรหมผลกรตณ ก
 เหาะฉวกไปเบื้องหน้าก่อนพระวรวงศ์มโหรีคังเหลืองฮอนคังระบาย
 รงหงส์ลับขาทนน จึงหม่อมพระวรวงศ์มโหรีคังเหลืองฮอนคังระบายรง
 หงส์ลับขาทนน เห็นพระวรวงศ์มโหรีพรหมคังดาวผกาพรหมผลกรตณ
 นนไปก่อน และพระวรวงศ์มโหรีคังเหลืองฮอนคังระบายรง
 พระวรวงศ์มโหรีคังเหลืองฮอนคังระบายรง ว่าทูลกรหม่อมพระวรวงศ์มโหรีพรหมคังดาวผกา
 พรหมผลกรตณน ว่าเหตุใดท่านได้จึงไปก่อนเรา แลขณ
 สมภารบารมของท่านกระทำเป็นคังฎาแลท่านไปก่อนเราขณ
 จึงกาลนอนอนว่าหม่อมพระวรวงศ์มโหรีพรหมคังดาวผกาพรหมผลกรตณน
 คังคังแปรมาขอถวายขณสมภารบารมเรานได้ ไคเมื่อพระเจ้า
 สรางสมภารเมื่อครั้งขณเป็นคังระบายรง วันนอนนใจสิททาแล
 ประคิขฐานตัวให้เป็นทาน แลทอดตัวลงในไฟฮอนพระอินทรคัง
 เสาตัวให้เนือเป็นทานแก่พรหมคณ ด้วยเหตุขณสมภารบารมเรา
 คังน จึงให้ไคมาเป็นพระวรวงศ์มโหรีพรหมคังดาวผกาพรหมผลกร
 รัตนเราจึงไคไปก่อนคังนแล ฯ เมื่อนั้นฮอนว่าหม่อมพระวรวงศ์มโหรี
 ทังหลายกัคชงกันเหาะไปเบื้องหน้าแลว ก็คล้อยลงข้างไคถึง
 ทุกแห่งทุกพายฉายพระวรวงศ์มโหรีคังเหลืองฮอนคังระบายรงคังคัง
 ๒๕๐,๐๐๐ โยชน์ แลวกถึงคณฮอนคังระบายรงนแลคณไว้มให้
 ไหว ๘๖๐,๐๐๐ โยชน์ แลวคณไปถึงฮอนคังระบายรงคังคัง

ไปเป็นเปรตก็มี ลางคาบเป็นอสุรกายก็มี แต่ไม่มีบุญอันใดกระทำ
 แต่ก่อน ใ้ยังได้ไปในสุคติภูมิ อันจะได้ไปเกิดในภูมิอันอน
 คธว่าพรหมทั้ง ๒๐ ชั้นนั้นไปเกิดขมิได้ ๗ อันว่าในฝูงอสุรกาย
 ทงหลายนั้น ใ้แลสนอายุเขาแล้ว ลางคาบเกิดในอสุรกายแล้ว
 ลางคาบไปตกนรกแล้ว ลางคาบเป็นเปรตแล้ว ลางคาบเป็น
 ทิรัจฉานแล้ว ลางคาบเป็นมนุษย์ ลางคาบไปเกิดในลกมาพจร
 ภูมิก็มี แลจะไ้ชวนไปเกิดเป็นพรหมใ้ข้ห่อนไ้ไป ๗ ฝูงสัตว์
 อันเกิดเป็นมนุษย์นั้นยังมี ๒ จำพวก ๗ หนึ่งชอชอนชอชอน จำพวก
 หนึ่งชอกชลาณชอชอน ๗ อันว่าพวกทเป็นชอนชอชอนนั้น ครนว่า
 ตายจากมนุษย์นั้นยอมไ้ไปเกิดในจตุรกายทั้ง ๔ คธว่านรก ๑
 แลเป็นเปรต ๑ เป็นทิรัจฉาน ๑ เป็นอสุรกาย ๑ ถ้าว่าเกิดเป็น
 มนุษย์ยกยอมเป็นทพผลเป็นคณชปลกชณชปลก เป็นคณโหดคณ
 เพชอนมรจกกาลชอนจะเป็นบุญแล ๗ อันว่าจำพวกทเป็นชลาณ
 ชอชอนนั้น ครนว่าตายจากมนุษย์นั้นยอมไ้ไปเกิดในสวรรค์
 มีไ้ไปสู่นิพพานก็มี เท่าวันแต่ชนพรหม ๕ ชนชอนชอ ชอหา
 ชอชปภา สัทธสสา สัทธสส อกนฏฐุ แล ๕ ชนชอชอชอชอชอชอชอ
 แลมนุษย์ข้ห่อนไ้ไปเกิดเป็นมนุษย์นั้นยอมไ้ไปเกิดแต่ ๒๖
 ภูมิใ้ ๗ ฝูงเทพยคาทงหลายอันเกิดในลกมาพจรภูมิ ๖ ชน
 นั้น ครนว่าจากทอชู่แห่งคณถาผู้ใดแลมีไ้ใดถึงมรรคแลผลใ้

ครนว่าสันชนมาพอกลางคายได้ไปเกิดในภพมาพรหม ลาง
 คายเกิดในมนุษย์ภพ ลางคายไปเกิดในจตุรกายภพ ลางคาย
 ได้ไปเกิดในรูปพรหม ๑๑ ชั้น คือว่าพรหมปาริสัชชาเป็นชาติ
 ของชนชนไปถึงอสัญญสัตว์เป็นที่สุดแล ลางคายได้ไปเกิด
 ในอรูปพรหม ๔ ชั้นนรกมี ผลเกิดแต่ ๒๖ ชั้นได้ ส่วนรูปภูมิ
 ๔ ชั้น ข้อบุญมลาถาวาสันนัยห่อนได้ไปเกิด ๗ ผังรูปพรหม
 อันมีใจได้ ๑ ชั้นอันตาอสัญญสัตว์ลงมาข้างต่ำ ผังโคอินได้
 ถึงแก่มีวรรคผลได้จึงเกิดครนว่าสันชายุ ลางคายเกิดใน
 พรหม ๑๑ ชั้นนรกมี ลางคายไปเกิดในอสัญญภูมิชั้นบน
 เป็นพรหมอันมีแต่รูปแลหาจิตมีโคอินภพ ลางคายไปเกิดใน
 อรูปภูมิ ๔ ชั้นสุดคยบแล เป็นพรหมมีแต่จิตแลหาหยาบมีโคอิน
 ภูมิ ลางคายก็มาเกิดในสุคติภูมิอันมีสุขสมยกันภูมิ ขห่อนได้
 ไปเกิดในจตุรกายนนัสกคายเลย ๗ ส่วนพรหมในอสัญญสัตว์
 พรหมนน ครนว่าสันชายุได้ข้อมไคลงมาเกิดในสุคติภูมิทั้ง ๗
 ชั้นข้อมเสวยสุขสมยไค ขห่อนได้ไปเกิดในภูมิอันอันกว่า
 นแล ๗ ผังพรหมอันเกิดในอรูปพรหมทั้ง ๔ ชั้นนน ครนว่า
 สันชายุ ลางคายไปเกิดในภูมิชั้นนรก ลางคายไปเกิดในอรูป
 พรหมชั้นบนภูมิ ลางคายลงมาเกิดในสมยคติอสัญญคติทั้ง ๗
 ชั้นภูมิ ขห่อนเกิดในอรูปพรหมชั้นค้ำยห่อนเกิดในรูปพรหมโสศ

บท่อนลงมาเกิดในจตุรกายโสศก ฯ กล่าวถึงฝูงสัตว์อันเกิดใน
 ภูมิ ๓๑ ชั้นย่อมเวียนไปเวียนมา แลเขาปฏิสนธิจิตหายอันหาย
 อันเกิด อันขมเียง ขมแท้ ให้โลกย ทั้งหลาย วัฏด้วย ประการ กิ่ง
 กล่าวมานแล ฯ อัยว่านแต่สัตว์อันมีใจแลขมรหายเลย จะเริ่ม
 ตงว่าแผ่นดินแลภูเขา แลน้ำ แลธาธาณ ทั้ง หลาย อันมีแต่ อวน
 โลกครุขแลหาจขมโตคิงนกกต สียงวารุขหายแลขมเียงขม
 แท้สักอันเลย ฯ อันว่าเขาพระสุเมรราชอันสูงได้ ๘๔,๐๐๐
 โยชน์ ไตหนักได้ ๘๔,๐๐๐ โยชน์ โคยหนักได้ ๘๔,
 ๐๐๐ โยชน์ แลเขาพระสุเมรราชนั้นแลกลมใสโดยรอบ
 ปริมาตรได้ ๒๕๒,๐๐๐ โยชน์ คำนฝ้ายตระวันออกอันเป็น
 ฝ้ายยพพิวเทहनนเทียรย้อมเงินแล ฯ คำนหวนอนพระสุเมรราช
 อันอยู่ฝ้ายชมพูวปชันทเราอันเทียรย้อมแก้วอันทนต์ ฯ คำน
 ตระวันตก พระสุเมรราชฝ้ายอมรโคยานทวปมพรรณเทียรย้อม
 แก้วผลกรตนะ ฯ คำนคณอนพระสุเมรราชฝ้ายชดตกรทวป
 มพรรณเทียรย้อมทอง แลคำนตระวันชอกแลมพรรณเทียรย้อม
 แดลวงเงินนไนได้ ๖๓,๐๐๐ โยชน์ มพรรณย้อมแก้วอนทนต์
 อันนไนได้ ๖๓,๐๐๐ โยชน์แล ฯ คำน ตระวัน ตก ย้อม
 แก้วผลกรตนะได้ ๖๓,๐๐๐ โยชน์แล ฯ คำนคณอนม
 พรรณเทียรย้อมทองได้ ๖๓,๐๐๐ โยชน์แล ฯ เหนอจขม

เขาพระสุเมรุราช นัน แลมีโพชยนต์ปราสาท ในกลางเมือง นคร
 ไทรทรงษนัน ไทยกวาง ๑๐,๐๐๐ โยชน์แล ฯ ไท้เขาพระ
 สุเมรุราชนันขงมพกพอสรูอยู่กวางไต้ ๑๐,๐๐๐ โยชน์ แล
 มเขา ๓ อันประกุกอนเส้นแต่งรองตนเขาพระสุเมรุราชนันไว้
 ชื่อว่าครกฏบรพท ไท้สูงเขา ๓ ยอดนัน แลอัน ฯ แล
 ๔,๐๐๐ โยชน์แล ฯ ไท้ตนเขาครกฏนนมแผนคินเมืองอสร
 พกพอยหว่างเขานันแล ฯ นอกเขาพระสุเมรุราชนันมแผนากน
 ชื่อว่าสทนครสมทรอยู่ลอมรอบ ไท้กวางนันไต้ ๘๔,๐๐๐
 โยชน์ ไท้ลิกใส่ไต้ ๘๔,๐๐๐ โยชน์แล ฯ นอกแม่นาส
 ทนครนนอกมาจิงมภูเขอนหนงชื่อวาเขายคนธรร เขานันลอม
 รอบพระสุเมรุราชโส้ก เขายคนธรรนนสูงไต้ ๔๒,๐๐๐ โยชน์
 แลจมลง ไต้ นานัน ก้ไต้ ๔๒,๐๐๐ โยชน์ ไท้หนาไต้
 ๔๒,๐๐๐ โยชน์ ไท้รอบเขานันปริมณฑลไต้ ๑,๐๐๘,
 ๐๐๐ โยชน์แล ฯ นอกเขายคนธรรนนมแผนานองชื่อสทนคร
 สมทรลอมรอบ ไท้กวางนानันไต้ ๔๒,๐๐๐ โยชน์ ไท้
 ลิกนानันไต้ ๔๒,๐๐๐ โยชน์แล ฯ นอกน้าออกมามเขอน
 ๑ ชื่อว่าอัสนธรรลอมรอบโส้ก แลเขานันไต้สูงไต้ ๒๑,๐๐๐
 โยชน์ แลจมลงไต้ นาก้ไต้ ๒๑,๐๐๐ โยชน์ ไท้หนาก้ไต้

๒๑,๐๐๐ โยชน์ โดยปริมาตรรอบนั้นได้ ๑,๓๘๖,
 ๐๐๐ โยชน์แล ฯ นชกเขานนมมีแม่น้ำสทนต์ครุสมุทรวรอมรอบ
 โดยกว้างสี่ได้ ๒๑,๐๐๐ โยชน์ โดยลึกน่านได้
 ๒๑,๐๐๐ โยชน์แล ฯ นอกน่านนออกมามีเขาท่งช่อว่ากรวิก
 โดยสูงสี่ได้ ๑๐,๕๐๐ โยชน์ จมลงไถ่น้ำได้ ๑๐,๕๐๐
 โยชน์แล ฯ โดยหนากได้ ๑๐,๕๐๐ โยชน์ โดยปริมาตร
 รอบเขานนมสี่ได้ ๑,๕๗๔,๐๐๐ โยชน์ นชกเขานนม
 มีแม่น้ำสทนต์ครุสมุทรวรอมรอบ โดยกว้างน่านได้
 ๑๐๕,๐๐๐ โยชน์ โดยลึกน่านได้ ๑๐๕,๐๐๐ โยชน์
 แล โดยปริมาตรรอบนั้นได้ ๑,๖๖๙,๕๐๐ โยชน์แล ฯ
 นอกน่านนออกมามีเขาท่งช่อว่าสุทนต์ โดยสูงได้ ๕,๒๕๐
 โยชน์ จมลงไถ่น้ำได้ ๕,๒๕๐ โยชน์ โดยหนาได้
 ๕,๒๕๐ โยชน์ โดยปริมาตรรอบเขานนมได้ ๑,๖๖๙,
 ๕๐๐ โยชน์ นชกเขานนมมีแม่น้ำสทนต์ครุสมุทรวรอมรอบ โดย
 กว้างได้ ๕,๒๕๐ โยชน์ โดยลึกได้ ๕,๒๕๐ โยชน์แล ฯ
 นอกน่านนออกมามีเขาท่งช่อว่าเนมิทร โดยสูงได้ ๒,๖๒๕
 โยชน์ จมลงไถ่น้ำได้ ๒,๖๒๕ โยชน์ โดยหนาได้
 ๒,๖๒๕ โยชน์ โดยปริมาตรรอบได้ ๑,๗๑๖,๗๕๐
 โยชน์ นชกเขานนมมีแม่น้ำสทนต์ครุสมุทรวรอมรอบ โดยกว้าง

นำนันไค ๒,๖๒๕ โยชน์ โดยลิกไค ๒,๖๒๕ โยชน์
 โดยรายนันไค ๑,๗๕๐,๓๗๕ โยชน์แลฯ นอกน่านนมเขา
 ชันหนงชอว่าวินันตกร โดยสูงไค ๑,๓๑๒ โยชน์แล
 ๔,๐๐๐ วา จมลงในน้ำไค ๑,๓๑๒ โยชน์แล ๔,๐๐๐ วา
 โดยหนาไค ๑,๓๑๒ โยชน์ โดยปริมาตรรอยเขานันไค
 ๑๗,๔๐๓,๗๕๐ โยชน์ นอกเขานนมมาสตันครสมุทรวลอม
 รอย โดยกว้างน่านไค ๑,๓๑๒ โยชน์ ๔,๐๐๐ วา
 โดยลิกไค ๑,๓๑๒ โยชน์ แล ๔,๐๐๐ วา โดยรายนัน
 ไคฯ นอกน่านนมเขาชันหนงชอว่าสักรรณ โดยสูงไค
 ๖๕๖ โยชน์แล ๒,๐๐๐ วา จมลงได้น้ำไค ๖๕๖ โยชน์
 ๒,๐๐๐ วา โดยหนากไค ๖๕๖ โยชน์ ๒,๐๐๐ วา
 โดยปริมาตรรอยเขานันไค ๑๗๕,๑๗๗ โยชน์แล ๔,๐๐๐
 วาแลฯ นอกเขานนเทยรยอมนาสมทร แลมีแผ่นดินใหญ่อยู่
 ๔ ล้าน แลกว้างสมุทรวนนมแผ่นดินเล็กอยู่รอยไค ๒,๐๐๐
 โยชน์ นารอยแผ่นดินรอยเขาทั้งหลายนั้น แลมีเขาจักรวาลเป็น
 กำแพงล้อมรอบนาทางมวณันแลฯ แต่เขาอิสักรรณออกไป
 ถึงกำแพงจักรวาล แลหว่างนั้นโดยกว้างไค ๓๐ โยชน์แล
 ๖,๐๐๐ วา โยชน์ เขากำแพงจักรวาลโดยสูงไค ๘๒,๐๐๐
 โยชน์ จมลงได้น้ำไค ๘๒,๐๐๐ โยชน์ โดยหนากไค

๘๒,๐๐๐ โยชน์ แต่แดนกำแพงจักรวาลถึงเขายคนธ
 ว่าง กลาง เป็น หน ทาง พระ อาทิตย แล พระจันทร์ แล พระนพ
 เเคราะห์แลศารากรทั้งหลายแต่งเทยวไปมาใน หนทาง วิถีให้เรา
 วจกวางแลเคอนวันคน แลให้รจกการณให้คแลรายนนี้ แต่
 แผ่นดินเรานชนไปถึงพระอาทิตย์เทยวโดยสูงได้ ๔๒,๐๐๐
 โยชน์ ๘,๐๐๐ วาโสศ แลพระจันทร์เจ้านดินคต่ำกว่าพระ
 อาทิตย์ ๘,๐๐๐ วาแล ๗ พระอาทิตย์โดยกว้างได้ ๔๐๐,
 ๐๐๐ วา โดยปริมาตรรอบได้ ๑๒,๐๐๐,๐๐๐ วาแล ๗
 พระจันทร์โดยกว้างได้ ๓๘๒,๐๐๐ วา โดยปริมาตรรอบ
 ได้ ๑,๑๗๖,๐๐๐ วาแล แต่กำแพงเขาจักรวาลมาถึง
 แดนเขายคนธ และมีหนทางอันพระอาทิตย์เดินน ๓ ทาง ให้
 วจกทุกทั้งหลายสามแล ๗ ทางหนงชื่อวาโคณวิณแล เมื่อฤค
 หนาวพระอาทิตย์เดินฝ่ายกำแพงจักรวาล คือในเดือน ๑๒/
 ๑/๒/๓/ อันนชื่อชธมวณแล ๗ เมื่อฤคธอนเดินทางกลาง
 คื่อวาเดือน ๔/๕/๖/๗/ ทางหนงชอนาควณ ฤคฝนเดิน
 ฝ่ายชุกรทิศคื่อเดือน ๘/๙/๑๐/๑๑/ ถาแลว่าพระอาทิตย์
 เดินใน หนทาง อันชอโคณวิณน ในหว่างโคณ วิณน โดย
 กว้างได้ ๔๓๓,๗๒๕ โยชน์ แลในทขนเป็น ๓ ภาคขนน
 กว้างได้ ๑๔๔,๕๗๕ โยชน์ ภาคข ๑ เบองทักษณเราแล

ไกลกว่าพงจักรวาล ซื่อวาพาทรงกลมกลอากาศ ชังกลางซอ
 มัชฌิมมณฑล ภาคยหนึ่งเบื่องอกทรรทีศไกลพระสเมรวราชซอ
 อุตกรมณฑล ๖ เมือพระอาทิตย์เ็นในโคณวณนยอมเ็นใน
 พาหิรกรมณฑลไต้ยังเ็นในมัชฌิมมณฑลนในเือน ๑๒ แ่
 ๑๕ วัน เมือพระอาทิตย์บ่เ็นในอุตกรลัศกาย หนทางซัน
 ซื่อวาซชวณนโดยกว้างไ้ ๔๓๓,๗๒๕ โยชน์ ในที่แบ่ง
 เ็น ๓ ภาคยแลภาคย ๑๔,๕๗๕ โยชน์ ภาคยเบื่องแต่ฝ่าย
 ภาแพงจักรวาล ซื่อพาทรงกลมกล ภาคยกลางซอมัชฌิมมณฑล
 ภาคยซออุตกรมณฑล เมือพระอาทิตย์เ็นในซชวณนยอม
 เ็นในมัชฌิมมณฑลทกเมือยังเ็นในพาหิรกรมณฑล เมือเ็น
 ๑๕ วัน เมือพระอาทิตย์ไปในอุตกรมณฑลในเือน ๖ ลีบห้า
 วัน เมือภายหลังแ่เือน ๗ ักวหนทางนาควณน โดย
 กว้างไ้ไ้ ๔๓๓,๗๒๕ โยชน์ ในนแลบ่เ็น ๓ ภาคยแล
 ภาคย ๑๔๔,๕๗๕ โยชน์ ภาคยเบื่องทกยณซื่อพาทริก
 มณฑล ภาคยกลางซอมัชฌิมมณฑล ภาคเบื่องกนนซนซอ
 อุตกรมณฑล เมือพระอาทิตย์เ็นนาควณนยอมเ็นในอุตกร
 มณฑลทกเมือ ยังเ็นในมัชฌิมมณฑลในเือนลีบ ๑๕ วัน
 ภายหลังแ่ เือน ๑๑ ักวอกเือนบ่เ็นในพาหิร

๑. ความ พาหิรกรมณฑล

มณฑลสักกายเลข ๗ กล่าวด้วยมณฑลฝ่งนยอมากลาวด้วยวง
 ของเองใส่ขมิ้นไคกล่าวในวัดอนอน ๗ ไคยขาวแห่งหนทางทง
 ๓ อิน ซึ่งนภษครทงหลายอัยไค ๘๐๐,๐๐๐ แลหนทาง
 แลทางนมนนภษครอัยแล ๘ แล ๘ ไคอน นภษตตฤกษน
 คอชิตกรภท ๑ เวรท ๑ อัสสณ ๑ ภรณ ๑ กริตทกา ๑
 ไรหณ ๑ มิคคสิร ๑ ชทร ๑ ปันพพสุ ๑ คาว ๘ หม
 นแลอัยในชชชว ๗ ปุสส ๑ อัสเสส ๑ มาฆ ๑ บพพผล
 คณ ๑ อิตตผลคณ ๑ หัสสจท ๑ สวาสท ๑ โพสาช ๑
 คาว ๘ หมนแลอัยในโคณวถ ๗ อินราธ ๑ เขมฐ ๑
 มล ๑ บพพสาธ ๑ อิตตราสาธ ๑ สราพน ๑ อินษฐ ๑
 สัตตพส ๑ บพพทท ๑ คาว ๘ หมนแลอัยในนาควถ ๗
 ทว่างดาวหมนนโดยไกลกันแลโยชน ๗ คาวอนชออสสณน
 พมานแกว ๕ อินอัยเรียงกัน ๗ นภษครอินชอกรณนมพมาน
 แกว ๓ อินชมกนคองกอนเส้า ๗ คาวอนชอกรฤตคากานมพมาน
 แกว ๗ อินชมกนอัย ๗ คาวอนชอไรหณนมพมานแกว ๔ อิน
 เรียงกนคองพนม ๗ คาวอนชอมิคคสิรนมพมานแกว ๓ อินเรียง
 กนคองเวธ ๗ คาวอนชออสเสสสนมพมานแกว ๔ อินอัยชมกน ๗
 คาวอนชอชทรนนมวมานแกวอินเคยว ๗ คาวอนชอปันพพสุ
 นนมวมานแกว ๕ อินอัยเรียงกัน ๗ คาวอนชอปัสสนนมวมาน
 แกว ๕ อินอัยเรียงกนคองเวธ ๗ คาวอนชออสเสสสนนมวมาน

แก้ว ๔ อินชย ๖ ท้าวอินชยมาฆนนมวมานแก้ว ๔ อินชย

เวียงกัน ๖ ท้าวอินชยปัพพผลคณนมวมานแก้ว ๒ อินชย

เวียงกัน ๖ ท้าวอินชยชคตผลคณนมวมานแก้ว ๒ อิน ๖

ท้าวอินชยหสถนนมวมานแก้ว ๔ อินชยชมกัน ๖ ท้าวอินชยชคร

นนมวมานแก้วอินหนึ่ง ๖ ท้าวอินชยสวาสคณนมวมานแก้วอิน

หนึ่ง ๖ ท้าวอินชยไพสาขนมวมาน ๒ อิน แก้ว ๖ อินเป็น

ปรมณฑล ๖ ท้าวอินชยอนราชนนมวมานแก้ว ๗ อินชยเวียง

กัน ๖ ท้าวอินชยเชษฐินนมวมานแก้วอินหนึ่ง ๖ ท้าวอินชย

มุลนนมวมานแก้ว ๕ อินชยเทยมกัน ๖ ท้าวอินชยปพพาสา

นนมวมานแก้ว ๔ อินชยชมกัน ๖ ท้าวอินชยชคตราสาอินนม

วมานแก้ว ๔ อินชยเวียงกัน ๖ ท้าวอินชยสวานนมวมานแก้ว

๓ อินชยชมกัน ๖ ท้าวอินชยอินชฐินนมวมานแก้ว ๔ อินชย

กันชย ๖ ท้าวอินชยสคตคพสนนมวมานแก้วอินหนึ่ง ๖ ท้าวอิน

ชยชพพลทรรนมวมานแก้ว ๒ อินชยชม ๖ ท้าวอินชยชคตภทร

นนมวมานแก้ว ๒ อินชยชมกัน ๖ ท้าวอินชยเรวคณนมวมาน

แก้ว ๔ อินชยชมกัน ๖ ท้าวฝงนแลเรียกชชวาสคตคพสทกษชคร

แลมณฑลเวียงกันไค ๒,๗๐๐,๐๐๐ โยชน์ มณฑลพระ

ชาทคยไค ๒,๗๐๐,๐๐๐ โยชน์ แม่น้ำเดินในวิถีไค ๖

กค มณฑลนนมใหญ่มนชย ๖ ผพระชาทคยเสวจในอพลนคช

๑๕ มณฑลชนในไกลเขาวพระสุเมรุราชของขพพิเทหทวีป
 ๑๖ ของอมรโคยานทวีปใต้ พระอาทิตย์เสด็จในพาหิรภวณมณฑล
 ๑๗ ชนนอกไกลกำแพงจักรวาล แลในชมพูทวีปแลอศตรภวทวีปใต้
 ๑๘ พระอาทิตย์เสด็จชนเทยมมณฑลในท่ามกลาง เมื่อพระอาทิตย์
 ๑๙ เสด็จขึ้นในขพพิเทหทวีปนานคำพลันรุ่ง เมื่อกกลางวันได้ ๑๘
 ๒๐ นาที เมื่อกกลางคืนได้ ๑๒ นาที แล ในอมรโคยานทวีปโพ้น
 ๒๑ ใต้ นานรุ่งพลันคำ เมื่อกกลางคืน ๑๘ นาที เมื่อกกลางวัน ๑๒
 ๒๒ นาที แล ๖ อันว่าชมพูทวีปแลอศตรภวทวีป กลางวันแลกลาง
 ๒๓ คืนเสมอกัน เมื่อกกลางวัน ๑๕ นาที ทรงคำ เมื่อกกลางคืน ๑๕
 ๒๔ นาที ทรงรุ่ง เมื่อพระอาทิตย์เสด็จในอัมรินทร์มณฑลภค ในพา
 ๒๕ หิรภวณมณฑลภค ในแผ่นดินอศตรภวทวีปภค ในชมพูทวีปภค
 ๒๖ อันเราขยันทงกล่าวนั้น ในแผ่นดินขพพิเทหแลอมรโคยาน
 ๒๗ ทวีปนั้น ๖ ถ้าพระอาทิตย์เสด็จไปในหนทาง โคจรวนนานคำ
 ๒๘ เพราะว่าพระอาทิตย์นั้นกลับเขาวพระสุเมรุราช พระอาทิตย์ไป
 ๒๙ ทางคคคแลพระอาทิตย์พลันลยเขาวพระสุเมรุราช แลจึงพลันคำ
 ๓๐ แลนานรุ่ง แลเพอติงน ให้พิจารณาในไตรภูมิมณฑลหาก
 ๓๑ รุแล เห็นวามเมื่อกกลางคืนมากแลนานรุ่ง เมื่อกกลางวันมาก
 ๓๒ แลนานคำเพอติงน ๖ ดังคาขกลางวันกับกลางคืนเท่ากัน
 ๓๓ ๖ เพอพระอาทิตย์เกิดในมณฑลฝั่งนั้นแล ๖ เดือน / ๘ / ๘ เมื่อ

สิ้นสังกรานต์เคอนแล้วข้างเขาเคอน ๘ แทนน เคนในยอก
 เขายคนธรร ครนเมือครรวนเที่ยงเราเทียบขหวเงาเราแล เมือ
 ครงนนกลางวัน ๑๘ นาที กลางคน ๑๒ นาที ฯ อันว่าใน
 วันสังกรานต์แล้วได้ ถอยจากเขายคนธรรวัน ๑ ในครยวัน ๑
 คุ้มยไกลเขายคนธรรได้ ๗,๕๐๐ โยชน์ คุ้มเงาเราออกจากตัว
 เราครงนมธ ๑ ฯ ครนเงา ๒ วันพระอาทิตย์ถอยจากเขา
 ยคนธรรได้ ๑๕,๐๐๐ โยชน์ เมือครรวนเที่ยงเราเงาเรา
 คลาดออกจากคนไคนนมธ ๑ ฯ ครนเงาเงา ๓ วารกคิ เกลอน
 โทยอินคัยเงา ๑๕ วาร พระอาทิตย์ชยคตออกมาจากเขายคน
 ธรรทกวารโทยอินคัย ครนเงาเงา ๑๕ วันไกลเขายคนธรรได้
 ๑๑๒,๕๐๐ โยชน์ เมือครรวนเที่ยงเงาเราออกจากตัวเราได้
 ๗ นวกร ถอยมาถวัน ๒ วันถวัน ๓ วัน พอเงาเคอน ๘
 คุ้มว่าไกลเขายคนธรรได้ ๒๒๕,๐๐๐ โยชน์ คุ้มเงาเราออก
 จากตัวเราได้ถวัน ๑ แล เมือถงนนกลางวัน ๑๗ นาที
 กลางคน ๑๓ นาที ถวัน ๓๐ วัน พอถวันพอเงาเคอน ๑๐
 พระอาทิตย์ไปไกลเขายคนธรรได้ ๔๕๐,๐๐๐ โยชน์ พอ
 เงามีชณิมมณฑลในนาควัดเงาเราคลาดออกจากตัวเราสองผา
 คน เมือถงนนกลางวันได้ ๑๖ นาที กลางคนได้ ๑๔ นาที
 ถวัน ๓๐ วันแล ฯ เมือหนาเงาเคอน ๗ พระอาทิตย์ถอยคน

ไกลจักรวาลฟากโพ้นใต้ ๑๑๒,๖๐๐๐ โยชน์ พอดีกลาง
 ชัษชวตเงาเราลอยคนยังผัดคน ๑ เมื่อกลางวันใต้ ๑๗ นาที
 กลางคน ๑๓ นาทีถวน ๓๐ วันเมื่อนำ พอถึงเดือน ๘
 พระอาทิตย์ ไปถึง จอมเขายคนบรรดิ่งเก๋าค้วย ไกลเขาจักรวาล
 ฟากโพ้นใต้ ๑,๓๕๐,๐๐๐ โยชน์ กูเงาเราไม่มีออกจากตัว
 เราเลยสักหยาด เมื่อคืนนั้นกลางวันใต้ ๑๘ นาที กลางคน
 ใต้ ๑๒ นาทีแล ฯ ในวิถี ๓ อันนั้นมีราชย์ ๑๒ อันโสศออัน
 ราชอแห่งราชย์ ๑๒ อัน คือว่าเมษ พฤษภ เมถุน กรกฎ สิ่ง
 กนัย กุล พิจิก ธนู มังกร กุมภ มิน ฯ แลราชทันกษัตริย์
 นั้นโดยกว้างใต้ ๒๒,๐๐๐ โยชน์เท่ากัน พระอาทิตย์ไปใน
 วิดสู่งนั้น ๗ แลวันเคลื่อนไปในวิदनนแล ๗๕,๐๐๐ โยชน์
 กูเงาเราในแผ่นดินคนคลาดคนวมอ ๑ เคลื่อนไปโดยอันคชนั้นใต้
 ๓๐ วัน จึงข้ามพ้นจากราชย์ ๑ ไกลใต้ ๒๒๕,๐๐๐ โยชน์
 กูเงาเราในแผ่นดินคนคลาดใต้ผัดคน ๑ เคลื่อนไปใต้ ๑๒๐ วันโดย
 ไกลใต้ ๕๐๐,๐๐๐ โยชน์ จึงพรวลเคลื่อนคชนั้นนว่าพนฤ
 ๑ แล ฯ อันว่าฤคนนม ๓ ฤค หงงมฤคหนาว หงงฤครอน
 หงงฤคฝน แลฤคนนม ๔ เตือนทอง ๓ ฤคด้วยกนเขนย ๑
 แล ฯ ถ้าวาพระอาทิตย์ไปในโคจรของทกษณเราเมื่อนนว่า
 เขนหนาว แลในโคจรวิदनนม ๔ เตือน ๑๒/๑/๒/๓/ แล

ถ้าพระอาทิตย์ข้ามพิน โคณวถวัน โคพิน ถูกหนาว นนแล ฯ ผ
 สังกรานตเขาเดือน ๔ วัน ๑ พระอาทิตย์ถอยจากกำแพงจักร
 วาลในวันนั้น ฯ ถ้าแลพระอาทิตย์เกินในอชชวถซึ่งเห็นหัวเรา
 ๕/๖/๗ นนแล ฯ ผพระอาทิตย์ข้ามพินอชชวถวันโตว่าพิน
 ๘/๙/๑๐ นนแล ฯ พระอาทิตย์ไปในนาควถ ผของอครเรา
 ๑๑/๑๒/๑๓ นนแล ฯ ผพระอาทิตย์ข้ามพินนาควถ คอว่าจาก
 ๑๔/๑๕/๑๖ นนแล ฯ ผพระอาทิตย์ข้ามพินนาควถ คอว่าจาก
 ๑๗/๑๘/๑๙ นนแล ฯ ผพระอาทิตย์ข้ามพินนาควถ คอว่าจาก
 ๒๐/๒๑/๒๒ นนแล ฯ ผพระอาทิตย์ข้ามพินนาควถ คอว่าจาก
 ๒๓/๒๔/๒๕ นนแล ฯ ผพระอาทิตย์ข้ามพินนาควถ คอว่าจาก
 ๒๖/๒๗/๒๘ นนแล ฯ ผพระอาทิตย์ข้ามพินนาควถ คอว่าจาก
 ๒๙/๓๐/๓๑ นนแล ฯ ผพระอาทิตย์ข้ามพินนาควถ คอว่าจาก
 ๓๒/๓๓/๓๔ นนแล ฯ ผพระอาทิตย์ข้ามพินนาควถ คอว่าจาก
 ๓๕/๓๖/๓๗ นนแล ฯ ผพระอาทิตย์ข้ามพินนาควถ คอว่าจาก
 ๓๘/๓๙/๔๐ นนแล ฯ ผพระอาทิตย์ข้ามพินนาควถ คอว่าจาก
 ๔๑/๔๒/๔๓ นนแล ฯ ผพระอาทิตย์ข้ามพินนาควถ คอว่าจาก
 ๔๔/๔๕/๔๖ นนแล ฯ ผพระอาทิตย์ข้ามพินนาควถ คอว่าจาก
 ๔๗/๔๘/๔๙ นนแล ฯ ผพระอาทิตย์ข้ามพินนาควถ คอว่าจาก
 ๕๐/๕๑/๕๒ นนแล ฯ ผพระอาทิตย์ข้ามพินนาควถ คอว่าจาก
 ๕๓/๕๔/๕๕ นนแล ฯ ผพระอาทิตย์ข้ามพินนาควถ คอว่าจาก
 ๕๖/๕๗/๕๘ นนแล ฯ ผพระอาทิตย์ข้ามพินนาควถ คอว่าจาก
 ๕๙/๖๐/๖๑ นนแล ฯ ผพระอาทิตย์ข้ามพินนาควถ คอว่าจาก
 ๖๒/๖๓/๖๔ นนแล ฯ ผพระอาทิตย์ข้ามพินนาควถ คอว่าจาก
 ๖๕/๖๖/๖๗ นนแล ฯ ผพระอาทิตย์ข้ามพินนาควถ คอว่าจาก
 ๖๘/๖๙/๗๐ นนแล ฯ ผพระอาทิตย์ข้ามพินนาควถ คอว่าจาก
 ๗๑/๗๒/๗๓ นนแล ฯ ผพระอาทิตย์ข้ามพินนาควถ คอว่าจาก
 ๗๔/๗๕/๗๖ นนแล ฯ ผพระอาทิตย์ข้ามพินนาควถ คอว่าจาก
 ๗๗/๗๘/๗๙ นนแล ฯ ผพระอาทิตย์ข้ามพินนาควถ คอว่าจาก
 ๘๐/๘๑/๘๒ นนแล ฯ ผพระอาทิตย์ข้ามพินนาควถ คอว่าจาก
 ๘๓/๘๔/๘๕ นนแล ฯ ผพระอาทิตย์ข้ามพินนาควถ คอว่าจาก
 ๘๖/๘๗/๘๘ นนแล ฯ ผพระอาทิตย์ข้ามพินนาควถ คอว่าจาก
 ๘๙/๙๐/๙๑ นนแล ฯ ผพระอาทิตย์ข้ามพินนาควถ คอว่าจาก
 ๙๒/๙๓/๙๔ นนแล ฯ ผพระอาทิตย์ข้ามพินนาควถ คอว่าจาก
 ๙๕/๙๖/๙๗ นนแล ฯ ผพระอาทิตย์ข้ามพินนาควถ คอว่าจาก
 ๙๘/๙๙/๑๐๐ นนแล ฯ ผพระอาทิตย์ข้ามพินนาควถ คอว่าจาก

น ฝ่ายหน้าใต้ ๒๖,๑๓๓ วาคอก ๑ แล ๘ นิ้ว ง่าวี่มาน
 พระจันทรทากบงพระจันทรเอง จึงเห็นเป็นแหวง แลข้าง ฝ่ายหน้า
 เพอคงนนเราเห็นพระจันทรนนม ไก่กลมคองเพงเลย คงนนเรียก
 ว่าเคอนแรมคำ ๑ แล ๗ ครนแดง ๒ คำพระธาทศยถกเข้ามา
 ไกลพระจันทร ข้งไกลกันใต้ ๑,๑๗๐,๐๐๐ โยชน์ แลรัศมี
 พระธาทศยมาข้งพระจันทรเหยยแหวงกว่าเก่าเล่าใต้ ๒,๒๖๖
 วากบ ๒ ศอกคย ๑๐ นววงนนวนาเคอนแรม ๒ คำแล ๗ ครน
 ว่าแดง ๓ คำพระธาทศยถกเข้ามาไกลพระจันทร ข้งไกลใต้
 ๑,๐๘๐,๐๐๐ โยชน์ รัศมีพระธาทศยเร้งข้งพระจันทรเขา
 กว่าเก่าเร้งแหวงใต้ ๗๘,๓๘๘ วา ๓ ศอก ๓ นวคงนน
 ว่าเคอนแรม ๓ คำแล โดยอนคยกันคองกล่าวมาแล้วนไปเด้งแรม
 ๑๔ คำพระธาทศยถกเข้ามาจรไกลท่นพระจันทร ข้งไกลใต้
 ๘๐,๐๐๐ โยชน์ได้ เจาพระธาทศยเร้งมาข้ง พระจันทร กยง
 เห็นแค่นอย ๑ พระจันทรนอยฝ่ายตระวันออกคงนนเรียกว่า
 เคอนแรม ๑๔ คำแล ๗ ครนแดง ๑๕ วัน พระธาทศยจง
 ท่นพระจันทร รัศมีพระธาทศยเจาพระจันทรแลนมโคเห็นพระ
 จันทรเลยคงนนเรียกว่าเคอนคยแล ๗ เมอเคอนออกใหม่ขนคำ
 ๑ พระธาทศยคลากพระจันทรไปทคยนน ไกลออกใต้ ๑๐๐,
 ๐๐๐ โยชน์ พระจันทรถกไปใต้ ๑๐๐,๐๐๐ โยชน์ เห็น

พระจันทร์น้อย ๑ ภายครวณตกใหญ่ ๒๖,๑๓๓ วาศอก ๘
 นว ทังนั้นจากเดือนแล้วเห็นเดือนออก ๒ วัน พระอาทิตย์ไป
 ไกลพระจันทร์ได้ ๒๐๐,๐๐๐ โยชน์ พระจันทร์ก็ตกไปไกล
 ๒๐,๐๐๐ โยชน์ เห็นพระจันทร์รุ่งใหญ่โดยอันคยนั้นถึง
 กลาวก่อนนั้นแล้ว ๖ เดือนออก ๓ วันพระอาทิตย์ไปพันพระจันทร์
 ได้ ๓๐๐,๐๐๐ โยชน์ พระจันทร์ตกไปได้ ๓๐,๐๐๐ โยชน์
 เดือนรุ่งใหญ่โดยอันคยคยนั้นไปถึง ๑๔ วัน พระอาทิตย์ไป
 ไกลพระจันทร์ได้ ๑,๓๕๐,๐๐๐ โยชน์ พอลยเจ้าพระสุเมรุ
 ราชอชงกันคยนั้นว่าเดือนเพ็งบรมแล้ว ๖ อยมาคยงฎาแล้ว
 รัชมิไปจากคยนั้น พระจันทร์อยมาคยประตยอนมนามนส่วน ๑
 แลประตยอนมนามนอนนอยตามไปหนทางเมื่อเดือนมค ก็เรื่อง
 รัชมิเห็น ปริมณทลพระอาทิตย์ ๗ ใส้อยมาคยประตยใหญ่แล
 มนนามนได้พันส่วนใส้ประตยก็ได้พัน ๑ แลตาม ในทตระลาคด้วย
 ไปกลางหนทาง แลประตยอินใหญ่ไปทวประตยอินน้อยนั้นแล ๖
 ทนเองโครัชมิอนนอยกหลาย แต่คยนั้นคยพระจันทร์ ชนงามพรวรคย
 นนียงแล ๖ ฌว่าประตยใหญ่กยด้วยประตยเล็กอยด้วยกนเมอ
 โค แลวรัชมิประตยทเล็ก นนยหอนเห็นเลย ก็กลายเป็นรัชมิ
 ประตยใหญ่นนไปสันแล ๖ อนงคยพระจันทร์กยพระอาทิตย์ไป
 ไกลกันนั้นแล ๖ เขียมว่าพระอาทิตย์เร็วกว่าพระจันทร์ใส้

มา โดยทกษณาบรรคตงศกตวสนกษตร อนอช ในทวาทศราย
 ไปเป็น ขรवारพระอาทิตย์ แลพระจันทร์เอาทง ราม วรราม เกอน
 เวียนปทักษณพระสุเมธราชชหอนกลาตกันเท่าเส้นลมเลยศกศาย
 เท่าแต่พระอาทิตย์พระจันทร์กับแลดาว ๖ ดวง คือดาวพระอง
 คารแลพระพุธ พระพฤหัสบดี พระศุกร พระเสาร์ พระเกตุ อัน
 เป็นนพเคราะห์ ทาการุกลาตกัน ได้ ไปในทกษณาบรรคตนั้น พระ
 อาทิตย์เกินไปเร็ว กว่าพระจันทร์ พันพระจันทร์ แลวันละ ๕๐,
 ๐๐๐ โยชน์ ถูกยศศกตพลไปเร็ว กว่า พระอาทิตย์ แลวันละ
 ๗,๕๐๐ โยชน์ ผ่งสัควอยู่ใน ๔ ทวปอนมีในจักรวาลน ชนม
 ชาติแก่พระอาทิตย์พระจันทร์นแล จรุงกรวาลนแลคนบแล
 เกอน ๗ ผ่งมนษยอยู่ใน ๓ ทวปโพนชนมเขาหวนอน ไปสู่จักร
 วาล แลเอาตนมาสู่พระสุเมธราช กงเรานขางแล ๗ เพอคง
 ฎาแลไปคจกนกงนนเหยยมีวากงน เมื่อพระอาทิตย์พงชนได้
 ผ่งคนแลค พระอาทิตย์เมอชกมอชวาชนชอวาทกษณหทคชยผาย
 จกรวาล มอชวาชชอชคตรหทคชยผายเขาพระสุเมธราชกงนน
 เหยยมีวว่าเขาหวไปสู่จักรวาล แลเอาตนมาสู่พระสุเมธราชกง
 นนเพอคงควยประการนแล ๗ แลนคน ๔ ชนน อยู่ ๔ ค้าน
 พระสุเมธราช แลนคินบพพวเทหอยได้ชอกพระสุเมธราชโดย
 กว้างได้ ๗,๐๐๐ โยชน์ โดยปริมณทลรอบ ๒๓๐,๐๐๐

โยชน์แผ่นดินอุตตรกรรทวีย์ อยู่เบื้องคันทนอนพระสุเมรุราชโดย
 กว้างได้ ๘,๐๐๐ โยชน์ โดยปริมาตรรอบได้ ๓๒,๐๐๐
 โยชน์เป็น ๔ มุมแลฯ แผ่นดินอมรโคยานทวีย์อยู่เบื้องตะวันออก
 ตกพระสุเมรุราชโดยกว้างได้ ๘,๐๐๐ โยชน์ โดยปริมาตร
 รอบได้ ๒,๒๕๐ โยชน์ เพศเป็นอัมรินทร์แลฯ แผ่นดิน
 ชมพูทวีย์อยู่เบื้องหัวนอนอันเวาอยู่บนโดยกว้างได้ ๑๐๐,๐๐๐
 โยชน์ โดยปริมาตรรอบได้ ๓๐,๐๐๐ โยชน์ เมอบนฯ
 แผ่นดินใหญ่ทั้ง ๔ ชั้น แลมีแผ่นดินเล็กกลมรอบ แลแผ่นดิน
 ใหญ่ แลแผ่นดินเล็กแล ๕๐๐ โยชน์ แลแผ่นดินเล็ก ๔
 ชั้นอยู่หว่างกว้างทวีย์ใหญ่ ๔ ชั้นเรียกชื่อยุปรทวีย์ โดย
 กว้างแลชั้นละ ๑,๐๐๐ โยชน์ โดยปริมาตรรอบได้ ๓,๐๐๐
 เป็นเมืองแห่งพระญาครท อยู่แผ่นดินชมพูทวีย์อันได้ ๑๐๐,
 ๐๐๐ โยชน์ แลเป็นที่ของมณษยเรอาอยู่บนได้ ๓,๐๐๐ โยชน์
 แล แต่นาทวมเป็นทะเลเสียนนไปได้ ๔,๐๐๐ โยชน์แต่
 เป็นทยาเสย คือยาพระหิมพานต์ได้ ๓,๐๐๐ โยชน์ แลใน
 ยาพระหิมพานต์นั้นสันกนนักหนา แลอันว่าเขาพระหิมพานต์นั้น
 โดยสูงได้ ๕๐ โยชน์ โดยใหญ่ได้ ๒,๕๐๐ โยชน์ แลมี
 ยอดได้ ๘๔,๐๐๐ ยอด แลในคันทนเขาพระหิมพานต์นั้นไม่มี
 ทวาตันทองใหญ่เป็นทในฝั่งนาชอัสทานท โดยใหญ่คันทวานน

อ้อมรอบได้ ๑๕ โยชน์ แต่กินขึ้นไปถึงค่าคชสูงได้ ๕๐
 โยชน์ แต่ค่าคชขึ้นไปถึงยอด ๕๐ โยชน์ แลค่าคชตะวัน
 ออกมาถึงข้างตะวันตกโดยไกลได้ ๑,๐๐๐ โยชน์ แต่
 ปลายค่าคชฝ่ายคันทนอนไปถึงค่าคชฝ่ายหัวนอนได้ ๘๐๐,
 ๐๐๐ วา แต่รอบได้ ๒,๔๐๐,๐๐๐ วา แลคอกหว่าน
 งามนักหนา แลเมล็ดหอมหนักแล ลูกหว่านนโดยใหญ่แลกิน
 หวานทั้งนาฝง อันว่าลูกหว่านถวดาคถกถกตัว ๆ นั้นหอมคัง
 หอมนาตระคนตึงแก่นจันทนน ภายนมอดวงเข้าไปในเนื้อ
 หว่าพอสตแซนวงลงเล็กใบหว่า แลฝงนกกินลูกไม้หว่านนัก
 ลางตัวใหญ่เท่าช้างสาร ลางตัวใหญ่เท่าเรือน ลูกหว่านหล่น
 ตกลงทวทงรอบคันทน ๆ ส่วนว่าลูกอันเป็นในค้ำของคันทนอน
 นั้นแลตกลงในท่านกเป็นเหยื่อแก่ฝูงปลาในน่าน อย่างลูกหว่า
 อันตกลงนกลายเป็นคองสักชื่อว่าสมุนท ๆ ล่าข่าไม้หว่าน
 ไปเบื้องหนามมะขามขอมลูกใหญ่หนักแลกินมรสคันทน ๆ ล่าข่า
 มะขามขอมไปเบื้องหนามข่าสมอ แลลกสมอนนกินหวานคังนา
 ผง ๆ ล่าข่าสมอนนไปเบื้องหนามแมณาใหญ่ ๗ อัน ถักน
 ไปเบื้องหนามข่าไม้หว่าสาหวานคังนาฝงแล ๆ หมูไม้ันนโดย
 กว้างได้แล ๔,๐๐๐ วา ถักนไปข่าไม้ันนผลแลว่าลกไม้
 นนงามนักคังสาวอนพงใหญ่ได้ ๑๖ ปี แลฝูงผู้ชายได้เห็นก

มิไกรกนก ครนจาทล่อนตกกลงฝั่งนกกกลมกนทงหมกนผง แล
 ข่าไม้ฝั่งนนเบอง ตระวนออกกรไปเจิงแม่น้ำสมทร เบองตระวน
 ตกนกรไปเจิงแม่น้ำใหญ่ ๗ อันนั้นแลโดยกว้างไค้แล ๑๐๐,
 ๐๐๐ วา ถคแม่น้ำใหญ่ของหนามข่า ๖ อัน ๆ หนึ่งชอกกรก
 ข่าอันหนึ่งชอโกกรก ข่าอันหนึ่งชอมหาพิเทห ข่าอันหนึ่งชอ
 คยันทละ ข่าอันหนึ่งชอโตโมโต ข่าอันหนึ่งชอไซเขต แลว่า
 ข่าฝั่งนเทษรยอมนคนผนักกรรมชอยู่ใต้ ปลาเนอชนหากตายเอง
 เขาจริงกนแล ข่าอนนนมทรายจามรชอยมากนกล ฝั่งคนทอชยแห่ง
 นนเขาเทษรยอมหางจามรมามงเวชชอยแล ๆ แลว่าฝั่งคนทอช
 แห่งนเขาชอชอนรทาไร่ไถนากนแลช อันว่าข้าวแลลวหากเป็น
 เองขมียากใจเขาเลย ข้าวแลลวณนกกนหวานคิงนาผง ๆ ถค
 ข่านนเข้าไปข่าไม้มะชวค แต่พรรดมไม้อนม ในหิมพานค นน
 กนหวานแลมรสทกอัน ๆ ในพระหิมพานคณนมแม่น้ำใหญ่ ๗
 อัน ๆ หนึ่งชอชอณพคยต อันหนึ่งชอกนชอนชสระ อันหนึ่ง
 ชอชคณกะสระ อันหนึ่งชอกนาคะสระ อันหนึ่งชอชอนวากนสระ
 อันหนึ่งชอชอพลยป่าสระ แลว่านา ๗ อันนเทากัน โดยกว้างก

๑. ในอภิธานว่า อโนตตโต, กณณมณโต, รลการโก, ลีท
 กนโต, กุณาโล, มททาณ, สหยป่าโต, (เขเตสคตมหาสรา,

อน แลในท่าทลงอาชยามบนโคทองประกบควยแก้วแลมขกาน
 ศลาแก้วรองข้างโค รอยเกลียง เพียงงาม แลน่านนใสนักหนา
 เห็นเงาปลา แลไค่นานนใสงามกิ่งแก้วผลกรคนะ แลท่าหนง
 ผงเทพยตาม้าชายลงอาชย ท่าหนงผงเทพยตาม้าหญิงลงอาชย ท่า
 หนงพระยเศยกโพธิ์เจ้าลงอาชย ท่าหนงฤษัทธิวธวธาจรทงหลาย
 ลงอาชย ฯ นอกเขาช่น้อยฝ่ายฉนพคาศระมี ๔ ทิศโดยทิศใหญ่
 ทิศ ๑ ทงหนาสงห ทิศ ๑ ทงหนาชาง ทิศ ๑ ทงหนำมา
 ทิศ ๑ ทงหนาวว ฯ แลว่านาฉนพคาศระไหลออกข้างปากกว
 ไร่ นานนมววมมาก นานนไหลออกมานนไปเยองตระวันออก
 ไหลเวยนรอยฉนพคาศระล้อมรอยแล้ว นานนจงไหลไปข้าง
 ฉสนตกเยองคนสมุทร ฯ นานนไหลออกเยองคนนอนไหลเวยน
 รอยฉนพคาศระ ๓ รอย แล้วไหลไปหน้าจมาคบกนคังกล่าว
 กอนนแล จงไหลไปข้างพายพออกไซเงงนาศมุทร ฯ นานน
 ไหลออกเยองตระวันตกไหลเวยนรอยฉนพคาศระ ๓ รอยแล้ว
 จงไหลไปในหระคอกออกแม่น้ำสมุทร ฯ นานนไหลเยองหวันอน
 ไหลเวยนรอยฉนพคาศระ ๓ รอย ซอชววิฏคงคาโคยกวางไค้
 ๔,๐๐๐ วา ไหลไปเยองหวันอนไปโดยไกลไค้ ๔๘๐,๐๐๐
 วา ซอกนทคงคาไปคองภูเขาช่นหนงกปลงชนเยองบนโค ๖๐

โยชน์ โขยกลมได้ ๖,๐๐๐ วา ซ้ออากาศคองคาคดกลงเห็น
 ศิลาหนึ่งซ้อตยคนธปาสาดเป็นสระใหญ่อนึ่งแห่งนั้น โขยใหญ่
 ได้ ๕๒ โยชน์ ซ้อตยงกโขกขจรณ นำหกล่นาตยงคคนธโขก
 ขจรณนไปแต่ศิลาโขยไกลได้ ๔๘๐,๐๐๐ วา ซ้อพห็นคองค
 นานนจงไหลตกศิลาไกลไปลได้ ๔๘๐,๐๐๐ วา ซ้ออมงคอง
 คามแลไหลไปตองภเขอาอน ๑ ซ้อพชนตรธารณบพพต: นานน
 จงพชนเห็นอแผนคนเป็นแมนา ๕ อินคณวมตซ้อขยญจมหานท
 อนงซ้อคองค อนงซ้อขยมนา อนงซ้อขจรวค อนงซ้อมห อนงซ้อ
 สรภ นานนไหลมาในเมองคนแลออกแมนาสุมทร ๗ หว่าง
 กวางแมนาผุงนนมสระใหญ่แลอันแลอัน โขยกวางสระนั้นได้
 ๔,๒๓๒,๐๐๐ วา ในหว่างสระผุงนั้นแต่ยมโลค ยมแห่ง
 แลนนานนใส่งามโขยกวางได้ ๒๐๐,๐๐๐ วา นอกนนาน
 มัชวขาวโขยกวาง แลนอกยัวขาวนนมามัชวแดงนโขยกวางได้
 ๔๐,๐๐๐ เทากนกษยัวขาว ๗ นอกยัวแดงนนมคอกกกระท
 ขาวโขยกวางได้ ๔,๐๐๐ วา นอกสมุทรขาวนนมย้ากกระท
 แดงโขยกวางได้ ๔,๐๐๐ วา นอกกระทแดงนนมย้าชยล
 ขาวโขยกวางได้ ๔,๐๐๐ วา นอกย้าชยลขาวนนมย้อชยล
 เขียววางได้ ๔,๐๐๐ วา นอกย้าชยลเขยวนนมย้าขาวสาล
 ขาวโขยกวางได้ ๔,๐๐๐ วา นอกย้าขาวสาลขาวนนมย้าขาว

โคเกิดในตระกูล แลช้างตัวนั้นเป็นพระญาช้างในทนต์ใหญ่สูง
 แลยาวขวางามนักหนา อุปมาดังสังขอนทนต์ใหญ่สูง
 แลหางคางามนักทง ๔ ขาเถ่งฝ่าคันทแกลงามคังชาติหงศแลนา
 ครัง ช้างนั้นครันว่าใหญ่ชนเป็นสารแรงนักหนาหาทวเส่มอม
 ๗๕ โคใหญ่โต ๘๘ คอก โคยาวโต ๑๒๐ คอก งวง
 ช้างนั้นขาวใสคังแกนกล้วยโคยรีโต ๕๗ คอก งามงอนคุก
 ปล้องเงินอันทนต์ปล้องทองแห่งล้งาโคยหนาโต ๑๘ คอก
 โคยาวโต ๓๐ คอก มีพรรณออก ๖ สี มีสเทลของคอง
 ทงตาแลมทตา คางคกขกแมตงทข มทคาง คางคกชาติหงศ
 แลนาครัง มทขาว ขาวคองเงิน มทหม่น หม่นคองเงินแลคอก
 ชนทนต์ แลแลง ๖ สีงนเทยรยชมพรายฉายฉวคเฉวยนรอย
 ทวพระญาช้างนั้นขมเขอนขมรายเลยสักคียบ แลช้างทวนน
 มีอานภาพอาวเหาะไปโดย อากาศ ด้วยฝูงบริวารทงหลาย
 เป็นพระญาแกช้างสารทงหลายโต ๘,๐๐๐ สาร อย่แทย
 คนเขาพระ หมดพานคแลเห็นชคานแก้วไพฑูรย์ อนมเห็นช
 แทนทองแลมอย่แทยคทนต์สรนน ฝูงช้างเป็นบริวารนนัก
 ย่อมใหญ่สูงแลงามนักหนา แลคทนต์สรนนโคยปริมณทลม
 คิงกลาวกอนนแล เป็นทอายนาทเลนแก่พระญาช้างนแล
 ในกลางคทนต์สรนนมนาสงามขมรุเส้าแลมรุแห่ง ด้วย

ปริมาณทรัพย์ได้ ๖,๐๐๐,๐๐๐ บาท แลถักน่านนั้นมานอก
 มีผ้าฝักตยเป็นชยุเวียรอบคอบหนาได้ ๘,๐๐๐ บาท ถักผ้าฝัก
 ตยนั้นมาชุนนอกมีขานลลบลแลมีคอกอินงามอชยุรอบสรนั้นได้
 ๘,๐๐๐ บาท ถักขานลลบลมาชุนนอกมีคอกกรตยบลเป็นชยุรอบ
 กว้างได้ ๘,๐๐๐ บาท ถักขารตยบลมาชุนนอกมีขาคอกเส้ตยบล
 ชยุรอบโคยกว้างได้ ๘,๐๐๐ บาท ถักขาส่ตยบลนนอกมีมานอก
 มีขาคอกจงกลเห็นชยุรอบโคยกว้างได้ ๘,๐๐๐ บาท ถักข่า
 จงกลฉอกออกมามีขาคอกยัวแดงชยุรอบโคยกว้าง ๘,๐๐๐ บาท
 ถักข่ายัวแดงออกมามีคอกยัวขาวชยุรอบโคยกว้าง ๘,๐๐๐
 บาท ถักข่ายัวขาวออกมานอกมีคอกกระมทเป็นชยุรอบกว้างได้
 ๘,๐๐๐ บาท แลคอกยัวทอง ๗ สิ่งนั้นจกกันอชยุชคอินเส้คคอก
 ฝักตยเป็นหมุดงามนัก ถักคอก ๗ สิ่งนั้นมานอกมีคอกฝักตย
 เป็นรอบโสด โคยหนาโคยกว้างได้ ๘,๐๐๐ บาท ถักผ้าฝัก
 ตยมานอกแทยผ้งนาเพียงทองช่าง น่านนี้ใส่งามมีเหม็น ข่า
 สาลยมีพุกปลุกพุกผ้งมตย ๆ กต่ามีวงงามนักหนาโคยกว้างได้
 ๘,๐๐๐ บาท ถักข่าวสาลีออกมานอกมีผ้งไม้ใหญ่ทงหลาย
 งอกเคยงเรยงรายคททนคสรนั้น แลเป็นลกงามนักหนาแล
 ถักข่าไม้ผ้งนนอกมีถวหลายสิ่งเกยวพนลาโยชนไป ถักข่า
 ถวนนงมีข่าพุกแพ่งแดงเต้าลูกเท่าไหหาม ถักน่านมีข่าชยุ

หลายสิ่งหลายพรรณใหญ่เท่าลำหมาก ถักยาชอชนนงมขมา
 กถวยมากหลายพรรณลูกใหญ่เท่า่างข้างมรสหอมหวาน ถักยา
 กถวยแลวมีขมาไมรงมคอกสระถักลนกกกา ถักยารวงแลมขมา
 ขนนลกเท่ากลองใหญ่ ถักยาชนนงมขมามะขามแลกันหวาน
 กงนาผงแลนาคาล ถักยามะขามขมขามะขวก ถักยามะขวกมี
 ขมาใหญ่กใหญ่แลประกยนควยไมหลายพรรณ ถักยานนมไม
 ข้างไมทงหลายผงนนเป็นเครองประกยนคตทนคสระ แลภษา
 ๗ อินลอมรอยช่น ๒ ชอสิ่วรรณรัตนขรพทโดยสูงไค
 ๕๖,๐๐๐ วา ช่น ๑ ชอสิ่วรรณขรพทสูงไค ๔๘,๐๐๐
 วา ช่น ๑ ชอปลลววรรณรัตนขรพทสูงไค ๔,๐๐๐ วา ช่น
 ๑ ชอมหาอุทกขรพทสูงไค ๑๒,๐๐๐ วา ช่น ๑ ชอปล-
 ลกขรพทสูงไค ๒๔,๐๐๐ วา ช่น ๑ ชอมหากาลขรพท
 สูงไค ๑๖,๐๐๐ วา ช่น ๑ ชอจุลกาลขรพทสูงไค ๘,๐๐๐
 วา เขาชนชอสิ่วรรณรัตนขรพทนนอย ในทงหลายผาย
 เขาชนนเของในใสเรองงามคิงทง แลเงารคมีเขาชนนจรคใน
 คตทนคสระนนคเรองงามคิงพระอาทคย แรกชนเมอเคอน ๔
 เคอน ๕ ข้างทงหลายเทยรขอมขายหน้าไปชายนำในสระคต-
 ทนคสระ อินมในข่าหมพานคนน โดยอสานทค มีไมมะค้ำ
 ค่น ๑ อยุ่ในนน แลมีรมเขนสนุกนกกหนา ไมคนนนใหญ่ไค

๔,๐๐๐ วา โดยสูงแต่กินถึงค่าคยได้ ๔๖,๐๐๐ วา แต่
 ค่าคยเจิงปลายยอดสุกได้ ๘๔,๐๐๐ วา และมีค่าคยใหญ่ ๔
 อัน โดยทิศใหญ่แลค่าได้ ๔๘,๐๐๐ วา โดยปริมาตรรอบ
 กิ่งค่าไม้ต้นได้ ๒๘๘,๐๐๐ วา แลว่าพระญาติข้างนั้นอยู่เล่น
 ในร่มต้นไม้ประค่านัน ก็ยส่งข้างทั้งหลายแลมบรวาร ครน
 ว่าเจิงเพลาพระญาติข้างนั้น ลงอาบน้ำแลฟมเล่น ในฉัททันตสระ
 นั้น อันว่าส่งนางข้างทั้งหลายก็มาซัดสเอนควหน้าตาให้แก่
 พระญาติข้างนั้น แลมมตทนมตได้ชาวผองคงสังขนั้น แล
 ขงขนไปอยู่ทรมไม้ประค่านนคจเกาแลว จึงส่งข้างทั้งหลาย
 จึงคยลงอาบเมอภายหลัง แลพบนาเล่นโดยชายแลชวา ขาง
 เองกาแทงกินเล่น ขางกตาหวเล่นตามสบาย ครนว่าข้างนั้น
 อาบนานแลววางตัวกเขาซากบว ลางตัวกเขาผกบว ลางตัวกเขา
 คอกบว ลางตัวเขาขาวสัวรชาตสาล ลางตัวกเขาแดงเตาลูก
 เท้าไหหมาม ลางพวกเขาอ้อยลางามเท้าลำหมาก ลางพวกเขา
 เครอกล้วยลูกใหญ่เท้าางข้างสาร ลางพวกเขาขนุนลูกใหญ่
 เท้ากลอง ลางพวกเขามะขวิด ลางพวกเขามะม่วง ลางพวก
 เขามะขาม ลางพวกเขาคอกริงสรระพร่ง ทงกคากกถอมา
 เทยรยอสมชเห็นอหวเขาไปเฝ้าไปคตพระญาติข้างทกวาร ข ทยานน
 สันกนคกกลาวมานแล ข ในเหมเขาไกลาคั่นนแล วามเมอง

ฝูงคนอันเกิดในแผ่นดินนั้น แด่มหันตังแผ่นดินนั้นแล ฯ อนว่า
 แผ่นดินเกิด แม่นวาทกภูเขากติ ผ่องไม่โลอันมีพระวงใหญ่แลสูง
 งามดังกลาวมานแล ฯ อนว่าทาวตแลหาวชวตยมได้ตงนิก
 เทางามแต่อวันโลกุปร ๘ อัน คือปลวอาปะเทศชววยฉณคนอิ
 รตโธชา กยงวาแดงทอนวิดยหายบหอนตง อยมนคงตรงเทยง
 ไค้เลย อยว่าแก่งสัทวอนมริตแลวาทระตง อยมนคงตรงเทยง
 ไค้เลยแล กุกรตีขยรยทงหลายเว้งพารรณาเห็นชง อนจสังขาร
 สุกาพนแล วรรคกรกเอาใจใส่เว้งกระทำยญให้ทานรักษาศิล
 เมตตภาวณาเอาอาตมไปสู่มตยมทานครนพพานัน อน
 ปราศจากทกขี ปราศจากโศก ปราศจากโรคแลถยมีไข่มมี
 เจย แดษมิรเดมายมิรแกษมิรตายมวิดยหาย ความสบายรอด
 ไท้ออกทนพพาน อนสนกนสรุคานตยนยง มนคงตรงเทยงแต
 สदानนพพานัน ทหลทกเมอแล ฯ กลาวแดงอวันพโลกุปรอนเป็น
 นวมกณชไตยสังเขปทานแล ฯ

แต่ฝูงอนมจตแลมชวตอันเกิดในภูมิทง ๓๑ ชนทงน
 มีเทยง ยตมฉยหายคัยมตยราชหากกระทำให้หายไต้ ฯ อัน
 วาสังทงหลายชนทมแตรูปแลวาทาวตมโคอันมีในภูมิ ๑๒ ชน
 แหงน เทาเวนใจ แต่ชสนญูสัทวชนไปเบองชนแล ฯ อนว่า
 ทกาแต่ชสนญูสัทวลงมาหาแรนมาหา คชพระสุเมรุราช ย่อม

ไค ๑๗ ^{๒๕}ชั้นจงอย่า ^๕ฯ เมื่อวาลมแลมล้างกามภูมิ ^๕ทั้ง ๑๑ ^๕ชั้น
 มล้าง ^๕รูปภูมิเมืองพรหมอัน ^๕เย็น ^๕ปฐมฉาน ๓ ^๕มล้าง ^๕รูปภูมิเมือง
 พรหมอัน ^๕เป็น ^๕ทศยฉาน ๓ ^๕ชั้น ^๕มล้าง ^๕รูปภูมิเมืองพรหมนค
 ทศยฉาน ๓ ^๕ชั้น ^๕คือ ^๕ปริตคัสภา ^๕แล ^๕อชฺชิวมาณสฺสกา ^๕แล ^๕สฺสภิกถ
 ทกาลม ^๕จง ^๕อย่า ^๕พัก ^๕แล ^๕ฯ ^๕แต่ ^๕นั้น ^๕ขม ^๕อาหาร ^๕พค ^๕เลจ ^๕จ ^๕ค ^๕ต ^๕ฉาน ^๕ภูมิ ^๕ไค
 ผสม ^๕แต่ ^๕ลม ^๕มล้าง ^๕ไค ๒๐ ^๕ชั้น ^๕เมื่อ ^๕มล้าง ^๕มี ๓ ^๕ประการ ^๕เพอ
 กง ^๕น ^๕แล ^๕ฯ ^๕เมื่อ ^๕ว่า ^๕ไฟ ^๕แล ^๕ไฟ ^๕ใหม่ ^๕กล ^๕ย ^๕ฝ ^๕ง ^๕คน ^๕ท ^๕ง ^๕ห ^๕ล ^๕าย ^๕ผู้ ^๕ก ^๕ระ ^๕ท ^๕ำ ^๕ข ^๕า ^๕ป ^๕ค ^๕ว ^๕ย
 กาย ^๕ผู้ ^๕ก ^๕ระ ^๕ท ^๕ำ ^๕ข ^๕า ^๕ป ^๕ค ^๕ว ^๕ย ^๕ย ^๕าก ^๕ผู้ ^๕ก ^๕ระ ^๕ท ^๕ำ ^๕ข ^๕า ^๕ป ^๕ค ^๕ว ^๕ย ^๕ใจ ^๕แล ^๕ม ^๕ริ ^๕ษ ^๕ณ ^๕ุ ^๕แล
 ช ^๕ร ^๕ร ^๕ม ^๕ล ^๕ย ^๕ส ^๕ก ^๕ิ ^๕น ^๕แล ^๕ม ^๕ร ^๕ุ ^๕จ ^๕ก ^๕ย ^๕ค ^๕า ^๕แล ^๕ม ^๕า ^๕ร ^๕ค ^๕า ^๕แล ^๕ม ^๕ร ^๕ุ ^๕ก ^๕ส ^๕มิ ^๕น ^๕พ ^๕รา ^๕ห ^๕ม ^๕ณ
 แล ^๕ม ^๕ร ^๕ุ ^๕จ ^๕ก ^๕า ^๕น ^๕ส ^๕ท ^๕ร ^๕ง ^๕ช ^๕ร ^๕ร ^๕ม ^๕แล ^๕ม ^๕ร ^๕ุ ^๕จ ^๕ก ^๕ว ^๕า ^๕พ ^๕น ^๕น ^๕อ ^๕ง ^๕แล ^๕น ^๕ว ^๕า ^๕ค ^๕ม ^๕ต ^๕ร ^๕ส ^๕ห ^๕าย
 แล ^๕เ ^๕น ^๕ก ^๕น ^๕ค ^๕ง ^๕ก ^๕ว ^๕าง ^๕แล ^๕ท ^๕ร ^๕าย ^๕ค ^๕ง ^๕เ ^๕ก ^๕แล ^๕ไ ^๕ก ^๕ค ^๕ง ^๕ห ^๕ม ^๕แล ^๕ห ^๕มา ^๕ค ^๕ง
 ช ^๕าง ^๕แล ^๕ม ^๕า ^๕ย ^๕อ ^๕ม ^๕ไ ^๕ด ^๕ข ^๕่า ^๕ไ ^๕ด ^๕พ ^๕น ^๕ก ^๕น ^๕น ^๕ค ^๕ว ^๕ย ^๕ข ^๕า ^๕ป ^๕ก ^๕ร ^๕ม ^๕อ ^๕น ^๕เ ^๕า ^๕ไ ^๕ค ^๕า
 ข ^๕า ^๕ย ^๕ค ^๕ง ^๕น ^๕แล ^๕เ ^๕ก ^๕ค ^๕อ ^๕ค ^๕ย ^๕ม ^๕ค ^๕ท ^๕ว ^๕ท ^๕ง ^๕จ ^๕ก ^๕ว ^๕าล ^๕น ^๕ท ^๕ก ^๕แ ^๕ห ^๕ง ^๕แล ^๕ฯ ^๕ค ^๕น
 ท ^๕ง ^๕ห ^๕ล ^๕าย ^๕ผู้ ^๕ก ^๕ระ ^๕ท ^๕ำ ^๕ใ ^๕ไร ^๕ไ ^๕ด ^๕น ^๕ก ^๕น ^๕ท ^๕ก ^๕แ ^๕ห ^๕ง ^๕ค ^๕ร ^๕น ^๕ว ^๕า ^๕ห ^๕ว ^๕าน ^๕ข ^๕าว ^๕ฯ ^๕น ^๕น
 ง ^๕อ ^๕ก ^๕ข ^๕น ^๕พ ^๕อ ^๕ว ^๕ร ^๕ก ^๕ไ ^๕ค ^๕แล ^๕ว ^๕ฝ ^๕น ^๕พ ^๕าก ^๕ม ^๕ไ ^๕ค ^๕ท ^๕ก ^๕ส ^๕ก ^๕แ ^๕ห ^๕ง ^๕แล ^๕ย ^๕แล ^๕ม ^๕แ ^๕ค
 เ ^๕ล ^๕ย ^๕ง ^๕พ ^๕าร ^๕อ ^๕ง ^๕ส ^๕่ว ^๕น ^๕ว ^๕า ^๕ฝ ^๕น ^๕ม ^๕ไ ^๕ค ^๕ท ^๕ก ^๕ล ^๕ย ^๕ส ^๕ก ^๕เ ^๕ค ^๕ท ^๕ง ^๕ข ^๕ว ^๕ร ^๕ก ^๕ค ^๕ฝ ^๕ก ^๕ค ^๕ค
 น ^๕า ^๕ก ^๕ค ^๕ต ^๕าย ^๕แ ^๕ห ^๕ง ^๕ค ^๕ง ^๕ท ^๕าน ^๕เ ^๕า ^๕ไ ^๕ฝ ^๕น ^๕ฝ ^๕ง ^๕ค ^๕น ^๕ท ^๕ง ^๕ห ^๕ล ^๕าย ^๕น ^๕ร ^๕าย ^๕ท ^๕น ^๕แ ^๕ห ^๕ง
 แ ^๕ล ^๕ฯ ^๕ท ^๕าน ^๕ฝ ^๕น ^๕พ ^๕ระ ^๕ข ^๕ณ ^๕ุ ^๕ฉ ^๕าน ^๕น ^๕ค ^๕ร ^๕น ^๕ว ^๕า ^๕ท ^๕าน ^๕เ ^๕น ^๕น ^๕ม ^๕ค ^๕ค ^๕ง ^๕น ^๕เ ^๕น
 ค ^๕าล ^๕ใจ ^๕ไ ^๕ส ^๕ส ^๕ท ^๕า ^๕ร ^๕่ง ^๕ก ^๕ระ ^๕ท ^๕ำ ^๕ข ^๕ณ ^๕ุ ^๕ฉ ^๕ร ^๕ม ^๕แล ^๕ว ^๕า ^๕เ ^๕ย ^๕ง ^๕พ ^๕อ ^๕แล ^๕น ^๕ฝ ^๕น ^๕ฝ ^๕น ^๕เ ^๕า

เมือกระเวนชน ๒ ควงรอนนทหนา พระญาติลา ๗ ตัวเชื่อม
 แลไหลเป็นน้ำมันใหม่เขาอัสกรรณ แลแผ่นดินชมพูทวี
 ทเวาอยนากอนทกแห่งแลร ใหม่ทั้งเขาพระหิมพานต ๗ อัน
 แลมีชอกโก ๘๔,๐๐๐ นน แลนลชนใหม่ทั้งแผ่นดินเล็ก
 ๒,๐๐๐ ใหม่ไปชนชนชนนเนตง ๆ ใหม่ทั้งขพพวเทตแถ
 ชตครกรมแลอมรโคชานทวปทั้งเมืองครุฑราชใหม่ทั้ง ๔ แผ่น
 ดินใหญ่ทั้งวใหม่ป่าแลใหม่รกกทหลายตระกูลชกไปเจิงมหา
 อวจนรกแลว ใหม่ชยายภูมิทั้ง ๔ ใหม่เขาพินาศไปเนตง ๆ
 แลใหม่พมานเทวดาอันมีในชอกชานน ใหม่เขาเนมิชวร แล
 ใหม่วมานเทวดาทงหลายคังกอนนน แลถคนใหม่เขาสุทสสน
 แลใหม่เขากวักแลวใหม่เขาอสนนร แลใหม่ชายคนชรนลว
 ใหม่เมืองพระเจดโลกยาล แลใหม่วมานแก้วฝูงเทพยดา อัน
 อยเห็นอชมเชานนสน เปลวไฟใหม่เขาพระสุเมธราช ไต้ตั้ง
 ไปใหม่อสุรภแลวใหม่เมืองพระอินทร์ ใหม่เขาพระสุเมธ พง
 ๗๐๐ โยชน ๘๐๐ โยชน ใหม่แลศบาย ๘๐๐ โยชน ๑,๐๐๐
 โยชน ใหม่ทันปาวีกชาติ ใหม่ส่วนชอกชาน ใหม่ลระโยกชรด
 ใหม่ยามาสวรรค ใหม่วมานเทวดาอันมีในชนพานนแล ถก
 นนงใหม่คัสตสวรรค์ ถกนนงใหม่มนมมานร ถกนนใหม่
 ปรมมทวสวตคสวรรค์เมืองพระญามารแลว ใหม่รัตนปราสาท

ฝูงเทพกาสนใหม่แผนคันทา ของเทพยดาสนเปลวไฟรงพลงชน
 ไปเมืองพรหมชอพรหมปาริลชชานามิ ถัดนั้นใหม่พรหมยโร
 หิตาภูมิ ถัดนั้นจึงใหม่มีทาศพรหมภูมิ พรหม ๓ ชั้น ไคอาภัสสร
 ภูมิ ใหม่พรหมอันเป็นทศยถานนโตมรงคยแควชนนแลชน
 นนจรวอดแลภายทาแดงอวจนรกรหาเทามมิไคสัททหยาถ กิ่งทาน
 ตามประทีปแลบเท่าในลาประทีปนั้นแต่ใหม่คิงนน ไคหงนานไค
 อสงไขย ๑ แก่นนชออลวคคไคอสงไขยกลบแลว เมอไฟ
 ใหม่คิงนนฝูงเทพยดาแลพรหมทงหลายเทยรยอมนนชนไปสูชน
 บนทไฟใหม่ขมแดง แลเทยรยอมนเขยคณอชกุงคิงแยง
 ยคคานนแลว อยหงนานนถระยคณจรงคก เมออาทแรก
 คก เมลคคทงเทากนอล อยหงนานแลวจรงคกเมลคคทงเท
 พรหมผลกาค อยหงนานแลวจรงคกเทอเมลคคถว อยนอยทง
 จรงคกเทอลกมระชามขอมแลวเทอลกมระชวค แลเทอควควาย
 แลวเทอควชางแลวเทอเวอน แลเมลคคณโคยใหญ่ไคอศก ๑
 แต่อศก ๑ โคยใหญ่ไค ๓๕ วา ชยัคคแยงใหญ่ไค ๒,๐๐๐
 วา อยหงนานแลวคกเล็ก ๑ ใหญ่ไคโยชนทง ชยไค ๒
 โยชน ๓ โยชน ๔ โยชน ๕ โยชน ๖ โยชน ๗ โยชน ๘
 โยชน ๙ โยชน ๑๐ โยชน อยหงนานไค ๑๐๐ โยชน

๑. ความเป็นแผนพคทาหรือแผนคันทาไม้แน่

พระองค์แล ฯ (ถ้ามีแดง ๕ คอกทำนายนว่าพระเจ้าจะชยตเถิง
 ๕ พระองค์แล) ฯ ถ้าแลว่าหากชกขวิชัยมีไคทำนายนว่าในกัลป์นี้จะ
 หาพระพทธเจ้ามีไคแล ฯ ถ้าแลมีคอกขวิคอก ๑ กัลป์นนชช
 สารกัลป์แล ฯ กัลป์ไคแลมีขวิ๒คอกกัลป์นนชชอมัญจกัลป์แล ฯ
 กัลป์ไคมีคอกขวิ ๓ คอกกัลป์นนชชวรกัลป์แล ฯ กัลป์ไคแลมี
 คอกขวิ ๔ คอกกัลป์นนชชสารมัญจกัลป์ ฯ กัลป์ไคแลมีคอกขวิ
 ๕ คอกกัลป์นนชชอัททกัลป์ ฯ แลกัลป์ไคแลหากชกขมีไคกัลป์
 นนชชว่าสถกัลป์แล ฯ ในคอกขวิวันนมีอฏฐุบริกขารมหาพรหม
 ย่อมเขาอฏฐุบริกขารชนไปไว้ในพรหมโลกยเมื่อไคต่อพระโพธิ
 สัตวเจ้าชกขวิ๒แลครสเป็นพระพทธเจ้าได้ มหาพรหมขงเขา
 ลงมาถวายในวันชกขวิ๒นนแล ฯ

คจวรณจยคโตจ
 ปรีสาวนมีฐฐุเค

วาสสุจพนัน
 ยตคโยคัสสภกชไน ฯ

กัลป์อนมพระพทธเจ้าพระองค์ ๑ ชนชชสารกัลป์นนคตรา ๑
 เมอพระพทธเจ้าทรงพระนามชชพระ พทธ โภณชชญญนนแล ฯ
 ในบณชชกัลป์นนคตรา ๑ มีพระพทธเจ้าองค์ ๑ ชชคัสสสัมมา
 สัมพทธเจ้าแล ฯ พระพทธปัสสเจ้าครสในวรกัลป์นน ๓ พระ
 องค์นนคตรา ๑ คือพระพทธอโนมทัสสพระฉรรวมทัสสพระขย-

(—) ในวงเล็บเก็บลงใหม่ให้ครบที่ขาด๒คำว่า(ปัสส)จะเกินอยู่

ทสี่ ๗ ในสารมณฑกัลยพระเจ้าตรีศ ๔ พระองค์มครา ๑
 คือพระคณหังกร พระเมอังกกร พระสรณังกร พระทองกร ๗
 ในภททกัลยพระเจ้าตรีศ ๕ องค์ในกัลยเราท่านชยัคคน พระ
 พทก กักกสันธิ พระพททโกนาคมน พระพททกัสสย
 พระพททโคคคม พระพททศรอาริเมคไทรย ๗ แลฝนคกลางแล
 นาทวมเจงพรหมโลกยโคชสงไชย ๑ สรสังวฏฏายอสงไชย
 กัลยแล ๗ บคแบงลม ๔ อนวังพคทวงให้เขนภมคิงเกาขนน
 ลมอินทงชอปรจคตวาค ลมอินทงชอภทรวาค ลมอินทง
 จกรวาค ลมอินทงพคไปมาเขนระลชก กลายเขนแผนคิง
 ยมเขอกสคเขนแผนกลายเขนกลลคิงนาชาว สคเขนกลลกลาย
 เขนอมพชคิงชาวเขยก สคอมพชกलयเขนเปสชเขนกคิน
 สคเขนเขอกกลายเขนภมคิงเกาคแพรงพรายงาม นกเขนคิงท
 ชยเมอกอนเกคเขนรัตนทวทกแห่งคิงเกา ขนนชอมทาพรหม
 ภูมิ ผงพรหมลงมาชยในขนนคิงเกานาเวงแห่งลมลงทง ๔
 ขนเวงพคคิงกล่าวก่อนนแล ๗ ลมพคนาเขนระลชกกลายเขน
 แผน สคแผนกลายเขนกลลคิงนาชาว สคเขนกลลกลายเขน
 อมพชคิงชาวเปลช สคอมพชกलयเขนเปสเขนกลลอินสคเขน
 เปสกลายเขนแผนภมคิงเกาคพรอชงามนคินาเขนคินทชยอกอน
 เกคเขนรัตนปราสาททกแห่งคิงก่อนน พรหมยโรหิตาภูมิ

ฝูงพรหมมาอยู่ในชั้นนาคทั้งเก้าแห่งล่างของ ๗ ลม ๔ ชั้น
 พกเป็นแผ่น สักแผ่นเป็นกลด สักกลดเป็นอัมพูชกลายเป็นสี
 เป็นชั้นสักเป็นชั้นเป็นแผ่นภูมิเท่าดังเก้าแฉก คพรหมงามนักหนา
 เป็นทวยคิงเมือกอน เป็นรัตนปราสาททวทุกแห่ง ชั้นนาคขอ
 พรหมปราสาทชชาภูมิ ฝูงพรหมลงมาอยู่ชั้นนาคทั้งเก้า ฟ้าแห่งล่าง
 แห่งของ ๗ ลม ๔ ชั้นพกเป็นแผ่นเป็นกลดกลายเป็นสี สัก
 กลายเป็นชั้น สักเป็นแผ่นภูมิทั้งเก้าแฉก คพรายงามงามนักหนา
 เป็นรัตนปราสาททวทุกแห่งคิงเก้า ชั้นนาคขอปรนมนตวลวิสัต
 สวรรค ฝูงเทพยดาลงมาอยู่คิงเก้า แต่ชั้นนกลงมาเรียกว่ากาม
 ภูมิแล้วฟ้าแห่งล่างของ ๗ ลม ๔ ชั้นรุ่งพุดกว่าก่อนชั้น
 เป็นแผ่นคินทอง เกิดเป็นปราสาทแก้วทวทุกแห่งคิงนชยเหมือน
 ก่อนชั้นนชอนมีมานรัต ฝูงเทพยดาลงมาเต็มวิมานอยู่คิงเก้า
 ฟ้าแห่งล่างของ ๗ ลม ๔ ชั้นรุ่งพุดมากดังกลาวก่อนน
 ชั้นเป็นแผ่นคินทอง คพรายงามคิงเก้าเกิดเป็นปราสาทแก้วแล
 วิมาน ฝูงเทพยดาทั้งหลายคิงชั้นนชอศุสภา ฝูงเทพยดาลงมา
 แต่ชั้นมาอยู่คิงเก้าฟ้าแห่งล่างของ ๗ ลม ๓ ชั้นพุดคิงกลาว
 ก่อนน นาคชั้นเป็นแผ่นคินทองคพรายงามคิงเก้าเกิดเป็นวิมาน
 แก้ว เทพยดาคิงเก้าชั้นนชอชยามา ฝูงเทพยดาลงมาแต่ชั้น
 มาอยู่คิงกลาวก่อนน ๗ ฟ้าแห่งล่างของ ๗ ลม ๔ ชั้นรุ่ง

พกเป็นแผ่นสีกแผ่นเป็นกลล สีกกลลเป็นอมพช สีกอมพชเป็น
 สียวนชั้น สีกเป็นแผ่นกลมทองคิงเกา กุพรายงามนักเขนคิงท
 อยุ่แก้ก่อน เกิด เป็นปราสาท ทวทุกแห่งชนนชอคาร คิงชาวม
 ฝูงเทพยดาลงมาอยู่คิงแก้ว ๆ นาแรงแห่งลงเอนง ๆ ลม ๔ ोन
 เร่งพกเป็นแผ่น สีกกลลเป็นอมพช สีกอมพชเป็นชั้นกลายเป็น
 แผ่นกลมคิงเกาควรายงามนักเขนคิงทอยุ่ เมื่อก่อนเกิดเป็นรตน
 ปราสาททวทุกแห่ง เกิดเป็นเขาพระสุเมรุราชโดยใหญ่โดยสูง
 เท่าเท่าเกิดเป็นสัตตปรภณช แลสัทนศรสมทวลอมรอบเกิดเป็น
 จกรมหาทวีปแลปรคททวีปน้อย ๒,๐๐๐ ล้อมรอบคิงเกา เกิด
 เป็นข้าพระหิมพานคแล เกิดสัตตมหาสระ เกิดเป็นญุมมหา
 นก เกิดเป็นจักรวาลรอบทงหลายทงทเขนคนโคใสกเกิดเป็นคจ
 เกยวนนชนสันแล ๆ เกิดเป็นดาวคิงชาวม เมืองพระ อินทร
 เกิดเป็นจาคมหาราชาคิงมเมืองพระจตโลกบาล เกิดเป็นมณษย
 เกิดเขนนรก เกิดเขนเประทวสัย เกิดเขนครจจานภูมิ เกิดเขน
 อสุรกายภูมิทโคเมื่อก่อนเกิดคิงคิงก่อนนนแล ๆ ใหญ่สูงโคเมือ
 ก่อนใสกเกิดใหญ่สูงเท่านนแล ๆ ยมีโคหลายแก้ก่อนนนสีก
 แห่งเลข ๆ เมื่อนพกเป็นขมเขอกนาชคไปมามทตามทสูงมท
 รามทเพียงทโคตามกลายเป็นแมนา ทโคสูงกลายเป็นภูเขา
 ทโครายเพียง กลายเป็นทไร ทนาเขนข่าในแผ่นคินชมพทวยอิน

เราอยู่บนเทวเป็นพระมหาโพธิกอน ฝ่ายว่าไฟไหม้กัใหม่สัก
 ทงหลาย สदानทนนเป็นสदानทพระพทเจ้าตริสททพระองคแล
 ว่างทนนเฉพารกลายเป็นชมพทวปแล ฯ พนแห่งนสูงแลกวางทง
 หลายเมอคอกขว เมอจะเราจะกนกเกิดทนนชนพรหมโลกยแลฯ
 เมอนาแห่งแลฝนค ในแผ่นดินน มีพรหมคนทวสสิ โขฮารส
 อร่อยนักหนากังอินจไม้ทกปายาได้ เมอนนฝูงพรหมอินอยู่ใน
 ฮาภัสสรพรหมสันขญจติจากฮาภัสสรลงมาเกิดเป็นมณษยเกิดคว
 ขปปาทก ฯ คนฝูงนขมยเป็นผทญงเป็นผชายเป็นตงฝูงพรหม
 ทงหลายแล มรคีมรุ่งเรืองงามแลมรทฮาพรฮาไปโดยอากาศ
 ขหอนรกินฮาหารสังโคแล แต่ขคัสขนนเป็นฮาหารต่างข้าวแล
 นาลแล ฯ เมอนนฮาเขาโคอสงไชยหนงแล ฯ ฮยจาเนยรกาล
 คยบนแลจคให้เป็นผทญงผชายตงเมอกอนน ฯ ฝูงพรหมทง
 หลายเห็น ตงนนต่างคนต่างชิมรสปลพนน ทกคนต่างข้าวแลนา
 ทกวันเทตตงนนตำว ๓ วันเป็นอกสสเกิดแก่เขาตงนน อนว่า
 รคีมในทวเขากหายไปสันแล แต่ณนมคทงเมองคินนทกแห่ง
 แลมีโคเห็นกันสักแห่งเลย ฯ เขาเห็นวามคตงนนกกถาวทกคน
 เขาจรงราพงคองน แลว่าเราจะกระทำคินโค แลว่าเราจะเห็นหน

สารสังคหระว่า ๑. สุรภคินน ๒. นรุตทปายาส

คิงน เมอคิงนควยอานาจเพอขญฝงสัควอนเกคินน จึงเียน
 เกอนเขนคระวันเขนคณคิงเกาอิค อานาจอิธิษฐานนนจึงเกคเียน
 คระวันคองหนงใหญ่สงไค ๕๐ โยชน ไคยมณทลไค ๑๕๐
 โยชนไคคทงหลายเหนหน เมอนนฝงคทงหลายเหนกัน
 เรอคิงนนแลยนคคกเนอพงใจหนกหนาฯ จึงวาคิงนเทพยค
 คณนอจขรรเทออนมคณนกลาวไคฯ ควเรยคชอวาศระสริย
 แลฯ เมอนนอากคยไคเรงเรอสนกลางวันคิงนฯ จึงประทก
 ษณพระสเมรราชไป ครนวลบ้เขาพระสเมรราชฝายหนงกลบ
 มคเขาเลาแล ฝงคทงหลายยงกลวชนเลาโลคฯ จึงวาคิงน
 เทพยคอรนเกคไคเรงเรอคณกหนาแลวแตวายังมเมอมคคิงนฯ
 จึงเทพยคอรนไคเรงเรอมอกลางคณนคิงเทพยคลยไปนนควย
 อานาจไคฝงคทงหลายไคไคเรแลอิธิษฐานคิงนฯ จึงเกคเียน
 เกอนอนงใหญ่แลงามนิกแตวอันชยกวาคระวันโยชน ๑ เียน
 คิงใจฝงคทงหลายอิธิษฐานนนแลฯ ทงเกอนแลคระวันยอ
 มาแตพรหมโลกย เจอจกไคเหนแกฝงคทงหลายในลกยน
 แลฯ เมอเขาเหนเกอนคิงนนเขยนคณกหนายงกวาเกาเขาจ
 วาคิงน เทพยคคณนอจไคเรเหนหนคิงใจเรบ้วารณาคิงน
 คจวใจเรว แลเกคเียนควเรวเรยคชอวาศระสริยเทพยคแลฯ

พระญาณไทย

นชอมหากลปแล ฯ ในย ๑ มฤค ๓ ชัน ๗ ทรงชอคมหันตฤค
 อนงชอวรสันตฤค อนงชอเหม็นตฤคแลฤค ๓ ชนวาคิมหันต
 ฤคเขนากอนม ๔ เคอน แต่เคอน ๔ แลเคอน ๔ แรมคำ ๑
 เองเคอน ๘ เฟงยุรณเขน ๔ เคอนแลเขนคิมหันตฤคแล แต่
 เคอน ๘ แรมคำ ๑ ไปเองเคอน ๑๒ เฟงยุรณเขน ๔ เคอน
 ชอวรสันตฤคแล ฯ นยแต่เคอน ๑๒ แรมคำ ๑ ไปเองเคอน
 ๔ เฟงยุรณเขน ๔ เคอนชอเหม็นตฤคแล ฯ อนงเลาแลฤคุนน
 มสอังกาลทง ๓ ฤคุนนเขน ๖ กาลแล แต่เคอน ๔ แรมคำ ๑
 ไปเองเคอน ๖ เฟงชอวรสันตฤค เมอนนนาหากกระทำไทย
 แกคนทงหลาย ฯ แต่เคอน ๖ แรมคำ ๑ เองเคอน ๘ เฟง
 ชอคมหันตฤคกาล เมอนนมกาลลงลมแลกาลงไฟในคนทงหลาย
 แต่เคอน ๘ แรมคำ ๑ ไปเองเคอน ๑๐ เฟงชอวรสันตฤค
 กาล เมอนนมแลไฟทำไทยแกคนทงหลาย ฯ แต่เมอเคอน
 ๑๐ แรมคำ ๑ ไปเองเคอน ๑๒ เฟงชอสรทกาล เมอนน
 หนาวลมแลนำไฟไทยแล ฯ แต่เคอน ๑๒ แรมคำ ๑ เอง
 เคอนยเฟงชอเหม็นตฤค เมอคองนไฟแล นำหากทำไทย
 แล ฯ ในกาล ๖ ชนอันทพระษนภาดนนหากเขนเกอน แล
 เขนเกอนทงหลายฝูงคนอันเกอนในแผนกันนกันไอชารสปลพด้วย

หายมีโรคภัยไข้เจ็บตายอนเสวยข้าวทิพย์ช่อสุทธาโภชน
 นัน แม้นว่ากินเท่าใดก็กินไม่เต็มอิ่มแลมกอาหารแลย ครน
 ว่ากินอาหารนั้นไปถ้วนสิ้นสิ้นไป ๗ วันแล้วไปต้องเตโชธาตุ
 อาหารฝุ่งนั้นเกิดระคายแหว่งหายไปใบควสันเมอโตโคกกินข้าวใส่
 แลอาหารนั้นแวนมาก จึงกลายเป็นลามกอาหารเพอคงนน ฯ
 เมอกาลโคกกินข้าวอนอนจากาหนัก แกรวดคคโลกย คคกรรมแก่
 ฝุ่งหญิงชาย แลคนทั้งหลายก็มีแต่นั้นแล ฯ ผู้ใดแลโลกแก่
 คำคุณนนานมากนถฝุ่งนั้นกกลายเป็นฝุ่งหญิงไปแล ฯ ผู้ใดโลก
 แก่คำคุณนนานพของควรใส่ก็เขยรชภาวชยแล ฯ อนันว่าเกิด
 เขยรชภาวแลชตถภาวใส่ เป็นแต่นนมาตชเทยคินแล ฯ ครน
 ว่าเกิดมีฝุ่งหญิงฝุ่งชายแล้วคณน ครนเขาเห็นกนก็มีใจปฏิพัทธ
 แกกน แลจรรกเกิดมีเมถนควยกันโดยกรรมคคโลกยก็มีมาแต่
 กัลป์ก่อนโพ้นแล ฯ แตนนเขารังรหัทเรอนแลทอชยเพอจกยง
 ควรควมอาชยอนเขยรชคตสภานนแล ฯ ครนว่าเขาเขยรชคตสภ
 ฝวเมยกันแลแล้วแลเขาคาเขยรชเรอนชยคณน เขาจึงไปเอาข้าว
 อนชชอวาศากสาธมาไว้ใหม่มากเพอสันใจไว้จรรกนหลายวันแล ฯ
 กาลนนอนจรรก ชาวสาธนนเกิดกลายเป็นเปลลอกเขยรชเป็นรา
 ไปคิงชาวเปลลอกเรยคินแล ฯ อนันว่าสาธนทชาวเขยรชคคแล

แดกเป็นชาวสวรรค์กมโตงอกซนเป็นคิงเก่าเลย ฯ จึงคนทง
 หลายเห็นหลาถมทศจรวยตงนน แล้วเขาจิงซมนม ปกรญา
 เเรจาดนน แล้ววาเมอกอนเรากระทำควมอินชคยธรรม เเรา
 ปรารณานันโคกไคคิงเรปรารณนาแต่ก่อนไส้ เเรามิไคกิน
 อาหารกคเรากอมอยแล เเราจะไปแห่งโคกไปโคยอากาศ อนง
 เเราไส้มทอนทอยุกเป็นสขุสำราญ ทวเรากมรคีมอนรงเรอง
 ทวทงจกรวาล ทงโธซารสแผ่นคินกขนมาปนเพอประโยชน์แก่
 เเรา ฯ ชวนกันโลกอาหารเรากินกันโธซารสแผ่นคิน อันว่า
 รคีมในทวเราทรงเรองนงทหายไยสัน กขนคาลใหม่คแก่เราก
 จิงปรารณนาหาลอินรงเรองนนเล่า ฯ จิงเกิดพระอาทคยพระ-
 จินทรไทรรงเรองแก่เราก ฯ กระทำชงสภาวผิตธรรม อันว่า
 โธซารสแผ่นคินนงทหายไป จิงกลายเป็นคอกเทคคณคณนชน
 มาในกลบคินให้เรไคกินต่างชาวเรไส้ เรงกระทำควมอินมิ
 ชอยธรรมเล่า อันว่ากลบคินคคอกเทคคณคณนทหายไป จิง
 กลายเป็น เซอกเขาอินชอกทภาลคามาชน มาให้เรไคกิน ต่าง
 อาหารเล่า เเรกเรงกระทำควมมิชอยซาอกเล่า อันว่าเซอก
 เขาภทภาลคานนทหายไยสัน จิงกลายเป็นชาวสญชาดลาลอน
 มิไคปลุกหากเป็นชาวสวรรค์มาเองเป็นอาหารเราก ไคกินเป็น

อาหาร แล้วว่าชาวสัญชาติสาละนทีโคเวหาเอเมอตะวันออก
 ครนว่ารุ่งชนเซ้า เราเห็น ชาวอน เป็นอยู่ในถนนคองเกาเล่าแล ฯ
 ทโคอนเราไปเอาเมอเซ้าใส่ ครนว่าตะวันออกเห็นชาวอนเต็ม
 งามอยู่ในถนนคองเกาเล่า อนว่าพรอชเราเกยวเอานนกกหามิโค
 ยคนใส่เราเร่งกระทำความผิดกรรมขงกว่าเกาอกแล ฯ อนว่า
 ชาวสาละนทีคนเช่นชาวเปลือกไม้ แล้วทเกยวชาว ชาวอน
 กหายไปเห็นแต่ขงแลฟางเปล้า แลจะเข็นรวงข้าวคนมาเหมือน
 เกานน หายมิโคแก่เราแล้วแล ฯ แตนไปเขยงหน้าเราท่าน
 ทงหลายควรมันท แข่งแตนกัน ต่างอนจะ ปลุกแลผงกินจึงจะชอย
 แล ฯ เขาจึงบนทไรทนาให้แกกันแล ฯ เมอนนแลขงคนโลก
 แลใจร้ายไปขงเขาทผอนเขา ผอนกขจิตใจโตโตใจดำกันไปมาเป็น
 ๒ ครั้ง ๓ ครั้งไปเล่า ฯ ทนเขาขงขมนม ปรกษาเรรจากด้วย
 กนว่าคนน ฯ ว่าขคนเรานเช่นใจกเจกไวเวนทเพราะว่าเราทาท
 กล่าวขมิโค แลควรวเราท่านทงหลายตงไวทานผู้หนึ่งให้เขน
 ใหญ่เขนเจ้าเขนจอมเราเด็ก เราทงหลายผิดชอยสิ่งโคให้ท่าน
 แต่งขงคยถอยความอนผิด แลชอยแก่เราให้แต่งบนทขนแตนให้
 แกเราแล ฯ แลเราจะให้ทไรทนาแก่ท่านผนนมากกว่าเราทง-
 หลาย ครนว่าเขาขมนมกันแล้วเรรจากด้วยคนน เขาจึง

ไปไหว้พระโพธิสัตว์เจ้าขอให้ท่านผู้เป็นเจ้าเมื่อน้อมเกล้าฯ เขา
 จึงอภิเษกพระโพธิสัตว์เจ้าไซ้เช่น พระญาคณะช้อ ๓ ช้อ ๆ ทรง
 มหาสมมตราช อองช้อชตคย อองช้อราชา อองเรวกช้อว
 มหาสมมตราชนั้นได้ เพราะวาคนทงหลายยอมตงให้ท่านเป็น
 ใหญ่แล ฯ อองเรวกช้อชตคยนั้นได้ เพราะวาคนทงหลายแบ่ง
 ยืนไรนาชวานาแก่คนทงหลายแล ฯ อองเรวกช้อวาราชานน
 เพราะท่านนถุกเนอพงใจคนทงหลายแล ฯ จึงเรียกวาราช
 เพอคองนแล ฯ พระโพธิสัตว์เจ้าหากเป็นผช้ายทงหลายแล ฯ
 คนทงหลายยอมยกยกอท่านให้เป็นพระญาได้ เพราะเขาเห็นท่าน
 นนมีรูปโฉมอ้งงามกวาคนทงหลาย แลร์กว่าคนทงหลายแลใจ
 งาม ใจคักกวาคนทงหลาย ใจช้อ ใจตรง ใจบุญ ยิ่งกว
 คนทงหลาย เขาเห็นคองนเขาจึงตงให้เป็นพระญา เป็นเจ้า
 เป็นจอมเขา เพอคองนแล ฯ พงสอองเรวกช้อชตคยนั้น กสิย
 สันคานมาค่อเทายคนแล ฯ คนกลางจำพวกเห็นอองจึงส่งสาร
 การนอองเขนออกศลยงสังเวชแก่ใจ จึงออกไปหาเขนกฏแล
 ศาลาทสังคิ แลร์จำศลภางนาแลยอมไปปรกษาทวารกวมิต
 ชาติเลยงคนแลร์ตคคความโลภเสย ฯ คนหมู่กระทำช้อยญ์พอ
 พวาทมณทงหลายมาค่อเทากาลบคินแล ฯ คนจำพวกหนงท่าน

แจกรั้วแจกนาทแค้นไทแก่คนทั้งหลายเขาเอาทานัน เขาคอย
 รักษาความชอบค้าขายด้วยความชอบมา คนจำพวกนั้นเป็น
 พรหมมณเพศสืบสันตानมาต่อเท่ายกั้นแล ฯ คนกลางหมักกระทำ
 สิ่งไทยย่อมทำด้วยสำมารถ มันมาตั้งสัตว์เนอแลปลาทั้งหลาย
 เทยร้อยมเลียงคน เป็นพรานแลสัตว์สืบสันตानมาต่อเท่ายกั้น
 แล ฯ ผังคนทั้งหลายกระทำสิ่งใดด้วยกรรมอันยากเย็นจึงได้
 มาเลียงคนได้แลมีใตกันด้วยง่ายเป็นสุขกรก่อนเลย ฯ คนทั้ง-
 หลายอันเกิดแต่อาทักปลนนชายเขานินได้ข้อสังไซย ๑ แล ฯ อยู่
 นานมาชายเขากัดออยลงมาเนอง ฯ เมื่อนานมาแดงชายคนทั้ง-
 หลายแต่ ๑๐ ขตายแล ฯ ชนมาพิชิตเขอนคนทั้งหลายดออยลง
 เพื่อไท เพราะว่ามีผังคนทั้งหลายอันมาภายหลังแรงกระทำความ
 โสภโธสโมหมากกว่าเก่าแล จึงชายเขาทั้งหลายเร่งนออยลงมา
 เพอกลงนแล ฯ ผังคนทั้งหลายกระทำชายนักหนา เมื่อไทผัง
 เทพยคาทงหลายอันอยู่ในเมืองพากคชอยู่ ในตนไมกคยมคนเกรง
 ทงพระธาตคชกคค พระจีนทรกคค นพเควาระหคค แลถูกยนภยคค
 ทงหลายอันคค ยมเสรรในรายอันคค ทงเกาทงถูกคค ๓ อันกค
 ทงกาล ๖ อันกค กคหลายสันยมิเขนยปรกคคทงเกา ทงฝนแล
 ลมทงแตกคคหลายทงไม่ได้ในแผนคคนน อันเขนยชานนภยมิ

พระจันทร์ ตามถนนนครนาชนตกอยู่ปลายฉนวนแล มาเปรียบ
 ทั่วนามทาสสมุทรชนตกใต้ ๘๔,๐๐๐ โยชน์ ผสมถนน
 คุเจ้าคนฮูลนมาเปรียบด้วยเขาพระสุเมรุ จักรรัตนวรชน
 ประเสริฐแห่งนพพานนบมถวนเลข ๗ สมบัติในนพพานนสี่
 จะพันประมาณแล้วหาอันจะเปรียบมิได้ ขมรเป็นอาพาธพยาธิ
 สักโดยมรเฒ่ามรแก่ขมรตายขมรลพหาย ขมรพลัดพราภ
 จากกนสีกอน สมบัติขงมณษย์โลกยแลเทวโลกยพรหมโลกย ๗
 อันว่านพพานนสี่มีสองจำพวก สองอันเกิดจากเล่ห์ทงพนทงรอย
 สิ้นแลใต่นพพานมีสองจำพวก ๗ หนึ่งซ้อฮ่อป่าทสี่สนนพพานฮาค
 แล ๗ จำพวกทงซ้อฮ่อป่าทสี่สนนพพานฮาคใตแก่พระอรหัตค
 ผลนว่าใตเฒ่าแก่สมบัติ ฮนงซ้อฮ่อป่าทสี่สนนพพานฮาคแล ๗
 เมื่อจากบุญสกลฮนว่าเฒ่าฮนป่าทสี่สนนพพานฮาค ๗ เมื่อ
 พระพุทธเจ้าเรานพพาน ๓ ฮน ฮนงซ้อฮ่อสี่สนนพพาน ฮนงซ้อ
 สกลฮนพพาน ฮนงซ้อฮาคนพพาน ๗ เมื่อพระพุทธเจ้าเราใค
 ทรสแก่ศัพพัญญคญาณ ใค คน พระรัตน มหาว โพลัน ในขวอก
 เเคอน ๒ เฟงบูรณมวณพุชยามระโกสรุงขนวนพทุทสี่ขวัน
 ไทย ลาวว่าวนเคายในฮนราฮฤษ ๗ เมื่อพระพุทธเจ้าครสวัน
 นนพระจันทร์เสร์ ในมกรายเสวยฤษไฟคาศในกลางคนวนพุช

จำพวกคองนงางะเงงหนทางสองอิน ๗ ซอซอหัตถกมรรค อร-
 หัตถกผล กิเลสอิน โคนนสนสนศคอกกิเลสอินไต่ ๑๕๐ นนแล อินม
 แล ๕ แล ๕ จำพวก อนนงซอรูปราคกิเลส แลจำพวก ๑ ซอ
 ซอปรากกิเลส จำพวก ๑ มานกิเลส จำพวก ๑ ซอซอหัต-
 ทกกิเลส จำพวก ๑ ซอซอซอชากกิเลสผสมไต่ ๗๕๐ เหาอกกิเลส
 อินกอนนเขน ๑๕๐ จำพวก อนนงขายคิกกิเลสฝงนสนนจากคอง
 ะโตนพพาน จำพวกหนงไต่วาระโตนองนพพานนนยากเพอ
 คองนง ๗ เมอฝงจิกภาวนาโลกุตรฌานอินเขนคณแทนพพานจิก
 เลงคูนภพจักรนแลระคูนภพพพานเขนทเส้ง โสคระคูนในอคค
 ษนาคคยารขนคอกกาลอินพนไปแลว แลอินระมาภายหลังอิน
 ยงยคณจภวนาควยกสิณ ๑๐ อิน ควยกอกฤษฐูจระโตนาน
 ๕ สึง อัญฐูสมายติ ๘ สึง อภิกัญญา ๖ แมผลเกสรนแลว
 กคแลไปขมิโตนองแกอธรรมฝงนไปมิเห็นนพพานไต่ อินว่า
 นพพานน เลอภคยระจิกเห็นไต่ อินว่าฌานสมายติอินไปสน
 คอขณญฌานอินเขนแทนโลกุตร ครนไต่ขณญฌานนนอาจคาคณ
 ขนขนไปไต่ทุกแห่งแล ๗ ครนว่าโตนองอัญฐูสมายติ ๘ อินโตนอง
 ขนงซอขณญฌานสมายติ อนนงซอขณญฌานสมายติ อนนงซอ
 อากัญญฌานคณสมายติ อนนงเนวสณญานาสณญายคณสมา-

บัด ๆ อนึ่งชออุฐูสมายต ครั้นว่าไคอุฐูสมายต ๘ อัน
 แล้วเห็นทงชนพาคันสัน แลเห็นทงความสขอันมีในชนพานแ
 ชนตนชนอนทรแลพรหมทงหลาย เห็นมาอยในฝามชคคองผล
 มะชามขอมอันอยในใจมอนนแล ๆ อันว่าไคอุฬัญญา ๖ อัน
 นนอันไปสัน อนงนชอชอทวชชา อนงชอทพพากษญาณ
 อนงชอทพโสตญาณ อนงชอเจโตปริยญาณ อนงชอปพเพ
 นิวาสันสสตีญาณ อนงชอฮาสวญญาณ อันว่าไคอชทวชชา
 นั้นได้ อากกระทำอุททิไคทุกอัน ฉะยกเอาแผนคินนชนไว
 ในกลางฝามอกไคเอาเขาพระสุเมรุออกจากทกไค จะกระทำ
 สิงโคกไคทุกประการมียากสักอัน เพราะวไคอชทวชชานน
 แล เกิดเป็นตาทพย ถ้าจะแลคแห่งโคกคหาอันใดมากายังมี
 ไคเลย เห็นไปของบนถึงพรหมโลกย ถ้าแลคเขของตาเห็น
 ไปถึงนรกถึงโตนาแลลม ถ้าจะแลคอันพันไปแล้วก็ยงระมา
 กิดเพอว่าไคทพพกษญาณ ๆ ครั้นว่าไคทพพโสตญาณได้ คอ
 โหหิตพยอนยนแท อยววาเสียงเจรจาถึงฝงเทพยตาอินทร
 พรหมในเมองพากค แลฝงสัศวอันอยู่ในนรก ปลาแลเนอแล
 นกสัศวอนโคกค ถ้าเจรจากไคยนแทแล ๆ ตั้งมาอันไกลรชาม
 เขาทุกอันทุกคนโสค หานันจะชคัยมีไคเลย เพอโคกทพพโสค-

ญาณแล ฯ ครั้นว่าอภิญญาญาณอันเป็นเจโตปริยญาณนั้นเกิดใ
 ทพยอาจรูจักใจคนทั้งหลายหาจะกำยงขมิไค้เลย ฯ ผู้ฟังเทพย-
 คาอินทรแลพรหมแห่งจรคชชางมาวักควายปลาเนอนก มาก
 หมกหรืออินโคมิในไตรภูมิณแล ฯ ครั้นว่าเขาคำนงอินโคกคิ
 เอาเจโตปริยญาณนไนไ้ มทกคแลทคอสคตวทงหลายอินหลาย
 อินจะเที่ยงแลมเทยงอาจรูสินหาอินจะกำยงขมิไค้ เบองหน้า
 หลงขมรุกกรอชกตป อาจรูอินเกิดจกทหายไค้รแท้ คังผล
 มะขามขอมอช ในผามอ ครั้นว่าไค้อภิญญาญาณอินชอชาสวักชย
 นไนไ้ใจอินทงทเทยวไปมาในสงสารนไน ชาคแลวสินนาวเอา
 ใจคอินพพานเทยวไ้ อภิญญาญาณอาจรูขำยคิรูปสกนธิ ๒๕
 เพทนาสกนธิ ๕ อิน สัจญาสกนธิ ๒๐ สังขารสกนธิ
 ๕ วิญญาณสกนธิ ๑๒ ทำจำพวงนชอชอญสกนธิแล ฯ
 อภิญญาญาณอินชอชาสวักชย ญาณหาก ขำยคิ มลทิน ทังหลาย
 แลพาไปสรุทมทานครนัพพานกัปรนศรัฐนแล ฯ เมอจะไค้ฉาน
 ผุงนพยายยามภาวนาควขนคทนาจางไค้ไ้ จักกลาวให้รแท้
 ยากนัทนาทังกลาวแต่ไค้ยสังเขปแล ฯ เมอเคิมภาวนาเอา
 นมิตปฐมนฉานไ้เป็นธารมฉนชอชปริกรรมนमित ภาวนา
 คังนชอชปริกรรมภาวนาแลโยคาวจรตกลไปให้ลมมอแลวตกล

จิตนั้นแล โยคาวรรคด้วยปริกรรมสมาธิออกคหณมิติแลอารมณ์
 นั้น เกิดภวณานาแลด้วยปริยัติมายกแลพจนจากภคตธรรมประค
 ติงออกคหณมิติแลอาศัยในใจแลอยู่สมาธิ เมอติงนณปฏิภาคนิมิต
 เกิด ๆ แล ฯ เมอแลแล้วกาเนคปฏิภาคนิมิตนนั้น อปรจารภวณ
 อันจะกล่าววามาพรททนนบายคเขณฺณนวรรณอันเสมอปลัดค ฐิ่ง
 จกเกิดขยัคก้าเนคอปจารภวณานน อันว่ารูปาวจรปถมฉาน
 นนจริงจิตโตแกโยคภาพรณน อันแลปฏิภาคนิมิตอันคด้วยอุป-
 จารสมาธิอันเนนรูปาวจรปถมฉานนนโยคภาพรเขาปถมฉานนน
 เล่า กระทำให้แลแก่พระ สอนชออาวัชชนสมาวัชชน อธิฐฐาน
 ปุจรเวกชณโยคาวจรเสย องค์อันเนนคณคารานมิในปถมฉาน
 ึ่งพยายามเมอหน้าเพอหน้าจะตแลองค์ อันสุขุมอนเนนคณว่า
 พหารฉางลแกฉานทงหลาย อันเนนคณคคยฉานคด้วยอนคย
 อันว่าปฏิภาคนิมิตนนั้นเกิดในกมฺจ้านน ๒๒ อันเนนคณว่า ปถม
 พกฉนนอันเสกกว่า ๒๒ อันโต ๑๘ ในนชอปรมยฉานอัน
 ตินปรพริคแกปริชฉณยานายค ๗ อัน ๆ ไคฉน พุทธานสสค
 อนงกรรมานสสค อันงัจฉานสสค อันงสฉานสสค อนง
 จาคานสสค อันงเทวานสสค อันงอุปสฉานสสค อันงมรฉา-

๑. ความทรง วัล

พระญาติไทย

จึงกระทำเกล้าไปเล้ามาตงน ๗ นตถกณฺจฺนตถกณฺจฺน เมอถงนน
 รูปาพจรณานอินเป็นตยะ ๓ เกิดแก่โยคาพจรนินแลโยคาพจรนิน
 ครันไคอรูปณานอินเป็นตยะ ๓ แลวจ้งทำยวกรวมอถถว่าเล้า
 ไปเล้ามาตงนแล ๗ คตวิสตีเปตปถตเมค ๗ เมอถาสตงนอิน
 ว่ารูปณานอินเป็นตยะเกิดแก่โยคาพจรนินแล ๗ อินว่ายญฺจมณาน
 อินประพฤคคย สัมมตญฺณ โยคาพจรลแกบจณานอินเป็นแก
 อภญญานจรงลแกอัสยฺจฺจาน แลกระทำปกรรรมถแกอารมณ
 ทงหลายอินเป็นคณว่ารูปคยอินควว อาทนวณฺณาน อินเห็นไทย
 ในญจสกลจรณเภทญานอินกรสอินเกคยคินในญจสกลมญฺจิตุ
 กามยญานอินประพฤค เพอจะไคร้ออกจากบญจสกลปคสังขาร
 ญานอินพิจารณาอชายพันจากสังสาร สังขารเขกขาญานอิน
 ประพฤคกลายแลแกสังสารสังขารธรรม อินโลมญานอินคิโดย
 ภาคยหนาภาคยหลงสยอินชอทสภทสนาญาน ๗ สญญตวิโมก
 ไช อินว่าสังคจากราคาทิกเลส อินมคโตวิโมกไซ อินว่าวิ
 โมกชนนอินขมเห็นมคแกราคาทิกเลส อินโตยวิโมกชอินขม
 กลราคาทิกเลสทงน โมกชสาอินสญญตานบัสสน ๗ ค่านง
 สุกาว อินสญญอนมคตานบัสสนา ค่านงสังขารอินเปล้าจาก
 อินเขาอินจากสุขจากตน อปนทตานบัสสนา ค่านงสังขารอิน

หาคำอุษณามิไต่เลย ๓ อันชอวโมกษาสมจรตสนัน อนชอ
 ้วยจขยตถาน ๖ อนงชอขปลกตปลาณ อนงชอทฏฐิวสทธิโยค
 อันว่าโยคภาพรอนันตัตถิกากถ อันว่าขณฺณิรณนแลปฏิขิตแก
 ทรสกล โดยอันคยวิสสนาแกตมทียขณฺณณเณงอนุโลมณฺณ
 ทงนแนว่า วิสสนาอันโหมอันชอทียขณฺณณ กังคณฺณณ ชา
 ทนณณณณ นพิพิทาณณณ มณฺณณิกามยตาณณณ ปฏิสังขารณณณ
 สังขารุเบกษาณณณ อนุโลมณณณทงนชอปฏิปทาณณณทตสนนวิ
 สทธิ ๖ โยคภาพรอนันตัตถิกายนขยายทงน จึงเณงภทตสนนอัน
 แกโลกทรนารจตจกเกตแกโยคภาพรอนน ๖ เมชกาลตงนณ อัน
 ว่างทตสนนจงตองอัน ๓ อันจระชิตแห่งชารมณณอันโตกค อัน
 เขันตนว่าอนิจจลคชณเณงเกตคย อันว่าปริกรรมอปรจารอนุโลม
 อันคยอนุโลมภทตสนนณ ๖ อันว่าโคตรภจิงเกก ๑๗ เชนพิ
 พานเนนชารมณณ ข้ายคโคตรภจิงนเนนปรตคชน จึงเกกโคตรภ
 อนเนนชอชคณณ จึงยงเกกโคตรภจิงตงน ๖ อันว่าโลกทรสทคค
 ฐทคชสัททคชตมทียสย กระทำเทินโรธสัจเห็นแท ๖ ยมคค
 ฎาทาเทินพพานเห็นแทจงลแกหนทางอรหัตตผลคยสามารถ
 ภาวนามรรคสัจ ๖ ถิกมรรคตงนณอนวาละสังจิงครบ ๒๓ อัน
 เกกแกโยคภาพร ๖ ถิกนณจงตงคตงนณ ขณฺณณชอนอนรภาพ

กเลสอันข้ายกเมตถภาวนานนคนได้จงเกิดกตญญุตนน อัน
 ว่าวตลปาคามนวิยัสสนาอันเห็นด้วยอัน ไซ่คนนน อันว่ามรรค
 อันเกิดซึ่งสญญทวิโมกข ฯ อันว่าวตลปาคามนวิยัสสนา
 อันเห็นอันมคหคทกอนชออันมคทวิโมกข อันคณมคทวิโมกข
 ทวีสสามารถอันเงงแกวีสัสสนา อันว่าผลโศกโศก ๓ ซอ
 อันในหรรคทวีสสามารถแกอศคตังเถาข้างแล ฯ อันว่า
 ผลอันมในคณมรรคนนแล ฯ โยคาพรอนราฟงอนปานกสน
 ทวีส นยาย คัง กลาว กอน แล ฯ แล ไท ซอ อัน เห็น คณ ว่า
 สญญทวิโมกข ทวีสสามารถซอเงงแกวีสัสสนาในผลสมายค
 วัล ฯ อันว่าซอ ๓ อันนมนมคทวารสญญทวิโมกขโศกคัง นน
 แกมรรคคังหลายทวีสสามารถอารมณ ทวีสสามารถประพุกค
 คณแลคณทวีสประการทังหลายคังนนข้างนแล ฯ อันว่าโยคาพร
 เมอระเขานโรสสมายคในมคทคตสมายคอันเห็นคณว่า ปณ
 ฌานทวีส อันคยส จาก สมายค นน จังราฟงสการธรรมนน
 อันเงงแกฌานนแล ในฌานนน สทวีสอันคยเงงแกกตญญูตณ
 คณฌานเขาอภิจฐานโสเป็นประพุกค จังเขาแกเนวสญญูตนา
 สญญูตยทณฌานคณฌาน ฯ อันว่าโยโยคาพรนนชากเพอชาน
 นารจิตตองนน ฯ อันซอปานายคยประพุกคเมอหน้าเลข ฯ

กัลป์ พระเจ้าจึงจะอาชานำเอาฝูงสัตว์นั้นจนถึงพพานได้ไว้ ฝูง
อันสร้างสมภารบารมีได้สองอสงไขยกัลป์ ๑ แลนมหากัลป์เป็น
กำไรโสทรจึงจักได้เช่นอรหันตาชฌาสพ อาชานำฝูงสัตว์ทั้งหลาย
เข้าในพพานในสถานพระพุทธรเจ้าแล ฯ

จตุรัสติ อสงไขโย   สัจจัญญา เตตทโกฏโย
ปัญหานิ สัตตหัสสานิ   เอโก พุทโธ ปโมชโย ฯ

พระพุทธรเจ้าแลพระองค์ ๆ ไปรศเทพยตามนุษย์ทั้งหลายเข้าสู่
นิพพานผิวดวงนาได้ ๒๔ อสงไขยแล ๑๑๖๐ โกฏิกัมมิ มิก
๑๐๐,๐๐๐ คนเป็นกำไรโสทรถึงนครนิพพานอันประเสริฐยิ่ง
ภูมิทั้งหลาย ๓ นแล ฯ ทั้งอนันตจักรวาลอันเป็นเอกาทศกัษย
โคตยสังเขปแล ฯ

ผู้ใดจะถึงแก่มหานครนิพพานนั้นขมวิสัยหาย ขมิบแปร
ปรวนไปมาแลฝูงสัตว์ทั้งหลายอยู่ในไตรภูมินี้แล ฯ กล่าวถึง
ไตรภูมิก็ตามหานิพพานแล ฯ

แต่ที่ใส่ไตรภูมิก็ตามเมื่อได้ใส่ ปรัภาสักรราชได้ ๒๓ ได้ในเดือน
๑๐ เพงวันพฤหัสบดีตมฤกษ์เสวยนักษัตร ผู้ใดรังใส่ พระญาติทัยผู้เป็น
หลานปู่พระญาติทัยผู้เสวยราชในเมืองศรีสังฆนาลย์แลสุกโขทัย ผู้เป็น
หลานแก่พระรามราชอันเป็นสุริยพงษ์ เพื่อได้กินเมืองศรีสังฆนาลย์อยู่
ได้หกเข้าจึงใส่เพื่อความไภรอรกพระอภิธรรม แลจะใคร่เทศนาเฉพาะ

แก่แม่เอาคนหันจักใครเจ้าเวียงพระธรรมโศคธรรม ไตรภุมกถานเอาออก
 นาคัมภีร์ปางสน อันว่าไตรภุมกถานเอาออกแต่อยู่ถูกถาฎกาพระจุล
 มรรคนั้นสเลกสน้อย ๆ อยู่ถูกถาฎกาพระอภิธรรมมาวดาร อยู่ถูกถาพระ
 อภิธรรมคัดสงเคราะห์ ในคัมภีร์ฝังพระมิ่งควลาลีนี พระบัญญัติสท
 พระสารคตปกาสนี พระมโหระปุณิ พระนิลมาคตปกาสนีอยู่ถูกถา
 ฎกา พระวินัยปิฎก พระธัมมมหาโรคถา พระธัมมวิคควลาลีนี พระ
 ชาติถาโรคถา พระชันาลังกา พระโพธิวงษ พระสารสังคท พระอภิ
 ธรรมมคตสังคท พระอภิธรรมมาวดาร พระมลินท พระธัมมหทัย พระมหา
 นิทาน พระพทวงษ พระอนาคตวงษ พระจริยาปิฎก พระธัมมบท
 พระโศกบัญญัติ พระมหากัลป์ พระอรุณวัดสูตร พระสเปนป่าสาถิกา
 พระวิสุทธิมรรค พระลักขณอภิธรรม พระอนุปติกา พระโลกุบคคิ พระ
 สารีวิกพันิสย ฯ พระธรรมฝังเอาออกแต่ละอันและน้อยมาสมกันจึง
 ขนชื่อไตรภุมกว่าพระธรรมนพระเจ้าลัทธิเป็นพระมคตพงษ์ หากเป็นถ
 เวียนในสำนักพระมหาเถรโหมทสี่ เวียนในพระมหาเถรธัมมบาล
 เวียนในพระมหาเถรสวัทศ เวียนในมหาเถรมณังวงษ เวียนในจรจชญา
 ทสี่สเถร เวียนในอุปเสนาราชมณฑลิตย์ เวียนแต่ไกลด้วยสารภิชัยใน
 มหาเถรพุทธโฆสาจารย์อยู่ในเมืองหริภุญชัย ผู้ใดจะปรารถนาถึง
 ทิพยสมบัติตลอดโมกขนพพานให้สถนแห่งพระไตรภุมกถาน ด้วยทำ
 อารังด้วยใจสัทธาอย่าได้ประมาณสักอันใด จะได้พบได้ไหว้ได้ฟังธรรม
 แต่พระศรีอารยเจ้าอันเสร็จอุบัติในอนาคตกถานั้นแลฯ พระธนาไตรภุม
 กถาจบเสร็จโดยพระสรวเพชญ์เจ้ามณฑลทเหล่านั้นแลฯ ทุกข์ สักคโสภณป
 อนิจจ อยู่ธูาร อเม อนัตตา วิสคณปภาวนาสังสา อเม ฯ
 พระมหาช่วยงานพระไตรภุมกถาทวีคปากา ช่อวิคกลาง แลวันคใน
 เดือน ๔ ปจอ วันอาทิตย์ เมื่อเวลาตะวันบ่าย ๓ โมงเศษ เมื่อพระพุท
 ธิกราชล่วงไปคแล้ว ๒๓๒๑ พระพรรษา เศษสังขยาเดือนคได้ ๕ เดือน
 วัน ๒๖ วันเป็นสำเร็จแล้วแล นิทานบงจโย ฯ

807—808 พระราชพงศาวดารรัชกาลที่ ๒ เล่ม ๑—๒

พระนิพนธ์ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงนิพนธ์เกี่ยวกับเหตุการณ์ในยุครัตนโกสินทร์ รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย นับตั้งแต่พระองค์ขึ้นครองราชสมบัติ จนกระทั่งเสด็จสวรรคต มีรายละเอียดที่สำคัญมากในเรื่องความเป็นมาของพระราชพิธีต่าง ๆ พระราชกรณียกิจ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ตลอดจนการสืบสันตติวงศ์

อาทิเช่น พระราชประวัติ พระราชพิธีบรมราชาภิเษก พระราชพิธีอุปราชาภิเษก สึกพม่า เหตุการณ์เกี่ยวข้องกับเมืองญวน เมืองเขมร และเมืองลังกา เรื่องสร้างเมืองนครเขื่อนขันธ์ สร้างพระมณฑปพระพุทธบาท เรื่องจัดการปกครองนครศรีธรรมราช ตั้งเมืองในมณฑลพายัพและเมืองกลันตันเป็นประเทศราช พม่าแทรกุก ฯลฯ เป็นต้น

พระราชพงศาวดาร เล่มนี้ เป็นหนังสือที่ทุก ๆ ท่านควรมีไว้ เพราะเป็นประโยชน์แก่ตัวท่านและเพื่อบุตรหลานของท่าน จะได้ใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงในการศึกษาค้นคว้า ให้มีความก้าวหน้าต่อไปในอนาคต คุณสภาก็จัดพิมพ์จำหน่ายแล้วในชุดภาษาไทย ท่านไม่ควรพลาด

ประชุมพงศาวดาร (ภาค ๑—๗๘)

ในบรรดาหนังสือที่เป็นประโยชน์สำหรับค้นคว้าทางประวัติศาสตร์ และโบราณคดีของไทยแล้ว หนังสือชุดพงศาวดารเป็นหนังสือที่ให้ประโยชน์อย่างยิ่ง เพราะได้รวบรวมเรื่องเก่า ๆ ที่มีสาระและคำอธิบายของผู้มีความรู้ในวิชาดังกล่าวไว้โดยละเอียด นอกจากเรื่องพงศาวดารแล้ว ยังมีตำนานและลัทธิธรรมเนียมที่ควรรู้และน่าสนใจ รวมอยู่ด้วยเป็นอันมาก หนังสือชุดนี้เริ่มพิมพ์เป็นภาคแรก เรียกว่า ภาคที่ ๑ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๑ และได้พิมพ์ต่อมาจนถึงภาคที่ ๗๓ ใน พ.ศ. ๒๔๘๕ เป็นระยะเวลาถึง ๓๐ ปีเศษ และในขณะนั้น ก็ยังมีพิมพ์ภาคอื่น ๆ ต่อมาอีกหลายภาค เนื่องด้วยหนังสือชุดประชุมพงศาวดารนี้ เป็นหนังสือดี และพิมพ์มาแล้วเป็นเวลาช้านาน ทำให้กระดาษกระจาย หาด่านได้ยากในยามต้องการ ทั้งหาผู้ที่จะลงทุนพิมพ์รวมเป็นชุดได้ยาก ราคาของหนังสือชุดนี้ ในท้องตลาดจึงสูงขึ้นจนทุกวันนี้ ชุดหนึ่งถึง ๑๐,๐๐๐.๐๐ บาท คณะกรรมการจัดพิมพ์หนังสือของคุรุสภา มีความประสงค์จะรวบรวมพิมพ์หนังสือดี ราคาพอสมควร สำหรับให้นักศึกษา นักค้นคว้า และผู้สนใจในวิชาการได้หาซื้ออ่านได้สะดวก จึงได้จัดพิมพ์ขึ้น หนังสือชุดนี้ ได้พิมพ์ออกมา ๓ ภาคแล้ว และกำลังจัดพิมพ์ภาคต่อ ๆ ไปตามลำดับ ผู้สนใจโปรดอย่าลืมหาไว้เป็นสมบัติและประดับห้องสมุดของท่าน.

พิมพ์ที่โรงพิมพ์คุรุสภา นายกำธร สอนกุล ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา

๖ มกราคม ๒๕๐๘

สาขาวิชาศิลปกรรมและเทววิทยา

จังหวัดกาญจนบุรี

องค์การผ้าของกุสุตา

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ตรา

นายกำจร สัตถกุล   ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา

๖ มกราคม ๒๕๐๓

พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๐๓